

Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine

Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu na Nacrt Prostorno-urbanističkog plana Opštine Bar

Podgorica , jul 2026. godine
ECOENERGY CONSULTING D.O.O.

**NACRT IZVJEŠTAJA O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU ZA
PROSTORNO-URBANISTIČKI PLAN OPŠTINE BAR**

Naručilac: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne
imovine

Obrađivač: EcoEnergy Consulting doo, Podgorica, Crna Gora

Podgorica , jul 2026.godine

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

Nosilac pripreme Plana: **Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine**

Obrađivač Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu: **EcoEnergy Consulting doo**,
Podgorica; adresa: Marka Đukanovića, 9, stan 3, Zagorič; PIB: 03250237.

Radni tim:

1. Mr Marina Spahić Mišković, dipl. – biolog - koordinator tima
2. Dr Agima Ljajević, dr medicine
3. Mr Maša Vučinić, dipl. biolog
4. Danilo Barjaktarović, dipl. ekonomista

Pravni osnov: Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Sl. list RCG", br. 80/05 od 28.12.2005 i "Sl. list Crne Gore", br. 73/10 od 10.12.2010, 40/11 od 08.08.2011, 59/11 od 14.12.2011 i 52/16)

Direktor
Danilo Barjaktarović
EcoEnergy Consulting Doo

Sadržaj

Sadržaj	4
OPŠTA DOKUMENTACIJA	9
Uvod	12
1. KRATAK PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA PLANA I ODNOS PREMA DRUGIM PLANOVIMA	14
1.1. Obuhvat i granice Plana	14
1.2. PRAVNI I PLANSKI OSNOV, SADRŽAJI I CILJEVI PLANA	15
1.2.1. Pravni osnov	15
1.2.2. Planski osnov	15
1.3. OPŠTA STRATEŠKA ORIJENTACIJA, OPŠTI STRATEŠKI CILJEVI I PODCILJEVI RAZVOJA PLANSKOG PODRUČJA	16
1.4. KRATAK PREGLED SADRŽAJA I CILJEVA PLANA I NJEGOV ODNOS SA DRUGIM PLANOVIMA	20
1.4.1. Posebni ciljevi razvoja po oblastima i sektorima	20
1.4.2. Mogući scenariji socio-ekonomskog razvoja i alternative prostornog razvoja	21
1.4.3. Podjela planskog područja na prostorno-funkcijske cjeline i podcjeline	21
1.5. PLAN NAMJENE POVRŠINA	22
1.5.1. Osnove koncepta namjene površina	22
1.5.2. Korišćenje zemljišta po namjenama	24
1.6. PROSTORNI RAZVOJ I RAZMJESTAJ PRIVREDNIH DJELATNOSTI	24
1.6.1. Koncept dugoročnog privrednog razvoja	24
1.6.2. Prostorni aspekt korišćenja morskog dobra, jezera i resursa pijaćih voda	26
1.6.3. Eksploatacija mineralnih sirovina i korišćenje energetskeg potencijala	27
1.6.4. Prostorni razvoj šumarstva	27
1.6.5. Prostorni razvoj lovstva	28
1.6.6. Prostorni razvoj poljoprivrede i ruralnih područja	28
1.6.7. Prostorni razvoj ribarstva	29
1.6.8. Razvoj usluga, industrije i MSP	29
1.6.9. Prostorni razvoj turizma	30
1.7. Stanovništvo, mreža naselja, javne službe i stanovanje	31

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO- URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

1.7.1. Projekcija razvoja stanovništva	31
1.7.2. Prostorna organizacija i razvoj mreže naselja i centara	32
1.7.3. Prostorni razvoj javnih službi	33
1.7.4. Prostorni razvoj stanovanja	33
1.8. PROSTORNI RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SISTEMA	34
1.8.1. Prostorni razvoj saobraćajne infrastrukture	34
1.8.2. Prostorni razvoj vodne infrastrukture	38
1.8.3. Prostorni razvoj energetske infrastrukture	42
1.8.4. Prostorni razvoj elektronske komunikacione infrastrukture	46
1.8.5. Prostorni razvoj komunalnog sistema	46
1.9. ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE, PRIRODNIH I KULTURNIH DOBARA, ZAŠTITA I UREĐENJE PREDJELA	49
1.10. SMJERNICE ZA SPROVOĐENJE PLANA	51
1.11. Odnos prema drugim planovima	52
1.9.1. Strategija održivog razvoja do 2030. godine	52
1.9.2. Prostorni plan posebne namjene za obalno područje Crne Gore (PPNOP)	54
1.9.3. Nacionalna strategija Integralnog upravljanja Obalnim područjem Crne Gore	54
1.9.4. Strategija za smanjenje rizika od katastrofa	55
1.9.5. Nacionalna strategija za transpoziciju, sprovođenje i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena	56
1.9.6. Plan upravljanja vodama rječnog sliva za Jadranski sliv	56
1.9.7. Prostornom planu Crne Gore do 2040. godine (PPCG)	57
1.9.8. Strategija regionalnog razvoja Crne Gore	58
1.9.9. Plan upravljanja za Nacionalni park „Skadarsko jezero“ Za 2021.-2025.god	58
2. OPIS POSTOJEĆEG STANJA ŽIVOTNE SREDINE I NJENOG MOGUĆEG RAZVOJA, UKOLIKO SE PLAN NE REALIZUJE	59
2.1. Geografski položaj	59
2.2. Geomorfološke karakteristike terena	60
2.3. Geološke karakteristike terena	61
2.4. Seizmičke karakteristike terena	62
2.5. Pedološke karakteristike	65

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO- URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

2.6. Inženjerskogeološke karakteristike i stabilnost terena	67
2.7. Vodni resursi	68
2.7.1. Hidrogeološke karakteristike	71
2.7.2. Hidrološke karakteristike	71
2.7. KLIMATSKE KARAKTERISTIKE	73
2.8. BIODIVERZITET	76
2.8.1. Flora	76
2.8.2. Fauna	77
2.9. ANALIZA PODRUČJA KOJA SU ZAŠTIĆENA PROPISIMA	78
2.10. PEJZAŽNE KARAKTERISTIKE	84
2.11. KULTURNA DOBRA	85
2.12. STANOVNIŠTVO	86
2.13. STANJE KVALITETA SEGMENTA ŽIVOTNE SREDINE	87
2.13.1. Kvalitet zemljišta	87
2.13.2. Kvalitet voda	90
2.13.3. Kvalitet površinskih voda	91
2.13.4. Kvalitet podzemnih voda	92
2.13.5. Kvalitet vode za piće	93
2.13.6. Kvalitet morske vode	94
2.13.7. Kvalitet vazduha	95
2.14. BUKA	98
2.15. Stanje na lokaciji i šire ukoliko se plan ne realizuje	102
3. IDENTIFIKACIJA PODRUČJA ZA KOJA POSTOJI MOGUĆNOST DA BUDU IZLOŽENA ZNAČAJNOM RIZIKU	103
4. POSTOJEĆI PROBLEMI U POGLEDU ŽIVOTNE SREDINE U PLANU, UKLJUČUJUĆI ZAŠTIĆENA PODRUČJA I STANIŠTA DIVLJIH VRSTA	111
4.1 Zaštićena područja i staništa divljih vrsta	114
4.2. Saobraćaj i buka	116
5. OPŠTI I POSEBNI CILJEVI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE KOJI SU OD ZNAČAJA ZA PLAN	118

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO- URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

5.1. Opšti ciljevi zaštite životne sredine	119
5.2. Posebni ciljevi	121
6. PROCJENA MOGUĆIH UTICAJA/ MOGUĆE ZNAČAJNE POSLJEDICE PO ZDRAVLJE LJUDI I ŽIVOTNU SREDINU	125
6.1. UTICAJ NA ZAŠTIĆENA PRIRODNA DOBRA I BIODIVERZITET	126
6.2. UTICAJ NA VODE	133
6.3 UTICAJ NA ZEMLJIŠTE	136
6.4 UTICAJ NA KVALITET VAZDUHA	140
6.5 UTICAJ NA KLIMU/KLIMATSKE PROMJENE/NISKOKARBONSKI RAZVOJ	143
6.6 UTICAJ NA PEJZAŽ	146
6.7 UTICAJ NA KULTURNU BAŠTINU	147
6.8 UTICAJ NA STANOVNIŠTVO	149
6.9 KUMULATIVNI, SINERGIJSKI I UTICAJI U SLUČAJU AKCIDENTA	153
7.MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE (PREVIĐENE U CILJU SPREČAVANJA, SMANJENJA ILI OTKLANJANJA ZNAČAJNIH NEGATIVNIH UTICAJA NA ZDRAVLJE LJUDI I ŽIVOTNU SREDINU)	157
7.1. Mjere zaštite biodiverziteta	158
7.2. Mjere zaštite prirodnih dobara i mjere za pejzažno uređenje	162
7.3. Mjere za zaštitu vazduha	163
7.4. Mjere za smanjenje uticaja na klimatske promjene	164
7.6. Mjere za zaštitu kulturnih dobara	165
7.7. Mjere zaštite voda	166
7.8. Zaštita mora	166
7.9. Mjere zaštite zemljišta	167
7.10. Mjere zaštite stanovništva	168
7.11. Mjere zaštite životne sredine od prekograničnih uticaja	169
8.RAZLOZI KOJI SU POSLUŽILI KAO OSNOVA ZA IZBOR VARIJANTNIH RJEŠENJA	169
9. PRIKAZ MOGUĆIH ZNAČAJNIH PREKOGRANIČNIH UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU	174
10.PROGRAM PRAĆENJA STANJA (MONITORING) ŽIVOTNE SREDINE U TOKU SPROVOĐENJA PLANA	177

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

10.1. Monitoring kvaliteta vazduha	177
10.2. Monitoring mora i vodotokova	178
10.3. Monitoring kvaliteta zemljišta	179
10.4. Monitoring biodiverziteta	179
10.6. Monitoring buke	179
11. ZAKLJUČCI	180
12. REZIME	183
13. LITERATURA	189
PRILOZI	190
Akt o smjernicama i uslovima zaštite prirode	199

OPŠTA DOKUMENTACIJA

	
IZVOD IZ CENTRALNOG REGISTRA PRIVREDNIH SUBJEKATA UPRAVE PRIHODA I CARINA	
Registarski broj 5 - 0881997 / 003	Datum registracije: 26.03.2019.
PIB/Carinski broj: 03250237	Datum promjene podataka: 11.11.2021.
DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU "ECOENERGY CONSULTING"- PODGORICA	
Broj važeće registracije: /003	
Skraćeni naziv:	ECOENERGY CONSULTING
Telefon:	+38268840073
eMail:	ecoenergycons@gmail.com
Web adresa:	
Datum zaključivanja ugovora:	18.03.2019.
Datum donošenja Statuta:	18.03.2019. Datum promjene Statuta: 29.10.2021.
Adresa glavnog mjesta poslovanja:	MARKO ĐUKANOVIĆ BR.9, STAN 3 PODGORICA
Adresa za prijem službene pošte:	MARKO ĐUKANOVIĆ BR.9, STAN 3 PODGORICA
Adresa sjedišta:	MARKO ĐUKANOVIĆ BR.9, STAN 3 PODGORICA
Pretežna djelatnost:	7112 Inženjerske djelatnosti i tehničko savjetovanje
Obavljanje spoljno-trgovinskog poslovanja:	DA
Oblik svojine:	Privatna
Porijeklo kapitala:	Domaći
Upisani kapital:	1,00Euro (Novčani 1,00Euro, nenovčani 0,00Euro)
OSNIVAČI:	
DANILO BARJAKTAROVIĆ 2905983270123 CRNA GORA	
Uloga:	Osnivač
Udio:	100% Adresa: ULICA NOVA 7, ZAGORIČ, ULAZ 2 STAN 3 PODGORICA CRNA GORA

1/2

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

LICA U DRUŠTVU:

DANILO BARJAKTAROVIĆ 2905983270123 CRNA GORA

Adresa: ULICA NOVA 7, ZAGORIČ, ULAZ 2 STAN 3 PODGORICA CRNA GORA

Uloga: Izvršni direktor

Ovlašćenja u prometu: Neograničeno ()

Ovlašćen da djeluje: POJEDINAČNO ()

Izdato: 12.12.2023 godine u 08:06h

Podgorica

Načelnica

Sanja Bojanić

Sanja Bojanić

2/2

553.

Na osnovu člana 9 Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list RCG", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 59/11 i 52/16), Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma donijelo je

ODLUKA

O IZRADI STRATEŠKE PROCJENE UTICAJA IZMJENA I DOPUNA PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR NA ŽIVOTNU SREDINU

("Službeni list Crne Gore", br. 038/23 od 05.04.2023)

1. Pristupa se izradi Strateške procjene uticaja Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana Opštine Bar na životnu sredinu.
2. Planski osnov za izradu Izmjena i dopuna Prostornog - urbanističkog plana Opštine Bar je: Prostorni plan Crne Gore do 2020 ("Službeni list CG", br. 24/08 i 44/12), Prostorni plan posebne namjene za Obalno područje Crne Gore ("Službeni list CG" broj 56/18), važeća prostorno planska dokumentacija na državnom i lokalnom nivou, Studije zaštite kulturnih dobara za potrebe izrade Prostornog plana posebne namjene obalnog područja, Nacionalne sektorske strategije i master planovi u oblastima održivog razvoja, turizma, saobraćaja, energetike, upravljanja otpadom i drugi, kao i bazne studije rađene za potrebe izrade novog Prostornog plana Crna Gore (21 bazna studija).
3. Izmjene i dopune Prostorno-urbanističkog plana izrađuju se i donose za cjelokupnu teritoriju lokalne samouprave.
4. Vizija razvoja prostora Opštine Bar prati viziju razvoja Primorskog regiona, kao važnog prostornog, ekonomskog i društvenog resursa Crne Gore, a prikaz problema i pitanja vezanih za životnu sredinu, a kada je u pitanju ovaj region odnosi se na zaštitu životne sredine, zaštitu prirodnih dobara i na uređenju predjela i zelenih površina.
5. Neophodno je da se kontroliše i usmjerava korišćenje prostora Opštine Bar radi sprečavanja negativnih pojava, odnosno ostvarivanja racionalnog korišćenja građevinskog, poljoprivrednog, šumskog i drugog zemljišta, sprečavanja degradacije poljoprivrednog zemljišta, vodnih resursa, šuma, morskog dobra i drugi, kao i zaštiti prirodne i kulturne baštine, kao i sanaciji, zaštiti i očuvanju životne sredine.
6. O izvršenoj strateškoj procjeni izradiće se Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (u daljem tekstu: Izvještaj) u skladu sa članom 15 Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.
7. Izvještajem treba da se da poseban osvrt na identifikaciju negativnih uticaja, propisivanje mjera zaštite i preporuka za razmatranje i izbor najboljeg varijantnog rješenja, a poseban akcenat treba biti na očuvanju biodiverziteta, prirodnih i kulturnih dobara, kao i zaštiti zemljišta i očuvanju prirodnog pejzaža.
8. Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, kao organ nadležan za pripremu predmetnog plana odlučuje o izboru nosioca izrade Izvještaja u postupku javnih nabavki.
9. U postupku izrade Strateške procjene obezbijediće se učešće javnosti, zainteresovanih organa i organizacija i organizovati javna rasprava u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.
10. Izvještaj će se izraditi u roku predviđenom za izradu Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana.
11. Finansijska sredstva potrebna za izradu Izvještaja obezbijediće se iz Budžeta Crne Gore u iznosu od 7.990,00 eura bez PDV.
12. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 08-332/23-362/10

Podgorica, 29. marta 2023. godine

Ministarka,

Ana Novaković Đurović, s.r.

Uvod

Strateška procjena uticaja na životnu sredinu (SPU) predstavlja alat vrednovanja potencijalnih negativnih uticaja planova i programa na životnu sredinu i zdravlje ljudi, kao i definisanje seta različitih mjera zaštite (mjera prevencije, minimizacije, ublažavanja, remedijacije ili kompenzacije).

Primjenom SPU u procesima planiranja različitih aktivnosti, otvara se prostor za sagledavanje nastalih promjena u prostoru i uvažavanje potreba životne sredine prostora, obuhvata plana ili programa. U okviru nje se sve planom predviđene aktivnosti kritički razmatraju sa stanovišta uticaja na životnu sredinu i elemente održivog razvoja, nakon čega se donosi odluka da li će se pristupiti realizaciji plana i pod kojim uslovima, ili će se odustati od planiranih aktivnosti.

ŽPlaniranje podrazumijeva razvoj, a strategija održivog razvoja zahtijeva zaštitu životne sredine. U tom kontekstu, strateška procjena uticaja predstavlja nezaobilazan instrument koji je u funkciji realizacije ciljeva održivog razvoja.

SPU integriše socijalno–ekonomske i bio–fizičke segmente životne sredine, povezuje, analizira i procjenjuje aktivnosti različitih interesnih sfera i usmjerava politiku, plan ili program ka rješenjima koja su, prije svega, od interesa za životnu sredinu. To je instrument koji pomaže da se prilikom donošenja odluka u prostornom planiranju integrišu ciljevi i principi održivog razvoja, uvažavajući pri tome potrebu da se izbjegnu ili ograniče negativni uticaji na životnu sredinu, na zdravlje stanovništva i društveno-ekonomski status stanovništva. Značaj SPU ogleda se u tome što:

- uključuje aspekt održivog razvoja baveći se uzrocima ekoloških problema na njihovom izvoru,
- obrađuje pitanja i uticaje šireg značaja, koji se ne mogu podijeliti na projekte, na primjer - kumulativni i socijalni efekti,
- pomaže da se provjeri povoljnost različitih varijanti razvojnih koncepata,
- izbjegava ograničenja koja se pojavljuju kada se vrši procjena uticaja na životnu sredinu već definisanog projekta.
- obezbjeđuje lokacionu kompatibilnost planiranih rješenja sa aspekta životne sredine,

- utvrđuje odgovarajući kontekst za analizu uticaja konkretnih projekata, uključujući i prethodnu identifikaciju problema i uticaja koji zaslužuju detaljnije istraživanje, itd.

Zakonom o strateškoj procjeni uticaja ("Službeni list RCG", br.80/05, 59/11 i 52/16) i Zakona o zaštiti životne sredine ("Sl.list Crne Gore", br. 52/16), definisana je obaveza sprovođenja postupka strateške procjene uticaja na životnu sredinu za planove i strategije.

Ekološka dimenzija predstavlja važan, ali ne i jedini aspekt koji sagledava ovaj instrument. Naime, poseban doprinos strateške procjene uticaja je doprinos realizaciji ciljeva održivog razvoja. To podrazumijeva da se, pored sagledavanja ekološke dimenzije, posebna pažnja posvećuje i analizi uticaja planskih rješenja na socijalnu i ekonomsku komponentu razvoja.

U toku izrade Izvještaja uzet je u obzir Akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode Agencije za zaštitu životne sredine broj 03-D-1636/4 od 30.06.2026. godine, koji čini sastavni prilog ovog Izvještaja, a njegove smjernice su integrisane u odgovarajuća poglavlja Izvještaja.

1. KRATAK PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA PLANA I ODNOS PREMA DRUGIM PLANOVIMA

Izmjene i dopune Prostorno-urbanistički plan Opštine Bar (IID PUP) predstavlja planski dokument kojim se usklađuju planske postavke sa faktičkim stanjem na terenu, zatim sa potrebama korisnika prostora koji je u obuhvatu PUP-a, a posebno sa razvojnim opredjeljenjima sa državnog i lokalnog nivoa. Realizacijom planiranih aktivnosti u PUP-u neophodno je obezbijediti optimalne uslove za funkcionisanje cjelokupnog prostora, kako u komunikacijskom, tako i u sadržajnom smislu, a mjerama zaštite onemogućiti njegovu degradaciju, kroz precizno definisanje uslova za korišćenje prostora, izgradnju novih sadržaja i rekonstrukciju postojećih površina, lokaliteta i objekata.

Kako se planski horizont IID PUP-a objektivno ne može smatrati dugoročnim, već prije srednjoročnim ili kratkoročnim (posebno za realizaciju većih projekata u uslovima tekuće svjetske ekonomske i finansijske krize), postavljena strateška opredjeljenja i ciljevi biće u implementaciji IID PUP-a ostvareni samo u realno mogućem opsegu. Taj opseg obuhvata procjenjene urgentne kratkoročne i srednjoročne zadatke od značaja za stanovništvo, privredu, životnu sredinu i dr., kao i organizovanje i realizovanje realnih prvih faza dugoročnih ciljeva.

1.1. Obuhvat i granice Plana

Izmjene i dopune PUP-a opštine Bar obuhvataju teritoriju cijele opštine Bar. Teritorija opštine (u daljem tekstu: plansko područje) nalazi se na jugoistočnom dijelu crnogorskog primorja između Skadarskog jezera i Jadranskog mora, odnosno između 41°57'48" i 42°18'36" sjeverne i 18°56'10" i 19°23'20" istočne geografske dužine. Sa pripadajućom vodenom površinom jezera od 128 km² zauzima prostor od 726 km², a površina pod kopnom iznosi 598 km². Graniči se s budvanskom, cetinjskom i ulcinjskom opštinom.

Geografski položaj teritorije opštine Bar je veoma povoljan, s obzirom da se ona nalazi na najjužnijem dijelu Jadranskog mora, kome gravitira kontinentalno zaleđe Crne Gore, Srbije, Makedonije i dalje, istočni dio srednje Evrope, zapadni dio jugoistočne Evrope, dio istočne Evrope, područje južne Italije, sjeverne i sjeverozapadne Albanije. Isto tako, ovu teritoriju karakterišu intenzivni sredozemno-jadranski plovni putevi, s obzirom da je najbliža Otrantskim vratima (95 km od luke Bar). Posmatranjem širih prostora, ističe se značaj barske luke kao saobraćajnog čvora za brodove iz pravca Atlantik - Gibraltar, Indijski okean - Crveno more - Suecki kanal.

Shodno osnovnoj podjeli teritorije opštine na tri geografske cjeline – A) Barska rivijera, B) Srednje brdsko-planinsko područje, sa planiranim Regionalnim parkom prirode Rumija i C) Područje Skadarskog jezera, sa Nacionalnim parkom i kontaktnom/zaštitnom zonom NP, ove cjeline se dijele na prostorno-funkcijske podcjeline, u kojima će, više ili manje, biti diferencirane planske osnove uređenja i izgradnje u naseljskim i vannaseljskim prostorima.

Planska rješenja su sagledana u periodu do 2025.godine, a pojedina i u dužem, s obzirom da se radi o specifičnom prostoru, koji zbog svojih brojnih potencijala i ograničenja predstavlja veoma važno razvojno područje za Crnu Goru.

1.2. PRAVNI I PLANSKI OSNOV, SADRŽAJI I CILJEVI PLANA

1.2.1. Pravni osnov

Pravni osnov za izradu i donošenje Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana Opštine Bar sadržan je u članu 218 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18, 63/18 i 82/20) kojim je propisano da se državni i lokalni planski dokumenti predviđeni Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 51/08, 34/11, 35/13 i 33/14) mogu, do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore, izrađivati odnosno mijenjati po postupku propisanom ovim zakonom.

Izmjene i dopune PUP-a se rade u skladu sa Programskim zadatkom za izradu Izmjena i dopuna PUP-a koji je urađen u skladu sa članom 25 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata i isti je sastavni dio Odluke o izradi planskog dokumenta.

Izmjene i dopuna PUP-a, u pogledu propisanog sadržaja, kao i u pogledu nivoa detaljnosti i obima obrade, se rade u skladu sa Pravilnikom o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta, kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima ("Službeni list CG", br. 24/10 i 33/14), a kako upućuje član 212 stav 5 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.

Paralelno sa izradom Izmjena i dopuna PUP-a predviđena je i izrada strateške procjene uticaja plana na životnu sredinu (u daljem tekstu: SPU) u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list RCG", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 59/11 i 52/16), čije elemente treba ugraditi u plan.

1.2.2. Planski osnov

Planski osnov za izradu IID PUP Bar su:

- Prostorni plan Crne Gore do 2020 ("Službeni list CG", br. 24/08 i 44/12);
- Prostorni plan posebne namjene za Obalno područje Crne Gore ("Službeni list CG" broj 56/18);
- Važeća prostorno planska dokumentacija na državnom i lokalnom nivou;
- Nacionalne sektorske strategije i master planovi u oblastima održivog razvoja, turizma, saobraćaja, energetike, upravljanja otpadom i dr;
- Bazne studije rađene za potrebe izrade Prostornog plana Crna Gore (u izradi);
- Međunarodni sporazumi i konvencije;

1.3. OPŠTA STRATEŠKA ORIJENTACIJA, OPŠTI STRATEŠKI CILJEVI I PODCILJEVI RAZVOJA PLANSKOG PODRUČJA

Vizija razvoja opštine Bar

U skladu sa evropskim, nacionalnim, regionalnim i lokalnim razvojnim dokumentima, šire područje Primorskog regiona, a u njemu i opština Bar, razvijaće se u doglednoj budućnosti kao prostor integrisan u teritoriju Crne Gore, kao i u neposredno i šire regionalno i sveevropsko okruženje, sa sljedećim karakteristikama: društvena i prostorna (regionalna) zajednica sa ravnotežom između ekonomske i socijalne kohezije, a naročito između ekonomskog rasta, socijalne pravičnosti i zaštite životne sredine; sve manje razvojne razlike među pojedinačnim djelovima opštine; povoljni parametri u pogledu održivog razvoja, vrijednosti indeksa tzv. „humanog razvoja „ (HDI), zaposlenosti, siromaštva i BDP-a; razvijena i diverzifikovana privredna struktura (tj. širenje i grananje privredne matrice) u oblastima turizma, pomorske privrede, poljoprivrede i dr.; razvijeno preduzetništvo u okviru MSP i korporacija, uz društveno (socijalno, ekološki i dr.) odgovorno ponašanje privrednih subjekata; dobra razvijenost mreže javnih službi i usluga i povoljan prostorni razmještaj objekata; dobra izgrađenost saobraćajne i tehničke infrastrukture i njen povoljan prostorni razmještaj; očuvana životna sredina; efikasna (lokalna i regionalna) administracija; bogat kulturni život; i dr.

Prema Strateškom planu razvoja opštine Bar do 2025.godine Bar će biti opština dinamičnog i održivog privrednog rasta i razvoja, otvorena za sve građane.

Opšti strateški ciljevi

Polazeći od strateških opredjeljenja u nacionalnim i drugim razvojnim dokumentima i stavova prethodno izložene Opšte strateške orijentacije, definišu se sljedeći osnovni strateški ciljevi sa sastavnim podciljevima budućeg dugoročnog razvoja opštine Bar:

- ✓ Strateški cilj 1) Razvoj opštine kao prostorno-društvene zajednice sa visokim kvalitetom životne sredine i saobraćajne povezanosti unutar opštine i sa okruženjem, kao i sa dobrom komunalnom opremljenošću naselja.
- ✓ Strateški cilj 2) Maksimalno aktiviranje raspoložive radne snage, radi intenziviranja privrednog rasta i razvoja, prvenstveno u oblastima koje najviše doprinose rastu konkurentnosti opštine, kao i radi rješavanja problema nezaposlenosti.
- ✓ Strateški cilj 3) Razvoj društvene i prostorne zajednice opštine, u kojoj će svi građani moći da iskažu i zadovolje svoje potrebe za pripadanjem i identitetom, druženjem i ličnim razvojem.
- ✓ Strateški cilj 4) Novo strateško upravljanje na teritoriji opštine.

Principi, kriterijumi i ciljevi zaštite prirodnih resursa

S obzirom da prostor opštine Bar raspolaže izuzetno vrijednim prirodnim resursima (položaj, more i plaže, Skadarsko jezero, planinski predjeli u središnjoj zoni, za prilike u Primorskom regionu - prostrane površine poljoprivrednog zemljišta, maslinjaci, nemetalične mineralne sirovine - kamen, potencijal sunčeve energije, prirodne lepote, kulturno nasljeđe i dr.), zahtjevi korišćenja prirodnih uslova i potencijala na principima održivog razvoja javljaju se kao usmjeravajuće odrednice za prostorni razvoj uopšte, kao i za dalji rad na valorizaciji prirodnih uslova i potencijala za različite namjene korišćenja prostora.

U skladu sa opredijeljenim prirodnim pogodnostima i ograničenjima za razvoj teritorije barske opštine i stepenom izmijenjenosti prirodnih uslova antropogenim djelovanjem, definišu se opšti i posebni ciljevi koje treba ostvariti u postupku izrade Prostorno-urbanističkog plana opštine i ostalih planskih – urbanističkih dokumenata i njihove realizacije.

Usaglašavanje načina korišćenja prirodnih resursa sa potencijalima prirodne sredine i potrebama njene zaštite na principima održivog razvoja:

1. Zaštita Jadranskog mora i Skadarskog jezera od zagađivanja raznovrsnim otpadnim materijama;
2. Zaštita zemljišta od erozije korišćenjem površina na nagibima do 20% za poljoprivrednu proizvodnju, razvoj naselja, izgradnju infrastrukture i drugih objekata;
3. Racionalno korišćenje prirodne šumske vegetacije i proširivanje površina pod šumama;
4. Racionalno korišćenje i zaštita maslinjaka i antropogenih zemljišta
5. Zaštita vazduha, zemljišta i voda od zagađenja od naselja, industrije, saobraćaja, neadekvatne primjene pesticida i veštačkih đubriva u poljoprivrednoj proizvodnji i sl.

Sprečavanje dalje degradacije prirodne sredine i usmjeravanje takvog razmještaja proizvodnih snaga kako ne bi predstavljale faktor ograničenja razvoja, uz maksimalno uvažavanje kriterijuma racionalne teritorijalne integracije privrednih aktivnosti, mreže naselja i saobraćajnica, adekvatnog korišćenja i očuvanja prirodne sredine, uz minimiziranje ukupnih društvenih troškova razvoja.

Maksimalna zaštita prirodnih karakteristika teritorije i razvoj aktivnosti primjerenih nosećem kapacitetu posmatrane teritorije podrazumijeva:

1. Racionalno korišćenje postojećih šumskih površina, proširivanje površina pod šumama i odgovarajuću zaštitu rijetkih prirodnih, ekoloških, ambijentalnih i funkcionalnih vrijednosti - bukove šume na Rumiji, kestenove i hrastove sastojine, makija i dr.;
2. Racionalno korišćenje i zaštitu Skadarskog jezera i njegovog priobalja kao rezervoara slatke vode, staništa raznih vrsta ihtio i ornitofaune, značajne prirodne i ambijentalne vrijednosti sa brojnim kulturno-istorijskim spomenicima;
3. Racionalno korišćenje rudnih nalazišta, kao i nalazišta ukrasnog kamena u smislu maksimalnog očuvanja prirodnih predjela;
4. Racionalno korišćenje, zaštitu i unapređenje površina pod hiljadugodišnjim zasadima masline (Bar) i svih antropogenih zemljišta u primorskoj i prijezerskoj zoni;
5. Ozelenjavanje svih naselja i turističkih zona autohtonim biljnim vrstama radi očuvanja prirodnih karakteristika predjela, unapređenja životne sredine u naseljima i turističkim zonama.

Ovo podrazumijeva da planiranjem prostora opštine Bar mora da se obezbijedi racionalna teritorijalna integracija privrednih, stambenih, turističkih, saobraćajnih i drugih aktivnosti, uz uvažavanje kriterijuma zaštite osnovnih karakteristika prirodnog predjela, morskog dobra, Skadarskog jezera, poljoprivrednog zemljišta i postizanje minimalnih ukupnih društvenih troškova razvoja. U odnosu na kapacitete prirodne sredine utvrđuju se sljedeći kriterijumi, načini i uslovi planiranja i funkcionisanja pojedinih aktivnosti:

Saobraćaj – optimalno i međusobno usaglašeno vođenje saobraćajnih tokova - eksternih (magistralnog i regionalnog ranga) i internih (lokalnog i opštinskog ranga) svih vidova saobraćaja, uz insistiranje na usklađivanju saobraćaja i okolnih namjena prostora u smislu minimiziranja nepovoljnih uticaja, posebno magistralnih pravaca, autoputa, brze saobraćajnice, željeznice, Luke, na ukupan razvoj barskog područja.

Poljoprivreda - intenzivnije korišćenje obradivog poljoprivrednog zemljišta do IV bonitetne klase, na nagibima do 20%, terasiranje poljoprivrednih površina na većim nagibima, melioracija i obogaćivanje travnim vrstama livada i pašnjaka na terenima niže bonitetne klase sa nagibom do 25% bez obzira na nadmorsku visinu, regulisanje i umirivanje bujičnih i erozionih područja,

agromeliorativni radovi za uspostavljanje optimalnog hidrološkog režima u tlu za uzgoj poljoprivrednih kultura (posebno u zoni Crmnice, Krajine i sl.).

Turizam - razvoj turizma usklađen sa zahtjevima očuvanja prirodnih ambijenata, Jadranskog mora i morskog dobra u cjelini, Skadarskog jezera, vegetacije u planinskoj zoni, specifičnosti reljefa i vrijednosti u predjelima nacionalnog i regionalnog parka, raznovrsnosti predjela, klimatskih prilika, i dr.

Šumarstvo - iako ovo nije djelatnost od primarnog privrednog značaja, veoma je velika važnost šumarstva u procesu zaštite zemljišta od erozije i održanja željenog vodnog bilansa na bujičnom kraškom terenu barske opštine. Intenzivnije gajenje, kao i eksploatacija šuma drvene mase i sporednih šumskih plodova), podrazumijeva veću otvorenost šuma (izgradnja šumskih komunikacija), ali i primjenu intenzivnijih mjera njege i obnove šumskog fonda.

Eksploatacija mineralnih sirovina – verifikovanje pojava i nalazišta mineralnih sirovina za koje je dosadašnjim istraživanjem utvrđeno da postoje rezerve po kvalitetu i količini isplativije za eksploataciju, prvenstveno laoprcu, građevinskog kamena. Dalja eksploatacija mineralnih sirovina obavljaće se uz obavezno sprovođenje detaljnih istraživanja na površinama koje su predviđene za intenzivnu eksploataciju na bazi perspektivnosti i rudokontrolnih elemenata, kao i na planskom korišćenju ovjerenih rezervi u skladu sa opravdanošću aktivnosti eksploatacije i u odnosu na zahtjeve zaštite životne sredine i zahtjeve funkcionisanja okolnih namjena.

Racionalno korišćenje i zaštita neravnomjerno raspoređenog vodnog potencijala – posebno podzemne vode u krasu kao izvorišta vode za piće. Osnovna prostorna mjera zasniva se na pošumljavanju slivova i terena podložnih eroziji. Pored proširivanja površina pod prirodnom ili kulturnom vegetacijom, ubrzano oticanje vode sa teritorije opštine treba regulisati uređivanjem bujičnih vodotoka i riječnih korita i drugim antierozionim mjerama. Neophodno je i očuvanje kvaliteta voda (klasa propisanog kvaliteta) prečišćavanjem upotrebljenih komunalnih i industrijskih voda, izgradnjom standardnih (sanitarno-higijenskih) septičkih jama u selima, uspostavljanjem zona sanitarne zaštite oko izvorišta vodosnabdijevanja i utvrđivanje režima korišćenja prostora unutar ovih zona, organizovanje deponija (izvan domašaja površinskih i podzemnih voda) i savremen tretman otpada.

Ističe se da u uslovima sve veće degradacije prirode, očuvani predjeli postaju sve vrijedniji. Očuvanje predjela se zasniva na svim mjerama koje će biti predviđene u dijelu zaštite i korišćenja poljoprivrednih zemljišta, šuma, voda i drugih prirodnih resursa.

1.4. KRATAK PREGLED SADRŽAJA I CILJEVA PLANA I NJEGOV ODNOS SA DRUGIM PLANOVIMA

1.4.1. Posebni ciljevi razvoja po oblastima i sektorima

Ciljevi korišćenja prirodnih resursa po namjenama

- ✓ Ciljevi korišćenja vodnih resursa, morskog dobra i jezerskog prostora
- ✓ Ciljevi eksploatacije mineralnih sirovina
- ✓ Ciljevi razvoja šumarstva
- ✓ Ciljevi razvoja lovstva
- ✓ Ciljevi razvoja poljoprivrede i ruralnih područja
- ✓ Ciljevi razvoja ribarstva

Ciljevi razvoja privrede

- ✓ Zajednički ciljevi razvoja privrede
- ✓ Ciljevi razvoja Luke Bar
- ✓ Ciljevi razvoja turizma

Ciljevi demografskog i socijalnog razvoja, razvoja mreže naselja, stanovanja i regulisanja neplanske izgradnje

- ✓ Ciljevi razvoja stanovništva
- ✓ Ciljevi razvoja mreže naselja
- ✓ Ciljevi razvoja javnih službi
- ✓ Ciljevi razvoja stanovanja
- ✓ Ciljevi regulisanja neformalne/neplanske izgradnje

Ciljevi razvoja infrastrukture

- ✓ Ciljevi razvoja saobraćaja i saobraćajne infrastrukture
- ✓ Ciljevi razvoja vodne infrastrukture
- ✓ Ciljevi razvoja energetske infrastrukture
- ✓ Ciljevi razvoja elektronske komunikacione infrastrukture
- ✓ Ciljevi razvoja komunalne infrastrukture

Ciljevi zaštite životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara, zaštite i uređenja predjela

- ✓ Ciljevi zaštite životne sredine
- ✓ Ciljevi zaštite prirodnih dobara
- ✓ Ciljevi zaštite nepokretnih kulturnih dobara (NKD) i kulturne baštine
- ✓ Ciljevi zaštite i uređenja predjela i zelenih površina

Ciljevi zaštite od interesa za odbranu zemlje na području naselja i zaštite od elementarnih nepogoda i tehničko-tehnoloških akcidenata

1.4.2. Mogući scenariji socio-ekonomskog razvoja i alternative prostornog razvoja

Na osnovu strateških opredjeljenja, opštih i posebnih ciljeva razvoja CG i opštine Bar, moguća su **dva osnovna scenarija** socio-ekonomskog razvoja planskog područja, od kojih zavise koncepcije njegovog prostornog razvoja. **Prvi scenario socio-ekonomskog razvoja** opštine sastoji se u nastavljanju koncentracije stanovništva, neproizvodnih i proizvodnih aktivnosti i funkcija u primorskom pojasu, pretežno na motivima usluga (prvenstveno u turizmu i trgovini), saobraćaja (pomorskog i kopnenog) i urbanog standarda (u stanovanju, javnim službama i servisima), uz depopulaciju i socio-ekonomsko zapostavljanje ostalog, najvećeg dijela teritorije opštine. **Drugi scenario socio-ekonomskog razvoja** sastoji se, u dosad zapostavljenoj, diverzifikaciji aktivnosti i ravnomjernijem rasporedu stanovništva, privrede i društvenog standarda na čitavoj teritoriji opštine.

Po prvom scenariju koncentrisanog socio-ekonomskog razvoja, na sceni je **alternativa kompetitivnog/konkurentnog prostornog razvoja** opštine u primorskom pojasu, sa urbanizacijom prostora, intenzivnom izgradnjom suprastrukture stanovanja, turističkog smještaja, javnih službi i servisa, kao i izgradnjom saobraćajne i tehničke infrastrukture – Luke Bar, magistralnih, regionalnih i lokalnih puteva, željeznice, vodovoda, elektro-mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i dr.

1.4.3. Podjela planskog područja na prostorno-funkcijske cjeline i podcjeline

Shodno osnovnoj podjeli teritorije opštine na tri geografske cjeline – A) Barska rivijera, B) Srednje brdsko-planinsko područje, sa planiranim Regionalnim parkom prirode Rumija i C) Područje Skadarskog jezera, sa Nacionalnim parkom i kontaktnom/zaštitnom zonom NP, ove cjeline se

dijele na prostorno-funkcijske podcjeline, u kojima će, više ili manje, biti diferencirane planske osnove uređenja i izgradnje u naseljskim i vannaseljskim prostorima.

A) Barska rivijera

Cjelina A) Barska rivijera u okviru područja GUR-a predstavlja pretežno kontinualno urbano područje opštine, na priobalnim terenima. Područje je namijenjeno stanovanju, primorskom turizmu, rekreaciji i sportu, centralnim i lokalnim javnim službama i servisima, industriji, robno-transportnom centru, slobodnoj zoni, plovnom (Luka), željezničkom (terminalna stanica) i drumskom saobraćaju (grananje planiranog autoputa Beograd-Bar na magistralne i regionalne puteve), za moguću integraciju u transportno-logistički, lučko-željezničko-drumsko-industrijski klaster, zatim intenzivnoj poljoprivredi (masline, agrumi, povrće, ukrasno bilje i dr. na manjim površinama okućnica u urbanim zonama malih gustina i na većim površinama u okviru zelenog pojasa i kulturnog zelenila područja GUR-a, sa plastenicima, rasadnicima i dr.), parkovskom i šumskom zelenilu i dr. Površina cjeline A) je oko 8.761 ha.

B) Srednje brdsko-planinsko područje opštine sa planiranim Regionalnim parkom prirode Rumija

Cjelina B) Srednje brdsko-planinsko područje predstavlja srednji dio teritorije opštine između Barske rivijere i Skadarskog jezera. Cjelina je namijenjena na nižim terenima stanovanju, uz lokalne javne službe i servise, turizmu, rekreaciji i sportu, zanatstvu, domaćoj radinosti, intenzivnijoj poljoprivredi i dr., a na višim terenima Regionalnom parku prirode Rumija i u okviru njegovih režima šumarstvu, ekstenzivnoj poljoprivredi (posebno stočarstvu), planinskom turizmu, rekreaciji, sportu i dr. Površina cjeline B) je oko 26.915 ha.

C) Područje Skadarskog jezera

Cjelina C) Područje Skadarskog jezera na sjeveroistočnom dijelu opštine predstavlja prostor Nacionalnog parka Skadarsko jezero sa kontaktnom/zaštitnom zonom NP. Cjelina je namijenjena neposrednoj i posrednoj zaštiti i kulturno-šumskom korišćenju prirodnih i kulturnih dobara i kulturne baštine, kao i stanovanju, uz javne službe i servise, turizmu, rekreaciji i sportu, tradicionalnom zanatstvu i domaćoj radinosti, autohtonoj poljoprivredi, ribolovu i dr., u skladu sa režimima zaštite NP. Površina cjeline C) je oko 15.944 ha.

1.5. PLAN NAMJENE POVRŠINA

1.5.1. Osnove koncepta namjene površina

Osnovni koncept namjene prostora opštine Bar zasniva se na:

- prirodnim i stvorenim potencijalima i ograničenjima prostora za potrebe razvoja pojedinih privrednih i neprivrednih aktivnosti,
- postojećem i mogućem razmještaju stanovništva u prostoru,
- značaju teritorije i potencijala opštine, za društveno-ekonomski i prostorni razvoj Primorskog regiona i Crne Gore u cjelini,
- namjeni prostora utvrđenoj planovima višeg reda: Prostornim planom Crne Gore do 2020.godine, Prostornim planom posebne namjene za Obalno područje i Prostornim planom područja posebne namjene NP "Skadarsko jezero".

Za primorski pojas teritorije barske opštine – Barsku rivijeru doneseno je Generalno urbanističko rješenje Barske rivijere (prikazano u Knjizi II). Korekcije i dopune nekadašnjeg GUP-a u Generalnom urbanističkom rješenju odnose se na površine turističke, stambene i privredne namjene u okviru podcjelina A.2, A3 i A.5. U namjeni površina PUP-a utvrđene su manje lokacije turističke izgradnje van područja Generalnog urbanističkog rješenja, u podcjelinama A.3, A.4 i A.5.

Planirana namjena, uređenje i korišćenje prostora u planskom periodu uslovljena je potrebama stanovništva opštine Bar i širih prostora za:

- razvojem saobraćaja, pomorstva i privrede u međusobnoj sprezi,
- razvojem industrijskih i drugih proizvodnih kapaciteta,
- razvojem turizma,
- razvojem usluga, prvenstveno komercijalnih i poslovnih,
- poljoprivrednom proizvodnjom,
- naseljavanjem, širenjem i opremanjem naselja
- internim i eksternim saobraćajnim povezivanjem,
- infrastrukturnim opremanjem prostora,
- kvalitetnom životnom sredinom,
- zaštitom prirodnih i kulturno-istorijskih vrijednosti itd.

Osnovni koncept namjene prostora podrazumjeva racionalno korišćenje zemljišta u skladu sa njegovim prirodnim i stvorenim pogodnostima i ograničenjima, odnosno, prvenstveno, međusobno usklađeni raspored površina pogodnih za razvoj naselja, poljoprivrede, turizma, pomorstva i saobraćaja i drugih objekata tehničke infrastrukture, proizvodnih i komunalnih sistema i objekata (uključujući i objekte regionalnog značaja, kao što je regionalna deponija i prateći sadržaji). U narednom periodu neophodno je kontrolisati i usmjeravati korišćenje prostora opštine, u cilju poboljšanja nepovoljnog stanja životne sredine na pojedinim njenim dijelovima i sprečavanja negativnih pojava, odnosno ostvarivanje pozitivnih efekata prostornog razvoja, prvenstveno u primorskoj zoni, gdje se nekad prepliću međusobno konfliktni interesi

pojedinih korisnika prostora (turizma, stanovanja, saobraćaja, proizvodnje i dr.), koji se pojačavaju bespravnom gradnjom.

Pored primorske zone, koja je najopterećeniji prostor u barskoj opštini, i zonu Virpazara (do sada relativno sačuvanu), u budućnosti očekuje intenzivniji razvoj, koji treba da se odvija u okviru i na granici Nacionalnog parka Skadarsko jezero u sklopu režima njegove zaštite. Aktivnosti koje se planiraju u Virpazaru i njegovoj okolini (nove naseljske površine, Autoput sa petljom, željeznica, sportsko-rekreativni i turistički sadržaji, izvorišta i dr.) zato zahtijevaju plansko usmjeravanje razvoja na detaljnijem nivou. Ukoliko se to ne bude ostvarilo, moguća je pojava raznih negativnih procesa (bespravne izgradnje, degradiranja osnovnih potencijala opštine za turizam, saobraćaj, poljoprivredu i dr., zagađivanja životne sredine), itd., odnosno konflikti sa Nacionalnim parkom. S obzirom da je planinski prostor barske opštine obuhvaćen najvećim dijelom budućeg Regionalnog parka prirode Rumija, kontrolisana upotreba prostora je od izuzetnog značaja, kako ne bi došlo do ugrožavanja prirodnih vrijednosti prostora, istovremeno i turističkih motiva ovog kraja.

1.5.2. Korišćenje zemljišta po namjenama

Na teritoriji opštine Bar zastupljene su površine sljedećih postojećih namjena: 1) šumsko zemljište (obraslo i neobraslo), 2) poljoprivredno zemljište (obrađivo i neobrađivo), 3) građevinsko zemljište (pod naseljima, vannaseljskim sadržajima supra i površinske infrastrukture i eksploatacionim poljima mineralnih sirovina), 4) neproduktivno zemljište (nepristupačni stjenoviti tereni, trstici i dr.) i 5) vodene površine. Gotovo polovinu kopnene teritorije opštine zauzima šumsko zemljište, oko trećinu čini poljoprivredno zemljište, dok na ostale namjene otpada manje od petine kopnene teritorije.

Zemljište namijenjeno turizmu (smještaj, sportsko-rekreativna i druga ponuda) obuhvaćeno je najvećim dijelom postojećim i planiranim naseljima (gradskim, turističkim, seoskim), a manjim dijelom se odnosi na lokacije sportsko-rekreativne ponude u prostoru van naselja (sa programskim određenjem u tekstualnom dijelu, bez kartografske naznake u planu namjene površina). Zemljište namijenjeno proizvodnim djelatnostima obuhvaćeno je postojećim i planiranim naseljima.

1.6. PROSTORNI RAZVOJ I RAZMJETAJ PRIVREDNIH DJELATNOSTI

1.6.1. Koncept dugoročnog privrednog razvoja

Osnovno uporište koncepta i politike privrednog razvoja opštine Bar proističe iz njene dugoročne razvojne strategije, definisanja razvojnih centara i koridora, načina mobilnosti osnovnih lokalnih

(i regionalnih) faktora (posebno kapitala i radne snage), jačanja podrški upravljačkim mehanizmima, institucionalno-organizacionim aranžmanima itd.

Lokalna razvojna strategija opštine Bar predstavlja dugoročni razvojni okvir opštinske politike, zasnovan na raspoloživim teritorijalnim potencijalima i njihovoj privredno-tržišnoj valorizaciji. Razvojna strategija određuje lokalnu razvojnu politiku, koja čini uporište za promjene i optimizacije prostorne strukture. U izradi PUP-a Bara težište se stavlja na okvirno planiranje privredne strukture i usmjeravanje razmještaja privrednih/proizvodnih kapaciteta.

Zbog okolnosti izazvanih ekonomskom i finansijskom krizom, sva predviđanja za budući razvoj planskog područja su uslovna. U realizaciji održivog razvoja opštine Bar mogu se očekivati značajni uticaji faktora iz šireg okruženja, među kojima su najvažniji:

- trajanje i dubina djelovanja ekonomske i finansijske krize;
- brzina integracija u EU;
- dostupnost i korišćenje sredstava evropskih i regionalnih fondova;
- dinamika i priliv SDI;
- politika konkurentnosti privrede i prostora;
- prekogranična, regionalna i susjedska privredna saradnja;
- institucionalno i organizaciono prilagođavanje.

Koncept i politika dugoročnog privrednog razvoja opštine Bar i njihova implementacija usklađeni su sa ključnim nacionalnim plansko-razvojnim dokumentima (PP CG, Strategijom regionalnog razvoja CG 2010-2014., Nacionalnim planom razvoja CG 2013-2016., Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća 2011-2015., Strategijom podsticanja konkurentnosti na mikro nivou 2011-2015., Nacionalnom strategijom zapošljavanja 2012-2015., Planom upravljanja NP Skadarsko jezero 2011-2015., Nacionalnim akcionim planom razvoja organske proizvodnje 2012-2017., Akcionim planom uz Programski dokument između Vlade Crne Gore i UNDP 2012 – 2016., Strategijom za održivi ekonomski rast CG kroz uvođenje klastera 2012-2013. i indikativnim akcionim planom do 2016., Strategijom razvoja energetike CG do 2025., Strategijom reforme javne uprave u CG u periodu 2011-2016. i dr.), kao i sa lokalnim razvojnim i planskim dokumentima (Predlogom Strateškog plana razvoja opštine Bar 2014-2019.godine, GUP-om Bara, DUP-om Prve faze privredne zone Luke Bar i dr.). Prema PP CG predviđa se prosječna godišnja stopa BDP od 6,5% na državnom nivou, uz brži rast BDP u Primorskom regionu. U skladu s tim, može se očekivati da će rast BDP u Baru imati nadprosječnu dinamiku.

1.6.2. Prostorni aspekt korišćenja morskog dobra, jezera i resursa pijaćih voda

Morsko dobro

U budućnosti turizam ostaje dominantna aktivnost u okviru morskog dobra, koja se bazira na korišćenju plaža i priobalnog pojasa za kupanje i druge vidove rekreacije na vodi. U budućnosti potrebno je urediti i održavati postojeće plaže za kupanje i rekreaciju, najatraktivnije plaže proširiti kako bi se prevazišlo ograničenje prirodnog kapaciteta. Takođe, treba ispitati mogućnost izgradnje i uređenja novih plaža. Pored uređenja i korišćenja plaža, hotelske kompleksa upotpuniti bazenima sa morskom ili slatkom vodom.

U budućnosti, pomorski saobraćaj, kao i ribolov, uzgoj ribe i školjki moraju da dobiju veći privredni značaj, prije svega kao komplementarne aktivnosti turizmu, a uz njih će se razvijati i ostale prateće djelatnosti (prerada ribe idr., komercijalne i uslužne djelatnosti uz saobraćaj, brodogradnja i zanati, i dr.).

Radi zaštite morskog dobra, pored uspostavljanja sistema za odvođenje otpadnih voda sa cijele barske rivijere i njihovog prečišćavanja prije upuštanja u more, potrebno je zaštititi sve vodotoke koji teku ka obali od mogućeg zagađenja komunalnim otpadom, otpadnim vodama i pesticidima. Neophodno je podizanje zaštitne vegetacije u priobalnoj zoni, čime se smanjuje negativno dejstvo talasa i uticaj vjetra na objekte i komunikacije, kao i rekreativne prostore i terene u blizini morske obale. U slivovima bujičnih vodotokova je potrebna primjena biotehničkih mjera pošumljavanja i izgradnje pregrada na koritima ovih vodotokova koje će doprinijeti smanjenju nepovoljnog dejstva bujičnih voda.

Jezero

Skadarsko jezero (sa obalom u barskoj opštini dugom 65km) i njegovo priobalje zajedno sa dijelom Crmničkog polja uključeno je u Nacionalni park "Skadarsko jezero" i njegovo korišćenje jeste i biće i dalje zakonom kontrolisano. Postojeća naselja i plaže u priobalju (Donji Murići) biće uređeni u skladu sa PPPN NP "Skadarsko jezero" i preporukama datim urbanističkim rješenjem ovog PUP-a, te se očekuje njihovo aktivno uključivanje u turističku ponudu Bara. Zona Virpazara će se razvijati u skladu sa planskim dokumentom – državnim studijom lokacije, ovim IID PUP-a i PPPN NP "Skadarsko jezero". Ostale zone u priobalju Skadarskog jezera i njegovom zaleđu će se koristiti u skladu sa režimima zaštite prirode i važećom planskom dokumentacijom.

Uzgoj ribe i ribolov na jezeru kao tradicionalna djelatnost će se razvijati u skladu sa strateškim opredjeljenjima datim u djelu koji se odnosi na resurse za ribarstvo.

Resursi pijaćih voda

Resursi pijaćih voda koristiće se za obezbjeđenje snabdijevanja vodom potošača na području opštine, a plan korišćenja ovih resursa dat je u sklopu prostornog razvoja hidrotehničke infrastrukture u ovom PUP-u.

1.6.3. Eksploatacija mineralnih sirovina i korišćenje energetskeg potencijala

Eksploatacija mineralnih sirovina na području barske opštine prioritetno će se odnositi na eksploataciju mineralnih sirovina za potrebe građevinarstva i građevinske industrije (eksploataciju tehničko-građevinskog i arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena i dolomita, kao i eksploataciju bentonita i eksploataciju tehničko-građevinskog kamena na ležištu "Volujica" (radi trajne sanacije sjeverne strane brda Volujica u svrhu zaštite svih objekata Luke Bar i za razvoj lučkih kapaciteta za pretovar i skladištenje suvih rasutih tereta).

Proizvodnja energije iz obnovljivih izvora biće zasnovana na korišćenju sunčeve energije na lokalnom nivou, kao i energije vjetra.

1.6.4. Prostorni razvoj šumarstva

Prema Zakonu o šumama Crne Gore („Službeni list CG", br. 77/2024) šume predstavljaju dobro od opšteg interesa, a načelo trajnosti se postavlja kao osnova. Šume i šumska zemljišta uživaju posebnu zaštitu, koja se ostvaruje:

- trajnim očuvanjem i unaprjeđivanjem šuma i šumskih zemljišta i njihovih funkcija;
- održivim i multifunkcionalnim gazdovanjem šumama;
- očuvanjem i unaprjeđivanjem biološke i pejzažne raznovrsnosti šuma, kao i kvaliteta njihove životne sredine.

Šumom u smislu ovog zakona, se smatra zemljište koje je površine veće od 0,5 hektara sa stablima visočijim od 5 metara i krošnjama stabala koje pokrivaju više od 10% površine, ili stablima koja mogu dosegnuti tevrijednosti in situ, isključujući zemljište koje se uglavnom upotrebljava kao poljoprivredno ili urbano.

Šumom se smatraju površine obrasle drvećem, uključujući podmladne grupe prirodno izraslogdrveća ili šumske plantaže koje tek treba da dostignu minimalne vrijednosti obrasta, odgovarajućudrvnu zalihi ili minimalnu visinu drveća, uključujući svaku površinu koja uobičajeno čini dio šumskogzemljišta, iako na njoj privremeno nema drveća zbog ljudskog djelovanja poput sječe ili prirodnihuzroka, a može se očekivati da će ponovno postati šuma.

Drugo šumsko zemljište je zemljište koje nije šuma i površine veće od 0,5 hektara, sa stablimavisočijim od 5 metara i krošnjama koje pokrivaju od 5 do 10% površine, ili stablima koja mogu dostićite vrijednosti in situ; ili površine sa kombinovanom pokrivenošću žbunjem, grmljem i drvećemvećom od 10%.

Šume i šumska zemljišta mogu se koristiti samo na način kojim se obezbjeđuje njihova privredna, ekološka i socijalna funkcija u skladu sa zakonom.

1.6.5. Prostorni razvoj lovstva

Inoviranim elaboratom za ustanovljavanje lovišta Crne Gore definisane su i granice lovišta. Lovište „Bar“ pripada mediteranskom lovnom području. Granice lovišta su ustanovljene teritorijom opštine Bar, osim u dijelu gdje graniči sa NP „Skadarsko jezero“. Upravljanje razvojem lovstva u opštini vrši "Lovstvo" doo, Bar (kao pravni nasljednik JP „Rumija“), na osnovu lovno-privredne osnove, za koju su relevantne sljedeće planske odredbe PUP-a:

- stvaranje organizacionih i prostornih uslova za razvoj lovnog turizma formiranjem komercijalnih lovišta, unapređenjem kvaliteta trofeja, prihvata i smještaja turističkih lovaca u lovačkim domovima i drugim objektima;
- organizovano povećavanje kapaciteta i planska distribucija lovno-uzgojnih objekata (pojilišta, kaljužišta za divlju svinju, hranilišta i solišta i dr.) i podizanje remiza za zaštitu divljači;
- opremanje lovišta lovno-tehničkim objektima (otvorene i zatvorene čeke, zasedi na drvetu, lovačke kolibe, skloništa i dr.);
- sporazumna saradnja sa veterinarskom službom i susjednim lovištima u Podgorici, Cetinju, Budvi, Ulcinju i Albaniji na preventivnoj zaštiti od opasnih bolesti divljači;
- usklađivanje lovno-privredne osnove sa šumarskim i poljoprivrednim planskim dokumentima.

U lovnim planovima - osnovama treba planirati uzgoj autohtonih vrsta kao i očuvanje i unaprjeđenje prirodnih močvarnih staništa, kako za ptice stonarice tako i za migratorne vrste. Čuvanjem i unaprjeđivanjem divljači osiguraće se povoljni uslovi za gazdovanje lovištem. Korišćenje divljači biće usmjereno na usklađivanje postojećeg stanja s optimalnim stanjem. Potrebno je čuvati prirodni sadržaj staništa i divljači.

1.6.6. Prostorni razvoj poljoprivrede i ruralnih područja

Upravljanje razvojem poljoprivrede u CG vrši se na osnovu opštinskih strategija razvoja poljoprivrede, uz usklađivanje ovih dokumenata sa drugim relevantnim sektorskim strategijama i planovima, kao i sa prostornim, urbanističkim i drugim planovima. Planske odredbe IID PUP-a opštine Bar, relevantne za planske dokumente poljoprivrede, odnose se na očuvanje i poboljšanje poljoprivrednog zemljišta, na prostorni razvoj poljoprivrede i na ruralni razvoj.

1.6.7. Prostorni razvoj ribarstva

Upravljanje razvojem ribarstva vrši se na osnovu ribolovne osnove, strategije ili programa, za koje su relevantne sljedeće odredbe PUP-a Bar:

- utvrđivanje i sprovođenje mjera zaštite, očuvanja i obogaćivanja jezerskog i morskog ribljeg fonda, određivanjem, obilježavanjem i kontrolom ribljih zabrana - dijelova akvatorija za mrest i razviće vodene faune, poribljavanjem, suzbijanjem štetočina, zaustavljanjem nelegalnog ribolova i sl.;
- podrška razvoju održivog ribarstva na Skadarskom jezeru po Planu upravljanja područjem NP (uz standardizaciju proizvoda, nabavku ribarskih mreža idr.);
- obilježavanje ribarskih područja i kategorisanje ribolovnih morskih i jezerskih voda, na moru u skladu sa uslovima zaštite Morskog dobra, na Skadarskom jezeru u skladu sa režimima zaštite Nacionalnog parka;
- organizovanje i intenziviranje privrednog ribolova, uz razvoj sportsko-rekreativnog ribolova i ribolovnog turizma;
- uzgoj slatkovodne ribe u ribnjacima (uz veće vodotoke i u ograđenim priobalnim akvatorijima jezera) i kavezima (u sklopu akvatorija za privredni ribolov);
- utvrđivanje perioda lovnih zabrana, tako da se istovremeno štiti više vrsta;
- povoljna kreditna podrška privrednim ribolovcima za nabavku plovila i ribolovnog alata;
- kontrola obavljanja privrednog i sportsko-rekreativnog ribolova, edukacija ribolovaca i dr.;
- standardizacija tradicionalne proizvodnje sušenog krapa i ukljeve na Skadarskom jezeru, uz brendiranje ovih proizvoda;
- napredak u brendiranju proizvoda i broj sertifikata organske proizvodnje.

1.6.8. Razvoj usluga, industrije i MSP

Funkcijski razvoj usluga, industrije i MSP

U skladu sa razvojnim dokumentima CG, Primorskog regiona i opštine Bar, glavna opredjeljenja programsko-razvojne orijentacije u uslugama, industriji i MSP opštine Bar su:

Razvoj sektora usluga kao oslonca privrednog razvoja obuhvatiće:

- 1) pomorski saobraćaj, lučko-saobraćajne usluge, transportne, logističke (servis plovila i dr.) i skladišne usluge;
- 2) trgovinu;
- 3) građevinarske usluge i preduzimačke aktivnosti;
- 4) agrobiznis;
- 5) poslove sa nekretninama;

- 6) zanatstvo;
- 7) informacione tehnologije (IT) i njihovu primjenu u privrednim i neprivrednim aktivnostima;
- 8) poslovno-tehničke, finansijske, komercijalne, informatičke i druge usluge;
- 9) usluge lokalne komunalne privredne infrastrukture;
- 10) komercijalne usluge javnih službi (zdravstva, edukacije, kulture, sporta, rekreacije i dr.);
- 11) komercijalne usluge tzv. „kreativne ekonomije“ (u okviru kulture, edukacije, umjetnosti, dizajna, zabave, mode, medija i dr.).

Održivi turizam je jedan od prioriteta privrednog razvoja CG, Primorskog regiona i opštine Bar.

Destinacije Primorskog regiona prepoznate su na globalnom nivou kao odredišta visokog ranga kvaliteta usluga i sofisticacije prostora koje na inovativan i napredan način isporučuju turistički doživljaj Mediterana i mediteranskog zaleđa najzahtjevnijim tržišnim segmentima. Potrebno je pozitivno uticati na razvoj sljedećih vrsta smještajnih kapaciteta: rizorti mješovite namjene visoke kategorije, hoteli više, visoke i luksuzne kategorije. Kroz realizaciju projekata rizorta mješovite namjene potrebno je postaviti fokus na proizvodne komponenta koje su temelj stvaranja dodatne vrijednosti destinacije i unaprijeđenja ukupnog kvaliteta onih komponenmti koje u najvećoj mjeri generišu turistički promet u trenutno slabijim razdobljima sezone (npr. sadržaji nautičkog turizma, autentična gastronomija i sl.)

Ulaganje u kvantitet i kvalitet plaža u cilju osiguranja nosivosti u toku najvećih sezonskih opterećenja radi osiguravanja visokog nivoa kvaliteta doživljaja posjetilaca. Plaže je, osim u prostorno-planskom kontekstu razvoja kvantiteta, potrebno uređivati na način da se osiguraju dodatne usluge, pristup, tržišna segmentacija i dr.

1.6.9. Prostorni razvoj turizma

Razvoj turizma jedan je od glavnih prioriteta privredne strukture opštine Bar. Aglomerativni i propulzivni karakter turizma u podsticanju drugih komplementarnih privrednih djelatnosti, socijalnog razvoja, infrastrukture i dr., kao i u privlačenju stranih investicija i strateških investitora, stimulanju malih projekata i dr., zahtijeva intenzivni održivi razvoj, kao i formiranje snažnog turističkog klastera firmi u morskom i skadarskom priobalju. Strategijom za održivi ekonomski rast CG kroz uvođenje klastera 2012-2016. (usaglašenom sa Strategijom razvoja turizma do 2025.godine), Crna Gora je podijeljena na šest turističkih klastera, od kojih područje opštine Bar zahvata dva, vezana za izuzetne turističke potencijale primorja i Skadarskog jezera, kao i planinskog područja Rumije.

Teritorija opštine Bar, sa pojasom akvatorija i kopna Barske rivijere na jugozapadu (područje GUP-a Bara), brdsko-planinskim područjem opštine u sredini i obuhvaćenom akvatorijom, obalom i

zaljeđem Skadarskog jezera na sjeveroistoku, predstavlja zaokruženu turističku regiju, sa postojećim i mogućim, kontrastnim ali komplementarnim turističkim proizvodima (morski-planinski-jezerski), najkompletnijim među svim crnogorskim destinacijama, u okviru polifunkcionalnog karaktera opštine/regije (saobraćaj i druge usluge, turizam, industrija, poljoprivreda i dr.). Granica opštine se može smatrati i prostorno-funkcijskom granicom turističke regije.

Prema srednjoj, održivoj varijanti razvoja turizma (na osnovu Studije razvoja turizma, rekreacije i sporta za potrebe PUP-a opštine Bar, IAUS, 2009.), uz kompromisno zadovoljavanje ekonomskih, socijalnih, ekoloških i prostornih uslova, u opštini/turističkoj regiji Bar predviđena je relativno ravnomjernija zastupljenost svih odgovarajućih vidova stacionarnog, izletničkog i tranzitnog turizma. Prema prostorno-ekološkim i socio-ekonomskim kapacitetima za turizam, utvrđenim u PPPN OP, na teritoriji opštine/regije je za dugoročni, postplanski period procenjen optimalni broj od ukupno 31.330 postojećih i novih ležaja, od toga oko 18.500 primarnih/osnovnih (6.000 postojećih i oko 2.500 novih) i 12.830 komplementarnih, sa sljedećim rasporedom: na Barskoj rivijeri 25.800, na srednjem brdsko-planinskom području 2.600 i na području Skadarskog jezera 2.930.

1.7. Stanovništvo, mreža naselja, javne službe i stanovanje

1.7.1. Projekcija razvoja stanovništva

Procjena promjena broja stanovnika i domaćinstava u opštini Bar do 2021-2023.g. je uključila, osim postojećih karakteristika i potencijala stanovništva, i pretpostavke o daljim promjenama demografskih tokova, na osnovu prognoza i planova budućeg privrednog i socijalnog razvoja, za koje se očekuje da će uticati na demografski rast i to:

- potencijali, programi i planovi razvoja pomorske privrede i drugih usluga, turizma, industrije i infrastrukture u regionalnom centru Bara i na cijeloj Barskoj rivijeri;
- očekivani razvoj turizma na Skadarskom jezeru, kao glavni motiv za privlačenje mladog, radno sposobnog i fertilnog stanovništva (posebno planiranom izgradnjom Novog Virpazara i centara zajednice naselja Ostros i D. Murići), izgradnja novih turističkih centara na Sozini i u Gornjim Šestanima, uz planirani razvoj manjih uslužnih i preradnih kapaciteta, u jezerskom pojasu van NP i na srednjem brdsko-planinskom području;
- kapacitet prostora, potencijali postojećeg fonda stanovanja i turističkog smještaja, programi i planovi nove stambene, turističke, privredne i infrastrukturne izgradnje;
- postojeći kapaciteti, prostorne i druge mogućnosti za unapređenje socijalnih usluga.

Prema procjenama do 2021. godine broj stanovnika na području Opštine iznosiće oko 44.500, što u odnosu na 2011. (42.048) predstavlja povećanje za oko 2.500 (indeks 106,0, prosječno 250

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO- URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

stanovnika godišnje). Dugoročno, procjenjuje se da će na području Opštine živjeti 59-60.000 stanovnika.

Takođe, ne treba isključiti mogućnost da procijenjeni broj stanovnika do 2021. godine bude i premašen, imajući u vidu veliki broj nepoznanica, posebno nepredvidivost migracionih kretanja zbog mogućeg doseljavanja mlađih kontigenata, naseljavanja starijeg stanovništva u zonama turističkog smještaja i velikog učešća lica na boravku/radu u inostranstvu.

Tabela 1. Procjena broja stanovnika 2021-2023. godine i dugoročno

Područje	Broj stanovnika po popisima			Procjena broja stanovnika	
	1991.	2003.	2011.	2021-2023.	dugoročno
OPŠTINA BAR	34463	40037	42048	44550-46171	59000
Gradska naselja	14274	17747	13586	19250-15808	
Ostala naselja	20189	22290	28462	25300-30363	
ZN Bar	23343	28654	30946	32500	38500
ZN Sutomore	2565	4214	4895	5600	7000
ZN Pečurice	2866	3209	3227	3460	7000
ZN Virpazar	1786	1575	1115	1250	3700
ZN Donji Murići	970	422	292	290	500
ZN Ostros	2933	1963	1555	1450	2300

Depopulacione tendencije su osnovna karakteristika demografskih tokova u naseljima na području Skadarskog jezera sa planinskim zaljeđem. U periodu 1991-2011. broj stanovnika u ZN D. Murići smanjio se za oko 70%, u ZN Ostros za oko 50% i u ZN Virpazar za oko 40%. Migracije su bile odlučujući faktor u smanjenju populacije ovih zajednica (iz ZN Ostros i ZN D. Murići stanovništvo je uglavnom otišlo na rad u inostranstvo, a iz ZN Virpazar stanovnici su migrirali u najbliža gradska i prigradska naselja). Prema demografskim procjenama, broj stanovnika u ovom dijelu Opštine će stagnirati, s tim što se očekuje gašenje izvesnog broja sela, u kojima živi mali broj, uglavnom starog stanovništva. Procjena stanovništva ovih zajednica zasniva se na pretpostavci (blago optimističkoj za 2021. i optimističkijoj za dugoročni period) da će biološka depopulacija biti ublažena doseljavanjem mlađeg stanovništva, ukoliko se programima privrednog i socijalnog razvoja ostvare bolji uslovi življenja i rada, kao i povratkom dijela stanovništva iz inostranstva po završetku radnog vijeka (posebno u ZN Ostros i ZN D. Murići) i izgradnjom Novog Virpazara (u kome bi 2021. moglo da živi do 700 stanovnika). Ukoliko se pretpostavljeni pozitivni uticaji privrednog i socijalnog razvoja ne ostvare, s obzirom na postojeće demografske trendove i nepovoljnu starosnu strukturu, treba očekivati dalje opadanje broja stanovnika u periodu do 2021. i dalje.

1.7.2. Prostorna organizacija i razvoj mreže naselja i centara

Osnova koncepcije budućeg razvoja i organizacije mreže naselja i centara opštine Bar, u skladu sa navedenim ciljevima razvoja, jeste, primarno – jačanje Bara kao regionalnog i opštinskog centra

i centra barskog područja, sekundarno – dalje jačanje i osnaživanje polifunkcionalnosti sekundarnih opštinskih centara Sutomora i Virpazara, kao i razvoj onih naselja čija demografska projekcija ukazuje na perspektive daljeg egzistiranja (Ostros, Stari Bar, Dobra Voda-Pečurice, Mišići- Čanj, Donji Murići), a koja u skladu sa takvim pretpostavkama imaju mogućnost da postanu centri sa specijalizovanim funkcijama (turistički centri, eko-sela, centri poljoprivredne proizvodnje, manji specijalizovani privredni centri, centri primarne prerade eko-bilja, itd.). Ova koncepcija proističe iz analize stanja u mreži naselja, njihove prostorno-organizacione strukture, centraliteta pojedinih naselja i funkcionalno-gravitacionog uticaja. Njena homogenizovanost ostvariće se primjenom modela koncentrisane disperzije razvoja na području opštine. Na osnovu ovog modela, razvoj aktivnosti i uslužno-servisnih djelatnosti ostvaruje se ne samo u opštinskom centru, već i u ostalim lokalnim centrima većeg značaja i razvijenijim seoskim naseljima. Glavni preduslov ostvarivanja disperzije razvoja jeste efikasno saobraćajno povezivanje, kako između samih naselja, tako i ka opštinskom centru Baru, ali i ka ostalim centrima regionalnog i državnog značaja (Ulcinj, Budva, Podgorica), uz adekvatno povezivanje sa prekograničnim centrima u neposrednom okruženju (Skadar u Albaniji). Koncentracija proizvodno-uslužnih djelatnosti u Baru i ostalim centrima na području opštine, zahtijevaće racionalno korišćenje zemljišta i uspostavljanje ekološke ravnoteže u cilju očuvanja raspoloživog poljoprivrednog zemljišta i ostalih resursa i vrijednosti prostora.

1.7.3. Prostorni razvoj javnih službi

Osnovno plansko opredjeljenje u razvoju javnih službi opštine Bar jeste obezbjeđivanje podjednake šansi za sve stanovnike u korišćenju ovih usluga, unapređenjem njihove organizacije i prostorne dostupnosti, što će doprinijeti jačanju društvene kohezije i razvoju socijalnog kapitala zajednice.

1.7.4. Prostorni razvoj stanovanja

U opštini Bar, s obzirom na njen turistički karakter, stanovanje treba da bude diferencirano na namjensko (isključivo za stano stanovanje) i mješovito (za stalno stanovanje i turistički smještaj). Za kategoriju namjenskog stanovanja utvrdiće se minimalni standardi kvaliteta u urbanim naseljima, a u mješovitom stanovanju će se primijeniti i kriterijumi kategorizacije turističkog smještaja. Kako su obje ove kategorije stanovanja zastupljene samo u oko 40% statistički registrovanog stambenog fonda, stanovanje u Opštini treba razdvojiti od turizma, budući da je oko 60% nominalnih stambenih objekata Opštine (u primorskom pojasu i znatno više) u funkciji privatnog turističkog smještaja (pretežno stanovi i kuće za odmor). Odnos stambenog fonda u kategorijama namjenskog i mješovitog stanovanja biće promjenljiv, zavisno od kretanja turističke

tražnje, kao što i dio fonda privatnog turističkog smještaja može da pređe u kategoriju mješovitog ili namjenskog stanovanja, što će sve i nadalje omogućavati regulisanje smještajne ponude pri oscilacijama turističke tražnje. No, zbog potreba planiranja stanovanja i turizma, fiskalne politike i dr. potrebno je tačno registrovati fond namjenskog i mješovitog stanovanja i fond privatnog turističkog smještaja.

Za procijenjeni broj domaćinstava u Opštini 2021. godine (15.250) potrebno je obezbijediti 1.407 novih stanova, ali ovu projekciju treba uzeti sa rezervom, budući da broj stanova iz fonda privatnog turističkog smještaja koji se može transformisati u namjensko ili mješovito stanovanje umnogome prevazilazi projekciju nove stanogradnje (najmanje oko 18.000 jedinica u 2011.). Na ruralnim područjima opštine razvoj stanovanja ostvariće se sanacijom, rekonstrukcijom i komunalnim opremanjem postojećeg stambenog fonda, u skladu sa dinamikom razvoja poljoprivrede i turizma, uz manju novogradnju.

U primorskom pojasu Opštine, stanovanje i privatni turistički smještaj kao dominantne namjene, biće zonirani kao: površine sa pretežnom namjenom za stanovanje – malih, srednjih i većih gustina; i površine mješovite namjene za stanovanje sa privatnim turističkim smještajem i dr. Stanovanje većih gustina biće zastupljeno samo u gradu Baru i manjim dijelom u Sutomoru, a stanovanje srednjih i malih gustina na ostalim dijelovima primorskog pojasa, što je, uz pravila uređenja, izgradnje i dr., bliže definisano u Generalnom urbanističkom rješenju Barske rivijere (Knjiga II PUP-a). Na ruralnim područjima Opštine biće pretežno zastupljeno stanovanje malih gustina, sa površinama mješovite namjene.

1.8. PROSTORNI RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SISTEMA

1.8.1. Prostorni razvoj saobraćajne infrastrukture

1.8.1.1 Drumski saobraćaj

Procjena budućeg saobraćaja

Osnovni problem prognoze tokova saobraćaja na putevima u opštini Bar i u Crnoj Gori uopšte je nedostatak podataka o intenzitetu i strukturi saobraćaja na referentnim presecima putne mreže za prethodni period. Međutim, uz uvažavanje rezultata koje je za potrebe Studije izvodljivosti izgradnje dva autoputa u Crnoj Gori izradila renomirana konsultantska kuća LUIS BERGER SAS, za prognozu porasta saobraćaja mogle bi se uzeti sljedeće vrijednosti prosječnih godišnjih stopa rasta PGDS-a:

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

Od - do		Standardni porast (%)	Mali porast (%)
2007.	2012.	7,32	4,58
2012.	2017.	5,49	3,66
2017.	2022.	4,58	3,66
2022.	2027.	3,66	2,75
2027.	2032.	3,66	1,83
2032.	2037.	3,66	1,83

Tabela xxx: Prosječne godišnje stope rasta saobraćaja u Crnoj Gori za period 2007. – 2032. godina.

Gornje vrijednosti su sračunate uz pretpostavku da je dohodovna elastičnost realne tražnje putovanja mnogo veća od pretpostavljene dohodovne elastičnosti tražnje automobila i vozila, iz razloga što će se vremenom, sa porastom broja vozila, u državi stara vozila zamijeniti novim. Sa porastom dohotka, mnoga starija vozila će se isključiti iz upotrebe i domaćinstva će ulagati u novije automobile. Na taj način se očekuje značajan porast prosječne upotrebe vozila, odnosno veća prosječna godišnja kilometraža po vozilu. Osim toga u narednim godinama se može očekivati značajan porast saobraćaja stranih vozila.

Koncept razvoja putne mreže

Koncept razvoja drumskog saobraćaja u opštini Bar zasnovan je na postavkama Prostornog plana Crne Gore do 2020. godine i **Bazne studije za potrebe izrade novog Prostornog plana Crne Gore, do 2040.godine**, odnosno na planiranom dugoročnom razvoju mreže autoputeva, magistralnih i regionalnih puteva Crne Gore, kao i na planiranom razvoju saobraćaja usvojenom Generalnim urbanističkim planom Bara. Prilikom definisanja koncepta razvoja lokalne putne mreže uzeti su u obzir značaj i tehničko stanje lokalnih puteva, planirani razvoj mreže naselja i njihovih centara, stanje i razvoj turističkih kapaciteta i privrede opštine Bar u cjelini, kao i prethodno definisani opšti i pojedinačni ciljevi razvoja saobraćaja u opštini Bar i njenom neposrednom okruženju.

Svi magistralni putevi se u planskom periodu zadržavaju na postojećim trasama. Na trasama pomenutih puteva potrebna je revitalizacija i modernizacija tehničko - eksploatacionih karakteristika.

Sljedeći magistralni i regionalni putni pravci će se rekonstruisati, proširiti i poboljšati:

- magistralni put M-1: Debeli Brijeg (granica sa Hrvatskom) – Meljine – Lipci -Kotor - Krtolska raskrsnica -Budva - Petrovac - Sutomore -Bar - Ulcinj - Vladimir - Sukobin; Na samom kraju, blizu grnice sa Albanijom, planirana je veza na brzu saobraćajnicu.
- magistralni put M-1.1: Sutomore - Tunel Sozina. Zadržava se kao magistralni dio, dionica od Sutomora (veza sa M-1) do tunela Sozina. Tunel Sozina i dionica prema Virpazaru, u planskom periodu je autoput.
- magistralni put M-2: Petrovac - Sotonići – Virpazar - Golubovci (obilaznica) –Podgorica - Bioče - Mioska - Kolašin - Mojkovac - Slijepač Most - Ribarevina - Bijelo Polje - Barski Most (granica sa Srbijom);
- Regionalni put R - 15: Virpazar – Ostros – Vladimir, koji će se produžiti u rang

regionalnog puta od Virpazara preko Rijeke Crnojevića do Ulića -magistralnog puta Podgorica – Cetinje.

- Regionalni put R – 28: Bar – Virpazar;
- Regionalni put R – 29: Bar – Kamenički most – Krute;

Dionica autoputa kroz Skadarsko jezero tzv. "jezerska varijanta", kao i „kopnena varijanta“ preko Rijeke Crnojevića je preuzeta iz važećeg DPP Autoputa: Bar – Boljare. Međutim, u toku je preispitivanje trase autoputa u zoni Podgorica – Cetinje –Bar, a u cilju da se prevaziđe ekološki problem koji bi izazvalo prisustvo autoputa na teritoriji Nacionalnog parka Skadarsko jezero. U toku je procedura raspisivanja tendera za izradu Idejnih rješenja autoputa u navedenoj zoni pod organizacijom Monteputa. Na grafičkom prilogu dati su predlozi koridora koji su predmet ispitivanja kroz Idejna rješenja, Monteput.

Predmetnim planskim dokumentom se predlaže da dionica magistralne saobraćajnice za brzi motorni saobraćaj od tunela Sozine do Petlje „Stari Bar“ ima rang autoputa čime bi se ostvarila direktna veza luke Bar sa tunelom Sozina i dalje se autoputem, kao najznačajnijim transverzalnim pravcem koji objedinjuje južni, središnji i sjeverni region Crne Gore, uvezala u sistem transevropske mreže puteva.

Izgradnjom magistralne saobraćajnice za brzi motorni saobraćaj, grad bi se oslobodio teretnog saobraćaja, i istovremeno bi se tranzitni saobraćaj prema Ulcinju i Albaniji izmjestio sa gradskih saobraćajnica Bara.

Biciklistički saobraćaj i pješačenje

Planom se predviđa zadržavanje svih postojećih panoramskih, pješačkih i biciklističkih staza. Poseban akcenat je na Primorskoj planinarskoj transverzali – PPT koja ide od Orjena preko Lovćena do Rumije i zadržava sa svim sporednim kracima. Pored staza namjenjenih biciklističkom saobraćaju područje će se opremiti i trasirati pješačkim i izletničkim stazama koje vezuju turističke centre sa atraktivnim turističkim punktovima i planinskim stazama čime se postiže direktno povezivanje cijelog područja Nacionalnog parka Skadarsko jezero sa prostorom Opštine Bar.

Da bi se omogućilo bezbjedan pješački saobraćaj ka ciljnim sadržajima, na lokacijama intenzivnog motornog saobraćaja planom se predviđa izgradnja nadzemnih ili podzemnih prolaza ispod saobraćajnica. Takođe, planom je predviđena izgradnja pješačkog podzemnog prolaza ispod magistralnog puta Bar-Petrovac u naselju Šušanj sa parternim uređenjem i pješačkom saobraćajnicom do šetališta pored plaže Žukotrlica.

Žičara

Predviđena je izgradnja kabinske žičare za povezivanje Barske rivijere sa Skadarskim jezerom. Okvirna trasa povezuje Novi Bar – Velembuse – Rumiju – Skadarsko jezero.

Treba napomenuti da je za izgradnju planirane kabinske žičare s obzirom da povezuje Barsku rivijeru sa Skadarskim jezerom, potrebno pristupiti sa posebnim senzibilitetom i obezbijediti posebne uslove, koji propisuju zakoni o nacionalnim parkovima i zaštiti prirode.

Takođe, neophodno je izvršiti hidrološka i biološka istraživanja šireg lokaliteta i dobiti dozvole od Agencije za zaštitu životne sredine prije njihove realizacije.

1.8.1.2. Željeznički saobraćaj

Postojeću željezničku mrežu u Crnoj Gori čine jednokolosječne pruge normalne širine:

- Vrbnica – Bar, dio pruge Beograd – Bar koji prolazi kroz Crnu Goru;
- Podgorica – Tuzi – državna granica (dio pruge Podgorica – Skadar);
- Podgorica – Nikšić.

Ukupna dužina pruga iznosi 248,6 km, a sa staničnim kolosjecima 327,6 km od čega je elektrificirano 167,4 km ili 67,34%.

Stanje željezničke mreže u Crnoj Gori nije zadovoljavajuće ni po gustini ni po kvalitetu mreže, uz stalnu prijetnju povredljivosti sistema naglašenu koncentracijom drumskog i željezničkog saobraćaja u jednom koridoru koji prolazi izuzetno teškim terenom. Gustina mreže pruga iznosi 1,8 km/100 km², što ukazuje na činjenicu da će u narednom periodu njenom razvoju biti potrebno posvetiti veću pažnju.

Kod planiranja željezničke mreže koristi se princip zadržavanja koridora svih ranije ukinutih pruga. Albanija planira modernizaciju pruge Drač -Tirana i Tirana – Skadar - državna granica (veza u Podgorici sa prugom Beograd-Bar), kao i izradu određenih studija vezano za koridor VIII.

Razvoj željezničkog sistema na teritoriji Plana treba usmjeriti na funkcionalno osposobljavanje infrastrukture i njeno opremanje imajući u vidu prirodna ograničenja. Naime, i nakon rekonstrukcije pruge Beograd – Bar ona neće zadovoljiti uslove koji su neophodni za kretanje vozova brzinama većim od 160 km/h, te se ova činjenica mora uzeti kao polazna osnova u planiranju novih sistemskih rješenja.

1.8.1.3. Vodni saobraćajni sistem

Pomorski saobraćaj

Smjernice, uslovi i obaveze iz dosadašnjih planskih dokumenata definišu prioritete razvoja u Baru a to su Luka Bar, industrija vezana za Luku Bar sa slobodnom industrijskom zonom, nautički i kupališni turizam, morsko ribarstvo, poljoprivreda mediteranskog i subtropskog karaktera. Luka Bar mora da preuzme i druge privredne funkcije, npr. transportno logističkog centra, slobodne carinske zone, određenih proizvodnih funkcija i sl., kao i da se preoblikuje u značajan centar intermodalnog transporta. Uz to planiran je razvoj različitih logističkih funkcija.

Jezerski saobraćaj

Jedan od prvih koraka razvoja ovog prostora jeste planiranje i razvoj Pristaništa Virpazar, sa kompletnim sadržajima za prihvatanje, smještaj i opslugu brodova, jahti i čamaca. Cilj razvoja usmjeren je ka razvoju nautičkog i izletničkog turizma na Skadarskom jezeru i formiranje flote ribarskih čamaca. Izgradnjom savremenog pristaništa, stvaraju se dobre osnove za razvoj ribarstva i formiranje manje flote ribarskih čamaca za ulov ribe, što je u osnovi prvi korak ka ponovnom aktiviranju pogona za preradu ribe.

1.8.1.4. Vazdušni saobraćaj

Prostornim planom Crne Gore do 2040. godine, na teritoriji Opštine Bar nije predviđena izgradnja aerodroma. Bazna studija za potrebe izrade novog Prostornog plana Crne Gore nije predviđela aerodrom u Opštini Bar. Međutim, kako je u toku izrada Nacrta PPCG i postoji inicijativa Opštine Bar, ovim planskim dokumentom je predviđen aerodrom za specijalne potrebe: rekreativno letenje, sportsko letenje i (sezonski) regionalni saobraćaj, kao i za manje poslovne avione na lokaciji Mrkovsko polje. U datom planu takođe se navodi da u cilju bolje integracije prostora i povećanja nivoa turističke usluge na čitavom prostoru Opštine, treba ispitati mogućnosti razvoja heliodroma. „Heliodromi mogu biti izgrađeni na prostoru teritorije Opštine Bar u skladu sa primjenljivim pravnim aktima na lokacijama gdje je moguće sigurno izvođenje operacije vazduhoplova, bez negativnog uticaja na životnu sredinu.“

1.8.2. Prostorni razvoj vodne infrastrukture

1.8.2.1. Snabdevanje vodom

Vodovodni sistem Bara

U cilju povećanja funkcionalne/hidrauličke stabilnosti sistema i pouzdanosti vodosnabdijevanja potrošača značajno se mora povećati rezervoarski prostor, pri čemu se rezervoari tako raspoređuju da hidraulički jasno razgraniče i stabilizuju visinske zone, kako ne bi moglo da dolazi do velikih fluktuacija pritiska u sistemu. Sistemom rezervoara i stabilizacijom visinskih zona stvaraju se uslovi da se potpuno ukinu hidroforne stanice. Varijante položaja neophodnih rezervoara i pumpnih stanica za period do 2030. godine je prikazan na planiranom stanju, dok se za definisanje dodatnih rezervoara i pumpnih stanica za period važenja ovog planskog dokumenta mora izvršiti ažuriranje Generalnog urbanističkog rješenja razvoja vodovodnog sistema. Novim tranzitnim i distributivnim cjevovodima, kao i završavanjem magistralnog prenosnog prstena u zoni grada, otklanjaju se sva uska grla u prenosnom sistemu, omogućava formiranje jedinstvene funkcionalne i visinske zone, koja se snabdijeva sa više strana, čime se povećava pouzdanost sistema.

Plan razvoja barskog vodovoda

Složenost barskog vodovodnog sistema je posljedica razuđenosti područja kao i poznate disproporcije u potrošnji tokom godine. Funkcioniše u dva režima rada – zimskim i ljetnjim. U toku zimskog režima rada potrebu u vodi u vodovodnom sistemu pokrivaju izvori u priobalnom dijelu barske opštine: Zaljevo, Kajnak, Brca, Sustaš, Vrteljak, Glava od vode – Turčini i Vrelo - Čanj. Složeni vodovodni sistem kao što je barski u cilju ispravnog funkcionisanja zahtjeva nadzorno upravljački sistem koji u potpunosti treba biti uspostavljen. Nedovoljan rezervoarski prostor ima za posledicu to da se, u nemogućnosti izravnjanja dotoka i potrošnje, vršna potrošnja pokriva neposredno sa izvorista što smanjuje sigurnost u vodosnabdijevanju. Vodovodna mreža u prigradskim naseljima građena je neplanski i prilagođena je potrebama pojedinih naselja. Izražena urbanizacija posebno u djelovima koji se nalaze na rubu opštine, uzrokovala je realizaciju privremenih sistema sa hidrofornim stanicama bez rezervoarskog prostora, što smanjuje pouzdanost snabdijevanja tih zona. Takođe jedan od velikih problema u vodosnabdijevanju ove mreže je starost i dotrajalost većeg broja cjevovoda i objekata.

Vodovodi lokalnog karaktera

Kao zona od posebnog interesa za razvoj turističke privrede prepoznata je oblast u priobalnom dijelu Skadarskog jezera od Virpazara do Ostrosa, a zatim i od Ostrosa do sela Ckla. Na ovom prostoru se nalazi više naselja koja nemaju trajno i kvalitetno riješeno vodosnabdijevanje. Vodosnabdijevanje obalnog dijela Skadarskog jezera je veoma zahtjevno iz razloga prisutnosti velikih razlika u nadmorskoj visini, prateći lokalni put. Takođe otežavajuću okolnost predstavlja i velika razuđenost naselja (veliko rastojanje između malog broja kuća). Veliki problem predstavlja

i prostiranje sela. Sela se protežu od samog jezera do nadmorskih visina od po nekoliko stotina metara (od 5 do 600mm).

Kao izuzetak, u Virpazaru i okolnim naseljima postoji vodosnabdijevanje iz gradskog sistema (Virpazarski sistem), bunarskog sistema u Orahovom Polju, dok u naseljima Komarno i Bobovište funkcionišu seoski vodovodi. Osnovni problem postojećih seoskih vodovoda je u njihovoj nedovršenosti a naročito u upravljanju njima. Stoga je neophodno riješiti način upravljanja i održavanja ovih vodovoda kako bi se obezbijedila njihova sigurnost u pogonu, a naročito kontrolisani kvalitet vode za piće.

Imajući u vidu turističke kapacitete Skadarskog jezera sa priobalnim pojasom, kao i potrebe stanovništva u zaleđu Bara, razvoj vodovodne infrastrukture na ovom području je od posebnog interesa za Opštinu Bar.

Plan razvoja lokalnih vodovoda

Svi objekti u naseljima MZ Ostrose snabdijevaju se vodom iz kolektivnih i individualnih cistijerni u kojima se sakuplja kišnica. Na ovom području realizovan je dio sistema za vodosnabdijevanja za sela Bovište i Bljaca. Selo Bobovište ima izveden bunar, prepumpnu stanicu i rezervoar $V = 100m^3$ na koti od oko 100mm. Iz rezervoara se snabdijevanje vrši i naselja Bljaca. Pitanje vodosnabdijevanja ostalog dijela ove MZ, posebno centra Ostros, je aktuelizovano više puta, a u programu Opštine Bar je stavljeno u prioritetu, te su u tom smislu obavljene pripremne radnje u cilju definisanja tehničkog rješenja. Studijom vodosnabdijevanja predložene su dvije varijante vodosnabdijevanja ove planske lokacije - regionalnim cjevovodima ili individualno snabdijevanje vodom naselja na područja Skadarskog jezera. Varijanta individualnog vodosnabdijevanja zamišljena je na principu zahvatanje vode uz samu obalu jezera ili ventualno iz vrulja (izvori ispod površina vode) u samom jezeru. Karakteristika ovog prostora je velika razuđenost i ekstremene promjene nadmorske visine pa je shodno tome predloženo da se rješenje vodosnabdijevanje ovog područje podijeli u nekoliko zona. Zahvatnjem vode u priobalnom dijelu Skadarskog jezera voda bi se pumpala u rezervoara a zatim gravitaciono distribuirala ka domaćinstvima. Takođe Studijom je predloženo i vodosnabdijevanje ovih naselja regionalnim cjevovodom vodosnabdijevanjem sa Podgorskih vrela, Raduškog oka ili južnog kraka Regionalnog vodovoda.

Zaštita lokalnih izvorišta

Vodovodni sistem opštine Bar je vrlo osjetljiv na eventualne havarije ispade pojedinih izvorišta usljed pogoršanja kvaliteta vode, posebno u malovodnom dijelu godine. SO Bar je 1987. godine donijela „Odluku o uspostavljanju i održavanju sanitarne zaštite oko izvorišta iz kojih se snabdijeva vodom Bar“ kojim se za ključna izvorišta (Orahovo Polje, Zaljevo, Kajnak, Brca, Velje

Oko) uspostavljaju neposredno zone zaštite, kao I, II i III zona zaštite (pri čemu III zona obuhvata cijelo slivno područje). Izvorište Kajnak ugrožavaju obližnje bujice i nekontrolisana gradnja objekata u okolini. Izvorište Brca je ugroženo po više osnova - od otpadnih voda blizu lociranih zgrada, oticanjem sa obližnjeg puta i bujičnim tokovima, dok vrlo značajno izvorište u Orahovom Polju ugrožava neadekvatno korišćenje zemljišta, sa nekontrolisanom upotrebom đubriva i pesticida, te se isto odnosi i na neplansku izgradnju objekata za stanovanje i turizam neposredno uz zone sanitarne zaštite izvorišta.

Sve vodovodne sisteme na crnogorskom primorju potrebno je maksimalno unaprijediti u sanitarnom i tehničkom pogledu, sa ciljem postizanja potrebnog kvaliteta i sigurnosti u vodosnabdijevanju sa ciljem smanjenja rizika od nestašice vode na najmanju moguću mjeru.

Na osnovu Zakona o vodama i Pravilnika o određivanju i održavanju zona i pojaseva sanitarne zaštite izvorišta i ograničenja u tim zonama („Službeni list CG", broj 66/09) u okviru PPPN OP definisana su I, II, III zaštitna zona izvorišta.

Zone sanitarne zaštite izvorišta, u odnosu na režim zaštite su:

- Zona strogog režima zaštite - I zona zaštite (zona neposredne zaštite);
- Zona ograničenog režima zaštite - II zona zaštite (uža zona zaštite);
- Zona nadzora - III zona zaštite (šira zona zaštite).

Evakuacija otpadnih i atmosferskih voda, zaštita obalnih voda i uređenje vodotokova

Kanalizacioni sistem Bara se mora razmatrati kroz 5, uslovno rečeno nezavisnih, sistema: Bar, Sutomore, Čanj, Veliki pijesak i Utjeha. Pokrivenost prostora sa kanalizacionom mrežom je oko 57%, sa izgrađene četiri fekalne crpne satnice kapaciteta 40-180 l/s I. Sva tri kanalizaciona sistema se realizuju kao separacioni sistemi. Manja izolovana naselja, posebno ona na brdskom području, ne povezuju se sa kanalizacionim sistemom, već se oslanjaju na septičke jame, od koji je veliki broj nesanitarnih. U sklopu kanalizacionog sistema Bara izgrađena su tri podmorska isputa na lokacijama Bara, Sutomora i Čanja.

Očuvanje kvaliteta mora i jezera

Sa izgradnjom kanalizacione mreže po principima separacionog sistema, sa ispuštanjem otpadnih voda podmorskim i jezerskim ispustima, a posebno nakon realizacije PPOV, kao i sanitacijom lučkih uređaja (uz omogućavanje da se brodski sanitarni tankovi prazne posebnim odvodnikom u kolektor u zoni Luke) – stvoriće se uslovi da se more na čitavom području Bar očubva najvećim dijelom u I kategoriji pogodnosti za kupanje. Takođe, kvalitetnim rješenjem tretmana otpadnih

voda u zoni jezera, očuvat će se kvalitet jezerske vode i stvoriti uslovi za kvalitetnu valorizaciju tog prostora.

Odvođenje površinskih voda i uređenje otvorenih tokova

Iako je na snazi zakonska obaveza ugradnje separatora ulja i naftnih derivata na sisteme atmosferske kanalizacije, njihova opravdanost je u pitanju kako zbog mogućih lokacija ugradnje, nemogućnosti ugradnje na adekvatnim pozicijama u sistemu i zbog nemogućnosti adekvatnog dimenzionisanja.

Za potrebe razvoj kanalizacije za odvođenje atmosferskih voda potrebno je uraditi Studiju odvođenja atmosferskih voda opštine Bar.

Planska rješenja za uređenje vodotoka

Potrebno je završiti započete regulacije vodotoka i revitalizovati one koji su ugroženi dosadašnjim nedozvoljenim aktivnostima. Posebno su aktuelni sljedeći radovi:

- završetak regulacije rijeke Željeznice nizvodno od najniže pregrade do mora; iz estetskih razloga uklapanja u šetalište obalne zone, taj dio bi trebalo riješiti kombinovanjem prirodne regulacije i regulacije urbanog tipa; duž obje obale Željeznice na tom potezu trebalo bi da budu uređena šetališta u okviru zelenog pojasa, koja se povezuju sa već postojećim šetalištem duž obale;
- otklanjanje uskih grla na Reni, posebno u zoni mosta na ulasku korita vodotoka u prostor Luke Bar, kao i uklanjanje svih prepreka iz poprečnog profila major korita (cjevovodi, zaštićeni kablovi, itd); - završetak regulacije i obnova oštećenih objekata na Rikavcu;
- uređenje toka Čanjske rijeke, koja je morfoloski potuno degradirana, jer je korišćena kao odlagalište materijala iz iskopa;
- uređenje toka Suvog potoka u Sutomoru, koji je sužen i devastiran kao vodotok nekontrolisanom gradnjom u okolini i na kojem se mora potpuno zaštititi korito;
- takođe je neophodno sistematski vršiti uređenje i svih ostalih manjih vodotokova u prostoru opštine.

1.8.3. Prostorni razvoj energetske infrastrukture

Energija i snaga procijenjeni su na osnovu projekcije potrošača za 2025. godinu i to:

- 47.792 stanovnika (20.650 u gradskim i 27.142 u ostalim naseljima) i 17.474 domaćinstava (7.677 u gradskim i 9.797 u ostalim naseljima). Za projekciju potrošača za 2025.godinu korišćeni su podaci iz postojećih dokumenata koji obrađuju ovu tematiku, kao i preliminarni rezultati

popisa iz 2023.godine. Za formiranje procjene ugrađeni su trendovi dati u preliminarnim rezultatima popisa iz 2023.godine (uz ostale dostupne podatke).

- 55.000 turista (46.000 u cjelini A, 4.000 u cjelini B i 5.000 u cjelini C)
- potrošači na visokom naponu (35 kV u Luci Bar i Industrijskoj zoni, 10 kV kod drugih);
- široka potrošnja 0,4 kV;
- javna rasveta 0,4 kV.

1.8.3.1. Energetska rješenja

Prenosni vodovi 400 i 110 kV i TS 110/35 kV

Trafostanica 110/35 kV "Bar" u Baru napaja se energijom sa dva DV 110 kV: Podgorica 2 - Bar i Budva - Bar. Dalekovodi su sa AlFe provodnicima presjeka 150 mm² i njihova strujna opteretivost je 400 A. Oba dalekovoda rade paralelno i podmiruju potrebe, pored područja Plana, i konzum područja Ulcinja i podstanice za električnu vuču u Baru. (Podstanica za električnu vuču od 2x7,5 MVA nema uticaja na konzumno područje Plana te se i ne razmatra).

Sagledavajući porast konzuma u planskom periodu, na području opština Bar i Ulcinj, kao i cijelog primorja, a imajući u vidu opisano stanje dalekovoda 110kV i trafostanica 110/35kV, proizilazi da je pravo rješenje izgradnja direktnog DV od Podgorice do Bara i to sa elementima voda 400kV, kao i TS 400/110kV u Baru.

Trasa novog DV 400kV Podgorica - Bar na prilazu Baru prolazila bi pored Tuđemila i Sustaša u kom području bi bila lokacija buduće TS 400/110 kV "Bar". Na mjestu lokacije treba izgraditi rasklopno postrojenje 110 kV (do izgradnje TS 400/110 kV) i izvesti priključak drugog DV 110kV za Ulcinj. Izgradnjom rasklopne stanice – postrojenja (RS) 110 kV u predjelu Tuđemila i Sustaša (do izgradnje TS 400/110kV) te, pored priključka DV 110kV za Ulcinj, na ovu RS treba priključiti TS 110/35kV "Bar". DV 110 kV Podgorica 2 – Bar na dijelu Zubaca treba izmjestiti iznad Ribnjaka i uvesti u TS (RS) 400/110 kV iz razloga nekontrolisane gradnje u koridoru postojećeg DV 110kV. Da bi se zadržao postojeći priključak TS 110/35 kV Bar od Podgorice, potrebno je od Marovića izgraditi priključni DV 110 kV na TS (RS) 400/110 kV. Neophodna je kontrola trase priključenog voda na dijelu od Tuđemila (Sustaša) do TS 110/35 kV Bar od izgradnje objekata, a posebno na dijelu Marovića i Bjeliša.

Postojeći dalekovod 110kV "Budva-Bar" povezati na planiranu TS 400/110kV Bar (RS) na 110kV nivou na način što bi se postojeći DV 110kV "Budva-Bar" raskinuo i uveo u planiranu TS po principu „ulaz-izlaz“. DV 110 kV Bar - Budva na dijelu od TS do iznad Šušanja (Črvnja) treba

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

izmjestiti iznad oboda urbanizovanih zona u koridoru iznad Šušanja, Zubaca i Ribnjaka i uvesti ga u TS (RS) 400/110 kV Tuđemili (Sustaš);

Uporedo, predviđa se, da se iza Kurila, odnosno Starog Bara, zavisno od uslova, prekine DV 110 kV za Ulcinj i da se od RS do tog mjesta izgrade dva DV od kojih bi jedan bio za priključak TS 110/35 kV Bar, a drugi za nastavak postojećeg DV za Ulcinj. Ovim bi VE Možura ostvarila vezu sa novom TS 400/10kV "Bar.

Nacrtom plana razvoja prenosne mreže Crne Gore u periodu do 2028. godine predviđena je izgradnja DV 110 kV Virpazar - Ulcinj kao i DV 110 kV Podgorica – Golubovci (Zeta) - Virpazar. Ovim bi TS Kodre (Ulcinj) postigla dvostrano napajanje.

Izgradnja direktnog DV 400 (110) kV od Podgorice do Tuđemila i Sustaša i trafostanice 400/110 kV (i njeno povezivanje sa TS 400/110kV "Lastva") obezbjeđuje sigurno i dugoročno rješenje napajanja električnom energijom područja primorja.

Pored navedenih aktivnosti, za obezbjeđenje pouzdanijeg i sigurnijeg napajanja potrošača u zahvatu Plana u planskom periodu, predviđena je izgradnja TS 110/35kV „Buljarica“ 2x40MVA i njeno priključenje po principu ulaz-izlaz na DV 110kV „Budva – Bar“.

Postojećim planskim dokumentom PPPN za Obalno područje planirana je izgradnja TS 110/35 kV "Buljarica" na području Buljarice (opština Budva). Lokacija, koja je predviđena navedenim planskim dokumentom, nije pogodna za izgradnju objekta pomenute trafostanice TS 110/35 kV iz sljedećih razloga:

- ✓ Nepogodan teren za izgradnju (veliki nagib i kamenito tlo);
- ✓ Ograničena mogućnost povezivanja sa dalekovodima 110kV i 35kV;
- ✓ Planom predviđena trafostanica bi se nalazila u blizini objekta sa zapaljivim materijama (kisikana).

Iz navedenih razloga predložena je nova lokacija za ovu TS na području Kufina (kat. parcela 1/1 i 1/2 KO Mišići) uz magistralni put Budva – Bar.

Predviđena je rekonstrukcija DV 110kV „Bar – Možura – Ulcinj“ u smislu povećanja propusne moći kao i izgradnja DV 110kV „Virpazar – Briska Gora – Ulcinj“. (Izgradnja Solarne elektrane Briska gora planirana je na prostoru opštine Ulcinj i njena realizacija planirana je u dvije faze. Prva obuhvata izgradnju i priključenje SE snage 50 MW i očekivane godišnje proizvodnje oko 90 GWh. Druga faza podrazumijeva izgradnju dodatnih 200 MW očekivane godišnje proizvodnje oko 360 GWh sa pratećom infrastrukturuom i priključenjem na sistem.) Priključak pomenute SE je preko dalekovoda 110kV Briska Gora – Ulcinj i Briska Gora – Virpazar gdje su predložene dvije varijante prikazane u grafičkom prilogu).

Osim navedenog, ostaju na snazi i planska rješenja iz usvojenih planova višeg reda.

Potreba i opravdanost izgradnje TS 110/35 kV Sutomore

Trafostanice 35/10 kV koje snabdijevaju potrošače područja Sutomora i Čanja priključene su na DV 35 kV Bar- Buljarica. Ovaj DV je ograničene prenosne moći pa je upravo da li će moći da zadovolji potrebe u planskom periodu, usled izgradnje novih turističkih kapaciteta.

Izgradnjom i puštanjem u rad planirane TS 110/35kV "Buljarica" dijelom bi se riješio problem nedovoljne prenosne moći DV 35 kV Bar- Buljarica. Nakon izgradnje TS 110/35kV "Buljarica" i izgradnjom vodova 35kV, prema TS 35/10kV Čanj, TS 35/10kV Sutomore i budućoj 35/10kV Maljevik, rasteretila bi se TS 110/35kV Bar.

Razvojnim planovima Crnogorskog elektroprenosnog sistema i Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine, radi obezbjeđivanja pouzdanijeg napajanja područja Bara i Ulcinja planirana je izgradnja dalekovoda 110kV:

„Virpazar – Briska Gora – Ulcinj“ i

„Podgorica - Zeta (Golubovci) – Virpazar“.

Distributivni vodovi 35 kV i TS 35/10(6) kV

Kako na području obuhvaćenom ovim planskim dokumentom postoji već izgrađena elektrodistributivna infrastruktura predviđa se preduzimanje odgovarajućih mjera na zaštiti ili izmještanju iste u skladu sa važećim propisima i uslovima Operatora distributivnog sistema.

1.8.3.2. Obnovljivi izvori energije i energija gasa

Kao obnovljivi izvori za proizvodnju električne energije identifikovani su: vjetar, sunce, otpad i bio-masa. Sem za proizvodnju iz bio-mase, za koju je potrebna veća količina zelene mase i drveta, podneblje primorja raspolaže mogućnostima za proizvodnju energije iz ostalih izvora, ali tehnologija nije razvijena na nivou da se iz tih izvora komercijalno proizvodi električna energija. Do razrade tehnologija, treba koristiti energiju sunca izgradnjom solarnih tehničkih kolektora za proizvodnju toplotne energije za objekte, posebno veće, kao i energiju mora sistemom toplotnih pumpi. Dokazano je da solarni kolektori štede 30 % električne energije u domaćinstvima, dok je u hotelima i bolnicama ušteda još veća. I upotrebom fotonaponskih ćelija za javnu rasvjetu, u kombinaciji sa svjetiljkama u LED tehnologiji, postiže se znatna ušteda u potrošnji električne energije. Trenutno veće investicije za korišćenje solarne energije, ne bi trebalo da odgađaju izučavanje i primjenu ovih mogućnosti, jer se na duži rok postižu znatne uštede.

Vjetar, sunce i biomasa su, prema preporukama Evrope, izvori koje bi obavezno trebalo koristiti. Ideja korišćenja obnovljivih izvora energije ostvarena na lokalitetu Možura, gdje je izgrađena i puštena u rad vjetroelektrana Možura.

Kako je u planu izgradnja gasovoda do Bara i prema kontinentalnom dijelu, treba uporedo sa njegovom izgradnjom raditi na gasifikaciji grada, da se ta energija koristi za toplotne i rashladne sisteme svih poslovnih i stambenih objekata. Korišćenjem energije gasa, znatno bi se rasteretio elektroenergetski sistem, i time ostvarila velika društvena korist. Za izgradnju sistema snabdijevanja gasom, potrebno je uraditi odgovarajuću studiju i lokalnom regulativom propisati uslove izgranje gasnih instalacija u postojećim i novim objektima.

Prema Gas master planu Crne Gore i odredbama Prostornog plana područja posebne namjene Obalnog područja, za opštinu Bar je od posebnog značaja realizacija projekta Jadransko- jonskog gasovoda.

1.8.4. Prostorni razvoj elektronske komunikacione infrastrukture

Jedan od ciljeva izrade predmetnog planskog dokumenta, između ostalih, je planiranje i građenje elektronske komunikacione infrastrukture koja će zadovoljiti zahtjeve više operatora elektronskih komunikacija i koja će građanima ponuditi kvalitetne savremene elektronske komunikacione usluge po ekonomski povoljnim uslovima, a ujedno zadovoljiti i potrebe organa lokalne samouprave.

Strateški koncept razvoja elektronske komunikacione infrastrukture ima za cilj da omogući pristup savremenim elektronskim komunikacionim servisima, kako stanovništvu područja Bar, tako i svim turistima i ostalim povremenim posjetiocima.

Takođe, uzete su u obzir i potrebe lokalne samouprave na području Bar, odnosno potreba da se uspostavi, odnosno organizuje elektronska komunikaciona infrastruktura koju zahtijeva savremeno informatičko društvo.

Polazeći od navedenih opštih ciljeva, definišu se sljedeći pojedinačni ciljevi i zadaci.

1.8.5. Prostorni razvoj komunalnog sistema

Upravljanje otpadom

Deponija na lokaciji "Možura" je izgrađena, uređena i funkcioniše prema svim sanitarno-tehničkim i lokacijskim uslovima, bez mogućnosti pojave štetnih uticaja na okolinu, pogotovu na

more. Održavanje, prikupljanje i odvoženje otpada na regionalnu deponiju u nadležnosti je opštinskog komunalnog preduzeća u Baru.

Proširenje kapaciteta deponije i izgradnja novih sanitarnih kada

Otpad na deponiji „Možura“ odlažu sve primorske opštine osim Herceg Novog, kao i treća lica sa kojima Možura ima potpisane ugovore. Od početka rada deponovano oko 950.000t, što predstavlja četiri petine predviđenog kapaciteta. Za očekivati je da će ukupni kapaciteti biti popunjeni za najviše 2 godine, trenutnom dinamikom deponovanja otpada koja se povećava iz godine u godinu. Uzevši u obzir ovakvo stanje, izgradnja novih sanitarnih kada je od ključne važnosti za dalje postojanje i rad deponije. Proširenje kapaciteta će predstavljati najvažniji projekat koji je neophodno realizovati kako bi se nastavilo uspješno regulisanje pitanja otpada primorskog dijela Crne Gore.

U saradnji sa Ministarstvom ekologije, posredstvom PPF-a, trenutno je u fazi realizacija Studije izvodljivosti i Idejnog rješenja za proširenje kapaciteta izgradnjom novih sanitarnih kada na prostoru u vlasništvu deponije Možura.

Izgradnja novih sanitarnih kada na deponiji Možura, predviđena je listom prioriternih projekata Vlade Crne Gore, Državnim planom upravljanja otpadom, Strateškim planom razvoja Opštine Bar i programima rada „Možura“ d.o.o. Bar.

Proširenje se predviđa kako na državnom tako i na zemljištu u vlasništvu „Možura“ d.o.o. Bar.

Izgradnja sistema za dobijanje električne energije iz deponijskog gasa

Deponijski gas koji se generiše kao produkt razgradnje otpada mehaničkim, hemijskim i biološkim uticajem je na kontrolisani način transportovan do ekobaklje na kojoj se vrši njegovo spaljivanje. Projekat aspiracije, transporta i spaljivanja biogasa na ekobaklji je u radu sedam godina.

Završena je izrada Glavnog projekta i revizija istog. U toku je izvođački tender. Obaveza ovog preduzeća je da upravlja deponijom još 30 godina, nakon zatvaranja tj. sve dok se bude proizvodio biogas, pa samim tim se stvaraju preduslovi da i nakon zatvaranja preduzeće ostvaruje prihode od isporučene električne energije pretvaranjem u energiju nastalog biogasa.

Izgradnja postrojenja za tretman procjednih voda

Na deponijama za komunalni otpad usljed vode u čvrstom otpadu kao i vode od atmosferskih

padavina, neophodno je obezbjediti da se kroz sistem procjedne vode izvrši njihovo sakupljanje i prerada kako bi se spriječilo zagađivanje životne sredine. Na osnovu sprovedenih detaljnih, višekriterijumskih analiza i uporednih ocjena, predloženo je usvajanje postupka reverzne osmoze (RO) kao najbolje tehnologije za prečišćavanje procjednih voda na deponiji Možura. Za ovaj projekat je završena studija izvodljivosti i za najbolju tehnologiju je odabran postupak reverzne osmoze. Trenutno se vrši recirkulacija procjednih voda, na način predviđen glavnim projektom izgradnje deponije što u potpunosti zadovoljava ekološke standarde. Postoji mogućnost poboljšanja tretmana procjednih voda koje se trenutno recirkulišu na tijelo deponije, što zadovoljava ekološke standarde. Studiju izvodljivosti sa odabirom najbolje tehnologije je izradila firma IG Banja Luka.

Izgradnja centra za selekciju i kompostiranje

Projekat centra za selekciju, kompostiranje i tretman građevinskog otpada je u fazi idejnog projekta po tenderu Direkcije za javne radove, a na osnovu projektnog zadatka Sekretarijata za uređenje prostora Opštine Bar, koji je urađen krajem 2015.godine.

S obzirom da je vrijednost projekta bila velika i da većina učesnika, odnosno Ministarstvo, opštinski sekretarijat, a i Možura nijesu bili zadovoljni izrađenim projektom, Ministarstvo je u partnerstvu sa EU izvršilo izradu nove studije izvodljivosti za izgradnju Centra za selekciju i Centra za kompostiranje na Možuri. Možura je regionalni centar za upravljanje otpadom za južnu regiju, i prirodno je da budu ovi centri na njoj. Kroz učešće u izradi studije "Možura" d.o.o. je ukazivala na određene potrebe koje treba navedena studija da uzme u razmatranje i implementira.

Mogućnost termičke obrade otpada na deponiji Možura

U skladu sa zakonskim rješenjima zemalja Evropske unije i dijela zemalja Zapadnog balkana, primijenjenih u praksi, koje se poslednjih godina sve više opredjeljuju za termičku obradu otpada, sve u cilju efikasnijeg tretmana otpada, uštede prostora i očuvanja životne sredine, IID PUP-a se predviđa izgradnja Postrojenja za termičku obradu otpada na Regionalnoj sanitarnoj deponiji Možura u Baru.

„Možura“ d.o.o Bar je integrisanom dozvolom dobila mogućnost da vrši preradu otpadnih guma, građevinskog otpada i otpada od rušenja.

Izgradnja Centra za sakupljanje, sortiranje, lagerovanje i obradu otpadnih guma

Tokom 2022. godine, urađena je bazna studija za sakupljanje, sortiranje, lagerovanje i obradu otpadnih guma koja je pokazala opravdanost izgradnje jednog ovakvog postrojenja.

Na prostoru deponije Možura postoji dovoljan prostor na kome je moguće organizovati prijem, sortiranje, lagerovanje i obradu otpadnih guma svih korisnika usluga primorskog regiona. Za ovu

namjenu opredijeljena je površina od 10.000m² u okviru UP Možura.

Integrisanom dozvolom, dobili smo saglasnost za lagerovanje i obradu otpadnih guma. Nadležni Sekretarijat za urbanizam i prostorno planiranje Opštine Bar dao je urbanističke uslove za izgradnju postrojenja.

Urađen je elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu, i dobijeno pozitivno mišljenje Agencije za zaštitu životne sredine. Obrada guma će se vršiti specijalizovanom višenamjenskom mašinom-drobrilicom. Cilj je da deponija Možura bude regionalni centar za prijem i obradu otpadnih guma te da se dugogodišnji problem sa otpadnim gumama riješi na ekološki način.

Izgradnja Centra za obradu i deponovanje građevinskog i otpada od rušenja

Obrada građevinskog otpada će se vršiti sa specijalizovanom mašinom drobrilicom. Integrisanom dozvolom dobijena je saglasnost za obradu ovih vrsta otpada. Nadležni Sekretarijat za urbanizam i prostorno planiranje Opštine Bar dao je urbanističke uslove za izgradnju postrojenja. Za ovu namjenu opredijeljena je površina od 10.000m² u okviru UP Možura. Cilj je da deponija Možura bude regionalni centar za prijem i obradu građevinskog otpada za opštine Bar i Ulcinj.

1.9. ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE, PRIRODNIH I KULTURNIH DOBARA, ZAŠTITA I UREĐENJE PREDJELA

Koncepcija zaštite, očuvanja i unapređenja životne sredine usmjerena je na uspostavljanje održivog upravljanja prirodnim vrijednostima, prevenciju, smanjenje i kontrolu svih oblika zagađivanja. Težište je na razrješavanju mogućih faktora narušavanja životne sredine u svim sferama djelatnosti (u okviru vodne, saobraćajne i komunalne infrastrukture, industrije, poljoprivrede), kao i na sanaciji i revitalizaciji ugroženih područja. Poseban akcenat je na zaštiti prirodnih i stvorenih vrijednosti. Osnovni prirodni elementi od značaja za zaštitu su: more i morska obala širine maksimalno do 500m, što važi i za Skadarsko jezero i njegovu obalu, nalazišta mineralnih i nemineralnih sirovina, izvori i površinski i podzemni vodotoci, prirodna vegetacija sa karakterističnim florističkim sastavom i osnovne karakteristike prirodnog reljefa. Osnovni stvoreni elementi od značaja za zaštitu su antropogena i sva poljoprivredna i šumska zemljišta, maslinjaci, agrumari, vinogradarski rejoni, postojeće zelenilo na gradskom području Bara i pošumljene površine duž saobraćajnica, odnosno morske i jezerske obale.

Potencijalno veći pritisci na životnu sredinu, prema strateškim ciljevima razvoja, mogu se očekivati razvojem Bara kao regionalnog centra, razvojem multimodalnog saobraćajnog sistema i slobodne industrijske zone u Baru, odnosno izgradnjom brze saobraćajnice duž Crnogorskog primorja i autoputa Beograd-Bar (Đurmani). Svi ovi elementi predstavljaju izuzetno dinamične

forme razvoja u prostornom smislu i zahtijevaju vrlo rigorozan i kontrolisan pristup u pogledu zaštite životne sredine. Sa druge strane, strateški pravac razvoja poljoprivrede koji se zasniva, između ostalog, i na proizvodnji ekološki bezbjedne hrane, u mnogome bi pomogao rehabilitaciji zemljišnih i vodnih resursa, pošto podrazumijeva primjenu organske proizvodnje. Promjene koje se očekuju u prostornoj organizaciji industrije, u pravcu formiranja manjih radnih zona za mala i srednja preduzeća, u sklopu drugih urbanih funkcija, mogu se prihvatiti kao odgovarajuće funkcije, s tim da svojom aktivnošću ne utiču negativno na kvalitet osnovnih elemenata životne sredine.

U sanaciji i rehabilitaciji prostora od strateške je važnosti, ne samo sa saobraćajnog aspekta, već i sa aspekta zaštite životne sredine, izmiještanje tranzitnog saobraćaja van gradskog područja Bara. Dalje, zahtjevi za poboljšanjem kvaliteta mora, vazduha i zemljišta ugroženog radom Luke Bar i manjim industrijskim kapacitetima, potenciraju razvoj na bazi čistih tehnologija. Očuvanost bogatstva i raznovrsnosti prirodnih dobara, u prvom redu biljnog i životinjskog sveta na kopnu i u vodi, jedna je od prioritetnih obaveza adekvatne zaštite, uređenja i unapređenja ekosistema u sklopu planskog i racionalnog korišćenja prostora i njegove optimalne razvojne valorizacije.

Prevenција zagađenja i ugrožavanja životne sredine pretpostavlja: utvrđivanje jasnih tehničko-tehnoloških uslova u pogledu lociranja potencijalnih zagađivača, kroz obaveznu izradu studija procjene uticaja na životnu sredinu; poštovanje režima očuvanja i korišćenja područja zaštićenih prirodnih dobara, izvorišta vodosnabdijevanja, šuma, poljoprivrednog zemljišta, javnih zelenih površina i rekreacionih područja koji su utvrđeni Planom, a na osnovu odgovarajućih zakonskih propisa i predmetnih programa. Da bi se uopšte moglo govoriti o održivom razvoju, neophodno je ispoštovati ekološke odrednice, predložene u ciljevima, pri razmještanju, revitalizaciji i novoj izgradnji stambenih, privrednih, turističkih i saobraćajnih objekata, posebno u prirodno osjetljivim prirodnim cjelinama na području opštine (obalni pojas Jadranskog mora i Skadarskog jezera).

Zaštita životne sredine na području opštine Bar predstavlja jedan od imperativa budućeg razvoja ovog područja, uz neophodnost usklađivanja svih razvojnih procesa i aktivnosti sa principima održivog razvoja. Integrisanje ekološke komponente prilikom sprovođenja svih strateških programa, omogućilo bi lokalnoj vlasti lakši put do pristupnih fondova EU, čime bi se podstakla izrada, finansiranje i implementacija ekoloških programa i projekata na području barske opštine, a sve u cilju približavanja standardima Evropske Unije po pitanju obezbjeđenja kvalitetnijih uslova življenja lokalnog stanovništva i adekvatnog upravljanja životnom sredinom. Osnovna planska postavka je da se omogući sprovođenje koncepcije i rješenja zaštite prostora i životne sredine definisanih Prostornim planom Crne Gore i Nacionalnom strategijom održivog razvoja Crne Gore, tj. da se obezbjeđuje integrisanje aspekta zaštite životne sredine u planska rješenja, a u vezi sa namjenom, izgradnjom i uređenjem prostora, te svih razvojnih procesa, aktivnosti i djelatnosti koji će se odvijati u predviđenom planskom periodu.

1.10. SMJERNICE ZA SPROVOĐENJE PLANA

Sva planska dokumentacija je analizirana sa aspekta planskih rješenja i dosadašnje njihove realizacije, kao i mogućnosti buduće realizacije istih. Na osnovu ovih analiza dosadašnje realizacije i realnih mogućnosti za njihovu realizaciju u budućnosti, pojedina planska rješenja iz DSL, DUP-ova, LSL i UP-ova ugrađena su u ovaj PUP, uz napomenu da se u obalnom pojasu do 100 do 1000 metara od morske obale, koji je apostrofiran kao pogodan za razvoj turizma, investitorske inicijative izvan postojećih izgrađenih površina moraju detaljno analizirati, sagledavati i planirati kroz detaljnije urbanističke razrade, a na osnovu realnih potencijala i ograničenja prostora i režima zaštite i korišćenja prostora (pogotovo infrastrukturnih koridora i predionih cezura iz PPPNOP). Do izrade plana generalne regulacije moguća je izrada novih planova detaljne razrade (detaljnih urbanističkih planova i državnih i lokalnih studija lokacije), odnosno izmjena i dopuna postojećih planova, u skladu sa Zakonom. Pri izradi novih i reviziji planskih dokumenta detaljne razrade obezbijediti da na nivou plana bude minimum 30% zelenih i slobodnih površina javne namjene.

Sva planska dokumentacija višeg reda (PP Crne Gore, PPPN za Obalno područje, kao i PPPN za NP "Skadarsko jezero" koji bude imao status važećeg, detaljni prostorni planovi i državne studije lokacije) u odnosu na PUP opštine Bar se poštuje kao stečena obaveza, dok detaljna urbanistička planska dokumentacija nižeg reda (DUP, LSL i UP) ostaje na snazi i sprovodi se do eventualnih donošenja izmjena i dopuna istih. Posebno se naglašava da se pri izradi planske dokumentacije nižeg reda od PUP-a, mora voditi računa o koridorima infrastrukture i mjerama zaštite zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara, kao i planskim cezurama, režimima korišćenja prostora i obalnog odmaka iz PPPN za Obalno područje, u odnosu na koje se moraju prilagoditi urbanistički parametri i smjernice za sve planske dokumente detaljne razrade koji se budu donosili ili za izmjene i dopune postojećih planskih dokumenata. Saobraćajna rješenja saobraćajnica nižeg ranga a koja su prikazana u PUP-u mogu se mijenjati i prilagođavati kroz izmjene i dopune planske dokumentacije u skladu sa konfiguracijom terena i potrebama prostora.

Shodno članu 10. Zakona o zaštiti prirode („Službeni list CG", broj 54/16), mjere zaštite prirode podrazumjevaju prije svega sprovođenje dokumenata zaštite prirode, a to su:

- strategija biodiverziteta (u daljem tekstu: strategija);
- planovi upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima i godišnji programi upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima;

- lokalni akcioni planovi za biodiverzitet.

Planovi i programi iz stava 1 al. 2 i 3 ovog člana moraju biti usklađeni sa strategijom. Osim sprovođenja mjera na ovaj način, a shodno članu 14. Zakona o zaštiti prirode („Službeni list CG”, broj 54/16), mjere zaštite i očuvanja prirode su:

- zaštita prirodnih dobara;
- održivo korišćenje prirodnih resursa, prirodnih dobara i kontrola njihovog korišćenja;
- očuvanje područja ekološke mreže;
- sprovođenje dokumenata iz člana 10 ovog zakona;
- ublažavanje štetnih posljedica prirodnih katastrofa, štetnih posljedica izazvanih aktivnostima u prirodi i korišćenjem prirodnih dobara;
- sprovođenje podsticajnih mjera za zaštitu i očuvanje prirodnih dobara.

1.11. Odnos prema drugim planovima

1.9.1. Strategija održivog razvoja do 2030. godine

Ovo je najvažniji krovni dokument kojim se određuju pravci razvoja Crne Gore usmjereni ka dobrobiti čovjeka i prirode. U kontekstu zelene ekonomije i principa održivog razvoja, Strategija prepoznaje veliku šansu u daljem razvijanju turizma zasnovanog na usklađenosti interesa ekonomskog razvoja i potreba zaštite životne sredine i očuvanja prirodnih resursa, kao i na pristupu koji podrazumijeva prilagođavanje negativnim posljedicama klimatskih promjena i njihovo ublažavanje. Održivi razvoj turizma zahtijeva uvažavanje principa:

- a) optimalne upotrebe prirodnih resursa kroz implementaciju politika i mjera kojima se ublažava djelovanje klimatskih promjena na ekonomski razvoj, omogućava smanjenje emisija gasova s efektom staklene bašte i prelazak na niskokarbonsku ekonomiju, kao i smanjenje ranjivosti sistema, prirodnih i stvorenih, na stvarne i očekivane efekte klimatskih promjena;
- b) poštovanja socio-kulturnih autentičnosti zajednice, očuvanja kulturne baštine i tradicionalnih vrijednosti;
- c) obezbjeđivanja održivog, dugoročnog ekonomskog poslovanja, u cilju ostvarivanja socijalno-ekonomskih koristi za građane. U tom smislu, destinacijsko planiranje i razvojne strategije prvi su koraci u ozelenjavanju turizma. Uz pomoć podsticajnih programa i sistema edukacije, potrebno je motivisati lokalno stanovništvo na preduzetničke

aktivnosti. Formiranje klastera moglo bi značajno da pomogne u prenošenju iskustava dobre prakse.

Održivo planiranje prostora

S obzirom na ocjenu stanja prostora u Crnoj Gori u vremenskom horizontu ove strategije, prioritetno je riješiti probleme neodrživog kapacitiranja prostora, generisane nerealnim zahtjevima u pogledu kvantiteta i niskim kvalitetom izgrađene sredine. Za rješavanje tih problema, koji dovode do trajnog smanjenja kako vizuelnih/estetskih, tako i ekonomskih i ostalih vrijednosti prostora, sistem uređenja prostora i prostornog planiranja raspolaže brojnim mehanizmima, zasnovanim na principima održivog razvoja, pri čemu se omogućava integracija brojnih sektora u prostorno-planski proces i njihova uzajamna kompatibilnost. Među tim mehanizmima izdvaja se jačanje prostorno-planske analitike na svim nivoima – od nacionalnog izvještavanja o stanju uređenja prostora, preko pripreme programskih zadataka za izradu pojedinih planskih dokumenata i izrade kvalitetnih stručnih, ulaznih studija, do ocjenjivanja planskih dokumenata u postupku odobravanja. S druge strane, da bi se obezbijedila objektivnost prostorno-planske analitike, neophodna je primjena kvantifikovanih indikatora jer oni omogućavaju egzaktnu mjerljivost promjena u prostoru, kao i uporedivost sa sličnim ili razvijenijim sredinama (npr. zemljama i regionima u EU).

Održivost gradova u znatnoj mjeri je uslovljena unapređenjem sistema prostornog planiranja, kao bitnog elementa ukupnog sistema upravljanja urbanim sredinama. Potrebno je, dakle, da lokalne samouprave kvalitetnije prate indikatore održivosti razvoja gradova, da ih neprestano unapređuju, kao i a koriste sve raspoložive kapacitete u gradovima kako bi razvoj bio stabilan, održiv i na pravi način kontrolisan.

Bitan element podizanja kvaliteta života u urbanim sredinama predstavlja odgovorna stambena politika, koja prepoznaje pravo na stan, uređeno brojnim međunarodnim sporazumima i konvencijama čija je strana ugovornica i Crna Gora. Pri tom je neophodno uvažiti sve specifičnosti prouzrokovane istorijskim nasljeđem i relativno ograničenim mogućnostima, koje su posljedica veličine društvenog sistema.

U skladu s navedenim, strateški cilj NSOR do 2030. godine u oblasti održivog planiranja prostora – **Rješavanje problema neodrživog kapacitiranja prostora generisanih nerealnim zahtjevima u pogledu kvantiteta i niskim kvalitetom izgrađene sredine.**

1.9.2. Prostorni plan posebne namjene za obalno područje Crne Gore (PPPNOP)

Cilj i zadatak ovoga Plana je stvaranje planskog i formalnog osnova za obezbjeđenje integralnog razvoja Obalnog područja koji predstavlja jedan od najvažnijih izazova politike uređenja prostora u Crnoj Gori. Važan zadatak je da se kroz specifične prostore svake opštine pojedinačno, prepozna jedinstven sistem povezivanja u funkcionalnom i prostornom smislu i sagleda zajednička razvojna šansa koja se može u planskom periodu ostvariti uz poštovanje jednakih pravila ponašanja u Primorskom regionu. Uvođenje jedinstvenih principa za svih šest primorskih opština i usklađivanje razvojnih lokalnih interesa sa strategijom i politikom razvoja države, integralnim pristupom u planiranju, ima za cilj stvaranje mogućnosti da obalno područje Crne Gore postane prestižna “mediteranska regija”.

Ciljevi PPPNOP su:

1. Regulisanje prekomjerno isplaniranog prostora za izgradnju, kroz smanjenje planiranog građevinskog područja i svođenje u razumne – održive okvire.
2. Povećanje iskorišćenosti planiranih građevinskih područja.
3. Unaprjeđenje kvaliteta izgrađene sredine u skladu sa preporukama Programa upravljanja
4. Obalnom području Crne Gore.
5. Definisanje jasnih smjernica za razvoj turizma u užem obalnom pojasu i u zaleđu,
6. Regulacija i kontrola gradnje u užem obalnom pojasu uz primjenu mjera za obalni odmak.
7. Razvoj ruralnog područja uz očuvanje otvorenih ruralnih prostora

1.9.3. Nacionalna strategija Integralnog upravljanja Obalnim područjem Crne Gore

Osnovna svrha Nacionalne strategije IUOP je da definiše nužne preduslove za utvrđivanje odgovarajućih ciljeva integralnog upravljanja i održivog razvoja obalnog područja Crne Gore, kao i mehanizme praćenja ostvarivanja ciljeva i postizanja željenih rezultata. U skladu sa zahtjevima IUOP Protokola, u NS IUOP se analizira postojeće stanje, određuju i obrazlažu prioriteti, identifikuju obalni ekosistemi kojim je potrebno upravljati, identifikuju odgovorni akteri i relevantni procesi i predlažu mjere koje treba sprovesti. Namjera ove Strategije je da doprinese uspostavljanju obrazaca djelovanja i upravljanja koji vode postizanju mjerljivih rezultata. Istovremeno, jedan od značajnih izazova NS IUOP je da ponudi efikasna rješenja koja neće uzrokovati dodatnu komplikovanost sistema, odnosno koja neće umjesto racionalizacije podstaknuti dodatno usložnjavanje procedura i neefikasnost javne uprave.

U ovoj strategiji prepoznata su prioritetna problemska područja u odnosu na ključne ciljeve IUOP Protokola, sa aspekta **ugrožavanja prirodnih, predionih i kulturnih vrijednosti, neodrživog korišćenja obalnih resursa, neadekvatne prevencije i smanjenja šteta od prirodnih hazarda, nedostataka sistema upravljanja u odnosu na koordinacione mehanizme, primjenu praksi upravljanja orjentisanog na rezultate i praćenja obalnih procesa.**

Pitanje održivosti korišćenja obalnih resursa je podijeljena odgovornost više resora odnosno upravnih sistema. Pored sektorskih propisa i politika najvažniji praktični regulator korišćenja obalnih resursa su prostorni planovi. **Prostorno planiranje i prostorni planovi**, u koordinaciji s drugim resorima, su ključni instrumenti za upravljanje prostornim razvojem. Pri tom je odgovornost prostornog planiranja i sistema uređenja prostora da u prostorno planski proces integriše druge resore i da ih koordinira. Za pitanje održivosti najvažniji su resori zaštite životne sredine, prirodne i kulturne baštine.

1.9.4. Strategija za smanjenje rizika od katastrofa

Strategija za smanjenje rizika od katastrofa za period 2025-2030, sa Akcionim planom za 2025/2026 ima za cilj smanjenje i sprečavanje događanja novih rizika, te jačanje kapaciteta društva, državnih i lokalnih institucija u odgovoru na različite vrste prirodnih i drugih katastrofa. Elementarne (prirodne) nepogode, tehničko tehnološke i druge nesreće su u porastu i svojom učestalošću, intenzitetom i nekada razornim dejstvom, značajno ometaju održivi razvoj cijelog društva, generišući nove rizike, te porast u štetama i gubicima u vezi sa katastrofama koje imaju ekonomski, socijalni, zdravstveni, kulturni i drugi uticaj. Strategija je, po svojoj sadržini, dokument kojim se sistematski pristupa identifikovanju, procjeni i smanjenju rizika od katastrofa, s ciljem da promoviše održivi razvoj povećanjem otpornosti zajednice na sve katastrofe sa kojima se može suočiti i predstavlja izraz javne politike kojom se definišu ciljevi i zadaci u različitim vremenskim okvirima sa konkretnim ciljevima i indikatorima, čime se obezbjeđuje koncept efikasnog upravljanja rizicima od katastrofa.

Glavni ciljevi ove strategije (2025 - 2030) su:

- Podizanje svijesti građana i podsticanje institucija na sprovođenjE aktivnosti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa;
- Jačanje kapaciteta za upravljanje rizicima od prirodnih i drugih katastrofa;
- Integrisanje smanjenja rizika od katastrofa u politikama, programima i planovima;
- Stvaranje bezbjednih i otpornih zajednica na katastrofe.

Strateški prioriteti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa utvrđeni su u skladu sa Sendai okvirom za smanjenje rizika od katastrofa za period 2015-2030. Sendai okvir za smanjenje rizika od katastrofa 2015-2030 usvojen je na trećoj Svjetskoj UN konferenciji o smanjenju rizika od katastrofa koja je održana u periodu od 14. do 18. marta 2015. godine u Sendaiju (Miyagi) u Japanu. Ovaj okvir uspostavljen je na naučenim lekcijama iz prethodnog perioda koje su rezultat primjene Hjogo okvira: 2005-2015, i sadrži niz novih smjernica i učesnika u oblasti smanjenja rizika od katastrofa.

1.9.5. Nacionalna strategija za transpoziciju, sprovođenje i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena¹

Ova strategija predstavlja sveobuhvatan strateški okvir za Pregovaračko poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene. U okviru ovog poglavlja nalazi se podpoglavljje – Civilna zaštita. Kako bi se ostvarila puna usklađenost sa pravnom tekovinom EU u okviru ovog poglavlja, Crna Gora će: unaprijediti administrativne kapacitete nadležnih organa radi usklađivanja nacionalnog sistema civilne zaštite sa sistemima, standardima i dobrom praksom država članica EU; poboljšati tehničke i materijalne resurse, prvenstveno daljim opremanjem i obukom osoblja zaposlenog na poslovima civilne zaštite i ostalog relevantnog osoblja, u cilju postizanja odgovarajuće spremnosti za efikasnu podršku u smanjenju rizika od katastrofa; izgraditi neophodne kapacitete za blagovremeno i kvalitetno vršenje nacionalne procjene rizika; sprovesti planiranje upravljanja rizikom i procjenu sopstvenih kapaciteta za upravljanje rizikom, te izvještavanje prema Evropskoj komisiji.

1.9.6. Plan upravljanja vodama riječnog sliva za Jadranski sliv

Ovaj plan u Crnoj Gori pripremljen je kako bi se osiguralo efikasno upravljanje vodama riječnog sliva u zemlji, uzimajući u obzir sadašnju praksu, dostupnost podataka i resursa. Ovaj dokument izrađen je u skladu sa zahtjevima Okvirne direktive EU o vodama (ODV, Direktiva 2000/60/EZ) i nacionalnog zakonodavstva u oblasti upravljanja vodama i zaštite prirode, na osnovu kojih se uspostavlja pravni okvir kojim se štiti i poboljšava status svih voda i zaštićenih područja, uključujući ekosisteme koji zavise od vode, te sprječava pogoršanje njihovog statusa i obezbjeđuje dugoročno optimalno (održivo) korišćenje vodnih resursa. Površinske i podzemne vode predstavljaju osnovne prirodne resurse koji su, uglavnom, pod značajnim antropogenim pritiskom zbog čega je značajan udio ovih resursa opustošen ili je pod prijetnjom da bude

¹ <https://www.eu.me/download/1666/27-zivotna-sredina/20422/nacionalna-strategija-za-transpoziciju-implementaciju-i-primjenu-pravne-tekovine-eu-u-oblasti-zivotne-sredine-i-klimatskih-promjena-s-akcionim-planom-za-period-2016-2020.docx>

opustošen. Takođe, osim ovakve upotrebe voda, vodama prijeti zagađenje i pogoršanje njihovih hidromorfoloških karakteristika. Zaštita voda i poboljšanje statusa voda u Jadranskom slivu, iz tog razloga, od suštinskog je značaja za razvoj zemlje i regiona.

Kada je u pitanju crnogorsko zakonodavstvo u sektoru voda, ODV bila je najznačajniji pokretač evolucije nacionalnog pravnog okvira koji se odnosi na upravljanje vodama, obezbjeđujući okvir za Zakon o vodama i njegove izmjene i dopune („Sl. list CG”, br. 27/07, 32/11, 48/15 i 84/18). Sadržaj i struktura PURS za Jadranski sliv usklađeni su sa opštim uslovima iz Aneksa VII ODV, kao i sa nacionalnim propisima („Sl. list CG”, br. 39/09 od 17. juna 2009. godine).

Ovim dokumentom obuhvaćene su sljedeće najznačajnije stavke upravljanja vodama:

- opis karakteristika izdvojenih vodnih tijela u datom području,
- utvrđivanje najvećih pritisaka i procjena uticaja,
- procjena rizika,
- procjena statusa,
- utvrđivanje pitanja od značaja i drugih pitanja koja se odnose na upravljanje vodama, ekonomska analiza korišćenja vode,
- utvrđivanje ciljeva životne sredine koje treba postići,
- priprema programa mjera (PMs) i
- prioritizacija mjera.

1.9.7. Prostornom planu Crne Gore do 2040. godine (PPCG)

Prostorni plan Crne Gore do 2040. godine („Službeni list CG”, br. 68/25) predstavlja planski dokument najvišeg reda kojim se utvrđuju osnove dugoročne organizacije, korišćenja i zaštite prostora Crne Gore. Kao krovni planski dokument, PPCG 2040 definiše strateška opredjeljenja prostornog razvoja, usmjerava razvojne politike na državnom i regionalnom nivou i predstavlja osnov za usklađivanje planske dokumentacije nižeg reda, uključujući Prostorno-urbanistički plan Opštine Bar.

PPCG 2040 polazi od potrebe održivog korišćenja razvojnih potencijala Crne Gore, uz istovremeno uvažavanje prirodnih i stvorenih ograničenja prostora. U tom smislu posebno se ističu značaj očuvanja obalnog područja, biodiverziteta, predionih i ambijentalnih vrijednosti, zaštićenih područja prirode i kulturnog naslijeđa, kao i potreba smanjenja pritisaka koji nastaju usljed urbanizacije, razvoja turističke i saobraćajne infrastrukture i korišćenja prirodnih resursa.

Za područje opštine Bar posebno su relevantna opredjeljenja PPCG 2040 koja se odnose na Primorski region i obalno područje Crne Gore, uključujući kontrolisani razvoj urbanih i turističkih

zona, zaštitu priobalja od nekontrolisane izgradnje, očuvanje kvaliteta mora i obalnih ekosistema, unapređenje saobraćajne dostupnosti i povezanosti, kao i usklađivanje razvoja Luke Bar, industrijskih, energetske, turističkih i komunalnih funkcija sa zahtjevima zaštite životne sredine i prostora.

Sa aspekta strateške procjene uticaja, posebnu važnost imaju opredjeljenja PPCG 2040 koja se odnose na očuvanje ekološke povezanosti prostora, zaštitu vrijednih prirodnih područja i jačanje sistema zaštićenih područja, naročito u morskom i priobalnom prostoru. U tom kontekstu, posebnu pažnju potrebno je posvetiti ekološkom koridoru primorskih planina, uključujući Rumiju, kao i zelenim koridorima koji povezuju planinsko zaleđe sa obalom. Time se obezbjeđuje očuvanje biodiverziteta, predionih vrijednosti i prirodnih procesa koji su od značaja za dugoročnu održivost razvoja opštine Bar.

1.9.8. Strategija regionalnog razvoja Crne Gore

Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027 temeljni je planski dokument politike regionalnog razvoja, kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja, način njihovog postizanja, područja sa razvojnim specifičnostima, kao i međusobni odnos i aktivnosti organa državne uprave i drugih nosilaca aktivnosti regionalnog razvoja, koji su uključeni u sprovođenje SRR.

Među aktivnostima zaštite životne sredine u Primorskom regionu važna je podrška razvoju zaštićenih područja prirode u izvorištu morskih resursa, utvrđeno Prostornim planom posebne namjene za primorsko područje Crne Gore (SPP CZ CG). Naime, kroz nacionalni Agrobudžet sprovodi se određeni broj mjera kako bi se smanjio pritisak i izvlačenje prirodnih resursa dostupnih na održiv način, kao što je podrška organskoj proizvodnji (smanjenje negativnog uticaja poljoprivrede na životnu sredinu, očuvanje bioraznolikosti, povećanje kvaliteta poljoprivrednih proizvoda i doprinos afirmaciji Crne Gore kao ekološke države).

1.9.9. Plan upravljanja za Nacionalni park „Skadarsko jezero“ Za 2021.-2025.god

Cilj izrade Plana upravljanja je realizacija mjera i aktivnosti kojima će se obezbijediti zaštita, održavanje, uređivanje i razvoj Nacionalnog parka Skadarsko jezero u periodu 2021-2025. godina.

Ovaj Plan upravljanja pripremljen je u skladu sa smjernicama iz Zakona o zaštiti prirode („Sl. List CG“ br. 54/2016 i 18/2019) i Prostornog plana područja posebne namjene za Nacionalni park Skadarsko jezero (Sl.list 46/01).

Stepen zaštite pojedinog područja određuje se u skladu sa potrebama očuvanja i upravljanja prirodnim vrijednostima koje karakterišu zaštićeno prirodno dobro i na taj način ga svrstavaju u neku od definisanih kategorija zaštite. Zoniranje zaštićenog područja je jedan od osnovnih koraka u planiranju korišćenja i upravljanja prostorom, čija realizacija treba da obezbijedi očuvanje prirodnih vrijednosti tog područja. Postupkom zoniranja zaštićenih područja definiše se postojeće i planira buduće korišćenje prostora, a u skladu s ciljevima očuvanja integriteta prirode tog prostora.

Koncepcija upravljanja prirodnim resursima nacionalnih parkova temelji se na potrebi zaštite, uređenja i korišćenja resursa, na način da se ne ugrozi ekološka ravnoteža postojećih ekosistema. S tim u vezi, na prostoru Parka dozvoljene su samo one aktivnosti koje ne ugrožavaju izvornost biljnog i životinjskog svijeta i vegetacije, te njegove hidrografske, geomorfološke i pejzažne vrijednosti.

Zaštita biodiverziteta ogleda su u očuvanju visokog specijskog i ekosistemskog diverziteta, koji NP Skadarsko jezero čine centrom biološke raznovrsnosti. U nedostatku novijih naučnoistraživačkih podataka o stanju populacija pojedinih značajnih biljnih vrsta, zajednica i staništa, i još uvijek nezavršenom procesu proglašenja značajnih habitata na osnovu evropske Direktive o staništima (Natura 2000), kojim bi se sprovele konkretne upravljačke mjere, rad stručne službe biće i dalje usmjeren ka sticanju novih saznanja neophodnih u implementaciji mjera zaštite. Prioritet imaju nacionalno značajne vrste, osjetljive vrste flore i faune po IUCN kategorizaciji, ranjivi ekosistemi i identifikovani habitati po osnovu Bernske konvencije i EU Habitat direktive.

2. OPIS POSTOJEĆEG STANJA ŽIVOTNE SREDINE I NJENOG MOGUĆEG RAZVOJA, UKOLIKO SE PLAN NE REALIZUJE

2.1. Geografski položaj

Geografski položaj teritorije opštine Bar je veoma povoljan, s obzirom da se ona nalazi na najjužnijem dijelu Jadranskog mora, kome gravitira kontinentalno zaleđe Crne Gore, Srbije, Makedonije i dalje, istočni dio srednje Evrope, zapadni dio jugoistočne Evrope, dio istočne Evrope, područje južne Italije, sjeverne i sjeverozapadne Albanije. Isto tako, ovu teritoriju karakterišu intenzivni sredozemno-jadranski plovni putevi, s obzirom da je najbliža Otrantskim vratima (95 km od luke Bar). Posmatranjem širih prostora, ističe se značaj barske luke kao saobraćajnog čvora za brodove iz pravca Atlantik - Gibraltar, Indijski okean - Crveno more - Suecki kanal.

Položaj Bara je ishodišna tačka za najkraću vezu Istočne Evrope sa Jadranskim morem i Sredozemljem, a pravac Beograd – Južni Jadran javlja se kao kičma ove veze, kojom se svi saobraćajni tokovi slivaju ka Jadranu i na koju se nadovezuju ostala područja.

Opština Bar i njen centar povezani su sa prostorom Crne Gore i šire sa tri vida saobraćaja: drumskim, željezničkim i pomorskim, kao i vazдушnim preko aerodroma u Podgorici i Tivtu:

- magistralnim putevima ka severozapadu povezana je sa Budvom, Cetinjem, Bokom Kotorskom i dalje ka Hrvatskoj, ka sjeveru sa Podgoricom, Srbijom i mrežom evropskih koridora, a ka jugoistoku sa Ulcinjem i Albanijom;
- magistralnom željezničkom prugom ka sjeveroistoku povezana je sa neposrednim i širim kontinentalnim zaljeđem;
- opštinski centri Crne Gore u Primorskom regionu, kojem pripada i opština Bar, nijesu udaljeni više od 70 km, a neki i manje; Podgorica je postala znatno bliža probijanjem tunela kroz Sozinu, čime je put između Bara i Podgorice skraćen sa 75 na 45 km;
- Bar je i najveći lučko – industrijski grad u južnom dijelu Jadrana; a
- najbliži aerodromi nalaze se u Podgorici i Tivtu.

Opština Bar ima najpovoljniji položaj u primorskom regionu Crne Gore i izuzetan položaj u jadranskom i jonskom primorju, ali ovaj položaj nije adekvatno razvojno valorizovan. Položaj opštine u široj zoni kontakta najvećih dijelova Evrope, Severne Afrike i Bliskog Istoka pruža izuzetne mogućnosti u oblasti radio i kablovskih komunikacija (sa Barom kao centrom podmorskih kablova prema Albaniji, Grčkoj, Italiji i Sloveniji i centrom kopnenih kablova glavne prenosne mreže CG i dalje prema Beogradu i Srednjoj Evropi).

2.2. Geomorfološke karakteristike terena

Prema dostupnim litetaranim podacima, područje Bara odlikuje se izrazitim, lako uočljivim strukturnim elementima (geomorfološke i hidrološke karakteristike, karakteristike vegetacije, antropogeno izmijenjene urbanizovane teritorije i sl.), a u njegovom pejzažu uočava se kontrast mora, ravnice i u dubokomzaleđu uzvišenja, tj. planina.

Široko područje Bara svrstava se u prostor koji ima izrazite karakteristike kvaliteta mediteranskog podneblja sa svim naglašenim fenomenima prirodnog i stvarnog ambijenta, kao što su osunčanost, široke vizure, kontakt sa morem sa jedne strane i zaleđe brda sa druge strane, kao i dobra saobraćajna povezanost.

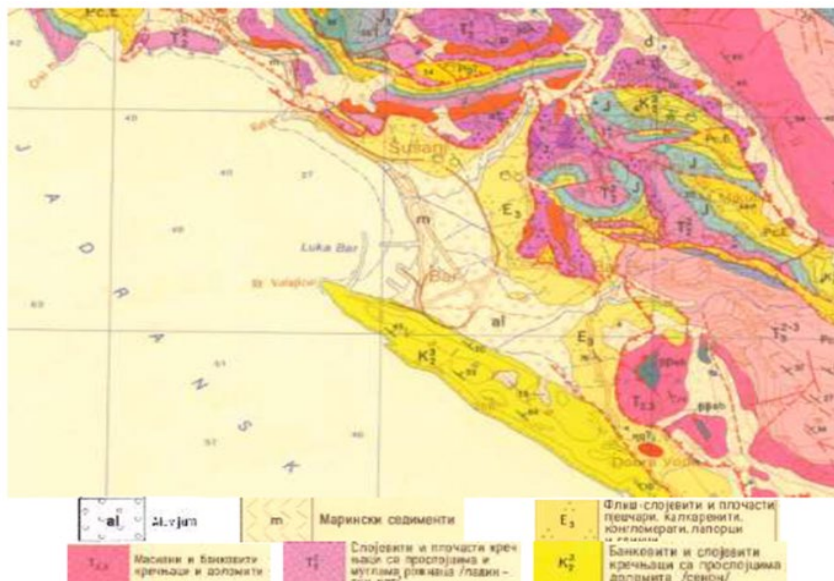
Dominantni morfološki oblici u široj okolini lokacije su svakako morska obala sa plažama, zatim padine okolnih brda, koje su izgrađene od karbonatnih stijena, a blaže nagnute padine od flišnih sedimenata.

2.3. Geološke karakteristike terena

Područje grada Bara i njegove okoline po geološkom sastavu je raznovrstno i može se posmatrati u tri osnovne zone koje odgovaraju osnovnim geomorfološkim zonama: obalna zona, primorska flisna zona i planinska zona.

U osnovi teren izgrađuju sedimenti i vulkaniti trijasa, odnosno sedimenti jure, krede, paleogena i kvartara. Sedimentne stijene predstavljaju krečnjaci, dolomiti, fliševi i flišoidne stijene, konglomerati, breče te nevezani kvartarni sedimenti, a vulkanske – andeziti, daciti i spiliti. Osnovni pravac pružanja geoloških slojeva uslovio je složenu geološku građu padina okrenutih ka moru, pa se može izdvojiti nekoliko osnovnih cjelina koje imaju manje ili više složenu geološku strukturu.

Barsko polje sa obodnim dijelovima terena čiju geološku tvorevinu u osnovi čine aluvijalni nanosi (u nižim zonama) i flišni sedimenti (po obodu). Osim aluvijainih nanosa, u kojima se smjenjuju šljunkovi, pjeskovi i gline različite debljine, i flišnih sedimenata u zoni Bara i Sutomora tereni su izgrađeni i od svih vrsta krečnjaka, kao i od morskih priobalnih nanosa, deluvijainih nanosa i magmatskih pojava andezita i dacita.

Slika 2.1. Geološka karta šireg područja Bara

Priobalni uski pojas koji čine morski nanosi i sedimenti, odnosno sitnozrni pjeskovi i pjeskoviti šljunkovi i padine koje su većim dijelom izrađene od slojevitih i bankovitih krečnjaka i dolomita,

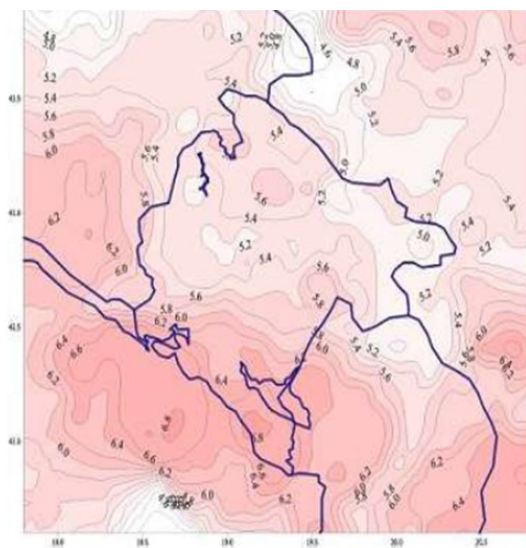
ali i od slojevitih i pločastih krečnjaka i rožnaca, zatim od laporovitih i brečastih krečnjaka, kao i od pločastih krečnjaka, tufita i bentonita.

Sa stanovišta značaja geološke podloge za razvoj pedoloških i hidroloških procesa, a preko toga i za stvaranje odgovarajućih uslova za razvoj poljoprivrede, najveću vrijednost imaju tereni izgrađeni od flišnih sedimenata, aluvijalnih nanosa i aluvijalnih tvorevina. Ovo su i tereni sa povoljnim uslovima za akumuliranje vode u čijoj se neposrednoj blizini na kontaktu krečnjaka i fliša javlja više kraških vrela, značajnih za snabdjevanje vodom. Teren poluostrva Volice koje se nalazi blizu lokacije čine karbonatni sedimenti gornje krede, odnosno senona (K2 3). To su uglavnom sivi i svijetlo sivi, bankoviti i debelobankoviti karstifikovani krečnjaci. U stijenskoj masi jasno se zapažaju brojne mikro prsline zapunjene bijelim providnim do mlječno bijelim kalcitom.

Posmatrana šira lokacija na kojoj je planirana izgradnja postrojenja za preradu otpada je jako ispresjecana neotektonskim rasjedima sa dominantnim pravcem sjeverozapad-jugoistok. Kao rezultat vertikalnih kretanja uz neotektonske rasjede nastale su potoline kod Bara, Sutomora i Čanja. Tektonske procese i promjene koje su se odvijali u geološkoj istoriji karakterisala je intenzivna tektonska aktivnost koja je obuhvatala tektonske pokrete, nabiranja, kraljuštanja, rasjedanja terena, stvaranje sinklinala i antiklinala. Neki sistemi neotektonskih raseda su i danas aktivni, a savremene inženjersko-geološke pojave često su posljedica seizmičke aktivnosti

2.4. Seizmičke karakteristike terena

Područje na kojem je planirana izgradnja postrojenja za preradu otpada, prema karti seizmike regionalizacije teritorije Crne Gore (B.Glavatović i dr. Titograd, 1982.) , kao i cijelo Crnogorsko primorje pripada zoni sa osnovnim stepenom seizmičkog intenziteta 9o MCS skale.

Slika 2.2. Prikaz očekivanih magnituda zemljotresa u Crnoj Gori u narednih 100 godina

Na osnovu inovacije seizmičkih parametara Crnogorskog područja koji su u saglasnosti sa evropskim standardima (EVROCODE 8) izrađena je karta očekivanih maksimalnih magnituda zemljotresa za povratni period od 100 godina (slika 2.2.). Sa slike se vidi da područje istraživanja za povratni period od 100 godina spada u zonu sa magnitudama od oko 6,6° Rihterove skale.

U zavisnosti od tipa primijenjene analize konstrukcije projektant bira odgovarajuće seizmičke faktore ponašanja u skladu sa Evrokodom 8.

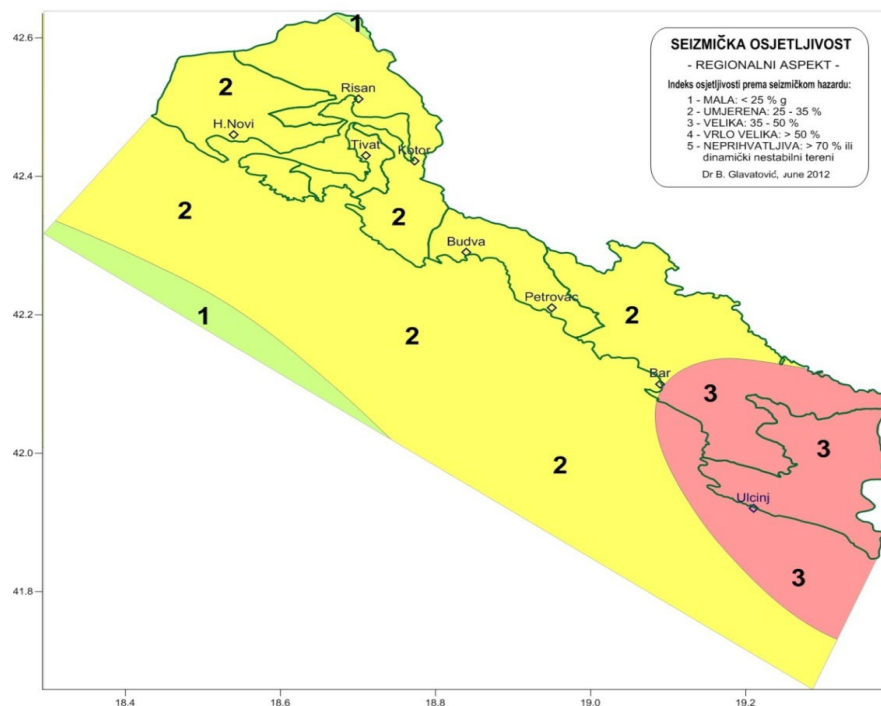
Područje opštine Bar može se smatrati dijelom seizmički najaktivnije Jadranske priobalne zone. Takođe, seizmičnost predmetnog područja generišu i seizmogeni žarišta iz širokog okolnog prostora centralne, južne i istočne Crne Gore, ali i susjednih seizmogenih zona u Albaniji (Skadra, Drača, Medovskog zaliva).

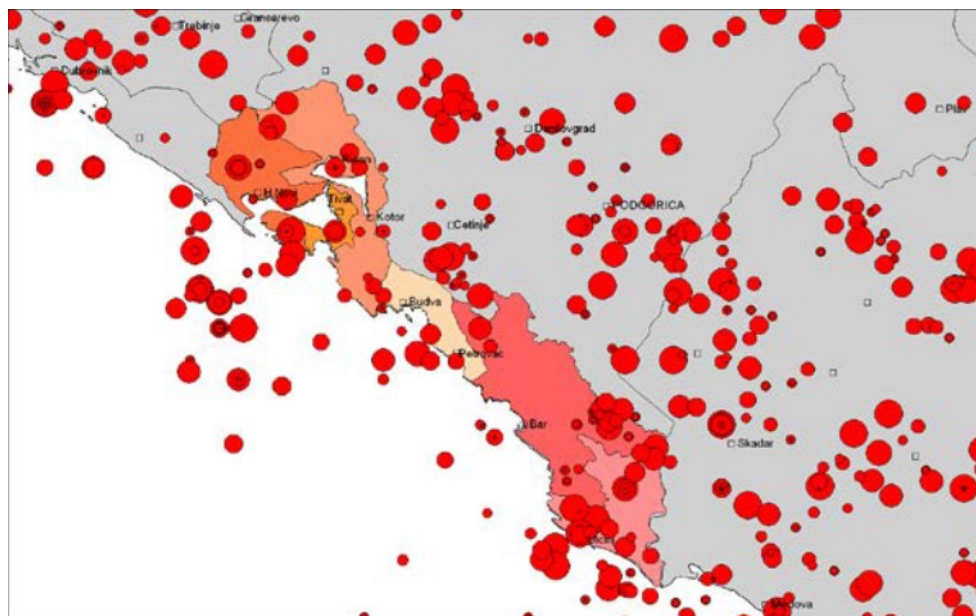
Slika 2.3. Karta seizmičke rejonizacije Crne Gore

Na osnovu Karte seizmičke rejonizacije Crne Gore (B.Glavatović i dr., Seizmološki zavod 1982. god.), seizmogeoloških podloga i seizmičke mikrojejonizacije, očekivani maksimalni intenzitet zemljotresa iznosi I=9 MCS, koji se očekuje i za čitav Primorski pojas, kao što može da se vidi na slici 2.3.

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

Slika 2.4. Karta matrice indeksa opšte (regionalne) seizmičke kategorizacije prostora Studija seizmičke mikrorejonizacije za primorske opštine, prof.dr. Glavatović B., Vučinić Lj., dipl.matemat.,CAMP CG, februar 2013. g.

Slika 2.5. Prostorna distribucija glavnih udara zemljotresa magnitude veće od 4.0 za Primorski region i okolinu (Source: NATO SfP BSHAP Project unified Mw catalogue)

Geološki hazardi indukovani u jakim potresima

U PPPNOB CG navedeno je da “prostorno identifikovanje i utvrđivanje geoloških hazarda i lokalnih geoloških i geotehničkih uslova tla, predmet su relevantnih istraživačkih studija (Geološki zavod, Direkcija za puteve, ranije RZUP/Titograd, IZIS/Skoplje i dr., rezultati CAMP Projekta) i to: (i) bilo da se radi za urbana područja – kao u slučaju mikroseizmičkih elaborata za potrebe nižih nivoa prostorno-urbanističkog planiranja, ili (ii) kao istraživanja za potrebe projektovanja relevantnih objekata i infrastrukturnih sistema.

Značajno je da su na prostoru Crne Gore, tokom bliže i dalje istorije i u prilici jakih zemljotresa, zabilježene su različite manifestacije ovakvih hazarda. Uočene forme nestabilnosti najkraće bi se mogle sumirati kao: kliženja i dislokacija terena, dinamičke nestabilnosti kosina, odronjavanje, otkidanje i kliženje većih količina stijenske mase, tonjenje tla, likvifikacija tla, promjena toka podzemnih voda, promjena položaja izvorišta, presušivanje pojedinih izvora ili vrela i sl.”

U PPPNOB CG istaknute su sljedeće zaključne ocjene ***Studije seizmičke mikroregonizacija za primorske opštine i*** glase:

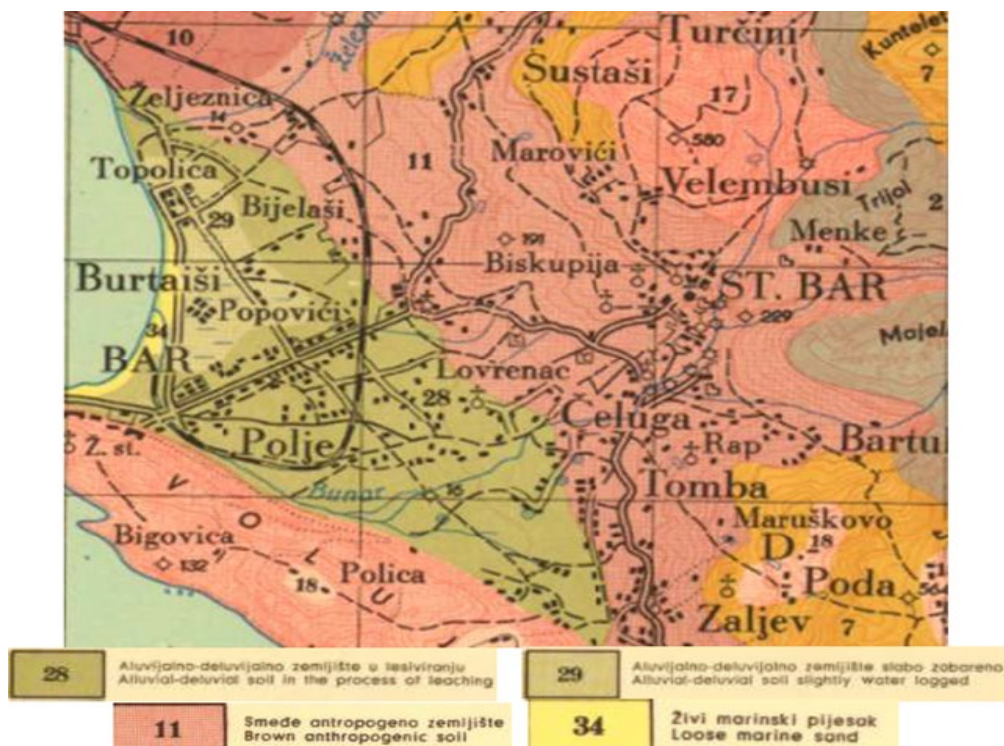
Prilikom izrade prostorno-planske dokumentacije za priobalni pojas i cjelokupne teritorije primorskih opština Crne Gore, s obzirom na njihov evidentno visoki nivo seizmičkog hazarda, kao i očekivane konsekvantne nivoe seizmičkog rizika, neophodno je respektovati utvrđene ocjene seizmičke ranjivosti prostora na buduća zemljotresna dejstva, posebno rezultujuće indekse ranjivosti koji su dobijeni kombinovanjem očekivanog seizmičkog dejstva i sadržaja inženjerskogeološke karte i karata seizmičke mikroregonizacije. Zone, koje su primjenom izloženih kriterijuma, ocijenjene indeksom 5, s obzirom na njihovu izuzetnu ranjivost, apsolutno nije preporučljivo koristiti za planiranje i izgradnju građevinskih objekata ili regionalnih infrastrukturnih elemenata.

2.5. Pedološke karakteristike

Koristeći se literalnim podacima (Pedološka karta Crne Gore 1:50000 list "Cetinje 4" (Zavod za unapređenje poljoprivrede, Titograd, 1966) i monografija "Zemljišta Crne Gore" (Fuštić B., Podgorica, 2004)) može se reći da je zemljište na području na kojem je planirana izgradnja postrojenja za preradu otpada, pripada raznim tipovima i podtipovima, zavisno od osobina podloge na kojoj se obrazovalo, a na prostoru lokacije i njene uže okoline prisutna je aluvijalno-

deluvijalno zemljište, dok je u širem okruženju prisutno smeđe zemljište na eoceanskom flišu, a duž morske obale pojavljuje se živi marinski pijesak .

Ovo aluvijalno – deluvijalna zemljišta nastaju kao rezultat uzajamnog djelovanja fluvijalnih procesa i deluvijalnog spiranja na padinama. Ti procesi su po obodu podnožja padina ili u jarugama, a uslijed smjenjivanja akumulacije aluvijalnih nanosa za vrijeme povodnja i deluvijuma u toku obilnih atmosferskih oborina.

Slika 2.6. Pedološka karta šireg područja lokacije

Odlikuje se slabo izraženom sortiranošću i zaobljenišću odlomaka i čestim smjenjivanjem frakcija prema granulometrijskom sastavu u vidu proslojaka. U vertikalnom profilu dolazi do smjenjivanja aluvijalne akumulacije (šljunkovi) sa deluvijalnom (sugline, supijeskovi i sitan šljunak).

Površinski sloj je uglavnom karbonatna glinuša sa ostacima skeleta, ispod kojeg se nalaze naslage krupnog šljunka i peska ili samo peskuše sa promenljivim sadržajem gline. Debljina ovih slojeva veoma varira, što je naročito karakteristično za sloj muljevite glinuše u debljini od 20- 70 cm dubine i više.

Smeđa zemljišta su razvijena na karbonatnim supstratima bogatim bazama – krečnjačkim idolomitnim stijenama u zaleđu morske obale. Prisustvo kalcijum karbonata u podlozi utiče na fizička i hemijska svojstva zemljišta. Mineralni dio ovog zemljišta nastaje iz nerastvorenog ostatka

krečnjaka koji zaostaje nakon rastvaranja kalcita. Eutrično smeđe zemljišta je, i ako stvoreno na krečnjaku, beskarbonatno, jer je kalcit ispran, što je njegova glavna karakteristika. Zemljište je male dubine profila, dobre vodopropustljivosti, kao i velikog prisustva skeleta. Živi marinski pijesak se pojavljuje duž barske obale, a stvoren je radom morskih talasa, koji su ga oblikovali i nataložili duž obale u vidu sitnog pijeska.

2.6. Inženjerskogeološke karakteristike i stabilnost terena

Inženjersko-geološke pojave i procesi koji se susreću na terenu posljedica su prirodnih procesa i antropogenog djelovanja. Najviše inženjersko-geoloških promjena na terenu vezano je za egzogene procese zbog erozivnog djelovanja podzemnih i površinskih voda, a nemalu ulogu imaju i endogeni procesi, tj. neotektonski pokreti i intenzivni seizmizam. Najznačajnije inženjersko-geološke pojave na teritoriji opštine Bar su klizišta, točila, odroni, jaruge, zabareni i močvarni tereni i pojedini oblici krasa. Najveći broj ovih pojava vezan je za glinovite polukamenite stijenske mase (fliš tj. za one terene koji su zbog svojih drugih karakteristika najpovoljniji za razvoj poljoprivrede, naselja, turizma i sl.).

Na terenima u planskom području erozivno dejstvo voda izraženo je u obliku procesa spiranja, usijecanja jaruga i rječnih korita, bočne erozije, odlaganja bujičnih nanosa, u obliku abrazivnog djelovanja mora, procesa karstifikacije i kliženja. Oblike koji su posljedica djelovanja tih procesa nalazimo duž cijelog istraživanog terena.

Klizišta su najznačajniji i najrasprostranjeniji oblik narušavanja prirodne stabilnosti terena na nagibima sa podlogom od površinskih partija flišnih sedimenata pokrivenih krečnjačko-dolomitnom drobinom i padinskim brečama, i mogu biti aktivna, fosilna, odnosno umirena i blokovska klizišta. Najprostranija klizišta konstatovana su i flišnim terenima priobalnog područja duž Jadranskog mora (Ratac, Tudjemili, Dobra Voda, Medjurječ). Na terenu je izdvojeno više aktivnih klizišta od kojih ističemo: klizište Maljevik, klizišta u Donjoj Brci (Zlatna obala), klizišta od Ratca do Novog naselja, klizišta na padinama od Zubaca do Starog Bara, klizišta na području Zaljeva i Dobro Vode i klizište Skurta. Među njima ima veoma velikih zona (od Brce do Novog naselja na primjer), koje predstavljaju blokovska klizišta koja na pojedinim mjestima zahvataju i dijelove morskog dna, a potpomažu ih abrazivni procesi. Pored navedenih postoje i fosilna ili umirena klizišta (najviše fosilnih klizišta je na flišnim padinama od Sustaša do Starog Bara i od Bartule do Škurte) na kojima je proces kliženja vjerovatno završen (klizišta na području Dobre vode, koja su, klizeći po flišnoj padini, od Lisinja dospjela do karbonatnog masiva Volujice, i u njenom produžetku, i tamo se zaustavila).

Tereni podložni klizanju su od presudnog značaja za prostorno i urbanističko planiranje. Stoga su oni posebno naznačeni na Inženjersko-geološkoj karti u dokumentaciji pomenutih istraživanja, pri čemu su na toj karti izdvojeni i pokrenuti tereni, koji zauzimaju dosta velike površine padinskih predjela i koji su izgrađeni od materijala dotransportovanih klizanjem. Generalno, zauzimaju šire područje rta Ratac, zonu sjeveroistočno od Veljigrada, teren Sutomora i iznad njih, terene istočnog oboda Barskog polja ka sjeveru i Starom Baru i terene istočno od Volujice ka Dobroj vodi, Zaljevu, kao i lokalno padinske djelove iznad magistrale od Čanja ka Sutomoru. Ovi tereni nijesu primjereni za gradnju (grupisanih) naselja ili za gradnje važnijih privrednih objekata, jer se na njima nalaze brojna fosilna (umirena) i blokovska klizišta i zone podložne klizanju.

2.7. Vodni resursi

Vode opštine Bar čine Jadransko more, Skadarsko jezero i mreža manjih vodotoka i bujica.

Jadransko more

Najznačajniji vodni resurs je more, koje presudno utiče ne samo na klimatske, biogeografske, hidrološke i druge prirodne karakteristike, već i na privredni, turistički i saobraćajni razvoj opštine Bar. Ukupna dužina morske obale na teritoriji Opštine Bar iznosi 46 km, od čega 30 km pada strmo u more. Najveća dubina mora ispred Bara je oko 430 m, što je omogućilo izgradnju luke i pristaništa. Po salinitetu Jadransko more spada u red najslanijih mora na Zemlji. Najveći salinitet ima područje Južnog Jadrana, u kome prosječan salinitet iznosi 48– 38,60 ‰. Salinitet se smanjuje od pučine prema obali. Od soli more najviše sadrži natrijum hlorida, koji morskoj vodi daje slan ukus.

Morska voda ima plavu boju, a intezitet boje raste sa dubinom mora i salinitetom. U barskom priobalnom području boja mora varira od zelenkaste (gdje su jači kontakti sa slatkom vodom), do indigo plave boje na pučini. Na boju mora utiče i oblačnost, karakteristike morskog dna, njena gustina, koja je 1.028 kg/ m³, sadržaja planktona, kao i veličina ugla pod kojim padaju sunčevi zraci. Svi ovi faktori neposredno utiču i na providnost morske vode koja se u Jadranskom moru kreće od 33 – 40 m i koja opada prema obali i u obalnom pojasu iznosi oko 5 m.

Priobalno more južnog Jadrana spada u najtoplije dijelove Jadranskog mora, zbog položaja, blizine Jonskog mora koje je toplo, manjeg pritanja slatke vode i veće dubine. Temperatura dubokih vodenih slojeva iznosi oko 11 °C, a površinskih oko 25 °C u toku ljetnjeg perioda. U zimskom periodu temperatura vode se kreće od 12 – 14 °C. Više od 6 mjeseci temperatura vode

se kreće iznad 18 °C, a preko 4 mjeseca iznad 20 °C. Prosječna godišnja temperatura morske vode u Baru iznosi oko 17,5 °C. Sezona kupanja počinje kada je temperatura morske vode viša od 20 °C, a to je u prosjeku od kraja maja do polovine oktobra i taj period treba smatrati turističkom sezonom na teritoriji barskog primorja.

Morska voda je raznovrsnog hemijskog sastava. U vidu soli najviše sadrži natrijuma, magnezijuma, kalcijuma, kalijuma, stroncijuma i druge elemente u manjim količinama (fluor, rubidijum, aluminijum, barijum, litijum, bakar, cink, uran, i dr.). Za živi svijet, posebno je značajan sadržaj hranljivih soli, a naročito soli fosfora i azota.

Skadarsko jezero

Skadarsko jezero je najveći kopneni hidrografski objekat Crne Gore. Vodu dobija od sliva površine oko 4500 km² sa teritorije Crne Gore. Dio sliva nalazi se na teritoriji Albanije. Vodu dobija od mnogih pritoka (najveće su Morača i Rijeka Crnojevića), podvodnih izvora (Seoce, Krnjice), a otiče rekom Bojanom u Jadransko more. Skadarsko jezero je kriptodepresija, jer se pojedini dijelovi dna nalaze ispod nivoa mora.

Skadarsko jezero je krajem Miocena i početkom Pliocena bilo morski zaliv povezan dolinom Bojane sa morem. Usljed naknadnih geotektonskih pokreta i taloženja kvartarnih stena, ta veza se prekinula, i nastalo je slatkovodno jezero. Crnogosko primorje, Skadarsko jezero i Zetska ravnica su i danas geotektonski labilne zone i postepeno tonu, što potvrđuje dno Skadarskog jezera koje je kriptodepresija.

Nivo vode Skadarskog jezera koleba se tokom godina između 4,8 i 9,8 m apsolutne visine. Prosječna visina nivoa jezera je na oko 6 m apsolutne visine. Dubina Skadarskog jezera najvećim dijelom ne prelazi 6,0 m. Samo u vrtačama se javljaju dubine i do 44 m. Dno jezera je na pojedinim djelovima ispod nivoa mora (do 2,0 m) dok su najveće dubine (u vrtačama) na 38 m ispod nivoa mora. Prosječna dubina jezera iznosi 4,06 m. Obala jezera je skoro u cjelini krečnjačka, sem u zoni Virpazara gdje je izgrađena i od jezerskih i barskih sedimenata (mulj, glina, pijesak) i drobinskog materijala (u pojedinim uvalama).

Na sliv Skadarskog jezera izluči se godišnje oko 2000 mm taloga, od čega ispari 23%, a otekne 77%. Najviši vodostaji se javljaju u toku novembra (na kraju kišnog perioda), januara i februara (u vrijeme naglog otapanja snijega na crnogorskim planinama). Od jeseni do ranog proleća jezero plavi okolna sela. Međutim, izgradnjom zaštitnog nasipa na lijevoj obali (1953.) i željezničkog nasipa (1958.) preko jezera ka Virpazaru, poplave su neposredno okrenute prema desnoj obali ka selima Vukovci i Ponari. Podizanje drugog nasipa uslovalo je dijelom izdizanje nivoa zapadnog dijela jezera u koji se uliva Morača. To je upravo posledica prostorno smijenjene veze između dva

dijela jezera, koje nasip razdvaja, tako da u vrijeme maksimalnog priticanja vode ne dolazi do ujednačenog dizanja nivoa na cijelom jezeru.

Sa sjeverne strane u jezero se uliva Morača i rečice Plavnica, Zetica i Gostiljska. Sa zapadne strane u jezero se uliva Rijeka Crnojevića. Sa južne strane u jezero se ulivaju tokovi nastali na teritoriji barske opštine - kontinentalni deo. To su Orahovštica i Crmnica. Orahovštica izvire ispod krečnjačkog masive Trojice (1137 m). Teče kroz cijelu oblast Crmnice i ima razne nazive. Crmnica izvire ispod Sutomora (954 m), teče Crmničkim poljem i prima pritoke Bistricu, Kep, Sutorman i Bukovac. Kod Virpazara Orehovštica i Crmnica se spajaju u Viršticu.

Basen jezera je poligenetski. To je, ustvari, tektonsko - kraško polje, sa čijeg se dna dižu krečnjački humovi, sada jezerska ostrvca, među kojima su najveća Vranjina i Lesandro. Površina jezera je 379 km², od čega 128 km² pripada teritoriji Barske opštine. Jezero je dugačko 45 km i široko do 14 km. Ukupna dužina obale jezera je 76 km, od čega na obale ostrva otpada 15 km ili oko 19,7%, a na zabarene obale oko 6,5 km ili 8,6%.

Temperatura vode u Skadarskom jezeru kreće se od 0°- 28°C, a pri hladnim zimama, priobalski djelovi jezera se zaleđuju. Na jezeru duvaju vetrovi koji podižu talase visoke do 1,5 m. U jezeru je prosječno 1,586 km³ vode. Kretanje nivoa vode u Skadarskom jezeru, mjereno je na tri vodomjerne stanice: Lipovik, Virpazar i Karuč.

Mreža manjih vodotoka i bujica

Geološke, geomorfološke i klimatske karakteristike područja uslovile su i slabo razvijenu mrežu vodotoka. Stalnih vodotoka ima samo u dolinama njihovih izvorišnih i središnjih dijelova (osim kad se radi o tokovima u Barskom polju). To je posljedica velike nagnutosti terena (iznad 30%), zbog čega su uslovi za trajnije održavanje vodotoka vrlo nepovoljni, a i zato što ovdje postoje relativno mali prostori na kojima se mogu sakupijati veće količine vode koje bi, nakon prolaska kroz krečnjačke pukotine mogle usloviti i pojavu jačih vrela, pa bi se nizvodnije na većoj dužini održavali površinski vodotoci). Drugim rečima, samo na ravnijim terenima i na prostorima izgrađenim ne samo od krečnjačkih već i od drugih stijena, postoje određeni uslovi za održavanje jačih vodotoka. Na ostalim prostorima postoje povoljni uslovi za pojavu bujičnih tokova.

Kroz Barsko polje protiču Željeznica (kroz flišne sedimente, što uslovljava intenzivno taloženje glinovitog materijala (u Barskom polju) i Rikavac (preko krečnjačkih sedimenata). Potok Rikavac je u donjem toku regulisan i tunelom kroz Volujicu ulazi u Jadransko more jugoistočno od uvale Bigovica.

Teritorija opštine Bar, predstavlja tipično bujično područje. Prosječna godišnja količina padavina kreće se do 3000 mm, što u uslovima izrazite nagnutosti terena i u skladu sa geološkim i hidrogeološkim osobenostima područja, ima za posledicu pojavu velikog broja i vrlo izrazitih bujica. Štete od bujica su ovdje vrlo velike, što je važno ograničenje za planiranje budućeg razvoj.

2.7.1. Hidrogeološke karakteristike

Široko područje koje obuhvata teritoriju opštine Bar generalno pripada kraško–hidrološkoj zoni, koja se odlikuje specifičnim zakonitostima kretanja vode. Detaljnijim istraživanjima izvršena je preciznija rejonizacija stijena sa hidrogeološkog aspekta. Na osnovu ponašanja stijenskih masa, prema podzemnim i površinskim vodama, tipa poroznosti, vrste i prostornog položaja hidrogeoloških i pojava na posmatranom dijelu terena mogu se izdvojiti dobro i slabo vodopropusne stijene koje se karakterišu: intergranularnom poroznošću i pukotinskom i kavernožnom poroznošću.

Prisustvo krečnjačke geološke podloge na posmatranom području, uslovilo je pojavu kraških izvora manje ili veće izdašnosti i skoro svi se pojavljuju na kontaktu fliša i krečnjaka. Većina izvora veće izdašnosti nalazi se u zoni do 100 mm.

Na području opštine Bar identifikovao je prisustvo podzemnih voda čiji pravac kretanja je određen planinskim vijencem koji dijeli teritoriju opštine, tako da jedan dio ide prema Skadarskom jezeru, a drugi prema primorju. Topografske vododjelnice se skoro poklapaju sa hidrološkom vododjelnicom. Karstifikacija ovih terena ima različit intenzitet i dubinu i zavisna je od podinskog izolatora, tektonskoštećenosti i količine vode kao i mogućnosti njene cirkulacije.

2.7.2. Hidrološke karakteristike

Pored regionalnog vodovoda Bar se snabdijeva vodom iz vodovodne mreže, koju čine sledeći kaptažni objekti:

- Izvor "Brca", nalazi se na 13 m nadmorske visine kod Sutomora. Izvor je kaptiran za distribuciju vode za Maljevik, Čanj, Bar i Sutomore, jer se samo izvorište nalazi u Sutomoru. Ima izdašnost 35–120 l/s, a po nekim izvorima i do 700 l/s.
- Izvori "Bunar" i "Kajnak" nalaze se u koritu rijeke Rikavac. Sliv izdani Kajnak ima površinu oko 15 km². Tu izdan drenira više izvora koji se nalaze na nadmorskoj visini 75 mnnv. Udaljeni su 400 m od Starog Bara i oko 4400 m od Novog Bara. Kajnak je sifonski izvor i ima izdašnost od 60-100 l/s. Vodom sa ovog izvora snabdjevaju se Stari i Novi Bar i Uljara.

- Izvor "Sustaš" je jedan od manjih izvora (2,5-5,0 l/s) i uključen je u vodovod za potrebe Bara. Nalazi se sjeverno od Bara, ispod brda Mukovala, i drenira izdan oko Turčina i Velembusa.
- Izvor "Zaljevo", nalazi se 4 km jugoistočno od Bara, u podnožju Lisinja, na visini 104 mnn., a izdašnost mu je 25-40 l/s. Kaptiran je za potrebe Bara. Izvor drenira izdan obrazovana u eocenskom flišu i krečnjaku, površine oko 5 km (oko naselja Gornja i Donja Poda).
- Izvor "Čanj" sa dva nova bunara, nalaze se u Čanju, a dostižu kapacitet od oko 17 l/s.
- Izvor "Dobra voda" nalazi se na padinama Lisinja, 6,5 km jugoistočno od Novog Bara, sa 350 mnn. Izvor se koristi za lokalne potrebe.
- Izvor "Škurta", nalazi se 7,5 km jugoistočno od Bara, i 1 km od Dobre Vode, na visini 450 mnn. Izvor je na reversnom rasedu Lisinja, na kontaktu trijaskih krečnjaka preko paleogenog fliša i ima izdašnost od oko 13 l/s i nije kaptiran, osim za lokalne potrebe.
- Izvor na Črvnju nalazi se jugoistočno od rta Ratac u mjestu Črvanj s lijeve strane magistralnog puta Sutomore - Bar. Male je izdašnosti (1 lit/sec) i kaptiran je. U vrijeme zemljotresa mijenjao je svoju izdašnost u kratkim vremenskim intervalima u periodu od 10-15 dana, a posle se izdašnost ustalila.
- Izvor "Bijela skala" nalazi se kod naselja Tudemili na visini od 800 mnn sa izdašnošću od oko
- 10-15 l/s.
- U Turčinima se nalazi izvor izdašnosti 1-5 l/s (nalazi se na oko 300 mnn). Iz ovog izvora se vodom snabdjevaju Stari Bar i Opšta bolnica.
- Izvorište: Orahovsko polje i
- Izvorište: Velje oko.

Sa ovih izvorišta obezbjeđuje se vode oko 190 l/s.

Tokom intenzivnih padavina u kišnom periodu godine, dolazi do znatnog akumuliranja podzemnih voda u pojedinim partijama krečnjaka-dolomitskih terena, posebno u Barskom polju. Podzemne vode su u prirodnom stanju i poslije dezinfekcije mogu se koristiti za piće i za druge potrebe. Tako u Barskom polju postoji veliki broj bušenih i kopanih bunara iz kojih se voda koristi za piće i navodnjavanje obradivih površina. Dubina do nivoa podzemnih voda u njima je različita. Najmanje dubine do nivoa podzemnih voda u hidrološkom maksimumu (od 0,3 - 1 m) registrovane su u jugozapadnom dijelu polja, a najveće (preko 10 m) u južnom dijelu polja.

2.7. KLIMATSKE KARAKTERISTIKE

Klimatske karakteristike ovog područja uslovljene su njegovim geografskim položajem, nadmorskom visinom, reljefom i blizinom Jadranskog mora. Klimatske razlike su jasno izražene između priobalnog pojasa i zaleđa. Područje Bara i Ulcinja, kao i uostalom cijelo Crnogorsko primorje uopšte, karakteriše se mediteranskom klimom, sa dugim toplim i sušnim ljetima, a blagim i kišnim zimskim periodima. Sniježne padavine su veoma rijetke. Ljetni period karakterišu visoke temperature vazduha, koje u toku jula i avgusta dostizu i preko 35 0C. Zaleđe kao brdovito-planinski kraj, obzirom na veću nadmorsku visinu i planinski reljef, odlikuje se oštrijom klimom i većom količinom padavina.

Klima šireg područja Opštine Bar definisana je geografskim položajem u zoni umjerenog klimatskog pojasa, položajem neposredno pored Jadranskog mora i Skadarskog jezera i postojanjem i smjerom pružanja planinskog vijenca čija se visina kreće od 800 mnv do 1595 mnv (Rumija). Teritorija barske opštine zahvata prostor između 41°51'48" i 42°18'36" sjeverne geografske širine sa otvorenošću za maritimne uticaje sa zapada i kontinentalne sa istoka i sjeveroistoka. Ovakav položaj uslovljava klimatske uticaje koji daju umjerenu, odnosno sredozemnu klimu.

Temperatura vazduha

Osim što spada u najsunčanija mjesta Južne Evrope, sa prosjecno preko 2500 sunčanih sati u toku godine, klimu opštine Bar karakterišu duga i topla ljeta i blage zime. Srednja godišnja temperatura iznosi 15,6 0C. U mjesecu julu prosječna temperatura vazduha iznosi 23,4 0C, a u januaru 8,3 0C. Ljeta u Baru su duga i sušna, a zbog toplotnih uticaja Jadranskog mora zime su blage i kišne.

Srednja godišnja temperatura za opštinu Bar nije ista na cijeloj teritoriji, već se kreće od 16°C (na 1 mnv) kraj morske obale, do 8°C na visinama od preko 1200 mnv. Podaci za Bar su sljedeći: srednja godišnja temperatura je 15,6°C, najviše srednje mjesečne temperature su u julu i avgustu (23,4 i 23,1°C), a najniže u januaru i februaru (8,3 i 8,9°C), dok srednje maksimalne temperature idu i do 28°C, a srednje minimalne se spuštaju i do 1,5°C.

Vlažnost vazduha i oblačnost

Srednja godišnja relativna vlažnost vazduha ima vrijednost do oko 70% u uskom pribalju Jadranskog mora (Bar, Sutomore) i u zoni nižih dijelova Krajine (do oko 400 metara apsolutne visine).

Padavine

U prosjeku, zimi u Baru ima 38 kišnih dana u godini. Visoke prosječne zimske temperature, (oko 10 stepeni Celzijusovih) ukazuju na to da je u Baru veoma malo pravih zimskih dana. Veoma je mali i broj dana kada se temperatura u Baru spusta ispod nultog podioka Celzijusove ljestvice, tako da se smatra da u Baru zapravo i nema prave zime. Prava rijetkost su zimski dani praćeni snijegom i mrazom. Sve navedene karakteristike preporučuju Bar turistima kao idelano mjesto ne samo za ljetnji već i za zimski boravak i odmor.

U prosjeku godišnje se u primorskom dijelu Opštine Bar do 200 metara apsolutne visine izlučuje oko 1400 do 1500 mm padavina (Bar, Sutomore). Ovo su prostori gdje se izlučuju najmanje količine padavina u okviru opštine Bar.

Srednji godišnji broj dana sa količinama padavina većim ili jednakim 10,0 lit/m² kreće se između 43 do oko 80. Bar i Sutomore imaju po 43 ovakvih dana. Arbnjež i Ckla po 50-60, i Virpazar 60-70.

Sa povećanjem visine povećavaju se i količine padavina.

Osunčanost i oblačnost

Nalazeći se na krajnjim južnim dijelovima jadranskog primorja neposredno uz more, barsko područje se odlikuje vrlo dugim trajanjem insolacije. Na insolaciju utiče i postojeći režim oblačnosti na teritoriji Opštine i reljef širih prostora Crne Gore. Planinski vijenac Velja Trojica-Vrsuta-Rumija-Međurječka planina, najvećim dijelom viši je od 1000 m. Znači da su vazдушna strujanja iznad ovih visina neometana prirodnim preprekama, što za posljedicu ima manju oblačnost a veću osunčanost. Prosječna godišnja oblačnost (u desetinama pokrivenosti neba) iznosi 4,5. Najveća oblačnost je u toku zime, a nešto manja drugom polovinom jeseni i prvom polovinom proljeća, a najmanja ljeti, odnosno od početka jula do kraja septembra. Zimski mjeseci imaju najviše oblačnih tmurnih dana - prosječno 10-15, a ponekad i preko 20. Potpuno je obrnut slučaj sa ljetnjim mjesecima; oblačnih dana u prosjeku ima 4-5. Ekstremno najoblačniji mesec bio je decembra 1969. sa 8,7 desetina, a najvedriji mjesec bio je avgust 1962. sa samo 0,9 desetina prekrivenosti neba oblacima (tog meseca nije palo ni kapi kiše). Vedrih dana ima najčešće u julu i avgustu, čak 25-28.

Vjetrovitost

Kada se uspostavi jugozapadno strujanje, onda je područje Bara izloženo vlažnom vazduhu. U Baru i okolini duvaju i karakteristični jadranski vjetrovi: hladni vjetar- bura, vlažni vjetar- jugo ili široko, kao i pulenat, maestral, burin, danik i noćnik. Najučestaliji i vjetar najjačeg intenziteta je bura. Duva uglavnom zimi sa visokih planina prema moru i donosi zahlađenje.

Bura koja duva na moru može biti i olujne jačine, pa obično stvara niske i kratke talase do 2,5 metara. Jugo ili široko duva u južnom i jugoistočnom dijelu Jadrana, s mora na kopno. U zavisnosti da li duva srednjom ili maksimalnom brzinom, jačina juga može biti između 3 i 8 bofora. Za vrijeme juga more je uzburkano, a talasi dostižu visinu i do šest metara. Kada je vedro i toplo vrijeme, a najčešće krajem proljeća i ljeti, u Baru duva tzv. svjezi vjetar – povjetarac ili maestral.

Taj vjetar najčešće duva tokom dana. Maestral smatraju najvažnijim ljetnjim vjetrom jer prijatno rashladjuje toplinu tokom vrelih dana. Maestral duva s mora i uglavnom samo uznemiri morsku površinu. Zapadni vjetar ili pulenat, vlažan je i prilično učestao vjetar koji u Baru duva najčešće u proljeće. U Baru i okolini često duva i levant, topli jugoistočni vjetar, koji vazduh čini vlažnim, dok vjetar po imenu lebic, duva sa jugozapada. Vjetar burin duva preko noći, s kopna na more, sa sjeveroistoka i istoka, dok se u vrijeme nejednakih zagrijavanja i hladjenja barskog zaliva smjenjuju ljetnji vjetrovi, danik i noćnik. U Baru i okolini često duva i veoma jak olujni vjetar poznatiji kao nevera. Duva s mora, a karakterišu ga kratko trajanje i česta promjena pravca duvanja.

Grad Bar se odlikuje najvećom čestinom javljanja vjetra iz pravca sjeveroistoka i istok - sjeveroistoka (oko 39%), tišina - bez vjetra (5,2%), zapadnog i zapad-jugozapadnog vjetra (oko 15%) i sjevernog i sjever-sjeveroistočnog vjetra (14%), dok su najrjeđi vjetrovi iz pravca sjeverozapad i sjever-sjeverozapad (1,3%).

Najjači vjetrovi su levant (sjeveroistočni)-v maks aps 24,14m/s, a zatim tramontana (bura- sjever) - v maks aps 22,07 m/s i jugo (jug i jugoistok) - v maks aps 21,92m/s, a ostali vjetrovi postižu nešto manje apsolutne maksimalne brzine: maestral (sjeverozapad) - v maks aps 19,21 m/s i pulent (zapad) - v maks aps 18,07 m/s. Uticaj ovih vjetrova na pojavu talasa i njihovu visinu. Najveći talasi na južnom Jadranu (do 7,2m visine) javljaju se u vrijeme jačeg juga; levant izaziva pojavu talasa od oko 1 m visine. Vjetrovi sa kopna prema moru češći su u zimskom, a u suprotnom smjeru u ljetnjem periodu. Svi ovi vjetrovi od primarnog su značaja za život stanovništva. Oni vrše jak uticaj na djelatnost ljudi, u prvom redu na ribolov, kao i na uzgoj pojedinih biljaka.

Na osnovu podataka iz Statističkog godišnjaka Crne Gore (2021.), srednje mjesečne temperature vazduha na području Bara u 2020. godini kretale su se od 9,2°C u januaru do 26,9°C u avgustu. Srednja godišnja temperature vazduha iznosila je 17,6°C. Maksimalna temperatura 36,0°C je izmjerena u avgustu. Minimalna temperatura 1,0°C je izmjerena u januaru.

Srednja mjesečna relativna vlažnost vazduha u %, iznosila je 68%. Kako suv vazduh sadrži do 55% vlage, umjereno vlažan 55-85%, vrlo vlažan 85% i da je za ljude najpogodnija umjerena vlažnost, a ona se na području Bara ostvaruje u prosjeku tokom cijele godine. Od oblačnosti zavisi zagrijavanje zemljišta. Oblačnost determinišu udaljenost od mora, nadmorska visina i temperature. Srednja mjesečna oblačnost u desetinama, iznosila je 4,0. Kada je u pitanju količina

padavina, maksimalne mjesečne, prosječne maksimalne količine padavina su bile u oktobru 320l/m², a minimalne u novembru, svega 3l/m². Prosječna godišnja količina padavina bila je 1231l/m². Prosječni broj dana sa kišom je 94.

Na području Bara u toku posmatrane godine nije bilo padavina u obliku snijega.

U toku godine bilo je 191 vedri dan, najviše ih je bilo u julu 27, dok u decembru bilo najmanje, 8 vedrih dana.

Sa jakim vjetrom (6 i 7 bof.), u toku godine bilo je 103 dana, najviše ih je bilo u martu - 13, a najmanje u februaru - 3 dana.

2.8. BIODIVERZITET

2.8.1. Flora

Opština Bar se nalazi u pojasu Crnogorskog primorja koji se odlikuje bogatim florističkim i vegetacijskim diverzitetom koji su nastali pod uticajem raznovrsnih ekoloških faktora, što se u prvom redu ogleda u različitom geološkom supstratu, različitim tipovima zemljišta, raznorodnom reljefu i prisustvu blage mediteranske klime uz intezivan maritiman uticaj, na pojedinim lokacijama. Prema raspoloživim podacima koji su dati u vidi radova, studija, izvještaja i drugo, može reći da radi o području sa bogatim biodiverzitetom. Prema podacima iz Studije biodiverziteta i zaštite prirode obalnog područja Crne Gore (2013) na ovom prostoru zabilježeno je 1540 biljnih vrsta, 113 lišajeva, 283 mahovine, 232 gljiva, 289 beskičmenjaka, 29 predstavnika ihtiofaune, 18 vodozemaca, 38 gmizavaca, 249 ptica i 69 sisara.

Područje opštine Bar karakteriše raznovrsna mediteranska, tvrdolisna šumska i žbunasta vegetacija koja je adaptirana na specifične klimatske uslove tj. na ljetnju sušu i odsustvo hladnog zimskog perioda. Najvisočije temperature zabilježene su tokom jula i avgusta mjeseca, koji su ujedno najtopliji i najsuvliji mjeseci. Na ovom području rastu tipične mediteranske vrste odnosno biljke koje pripadaju mediteranskom (sredozemnom) flornom elementu. Tvrdolisnu drvenastu vegetaciju izgrađuju specifični zimzeleni elementi što je upravo prilagođenost na period ljetnje suše. Posebna odlika tvrdolisne vegetacije je karakteristika da većina vrsta cvjeta obojenim cvjetovima koji izlučuju etarska ulja jakih mirisa.

U šumskoj vegetaciji ovog područja karakteristične su degradirane šumske sveze hrasta crnike (*Quercus ilex*) i hrasta medunca (*Quercus pubescens*) koje se javljaju u svom prelaznom obliku – makija i gariga, usled mnogobrojnih nepovoljnih uslova podloge (u manjoj mjeri su zastupljene mediteranske vrste borova - *Pinus halepensis*, *P. pinea*, *P. maritima*), uključujući i čempres (*Cupressus sempervirens*).

Makija je prvi stepen degradacije šumske vegetacije. Makiju čine nisko drveće i gusti i visoki žbunovi, dok je gariga razrijeđena vegetacija niskih žbunova i polužbunova, obično ne viših od 1 m. Od drvenastih vrsta ovdje rastu: hrast (crnika, medunac), grab (*Carpinus orientalis*), jasen (*Fraxinus ornus*), mirta (*Myrtus communis*), zelenika (*Phillyrea media*), maginja (*Arbutus unedo*), tršlja (*Pistacia lentiscus*), maslina (*Olea sp.*), veliki vrijes (*Erica arborea*), lovor (*Laurus nobilis*), broć (*Rubia peregrina*), drača (*Paliurus spina-christi*), nar (*Punica granatum*), *Coronilla emerus*, žukva (*Spartium junceum*), tetivka (*Smilax aspera*), bušin (*Cystus creticus*), dubačac (*Teucrium capitatum*), primorski vrijes (*Satureja montana*), šparoga (*Asparagus acutifolius*) i druge vrste. Gariga je tip vegetacije koji nastaje degradacijom makije. Garigu izgrađuju žbunaste vrste koje nemaju gust sklop kao u makiji - prorijeđene su, a između njih se nalaze površine ispranog zemljišta i kamenja, tako da je sprat zeljastih biljaka bolje razvijen nego u naprijed pomenutom tipu vegetacije. Sve biljke koje ovdje sriječemo adaptirane su na suhu mediteransku klimu i siromašno zemljište (u garigama su s proljeća česte geofite, vrste koje prezimljuju u obliku lukovica i krtola, poput orhideja koje su zaštićene uCrnoj Gori).

2.8.2. Fauna

Za područje opštine Bar nije rađena studija sa osvrtom na faunu. Međutim, na osnovu raspoloživih podataka za šire područje može se reći da se ono odlikuje prisustvom raznovrsnih staništa i životinjskih zajednica i vrsta koje imaju kosmopolitsko rasprostranjenje ili žive samo u pojasu Mediterana. U primorskom pojasu, u makiji, žive: lisica (*Vulpes vulpes*), divlja svinja (*Sus scrofa*), sitniji sisari poput ježa (*Erinaceus concolor*) ili miševa (vrste roda *Apodemus*). Ptice su česti stanovnici makije jer mnoge vrste u makiji nalaze mjesto za gniježđenje i zimovanje. Takve su ptice: grmuše (vrste roda *Sylvia*), sjenice (vrste roda *Parus*), kratkoprsti kobac (*Accipiter brevipes*), ušati ćuk (*Otus scops*), mediteranske vrste pjevačica i druge. Većina ovih vrsta su zakonom zaštićene i spadaju u indikatorske vrste za IBA područja. Od gmizavaca, prisutne su šumska kornjača (*Testudo hermanni*), gušteri (npr. *Algiroides nigropunctatus*, *Adriolacerta oxycephala*, *Ophisaurus apodus*, *Lacerta trilineata* i drugi), zmiје - smukovi (*Elaphe sp.*), poskok

(*Vipera ammodytes*) i druge vrste, a od vodozemaca npr. žabe poput obične krastače (*Bufo bufo*). Na ovom području prisutne su mnoge vrste beskičmenjaka, a insekti su najbrojniji.

Faunu opštine Bar, tj. dio naseljenog područja uglavnom čine uobičajene vrste poput ptica (kos, golub, vrabac, lasta,...), glodari (pacov, miš), gmizavci (gušteri, zmije), rjeđe vodozemci (žabe). Najbrojniji su beskičmenjaci, a među njima dominiraju insekti (Coleoptera, Heteroptera, Diptera, Lepidoptera,...). Pored postojećih zaštićenih prirodnih dobara, područje Opštine Bar obuhvata i više međunarodno značajnih ekoloških područja koja predstavljaju osnov za uspostavljanje nacionalne ekološke mreže i buduće mreže Natura 2000. U obuhvatu Plana nalaze se područja EMERALD mreže Skadarsko jezero, Rumija i plaža Pećin, dok su područja Rumije i Vrsute prepoznata kao međunarodno značajna područja za biljke (IPA), a Skadarsko jezero i kao područje od međunarodnog značaja za ptice (IBA). Istovremeno, planskim dokumentima prepoznata je potreba daljeg razvoja sistema zaštićenih područja, uključujući planirano proglašenje Regionalnog parka Rumija, kao i potencijalnih morskih zaštićenih područja na potezu od rta Volujica do Dobrih Voda.

U daljem sprovođenju Prostorno-urbanističkog plana potrebno je obezbijediti očuvanje prirodnih staništa, funkcionalne povezanosti ekosistema i migracionih koridora vrsta, naročito u područjima koja imaju međunarodni značaj za očuvanje biodiverziteta ili predstavljaju potencijalne lokalitete buduće ekološke mreže Natura 2000. Prilikom razrade planskih rješenja kroz planove nižeg reda i realizacije pojedinačnih zahvata, neophodno je primjenjivati mjere kojima će se izbjeći ili svesti na najmanju moguću mjeru fragmentacija staništa, degradacija vrijednih prirodnih područja i negativni kumulativni uticaji na zaštićene vrste i stanišne tipove, u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i međunarodnim obavezama Crne Gore u procesu pristupanja Evropskoj uniji.

2.9. ANALIZA PODRUČJA KOJA SU ZAŠTIĆENA PROPISIMA

Postojeća zaštićena prirodna dobra u opštini Bar su data dolje.

1. Nacionalni park "Skadarsko jezero"

Proglašen nacionalnim parkom 1983.godine, dok je jezero dobilo IBA status (Područje od međunarodnog značaja za boravak ptica) od 1989.godine, a od 1995. godine upisano je na Svjetsku listu močvara od međunarodnog značaja – Ramsar lista. Prostire se na teritoriji opština: Podgorica, Bar i Cetinje.

Ukupna površina parka je 40.000ha.

Površina Jezera: Ljetnji nivo vode – 370 km²; nivo vode u zimskoj sezoni – 540 km²; površina pri prosječnom nivou vode – 475 km²

Dužina obale: 168 km; 110,5 km u Crnoj Gori i 57,5 km u Albaniji

Nadmorska visina: 5 mnnv

Dubina: Prosječna dubina je 5 m / maksimalna 8,3m

Položaj: Jugoistok Zetsko-skadarske kotline

Klima: Submediteranska, sa blagim i kišnim zimama (najniža mjesečna prosječna temperatura vode u januaru je 7,3°C).

Ljeta su sušna i vruća sa maksimalnom temperaturom vazduha iznad 40°C i temperaturom vode iznad 27°C. Prosječna temperatura vazduha je 14,9°C.

Skadarsko jezero je najveće jezero na Balkanu i ujedno jedini nacionalni park u kome dominiraju vodeni i močvarni ekosistemi. Sjeverna močvarna obala (oko 20.000 ha) pruža idealne uslove za razvoj živog svijeta, a posebno za život ptica.

Na Skadarskom jezeru živi, gnijezdi se, zimuje ili preseljava 281 vrsta ptica, živi 48 vrsta riba, 50 vrsta sisara (jedini vodeni predstavnik je vidra), brojni vodozemci, gmizavci i insekti.

Raznovrstan je biljni svijet kako u samom jezeru tako i u njegovom okruženju, a u ljetnjim mjesecima livade lokvanja i vodenog oraška mogu se pružati kilometrima.

Na teritoriji opštine Bar u nacionalnom parku su zaštićeni rezervat prirode Omerova gorica, kao i spomenik prirode plaže u D. Murićima, kao i pećine: Globočica, Babatuša, Špilja kod Trnova (Virpazar). Na teritoriji opštine Bar, u okviru nacionalnog parka nalazi se još Strogi rezervat prirode „Mrijestilište ukljeve na Skadarskom jezeru“ i Rezervat „Pančeva oka“.

Sva ova dobra sastavljena su pod pod zaštitu Rješenjem republičkog zavoda za zaštitu prirode br.01-959 od 12.12.1968 (Sl. list SRCG 30/68 od 28. 12. 1968. god.) , o njima nema podataka ni u Centralnom registru, pa je neophodna njihova revizija.

2. Spomenik prirode “ Park muzeja na Topolici u Baru“

Park muzeja na Topolici je sastavljen iz više vrsta rijetkih mediteranskih stabala čija starost seže skoro 100 godina i zajedno sa samom zgradom muzeja čine jednu cjelinu koje je za Bar od osobitog značaja. Nalazi se na samoj morskoj obali.

Hortikulturni objekat „Park muzeja na Topolici “ stavljen je pod zaštitu Rješenjem republičkog zavoda za zaštitu prirode br.01-959 od 12.12.1968 (Sl. list SRCG 30/68 od 28. 12. 1968. god.).

Rješenje o upisu u Registar, pod rednim brojem 35, kao Spomenik prirode shodno čl. 115 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16), donijela je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine 28.11.2018. godine. Ukupna površina zaštićenog područja sa zaštitnim pojasom iznosi 2ha.

3. Spomenik prirode „Plaža Čanj“

Čanj se nalazi oko 10 km zapadno od Bara. Plaža je dužinom cijele čanjske uvale. Nije bilo u blizini većeg naselja i tek zadnjih par godina izgrađuje se veće turističko naselje. Ima izvore pijaće vode i živopisnu okolinu.

Rezervat prirodnog predjela „Plaža Čanj “ stavljen je pod zaštitu Rješenjem republičkog zavoda za zaštitu prirode br.01-959 od 12.12.1968 (Sl. list SRCG 30/68 od 28. 12. 1968. god.).

Rješenje o upisu u Registar, pod rednim brojem 20, kao Spomenik prirode shodno čl. 115 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16), donijela je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine 28.11.2018. godine. Ukupna površina zaštićenog područja sa zaštitnim pojasom iznosi 3.5ha.

4. Spomenik prirode „Plaža Sutomore“

Plaža se nalazi u turističkom naselju Sutomore, 5 km zapadno od Bara. Dužina plaže je cca 1600 m. i pokrivena je finim pijeskom ima bogate izvore pijaće vode a uža okolina je pokrivena maslinjacima, brestovom i borovom šumom. Ima znatan broj starih brestovih stabala u blizini plaže su dobro očuvane tvrđave Haj i Nehaj. Površina sa zaštitnim pojasom je oko 4 ha.

Rezervat prirodnog predjela „Plaža Sutomore “ stavljen je pod zaštitu Rješenjem republičkog zavoda za zaštitu prirode br.01-959 od 12.12.1968 (Sl. list SRCG 30/68 od 28. 12. 1968. god.).

Rješenje o upisu u Registar, pod rednim brojem 19, kao Spomenik prirode shodno čl. 115 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16), donijela je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine 28.11.2018. godine.

5. Spomenik prirode „Plaža Topolica“

Plaža Topolica ima dužinu od cca 2 km i prostire se od pristaništa u Baru do Žukotrice. Plaža je uglavnom pokrivena šljunkom a samo manjim dijelom pijeskom. Ova plaža je kupalište Bara kao i svih odmarališta i autokampova sa područja Bara i uže okoline.

Rezervat prirodnog predjela „Plaža Topolica “, površine 4ha sa zaštitnim pojasom, stavljen je pod zaštitu Rješenjem republičkog zavoda za zaštitu prirode br.01-959 od 12.12.1968 (Sl. list SRCG 30/68 od 28. 12. 1968. god.).

Rješenje o upisu u Registar, pod rednim brojem 18, kao Spomenik prirode shodno čl. 115 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16), donijela je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine 28.11.2018. godine.

6. Spomenik prirode „Plaža Veliki pijesak“

Plaža Velki pijesak nalazi se ispod sela Dobre vode oko 8 km jugoistoč-no od Bara. Dužina plaže je oko 300 m. ima u zaledini pijaću vodu i podesna je za jedan turistički centar područja od Rta Sročivuk do Rta Komina.

Rezervat prirodnog predjela „Plaža Veliki pijesak “ površine 0.5 ha stavljen je pod zaštitu Rješenjem republičkog zavoda za zaštitu prirode br.01-959 od 12.12.1968 (Sl. list SRCG 30/68 od 28. 12. 1968. god.).

Rješenje o upisu u Registar, pod rednim brojem 17, kao Spomenik prirode shodno čl. 115 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16), donijela je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine 28.11.2018. godine.

7. Spomenik prirode „Plaža Pećin“

Rezervat prirodnog predjela „Plaža Pećin“ površine 1.5 ha stavljen je pod zaštitu Rješenjem republičkog zavoda za zaštitu prirode br.01-959 od 12.12.1968 (Sl. list SRCG 30/68 od 28. 12. 1968. god.).

Rješenje o upisu u Registar, pod rednim brojem 21, kao Spomenik prirode shodno čl. 115 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16), donijela je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine 28.11.2018. godine. Prepoznata je i kao EMERALD područje.

8. Spomenik prirode „Hrast česvina ili crnika (Quercus ilex) na Crnom Rtu kod Sutomora“

Hortikulturni objekat Hrast česvina ili crnika (Quercus ilex) na Crnom Rtu kod Sutomora stavljen je pod zaštitu Rješenjem republičkog zavoda za zaštitu prirode br.01-959 od 12.12.1968 (Sl. list SRCG 30/68 od 28. 12. 1968. god.).

Rješenje o upisu u Registar, pod rednim brojem 37 shodno čl. 115 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16), donijela je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine 11.12.2018. godine.

9. Spomenik prirode „Hrast česvina ili crnika (Quercus ilex) kod željezničkih stepenica u Sutomoru“

Hortikulturni objekat Hrast česvina ili crnika (Quercus ilex) kod željezničkih stepenica u Sutomoru stavljen je pod zaštitu Rješenjem republičkog zavoda za zaštitu prirode br.01-959 od 12.12.1968 (Sl. list SRCG 30/68 od 28. 12. 1968. god.).

Rješenje o upisu u Registar, pod rednim brojem 1070 shodno čl. 115 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16), donijela je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine 21.12.2018. godine.

10. Spomenik prirode „Stabla masline - *Olea europaea* na lokaciji Mirovica u Starom Baru“

Odlukom o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra proglašen je spomenik prirode "Stablo stare masline (*Olea europaea* L.) na Mirovici u Baru ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 045/20 od 28.12.2020).

Spomenik prirode se nalazi u naselju Mirovica, nedaleko od Starog Bara od koga je vazdušnom linijom udaljeno 1,5 km. Od centra Bara do Spomenika prirode se dolazi magistralnim putem Bar - Ulcinj, gdje se u naselju Mirovica na 3.8 km, skreće lijevo, odakle je stablo Stare masline udaljeno 340 m.

Nadmorska visina je 47 mnm.

Granice zaštite Spomenika prirode nalazi se na katastarskim parcelama 268, 269/1, 269/2 i 271/ K.O. Tomba.

Stablo Stare masline zauzima površinu od 111 m² koja predstavlja projekciju krošnje na travnoj površini.

Obim debla Stare masline iznosi 7.8 m, odnosno njen prečnik je nešto manji od 2.5 m. Raspon krošnje u najširem dijelu iznosi 15 m i zauzima površinu od 111 m². Prostor oko stare masline je uređen urbanističkim projektom Stara maslina. List je dužine nešto od 5.7 do 6.3 cm, eliptičnog oblika, koji je najširi u svom središnjem dijelu. Prirodna i kulturna baština čine dio osnovnih elemenata identiteta Crne Gore, a prirodne i predione karakteristike kao i njihova velika raznovrsnost, ambijentalna vrijednost i očuvanost definišu prostor i čine ga prepoznatljivim. Bogato kulturno-istorijsko nasljeđe kojeg Spomenik prirode baštini je dio identiteta grada Bara.

Spomenik prirode je, sa stanovišta zaštite prirode, vrijedno stablo koje zahtijeva zaštitu i usmjereno upravljanje u cilju očuvanja biološke, kulturne i predione raznovrsnosti.

11. Spomenik prirode „Poluostrvo Ratac sa Žukotrlicom“

Prema podacima koji su preuzeti sa web stranice Agencije za zaštitu životne sredine, iz Centralnog registra, zatim Sl. lista SRCG br. 30/68 i Anketnog list za zaštićenu prirodnu baštinu (stanje na dan 31.12.1976), za ovo zaštićeno područje, na inicijativu Morskog dobra utvrđena je Studija zaštite (revizije) 2011. godine i data granica međutim neophodno je da se shodno Studiji zaštite donese novi Akt o proglašenju.

Ovo zaštićeno područje, ukupne površine 30.000 ha stavljeno je pod zaštitu Rješenjem republičkog zavoda za zaštitu prirode br.01-959 od 12.12.1968 (Sl. list SRCG 30/68 od 28. 12. 1968. god.).

Rješenje o upisu u Registar, pod rednim brojem 32 shodno čl. 115 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16), donijela je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine 11.12.2018. godine.

12. Park prirode „Katič“

Vlada Crne Gore je na sjednici 18.09.2021. godine donijela Odluku o proglašenju Parka prirode „Katič“. Odluka o proglašavanju zaštićenog područja Park prirode "Katič" objavljena je u Službenom listu Crne Gore", br. 113/21 od 25.10.2021.

Područje Parka prirode "Katič" predstavlja integrisano obalno i morsko zaštićeno područje koje se prostire od Skočidevojke na sjeverozapadu, do Maljevika na jugoistoku, u kome se štite zaštićene i ekološki značajne morske i obalne vrste i staništa.

Ukupna površina Parka prirode "Katič" iznosi 27449321m² (2744,93 ha), od čega 276,90 ha u II zoni zaštite, a u III zoni 2468,29 ha, od čega 22917715 m² (2291,77ha) pripada morskoj, a 1765254 m² (176,52 ha) kopnenoj cjelini, a koji u cjelosti, u pogledu svojinsko pravnih odnosa, čine vlasništvo države Crne Gore, odnosno opštine Budva i Bar.

Zaštitni pojas koji se nalazi van granica zaštićenog područja se formira u kopnenom dijelu kao zona čija je unutrašnja granica (dublje prema kopnu) udaljena 500 m linearno u odnosu na administrativnu granicu zaštićenog područja. Površina zaštitnog pojasa iznosi 873,80 ha.

Međunarodna zaštita

Kako je već gore navedeno, dijelovi barske opštine prepoznati su kao međunarodna ekološki značajna/osjetljiva područja. NP Skadarsko jezero upisan u Ramsarsku listu 1995. i uvršten u područja IBA 1989., a u područje IPA, pored NP Skadarsko jezero, 2009. uvršteni su Rumija i Vrsuta. Za EMERALD mrežu, pored područja NP Skadarsko jezero, nominovani su 2011. potencijalni regionalni park prirode Rumija i plaža Pećin, a pojedine zone identifikovane su kao potencijalna prirodna dobra - morska (zona rta Volujica do Dobrih Voda) i kopnena (Rumija), ali procedura zaštite još uvijek nije u potpunosti sprovedena.

U junu 2026. godine Vlada Crne Gore usvojila je Informaciju o Predlogu područja ekološke mreže Natura 2000 u Crnoj Gori, čime je napravljen značajan korak u uspostavljanju nacionalne ekološke mreže u skladu sa Direktivom o staništima i Direktivom o pticama Evropske unije. Na području Opštine Bar nalaze se područja koja su obuhvaćena ovim procesom, uključujući Skadarsko jezero,

Rumiju i plažu Pećin, koja su već prepoznata kroz EMERALD mrežu, odnosno predstavljaju područja od značaja za očuvanje vrsta i staništa na evropskom nivou.

Sprovođenje Prostorno-urbanističkog plana mora biti usklađeno sa ciljevima očuvanja ovih područja, pri čemu je kroz planove nižeg reda i postupke procjene uticaja potrebno obezbijediti da se ne ugrozi integritet područja predloženih za ekološku mrežu Natura 2000, niti stanje vrsta i stanišnih tipova zbog kojih su identifikovana.

U skladu sa rješenjima Prostorno-urbanističkog plana, sistem zaštićenih prirodnih dobara na području Opštine Bar dodatno se unapređuje kroz planirano uspostavljanje novih zaštićenih područja i očuvanje međunarodno značajnih lokaliteta. Posebno se ističu planirano proglašenje Regionalnog parka Rumija, identifikacija potencijalnog morskog zaštićenog područja na potezu od rta Volujica do Dobrih Voda. Planska rješenja moraju biti usklađena sa režimima zaštite i ciljevima očuvanja ovih područja, uz primjenu preventivnih mjera kojima se sprječava narušavanje njihovih prirodnih vrijednosti.

2.10. PEJZAŽNE KARAKTERISTIKE

Grad Bar prostire se u obalnom pojasu na ravnom terenu i u brdsko-planinskom zaleđu. Ukoliko bi izvršili tipizaciju šireg područja na osnovu karakteristika prirodnih vrijednosti, stepena antropogenog uticaja i prisustva stvorenih struktura, na području opštine Bar uočili bi tri tipa pejzaža:

- pejzažni izgled koji je tipičan za primorski pojas i obrastao je makijom i garigom (rezultat degradacije makije),
- pejzaž srednje visoke šume (prisutan je na uzvišenjima, a najčešće ga čini pejzaž mješovite šume) i
- antropogeni ili kulturni pejzaž (nastao je kao rezultat velikih antropogenih zahvata, a odnosi se na prostore sa brojnim stvorenim strukturama, prirodna i kulturna baština).

Osnovna karakteristika pejzaža kojem pripada ovo područje ogleda se u skladu dva prirodna kontrasta: vazdazelene tvrdolisne vegetacije – makije i stjenovitih, strmih krečnjačkih grebena. Makija je najrasprostranjeniji oblik drvenaste mediteranske vegetacije i ona obezbjeđuje živopisnost predjela tokom cijele godine. U ovom pejzažu uočava se kontrast mora i relativno strmog planinskog dijela koji se nalazi u njegovom zaleđu. Inače, smatra se da je makija danas najvažniji ekosistem Mediterana.

Iako predstavlja degradacioni stadijum vegetacije, nastao kao rezultat antropogenog djelovanja, ima višestruki značaj. Štiti zemljište od erozije i predstavlja staništa mnogih mediteranskih

životinjskih vrsta. Ovaj tip vegetacije ima i estetsko značenje jer on upravo daje karakterističnu pejzažnu arhitekturu Mediteranu. Mnoge biljke su aromatične, pa cijelom području daju specifičan miris (upotrebljavaju se i u tradicionalnoj mediteranskoj kuhinji).

Posljednjih godina u većini mediteranskih zemalja postoji trend zaštite i očuvanja makije, iako se ovaj tip staništa ne nalazi na zvaničnim evropskim listama zaštićenih staništa. U Crnoj Gori makija nema status zaštite, kao ni biljne vrste koje je izgrađuju.

Više decenija unazad, posebno u primorskom dijelu Crne Gore, pod uticajem urbanizacije, prirodni i kultivisani oblici pejzaža su na području gradova i većih naselja izmijenjeni u izgrađeni pejzaž. Glavni problemi očuvanja autentičnih odlika pejzaža su upravo neplanska gradnja turističkih i infrastrukturnih objekata, uništavanje mediteranske vegetacije, šumski požari, neadekvatne pejzažne intervencije, i drugo.

2.11. KULTURNA DOBRA

Na području grada Bara i okoline nalazi se veliki broj objekata i dobara iz kulturno istorijske baštine. a najpoznatiji je Stari Bar. Nalazi se na strmoj litici, nepristupačnoj sa tri strane, u podnožju planine Rumije. U gradu se i danas nalaze ostaci mnogobrojnih crkava različitih stilova iz raznih perioda.

Sačuvani su temelji romanogotske katedrale Sv. Đorđa iz XI vijeka, zatim dvije gotske crkve Sv. Katarine i Sv. Venerande. Iz turskog perioda su barutana i amam. U ovom dijelu grada nalaze se ruševine crkve Sv. Nikole koju je podigla najvjerovatnije u XIII vijeku Jelena Anžijska, žena srpskog kralja Uroša. Na malom raskrsnom trgu u centru grada, dobro očuvana crkva posvećena Sv. Jovanu Vladimiru. Izvan grada, sjeverno od gornje tvrđave, nalaze se dobro očuvani ostaci akvadukta iz XVI i XVII vijeka vodovoda koji je dovodio vodu iz planine u grad. Najnovijim arheološkim istraživanjima, otkrivena je keramika iz VIII-VI v.p.n.e. iz vremena kada je ovdje bilo ilirsko naselje.

Jedan od najstarijih spomenika na ovom području, i ujedno najstariji hrišćanski vjerski objekat u Crnoj Gori, je barski trikonhos iz VI vijeka, čiji se ostaci nalaze u centru grada. Ovdje je u drugoj polovini XII vijeka nastao i "Ljetopis popa Dukljanina", najznačajnije književno-istorijsko djelo srednjeg vijeka na ovim prostorima.

Na samo nekoliko kilometara od gradskog jezgra, na poluostrvu Ratac, između Bara i Sutomora, nalaze se ostaci velikog manastirskog kompleksa Bogorodice Ratačke koji je pripadao benediktinskom redu, a pretpostavlja se da je osnovan u IX vijeku. Nedaleko od Sutomora nalazi

se i djelimično očuvana tvrđava Nehaj, koju su koristili i Mlečani i Osmanlije. Kao utvrđeni mletački grad, Nehaj se u pisanim izvorima prvi put pominje u XVI vijeku kao Fortezza dei Spizi.

Od kulturno-istorijskih spomenika u Baru najviše pažnje privlači dvorac kralja Nikole iz XIX vijeka. Izgrađen neposredno uz morsku obalu, danas je dom Zavičajnog muzeja u kome su pohranjeni najznačajniji arheološki nalazi sa ovog područja. U muzeju je sačuvan originalan izgled nekih prostorija, a okružen je prelijepom botaničkom baštom u kojoj je, još u doba kralja Nikole, posađeno drveće sa svih strana svijeta (između ostalog i plutino drvo).

Na području Bara u ovom vijeku izgrađen je pravoslavni hramu Svetog Jovana Vladimira na Topolici, katolička konkatedrala Svetog Petra Apostola takođe na Topolici, kao i džamiji u Čelugi u Starom Baru.

U podmorju opštine Bar evidentirani su sledeći arheološki lokaliteti: luka Bar (brodolom), rt Volujica (brodolom), obala Velji zabio (brodolom), Barski zaliv (brodolom).

2.12. STANOVNIŠTVO

Prema konačnim rezultatima Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova iz 2023. godine, koje je objavio MONSTAT, opština Bar bilježi kontinuiran rast broja stanovnika i domaćinstava u odnosu na prethodni popis iz 2011. godine. Broj stanovnika u opštini Bar povećao se sa 42.048 u 2011. godini na 45.812 u 2023. godini, što predstavlja rast od 3.764 stanovnika ili približno 9%. Sličan trend zabilježen je i u broju domaćinstava, koji je porastao sa 14.211 na 16.362, što predstavlja povećanje od 2.151 domaćinstvo ili približno 15%. Gustina naseljenosti, kao pokazatelj naseljenosti teritorije, porasla je sa 70,3 stanovnika po kvadratnom kilometru u 2011. godini na 76,6 stanovnika po kvadratnom kilometru u 2023. godini, što ukazuje na nastavak demografskog rasta.

Starosna struktura stanovništva takođe pokazuje određene promjene. Udio osoba starijih od 60 godina povećao se sa 18,7% u 2011. godini na 20,5% u 2023. godini, što potvrđuje trend starenja stanovništva, prisutan ne samo u Baru već i širom Crne Gore. Ovaj trend starenja populacije dodatno opterećuje prirodni priraštaj, koji je već suočen sa smanjenjem stope rađanja i porastom stope mortaliteta.

Obrazovna struktura stanovništva pokazuje blaga poboljšanja. U 2023. godini, udio stanovništva sa osnovnoškolskim obrazovanjem ili nižim nivoima iznosi 8,2%, dok stanovništvo sa srednjoškolskim obrazovanjem čini 62,5% ukupne populacije. Udio visokoobrazovanih osoba povećan je na 9,8%, što i dalje ukazuje na značajnu potrebu za unapređenjem obrazovne strukture u opštini.

Pozitivan migracioni saldo opštine Bar ostaje jedan od ključnih faktora njenog demografskog rasta. Bar se svrstava među opštine sa značajnim prilivom stanovništva u Crnoj Gori, posebno iz manje razvijenih krajeva zemlje. Migracioni procesi, u kombinaciji sa društveno-ekonomskim faktorima, doprinose urbanizaciji i povećanju broja stanovnika u opštini Bar. Demografske promjene, uključujući starenje populacije i migracione procese, pružaju važne podatke za planiranje budućeg razvoja ove opštine.

2.13. STANJE KVALITETA SEGMENTA ŽIVOTNE SREDINE

Za potrebe izrade ovog Izvještaja nijesu sprovedena posebna terenska ispitivanja kvaliteta pojedinih segmenata životne sredine, već su korišćeni podaci iz Informacije o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2024. godinu, kao i drugi relevantni zvanični izvori podataka, uključujući rezultate monitoringa koje sprovodi Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore i druge nadležne institucije.

2.13.1. Kvalitet zemljišta

Korišćenjem zemljišta često dolazi do poremećaja ravnoteže pojedinih sastojaka, što neminovno dovodi do njegovog oštećenja. Zemljište bi trebalo posmatrati kao multifunkcionalni sistem, a ne kao skup fizičkih i hemijskih svojstava. Osim što je izvor hrane, vode, ono je izvor biodiverziteta i životna sredina za ljudska bića. Stoga, jedna od mjera zaštite i očuvanja zemljišta je sprovođenje monitoringa zemljišta, što predstavlja preduslov očuvanja kvalitetnog života, ali i opstanka živog svijeta. U slučaju trajnog isključenja zemljišta, zemljište se više ne može dovesti u prvobitno stanje. Uzroci trajnog isključenja zemljišta su: izgradnja saobraćajnica, stambenih naselja, industrijskih i energetske objekata. Navedeni uzroci se manifestuju najčešće kroz:

- Zagađenje zemljišta porijeklom iz atmosfere,
- Zagađenje zemljišta porijeklom iz otpadnih i zagađenih voda,
- Zagađenje zemljišta porijeklom iz poljoprivrede (vještacka đubriva, pesticidi),
- Zagađenje zemljišta prašinom sa praškastim materijalima,
- Zagađenje zemljišta uljima iz trafostanica koje koriste PCB ulja,
- Zagađenje zemljišta čvrstim otpadom porijeklom iz privrede, domaćinstva i dr.

Erozija tla vodom prepoznata je takođe kao veoma opasan degradacijski proces tla na Primorju.

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO- URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

Maksimalno dozvoljene količine (MDK) opasnih i štetnih materija u zemljištu prema Pravilniku o dozvoljenim količinama opasnih i štetnih materija u zemljištu i metodama za njihovo ispitivanje („Sl. List RCG”, br. 18/97) date su u tabeli ispod.

Tabela 2.1. Maksimalno dozvoljene koncentracije opasnih i štetnih materija u zemljištu

Redni broj	Element	Hemijska oznaka	MDK u zemljištu u mg/kg zemlje
1.	Kadmijum	Cd	2
2.	Olovo	Pb	50
3.	Živa	Hg	1,5
4.	Arsen	As	20
5.	Hrom	Cr	50
6.	Nikl	Ni	50
7.	Fluor	F	300
8.	Bakar	Cu	100
9.	Cink	Zn	300
10.	Bor	B	5
11.	Kobalt	Co	50
12.	Molibden	Mo	10

Maksimalno dozvoljene količine (MDK mg/kg zemlje) sredstava za zaštitu bilja u zemljištu iznose za:

- triazine (atrazin i simazin) 0,01;
- karbamate 0,5;
- ditiokarbamate 1,0;
- hlorfenoksi (2,4) 1,0;
- fenolne herbicide (DNOCI DINOSEB) 0,3 i
- organohlorne preparate DDT+DDD+DDE 0,01.

Maksimalno dozvoljene količine (MDK mg/kg zemlje) toksičnih i kancerogenih materija u zemljištu iznose za:

- policiklične aromatične ugljovodonike (PAHS) 0,6;
- polihlorovane bifenile i terfenile (PCBs i PTC) za svaki od kongenera (28, 52, 101, 118, 138, 153 i 180) 0,004;
- organokalajna jedinjenja (TVT, TMT) 0,005.

Pored određivanja ukupnog sadržaja elemenata u uzorcima zemljišta, korišćena je i metoda tzv. sekvencijalne ekstrakcije, koja omogućava širi uvid u mehanizme remobilizacije elemenata u zemljištu, odnosno omogućava precizniju procjenu njihove potencijalne opasnosti po životnu sredinu. Informacije o ukupnom sadržaju elemenata, iako su neophodne za praćenje nivoa zagađenja, nisu dovoljne za procjenu antropogenog uticaja ovih elemenata. Naime, kada se procjenjuje da li je neki element u zemljištu geohemijskog ili antropogenog porijekla često se kao mjerilo uzima njegova „biodostupnost“, odnosno njegova pokretljivost (mobilnost) u zemljištu. Teški metali antropogenog porijekla u zemljištu su uglavnom slabo vezani, a time i mobilniji. Biodostupnost i mobilnost elementa su usko povezane sa njihovom hemijskom formom, mnogo više nego sa ukupnom koncentracijom tog elementa u zemljištu.

U 2024. godini, na području opštine Bar, fizičko-hemijska analiza zemljišta (ukupno 1 uzorak) izvršena je od strane jednog Operatera (Deponija „Možura“ d.o.o.). Izvršena je fizičko-hemijska analiza zemljišta, na najbližem poljoprivrednom zemljištu koji gravitira ka deponiji. Na osnovu rezultata obavljenih laboratorijskih ispitivanja i stručnog razmatranja utvrđeno je da ispitivani uzorak zemljišta: - od 01.07. 2024. godine, uzorkovan sa lokacije „deponija Možura-najbliže poljoprivredno zemljište, opština Bar, CETI br. protokola 85/05/24, NIJE USAGLAŠEN sa uslovima Pravilnika o dozvoljenim količinama opasnih i štetnih materija u zemljištu i metodama za njegovo ispitivanje („Sl. list RCG“, br. 18/97) zbog povećanog sadržaja hroma, nikla i bora u odnosu na propisane vrijednosti. Primijenjeno pravilo odlučivanja: ILAC – G8:09/2019- binarno jednostavno prihvatanje bez zaštitinog pojasa. Povišene koncentracije hroma, nikla i bora u poljoprivrednom zemljištu koje gravitira ka deponiji rezultat su akumulacije različitih materijala koji se na deponiji odlažu, uključujući ostatke cementa, betona, maltera, zgure, pepela, cigle, keramike, asfalta, metalnog otpada i hemijskih dodataka. Sirovine ovih materijala, poput minerala od gline, krečnjaka, prirodno sadrže tragove hroma i nikla, dok bor potiče iz aditiva i mineralnih dodataka.

Tokom padavina i površinskog oticanja, rastvorljive i suspendovane čestice transportuju se sa deponije u niže dijelove terena, gdje se hrom i nikl vežu za mineralnu i organsku frakciju zemljišta, a mobilniji bor prodire dublje u tlo i može biti usvojen od biljaka. Pedološki faktori poput pH, organskih materija i kapaciteta izmjene katjona utiču na zadržavanje i dostupnost ovih elemenata.

Kontinuirani doprinos materijala sa deponije dovodi do koncentracija iznad propisanih vrijednosti, što jasno ukazuje na antropogeni uticaj deponijskog otpada na hemijski sastav i kvalitet poljoprivrednog zemljišta, sa potencijalnim rizicima za produktivnost i sigurnost usjeva.

2.13.2. Kvalitet voda

Zakon o vodama („Službeni list RCG”, broj 27/07 i „Službeni list CG”, br. 73/10 ,32/11,47/11, 48/15 i 52/16, 55/16, 02/17, 080/17, 084/18), član 75 i 77 predstavlja zakonsku osnovu za zaštitu površinskih i podzemnih voda u Crnoj Gori. U 2019 godini odrađen je po prvi put monitoring površinskih i podzemnih voda, prema ODV, odnosno shodno Pravilniku o načinu i rokovima utvrđivanja statusa površinskih voda ("Sl. list RCG", 25/2019) i Pravilniku o načinu i rokovima utvrđivanja statusa podzemnih voda ("Sl. list RCG", 52/2019). Pravilnicima o načinu i rokovima utvrđivanja statusa površinskih i podzemnih voda definisan je način i rok za utvrđivanje statusa površinskih i podzemnih voda, način sprovođenja monitoringa hemijskog i ekološkog statusa površinskih voda, lista prioriternih supstanci za površinske vode, način sprovođenja monitoringa hemijskog i kvantitativnog statusa podzemnih voda, i mjere koje će se sprovoditi za poboljšanje statusa površinskih i podzemnih voda.

Stalna kontrola kvaliteta površinskih voda u Crnoj Gori obavlja se radi procjene kvaliteta vode vodotoka, praćenja trenda zagađenja i očuvanja kvaliteta vodnih resursa. Ispitivanja kvaliteta vode na izvorima služe za ocjenu ispravnosti voda za potrebe vodosnabdijevanja i rekreacije stanovništva u cilju zaštite izvorišta i zdravlja stanovništva.

Ispitivanje osobina voda ima za cilj utvrđivanje statusa voda: površinskih voda kao hemijski i ekološki i status podzemnih voda kao hemijski i kvantitativni status. Utvrđuju se elementi za određivanje svakog od navedenih statusa kao vrlo dobar, dobar, umjeren, loš i vrlo loš, a za pojedinačna vještačka i značajno izmijenjena vodna tijela klasifikacija se vrši na osnovu ekološkog potencijala kao dobar, umjeren, loš i vrlo loš. Ispitivanje kvaliteta voda vrši organ državne uprave nadležan za hidrometeorološke poslove (Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore), a prema godišnjem Programu monitoringa površinskih i podzemnih voda.

Uvođenjem ekološkog stanja za karakterizaciju kvaliteta voda, definisali su se i elementi za klasifikaciju ekološkog stanja. Od 2019. g uvedena je potpuno nova klasifikacija kojom se definišu ekološko stanje rijeka, jezera, mješovitih voda, i voda priobalnog mora.

Definisanje ekološkog stanja površinskih voda određuje se na osnovu bioloških, hidromorfoloških, hemijskih i fizičko-hemijskih elemenata.

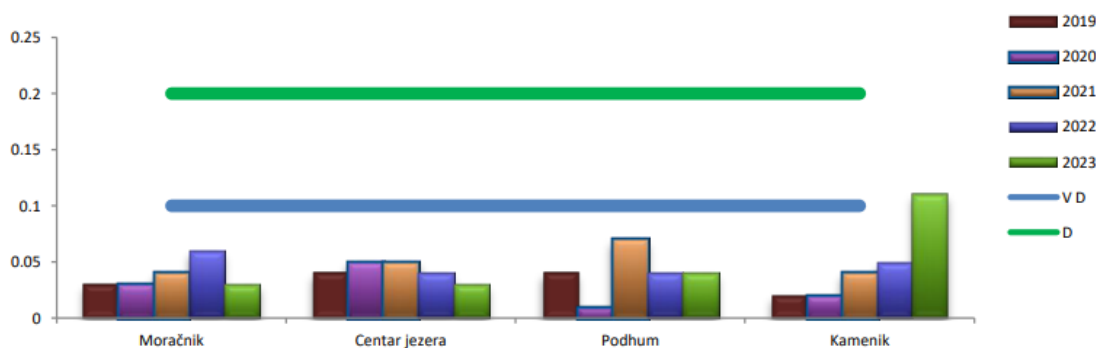
Vodeni ekosistemi su najviše ugroženi ljudskom aktivnošću, površinske vode i neke podzemne vode su prijemnici različitih tipova zagađenja: komunalne i industrijske otpadne vode koje se još uvijek u nekim količinama ispuštaju neprečišćene ili djelimično prečišćene, difuzni izvori

zagađenja, depozicija polutanata, uticaj poljoprivrednih aktivnosti, industrije, prehrambene prije svega, kao i malih i srednjih preduzeća, kao i uticaj saobraćaja i građevinskih radova-izgradnja puteva i razne havarije.

Posljedice različitih tipova zagađenja su pritisci na vodne resurse koji doprinose degradaciji i nestanku akvatičnih staništa i smanjenju biološke raznovrsnosti, kao i pogoršanju kvaliteta i smanjenju količine vode. Problem očuvanja dobrog kvaliteta i visokog kvaliteta prirodnih voda javlja se kao jedan od najaktuelnijih i u isto vreme najsloženijih problema našeg vremena.

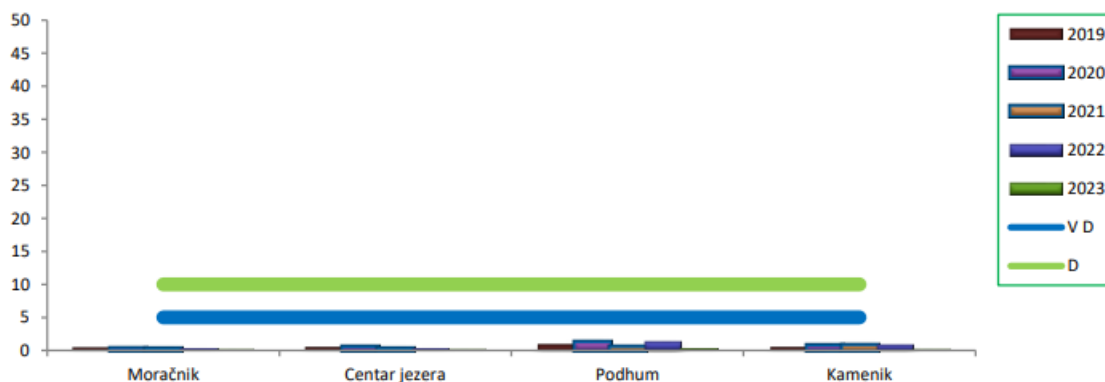
2.13.3. Kvalitet površinskih voda

Prema Informaciji o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2024. godinu, monitoring kvaliteta površinskih voda sprovodi se u okviru nacionalnog programa monitoringa, u skladu sa zahtjevima Okvirne direktive o vodama i važećim nacionalnim propisima. Mreža monitoringa obuhvata rijeke, prirodna i vještačka jezera, prelazne (mješovite) vode i obalne morske vode. Program monitoringa uključuje ispitivanje fizičko-hemijskih, hemijskih i bioloških elemenata kvaliteta voda, pri čemu se uzorkovanje sprovodi tokom različitih hidroloških uslova kako bi se obezbijedila reprezentativna ocjena ekološkog i hemijskog statusa vodnih tijela. Biološki monitoring obuhvata elemente kvaliteta kao što su fitobentos, makrofite, makrozoobentos i fitoplankton, dok se hemijskim monitoringom prati prisustvo prioriternih i drugih zagađujućih supstanci u skladu sa važećim propisima.

Grafikon 2.1. Sadržaj ortofosfata u Skadarskom jezeru(izvor: Informacija o stanju životne sredine za 2024.godinu)

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

Grafikon 2.2. Sadržaj nitrata u Skadarskom jezeru (izvor: Informacija o stanju životne sredine za 2024.godinu)

Prema rezultatima nacionalnog monitoringa kvaliteta površinskih voda za 2024. godinu, ekološko stanje Skadarskog jezera ocijenjeno je kao dobro na svim ispitivanim mjernim mjestima (Kamenik, Moračnik, Centar jezera i Podhum), što ukazuje na očuvan kvalitet ovog vodnog tijela sa aspekta bioloških, fizičko-hemijskih i hidromorfoloških elemenata kvaliteta.

2.13.4. Kvalitet podzemnih voda

Rezultati monitoringa pokazali su da je od ukupno 38 ispitanih mjernih mjesta dobar hemijski status utvrđen na 20 lokacija (52,6%), dok je na 18 lokacija (47,4%) utvrđen loš hemijski status. Fizičko-hemijski parametri koji su najčešće uticali na ocjenu lošeg statusa bili su povećane vrijednosti elektroprovodljivosti, amonijuma, nitrata, ukupnog azota, ukupnog fosfora, ortofosfata i ukupnog organskog ugljenika (TOC). Prisustvo teških metala uglavnom nije predstavljalo značajan problem, pri čemu su kadmijum i živa bili ispod granice detekcije na svim lokacijama, dok su arsen i olovo registrovani u tragovima i ispod propisanih graničnih vrijednosti.

Na području opštine Bar monitoring podzemnih voda tokom 2024. godine obuhvatio je, između ostalog, bušotine Kajnak i Popovići, koje pripadaju grupi vodnih tijela podzemnih voda Možura–Paštrovići. Bušotina Kajnak nalazi se u zaleđu Bara, u neposrednoj blizini izvorišta Kajnak koje se koristi za potrebe javnog vodosnabdijevanja preko Vodovoda Bar. Rezultati monitoringa pokazali su da voda na ovoj lokaciji ima dobar hemijski status, pri čemu je većina analiziranih fizičko-hemijskih parametara ocijenjena kao vrlo dobra ili dobra. Koncentracije ispitivanih metala i pesticida bile su ispod granica detekcije, što ukazuje na odsustvo značajnijeg hemijskog zagađenja.

Nasuprot tome, rezultati ispitivanja na bušotini Popovići ukazuju na loš hemijski status podzemne vode. Zabilježena su odstupanja kod pojedinih fizičko-hemijskih parametara, uključujući povećane vrijednosti elektroprovodljivosti, alkaliteta, biološke potrošnje kiseonika (BPK₅), ukupnog organskog ugljenika (TOC) i nitrita, što upućuje na izraženiji antropogeni uticaj. Iako ni na ovoj lokaciji nijesu registrovane koncentracije teških metala i pesticida iznad granice detekcije, utvrđene fizičko-hemijske i mikrobiološke karakteristike ukazuju na potrebu kontinuiranog monitoringa i sprovođenja mjera zaštite podzemnih voda u ovom dijelu opštine.

2.13.5. Kvalitet vode za piće

Pod zdravstvenom bezbjednošću vode za piće podrazumijeva se mikrobiološka i fizičko-hemijska ispravnost vode za piće uz obezbijeđenu zaštitu izvorišta, zdravstveno bezbjedno snabdijevanje i rukovanje vodom za piće.

Upravljanje zdravstvenom bezbjednošću vode za piće u našoj zemlji regulisano je zakonskom osnovom zasnovanoj na preporukama Svetske zdravstvene organizacije, direktivama Evropske Unije i međunarodnim standardima kvaliteta.

Shodno Zakonu o obezbjeđivanju zdravstveno ispravne vode za ljudsku upotrebu (Sl.list CG br.80/17) i Pravilniku o parametrima, provjeri usaglašenosti, metodama, načinu, obimu analiza i sprovođenju monitoring zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku upotrebu (Sl.list CG br.64/18) u Crnoj Gori, kontrolu zdravstvene ispravnosti i kvaliteta vode za piće, kao i sanitarno higijenskog stanja objekata za vodosnabdijevanje vrše zdravstvene ustanove. U 2024. godini ispitivanje zdravstvene ispravnosti vode za piće iz sistema javnog vodosnabdijevanja vršeno je u Institutu za javno zdravlje Crne Gore, Higijensko-epidemiološkoj službi Doma zdravlja Bar i DOO „Vodovod i kanalizacija“ Podgorica.

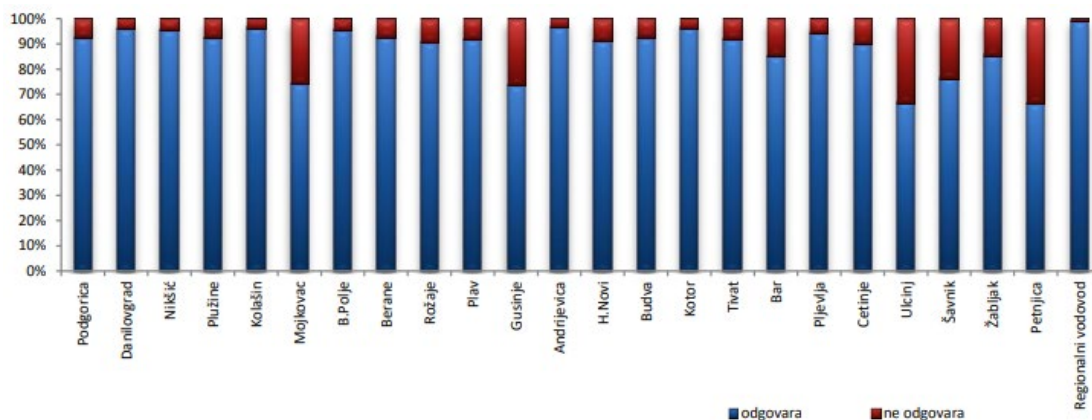
Tokom 2024. godine na teritoriji Crne Gore ukupno je ispitano 25.902 uzorka vode za piće iz gradskih vodovoda i drugih javnih objekata vodosnabdijevanja, od čega 13.210 mikrobioloških i 12.692 fizičko-hemijska uzorka.

Prema rezultatima mikrobioloških ispitivanja, 5,26% ispitanih uzoraka hlorisane vode nije zadovoljilo propisane kriterijume zdravstvene ispravnosti, najčešće zbog povećanog ukupnog broja bakterija i prisustva koliformnih bakterija. Na osnovu rezultata fizičko-hemijskih ispitivanja, 8,43% uzoraka nije bilo usklađeno sa važećim propisima, pri čemu su najčešći uzroci neispravnosti

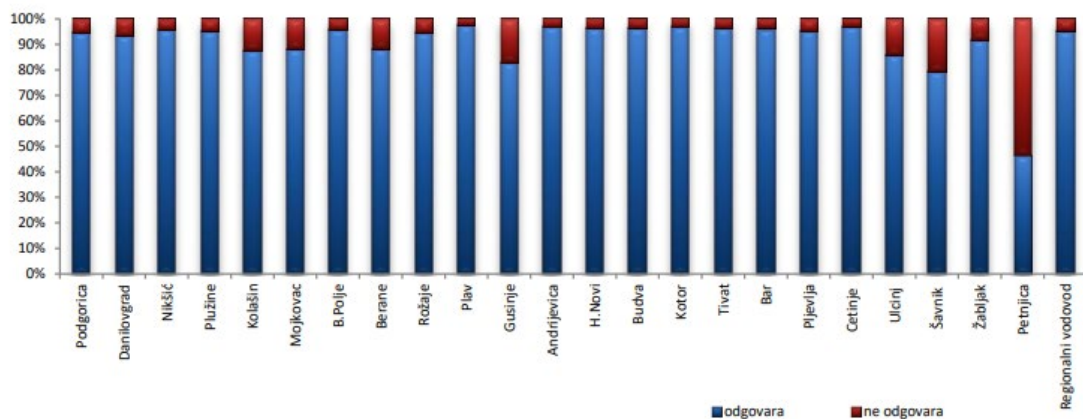
IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

bili nedovoljna koncentracija ili potpuno odsustvo rezidualnog hlora, kao i povećana mutnoća vode u periodima obilnijih padavina.

Kao i prethodnih godina, u periodima intenzivnijih padavina evidentirano je povećanje mutnoće vode za piće u većem broju vodovodnih sistema, uključujući i područje opštine Bar, što ukazuje na potrebu kontinuiranog unapređenja zaštite izvorišta i sistema za preradu i distribuciju vode.

Grafikon 2.3. Rezultati fizičko-hemijskih ispitivanja hlorisane vode za piće za 2024. godinu (izvor: Informacija o stanju životne sredine za 2024)

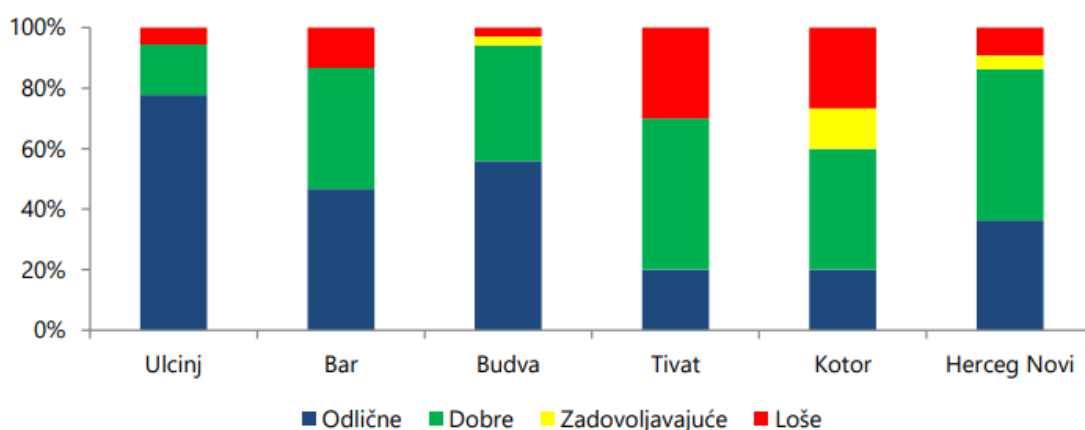
Grafikon 2.4. Rezultati mikrobioloških ispitivanja hlorisane vode za piće za 2024. godinu (izvor: Informacija o stanju životne sredine za 2024)

2.13.6. Kvalitet morske vode

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore kontinuirano sprovodi monitoring sanitarnog kvaliteta morske vode na javnim kupalištima tokom ljetnje turističke sezone. Klasifikacija i ocjena kvaliteta morske vode za kupanje vrši se u skladu sa Zakonom o vodama

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO- URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

("Službeni list RCG", br. 27/07 i "Službeni list CG", br. 73/10, 32/11, 47/11, 48/15, 52/16, 55/16, 02/17, 80/17, 84/18 i 84/24) i Pravilnikom o načinu i rokovima sprovođenja mjera za obezbjeđivanje očuvanja, zaštite i poboljšanja kvaliteta vode za kupanje ("Službeni list CG", br. 28/19). Monitoring se sprovodi na javnim kupalištima definisanim Atlasom crnogorskih plaža i kupališta, kroz redovno uzorkovanje i analizu mikrobioloških pokazatelja kvaliteta morske vode.

Grafikon 2.5. Uporedni prikaz kvaliteta morske vode u odnosu na broj uzetih uzoraka za 2024.godinu (izvor: Informacija o stanju životne sredine za 2024. gpd)

Tokom 2024. godine stanje kvaliteta morske vode na javnim kupalištima u opštini Bar praćeno je na 15 lokacija. Rezultati monitoringa pokazali su da je na sedam lokacija morska voda bila odličnog kvaliteta, na šest lokacija dobrog kvaliteta, dok je na dvije lokacije (Topolica 01 i Žukotrljica 03) utvrđen loš kvalitet morske vode. Ukupno posmatrano, kvalitet morske vode na području opštine Bar može se ocijeniti kao zadovoljavajući, uz potrebu kontinuiranog praćenja i sprovođenja mjera za smanjenje lokalnih izvora zagađenja na lokacijama gdje su evidentirana odstupanja.

2.13.7. Kvalitet vazduha

U skladu sa Uredbom o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha („Službeni list CG”, br. 44/10, 13/11 i 64/18), teritorija Crne Gore podijeljena je u tri zone koje su određene preliminarnom procjenom kvaliteta vazduha u odnosu na granice ocjenjivanja zagađujućih materija na osnovu dostupnih podataka o koncentracijama zagađujućih materija i

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

odeliranjem postojećih podataka. Granice zona kvaliteta vazduha podudaraju se sa spoljnim administrativnim granicama opština koje se nalaze u sastavu tih zona.

Tabela 2.2. Zone kvaliteta vazduha

Zona kvaliteta vazduha	Opštine u sastavu zone
Sjeverna zona kvaliteta vazduha	Andrijevića, Berane, Bijelo Polje, Gusinje, Pljevlja, Kolašin, Mojkovac, Petnjica, Plav Plužine, Rožaje, Šavnik i Žabljak
Centralna zona kvaliteta vazduha	Podgorica, Nikšić, Danilovgrad i Cetinje
Južna zona kvaliteta vazduha	Bar, Budva, Kotor, Tivat, Ulcinj i Herceg Novi

DOO Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore (CETI), realizuje godišnje Programe monitoringa kvaliteta vazduha Crne Gore. Programima je obuhvaćeno sistematsko mjerenje imisije zagađujućih materija u vazduhu na automatskim mjernim stanicama. Popis zagađujućih materija-ISO –kod (ISO 7168-2:1998) dat je u tabeli ispod.

Tabela 2.3. Popis zagađujućih materija

Redni broj	ISO-kod	Formula	Naziv zagađujuće materije	Mjerna jedinica	Vrijeme usrednjavanja
1	1	SO ₂	sumpor dioksid	µg/m ³	1sat 24sata
2	3	NO ₂	azot dioksid	µg/m ³	1sat
3	8	O ₃	ozon	µg/m ³	8 sati
4	24	PM ₁₀		µg/m ³	24 sata
5		CO	ugljen monoksid	mg/m ³	8 sati
6	19	Pb	olovo	Nµg/m ³	Sedam dana
7	82	Cd	kadmijum	Nng/m ³	Sedam dana
8	80	As	arsen	Nng/m ³	Sedam dana
9	87	Ni	nikal	Nng/m ³	Sedam dana
10	P6	BaP	Benzo(a)antracen	Nng/m ³	Sedam dana
11		BbF	Benzo(b)fluoranten	Nng/m ³	Sedam dana
12		BjF	Benzo(j)fluoranten	Nng/m ³	Sedam dana
13		BkF	Benzo(k)fluoranten	Nng/m ³	Sedam dana
14		Ind	Ideno (1,2,3-d)piren	Nng/m ³	Sedam dana
15		DahA	Dibenzo(ah)antracen	Nng/m ³	Sedam dana

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO- URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

Iz tabele 2.3. se jasno vidi da Bar pripada južnoj zoni kvaliteta vazduha.

U tabeli niže, prikazane su granične vrijednosti imisija CO, SO₂ NO₂ i PM₁₀, shodno *Uredbi o utvrđivanju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta vazduha* („Sl. list CG”, br. 25/12).

Tabela 2.4. Granične vrijednosti imisija CO, SO₂, NO₂ i PM₁₀

Zagađujuća materija	Period usrednjavanja	Granična vrijednost za zaštitu zdravlja ljudi
CO	Maximalna osmočasovna srednja dnevna vrijednost	10 mg/m ³
SO ₂	Jednočasovna srednja vrijednost	350 µg/m ³ , ne smije se prekoračiti više od 24 puta tokom jedne godine
	Dnevna srednja vrijednost	125 µg/m ³ , ne smije se prekoračiti više od 3 puta tokom jedne godine
NO ₂	Jednočasovna srednja vrijednost	200 µg/m ³ , ne smije se prekoračiti više od 18 puta tokom jedne godine
	Godišnja srednja vrijednost	40 µg/m ³
PM ₁₀	Dnevna srednja vrijednost	50 µg/m ³ , ne smije se prekoračiti više od 35 puta tokom jedne godine
	Godišnja srednja vrijednost	40 µg/m ³

Prema Informaciji o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2024. godinu, kvalitet vazduha u Južnoj zoni, kojoj pripada i opština Bar, praćen je na urbanoj pozadinskoj (UB) mjernoj stanici u Baru.

Sve izmjerene vrijednosti sumpor(IV)-oksida (SO₂), izražene kao jednočasovne i srednje dnevne koncentracije, bile su značajno ispod propisanih graničnih vrijednosti za zaštitu zdravlja ljudi (350 µg/m³ za jednočasovne i 125 µg/m³ za dnevne koncentracije).

Na mjernoj stanici u Baru srednje dnevne koncentracije suspendovanih čestica PM₁₀ prekoračile su propisanu graničnu vrijednost tokom šest dana, dok je srednja godišnja koncentracija iznosila 17,87 µg/m³, odnosno bila je znatno ispod propisane granične vrijednosti od 40 µg/m³.

Srednja godišnja koncentracija suspendovanih čestica PM_{2,5} iznosila je 9,46 µg/m³, što je manje od polovine propisane granične vrijednosti (20 µg/m³).

Srednje godišnje koncentracije olova, kadmijuma, arsena i nikla u suspendovanim česticama PM₁₀ bile su ispod propisanih graničnih i ciljnih vrijednosti, dok je srednja godišnja koncentracija

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

benzo(a)pirena ostala ispod ciljne vrijednosti od 1 ng/m³. Takođe, na osnovu rezultata monitoringa prizemnog ozona, tokom trogodišnjeg referentnog perioda nije zabilježeno prekoračenje ciljne vrijednosti sa aspekta zaštite zdravlja ljudi na mjernoj stanici u Baru.

Rezultati monitoringa potvrđuju da je kvalitet vazduha u Južnoj zoni, uključujući područje opštine Bar, tokom 2024. godine bio veoma dobar, uz povremena i kratkotrajna prekoračenja srednjih dnevnih koncentracija PM₁₀ čestica.

Suspendovane čestice PM₁₀ i PM_{2,5} potiču prvenstveno iz saobraćaja, sagorijevanja goriva u individualnim i kolektivnim ložištima, industrijskih aktivnosti, građevinskih radova, požara i resuspenzije prašine sa saobraćajnica i drugih otvorenih površina. Na području Bara njihov uticaj je znatno manje izražen nego u sjevernoj i centralnoj zoni kvaliteta vazduha.

U prostornom smislu, povremeno povećane koncentracije zagađujućih materija mogu se očekivati u urbanom području Bara i Sutomora, naročito tokom ljetnje turističke sezone usljed povećanog intenziteta drumskog saobraćaja na potezu Mišići – Sutomore – Šušanj – Bar – Dobre Vode – Pečurice. Istovremeno, područja Crmnice, Krajine i priobalja Skadarskog jezera karakteriše očuvan kvalitet vazduha, prvenstveno zbog male gustine naseljenosti, odsustva značajnijih industrijskih izvora emisija i relativno niskog intenziteta saobraćaja. Na kvalitet vazduha u priobalnom području značajan uticaj imaju i lokalne meteorološke prilike i izražena cirkulacija vazduha između mora i kopna, koja doprinosi razblaživanju i disperziji zagađujućih materija.

2.14. BUKA

Prema podacima iz *Informacije o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2024. godinu*, monitoring buke u životnoj sredini sproveden je u skladu sa Programom monitoringa buke u životnoj sredini. Monitoring je obuhvatio mjerenja na reprezentativnim lokacijama u više opština Crne Gore, uključujući i opštinu Bar, gdje je mjerenje izvršeno na lokaciji Centar – Ulica Vladimira Rolovića bb, u poslovno-stambenoj zgradi (I sprat). Dobijeni rezultati predstavljaju osnov za ocjenu izloženosti stanovništva komunalnoj i saobraćajnoj buci u urbanim sredinama.

Akustičke zone		Nivo buke u dB(A)		
		L _{day}	L _{evening}	L _{night}
1.	Tiha zona u prirodi	35	35	30
2.	Tiha zona u aglomeraciji	40	40	35
3.	Zona povišenog režima zaštite od buke	50	50	40
4.	Stambena zona	55	55	45
5.	Zona mješovite namjene	60	60	50

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

6.	Zone pod jakim uticajem buke koja potiče od saobraćaja	L _{day}	L _{evening}	L _{night}
6.a	Zona pod jakim uticajem buke koja potiče od vazdušnog saobraćaja	55	55	50
6.b	Zona pod jakim uticajem buke koja potiče od drumskog saobraćaja	60	60	55
6.c	Zona pod jakim uticajem buke koja potiče od željezničkog saobraćaja	65	65	60
7.	Industrijska zona	Na granici ove zone buka ne smije prelaziti granične vrijednosti nivoa buke u zoni sa kojom se graniči		
8.	Zona eksploatacije mineralnih sirovina	Na granici ove zone buka ne smije prelaziti granične vrijednosti nivoa buke u zoni sa kojom se graniči		

Tabela 2.5. Granične vrijednosti buke u akustičnim zonama

Metodologija mjerenja primijenjena u realizaciji data je u MEST ISO 1996-1: 2018 i MEST ISO 1996-2: 2018: “Akustika – opisivanje, mjerenje i ocjenjivanje buke u životnoj sredini”, Dio 1 i Dio 2.

Svako mjerenje u toku jednog dana u trajanju od 24 časa podijeljeno je na dnevno, večernje i noćno mjerenje, u skladu sa zakonski definisanim terminima mjerenja.

L_{day} – indikator dnevnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme od 7 do 19 časova;

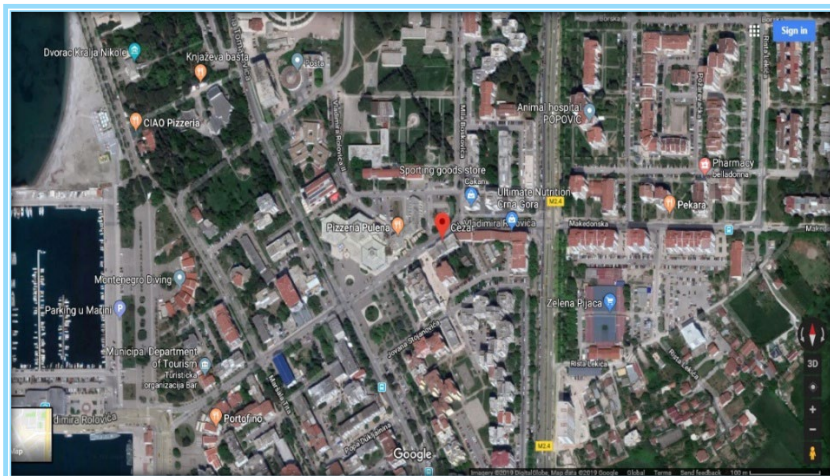
L_{evening} – indikator nivoa buke tokom večernjih časova i odnosi se na vrijeme od 19 do 23 časa;

L_{night} – indikator noćnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme od 23 do 7 časova;

L_{den} – ukupni indikator nivoa buke tokom dana, večeri i noći;

Na osnovu ove podjele, mjerenja nivoa buke na svim mjernim pozicijama su podijeljena po ovim vremenskim intervalima. Mjerenja su kontinualna, tj. u neprekidnom trajanju od najmanje nekoliko dana.

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

Slika 2.8. Satelitski snimak lokacije

Slika 2.9. Mjerno mjesto u Baru

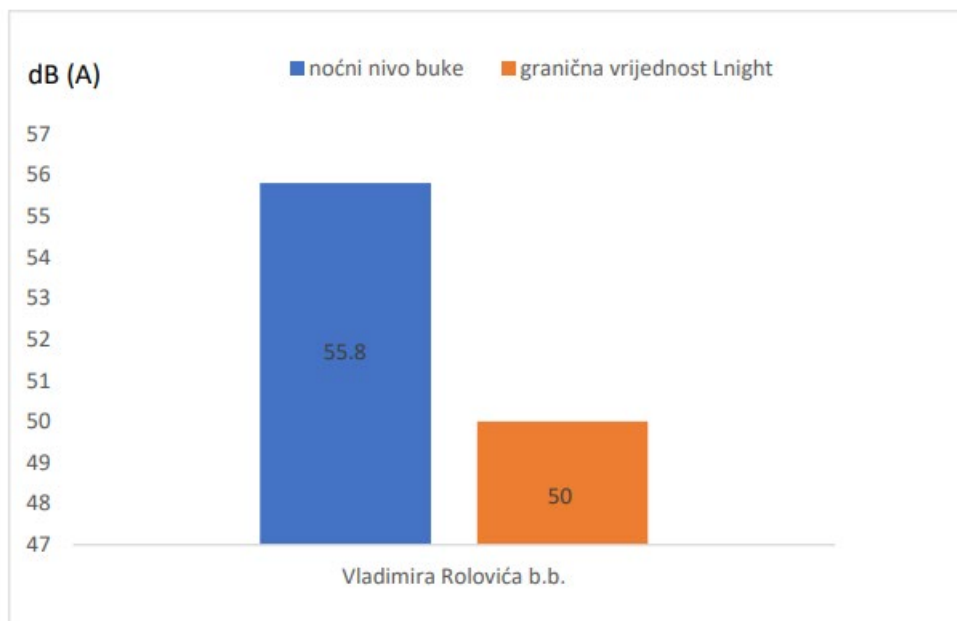
Nivo buke mjeren je u periodu od 08. do 13.03.2024. godine. Rezultati mjerenja prikazani su u tabeli ispod kao srednje vrijednosti za: Lday – indikator dnevnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme od 7 do 19 časova, Levening – indikator nivoa buke tokom večernjih časova i odnosi se na vrijeme od 19 do 23 časa, Lnight – indikator noćnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme od 23 do 7 časova i Lden – ukupni indikator nivoa buke tokom dana, večeri i noći.

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

Parametar	Lday (dB)	Levening (dB)	Lnight (dB)	Lden (dB)
Rezultati mjerenja	64,5	63,8	55,8	62,6
Granična vrijednost	60	60	50	–

Tabela 2.6. Vrijednosti indikatora nivoa buke na mjernom mjestu u Baru

Rezultati monitoringa pokazuju da su vrijednosti indikatora nivoa buke za dnevni (Lday), večernji (Levening) i noćni period (Lnight) u oba ciklusa mjerenja bile iznad propisanih graničnih vrijednosti. Takođe, srednje godišnje vrijednosti ovih indikatora premašuju propisane granične vrijednosti, što ukazuje na povećanu izloženost stanovništva buci, prvenstveno usljed intenzivnog drumskog saobraćaja i drugih urbanih aktivnosti u centralnom gradskom području Bara. Vrijednosti indikatora noćnog nivoa buke (Lnight), koji se odnosi na period od 23:00 do 07:00 časova, prikazane su na grafikonu ispod.

Grafikon 2.6. Vrijednosti indikatora noćnog nivoa buke na mjernom mjestu u Baru

Na osnovu Odluke o utvrđivanju akustičkih zona na teritoriji opštine Bar, posmatrano mjerno mjesto pripada zoni mješovite namjene.

2.15. Stanje na lokaciji i šire ukoliko se plan ne realizuje

Plansko područje, a samim tim i stanje pojedinih segmenata životne sredine može se generalno ocijeniti kao djelimično degradirano. Prirodna obilježja su se u određenom obimu izgubila. Posmatrano u kontekstu uticaja antropogenih komponenti, ovo područje može se označiti kao urbano područje (CORINE Land Cover klasifikacija). Opasnost predstavlja zauzimanje novih površina, što može dovesti do devastacije životne sredine u vidu zagađenja vazduha, vode, devastacije tla, vegetacije i dr.

Neorganizovano obavljanje aktivnosti, bez definisanja i unaprjeđenja neophodnih sadržaja i infrastrukture, povećalo bi pritisak na stanje životne sredine u cjelini, uticalo kako na zaštićena prirodna dobra u granicama obuhvata PUP-a, tako i na kulturna dobra kojih ima veliki broj na teritoriji opštine. Poseban uticaj neplanska gradnja ostavila bi i na već narušenu sliku primorskog predjela.

3. IDENTIFIKACIJA PODRUČJA ZA KOJA POSTOJI MOGUĆNOST DA BUDU IZLOŽENA ZNAČAJNOM RIZIKU

Nacrtom PUP-a teritorija opštine Bar podjeljena je na tri geografske cjeline:

A) Barska rivijera,

B) Srednje brdsko-planinsko područje, sa planiranim Regionalnim parkom prirode Rumija i

C) Područje Skadarskog jezera, sa Nacionalnim parkom „Skadarsko jezero“ i kontaktnom/zaštitnom zonom nacionalnog parka.

Mrežu naselja opštine Bar sačinjavaju 4 naselja gradskog tipa (Bar, Stari Bar, Sutomore i Virpazar), kao i 83 naselja seoskog tipa.

Barska rivijera obuhvata sljedeće prostorno-funkcijske potcjeline: a) Mišići sa Čanjem, b) Sutomore, c) Novi Bar (regionalni i opštinski centar), d) Stari Bar i e) Pečurice.

U priobalnom području ostvarena je najveća koncentracija stanovništva i najobimniji i najintenzivniji razvoj stanovanja, javnih službi i usluga, plovnog i kopnenog putničkog i teretnog saobraćaja, turizma, industrije, i dr. Tokom više decenija, naseljavanje i izgradnja nijesu bili dovoljno kontrolisani i usmjeravani, tako da je nije pratio razvoj odgovarajuće tehničke infrastrukture (posebno u oblasti saobraćaja, vodosnabdijevanja, kanalizacija i prečišćavanja otpadnih voda i eliminisanja otpada), kao ni odgovarajućih javnih službi i servisa. Zaštićene plaže su: Čanj, Sutomore, Topolica, Pećin i Veliki pijesak. Zaštićena morska područja Park prirode „Katič“ i „Stari Ulcinj“ djelimično se nalaze na teritoriji opštine Bar. U skladu sa Nacrtom, primorsko područje barske opštine je prioritetno razvojno područje. Tokom dužeg vremenskog perioda okosnica razvoja ovog područja je Luka Bar koja predstavlja zonu rizika po životnu sredinu u odnosu na dalji razvoj bez primjene strožih standarda zaštite. Luka Bar predstavlja i objekat najvišeg stepena rizika na području opštine u pogledu tehničko-tehnoloških katastrofa.

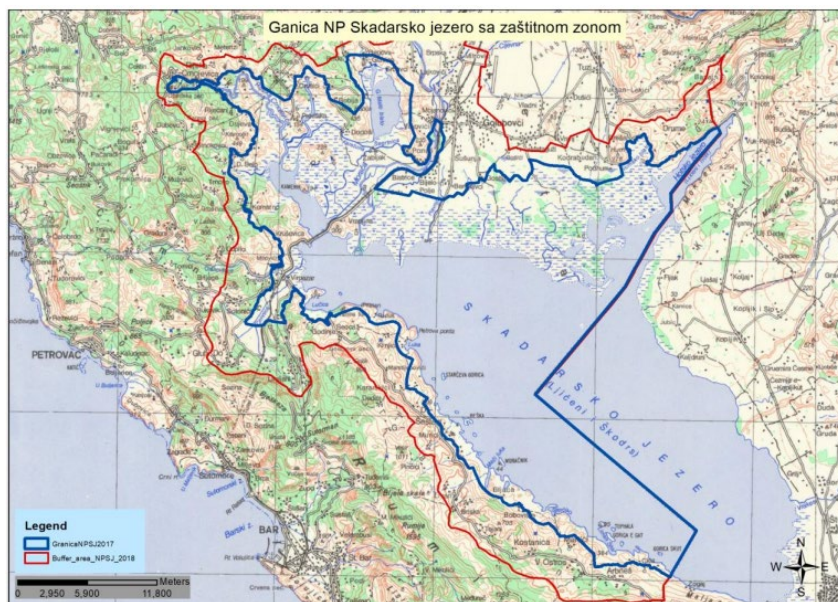

Grafički prikaz 3.1 – Barska rivijera

Brdsko-planinsko područje sa potcjelinama a) Mrkovsko polje-Gorana, b) šire područje Rumije i c) Gornja Crmnica; nalazi se između Barske rivijere i područja Skadarskog jezera, većim dijelom je izrazito depopulizovano, bez saobraćajnica, komunalne opreme, javnih službi i servisa, pod šumom i ekstenzivnim lovom. Područje se sastoji iz manjeg, nižeg brdovitog prostora Gorane sa

Mrkovskim poljem, velikog višeg planinskog prostora Rumije sa drugim planinama i manjeg brdsko-planinskog prostora gornje Crmnice. U planinskom prostoru Rumije i okolnih manjih planina praktično nema stanovništva, na ovom prostoru sa očuvanom prirodom predviđen je regionalni park prirode Rumija. Rizici u ovom području odnose se na eksploataciju mineralnih sirovina i eventualnu izgradnju aerodroma na Mrkovskom polju

Područje Skadarskog jezera čine prostori Donje Crmnice (sa Virpazarom), Krajine (sa Šestanima i Ostrosom) i pripadajuća akvatorija jezera. Područje je okarakterisano kao nedovoljno turistički razvijeno, bez organizovanog plovnog saobraćaja na jezeru. Po PPPN NP Skadarsko jezero iz 1999.godine, veći dio područja obuhvaćen je kontaktnom zonom NP a manji dio obalnog pojasa i akvatorija granicom NP. Najširu zaštitnu zonu NP predstavlja sliv Skadarskog jezera, čija granica doseže do planinskih grebena, zalazeći u planinsko područje opštine. Od proglašenja NP postoji konflikt između režima zaštite NP i razvojnih aktivnosti (manje onih tradicionalnih, a više onih koje ciljaju na izrazitiju ekonomsku dobit, posebno u turizmu i manjim dijelom u proizvodnim pogonima), koje ugrožavaju Park, najviše zbog neizgrađene kanalizacione mreže.

Grafički prikaz 3.2 Grafički prikaz nacionalnog parka sa zaštitnom zonom

Izazovi, problemi, ograničenja, prijetnje u okviru NP Skadarsko jezero su:

- Narušavanje izgleda prirodnih predjela nezakonitim i neuređenim odlagalištima otpada;
- Nedovršeni i narušeni građevinski objekti;

- Zagađenje vodene akvatorije jezera otpadnim vodama iz velikih urbanih centara kao što su:
- Podgorica, Nikšić, Skadar, kao i brojnih ruralnih naselja-zbog nedostatka kolektora za prečišćavanje otpadnih voda;
- Neadekvatan tretman otpadnih voda iz industrijskih postrojenja, prevashodno Kombinata aluminijuma;
- Hemijska sredstva koja se koriste u poljoprivrednoj proizvodnji i industriji, što doprinosi zagađenju vode, vazduha i zemljišta;
- Neizrađen novi Prostorni plan posebne namjene za NP Skadarsko jezero;
- Neizrađena ribarska osnova za Skadarsko jezero;
- Brojni faktori i rizici koji ugrožavaju diverzitet vaskularne flore na području Parka, uslovljeni
- antropogenim djelovanjem i drugim procesima;
- ☐ Različiti oblici fizičkog, hemijskog i biološkog zagađenja koji direktno ili indirektno ugrožavaju biljne vrste i negativno utiču na kvalitativni i kvantitativni sastav pojedinih komponenti ekosistema;
- Narušavanje staništa kroz različite forme i oblike korišćenja prirodnih resursa;
- Nekonrolisana eksploatacija šumske vegetacije što dovodi do njihove trajne degradacije;
- Neadekvatan pristup i način sakupljanja ljekovitog i aromatičnog bilja što doprinosi ugrožavanju pojedinih populacija biljnih vrsta;
- Procesi degradacije zemljišta, kao posljedica djelovanja antropogenih aktivnosti;
- Ugroženost područja i staništa od strane različitih invazivnih vrsta.

Osnovni prostorno-ekološki problemi opštine Bar definisani Nacrtom PUP-a su:

- 1) lučko-industrijske aktivnosti u Luci Bar i prisutni ekološki rizik od mogućih tehničko-tehnoloških akcidenata (prilikom dovoza, skladištenja, istakanja i odvoza naftnih derivata i ostalih toksičnih, zapaljivih i eksplozivnih materija)
- 2) saobraćaj i turizam (i sa njima povezane aktivnosti), izrazita antropopresija primorskog područja opštine tokom ljetnje sezone, i povezano sa tim, degradacija plaža i cjelokupnog obalnog pojasa;
- 3) neplanska izgradnja, pretjerana suprastrukturalna, a ponegdje i infrastrukturna izgrađenost;
- 4) neadekvatno upravljanje komunalnim otpadom i nezadovoljavajući tretman fekalnih i atmosferskih otpadnih voda,
- 5) neočekivane i iznenadne posljedice elementarnih nepogoda (poplave, bujice, erozija, olujni vetrovi, šumski požari, zemljotresi, itd.).

Ranjivost

Grafički prikaz 33. - Ranjivost predjela na području opštine Bar (Izvor: Studija analize predjela – izdvajanje i mapiranje tipova predjela za potrebe PPPN za obalno područje Crne Gore, Plan plus d.o.o Podgorica, 2013.)

U pogledu moguće ranjivosti predjela (prema ocjeni ranjivosti u okviru PPPN za obalno područje Crne Gore), ranjivost je ocijenjena pomoću vrijednosne skale od 1 do 5, gdje 1 predstavlja najmanju vrijednost (veoma niska ranjivost – područja infrastrukturnih koridora, proizvodnih aktivnosti, degradirana područja), a 5 najvišu (područja velike predione prepoznatljivosti i velikog predionog diverziteta, sa posebnim oblicima reljefa, vegetacije i tradicionalnim poljoprivrednim uzorkom, vidljivo izložena). Na području barske opštine veoma visoka i visoka ranjivost identifikovana je u nekoliko predionih cjelina:

- primorsko zaleđe od Sutomora do granice sa opštinom Ulcinj,
- planinski masiv Rumije,
- Mrkovsko polje,
- šire područje naselja Ostros,
- područje Šestana,
- Crmnički kraj.

Što se tiče namjene površina, promjene u postplanskom periodu, do 2030. godine, su sljedeće: povećanje šumskog zemljišta za 2,2%, povećanje građevinskog zemljišta za 2,6% i smanjenje poljoprivrednog zemljišta za 3.1% i neproduktivnog zemljišta za 1.7%, dok ostale kategorije zemljišta ostaju nepromijenjene.

U skladu sa DPP Bar-Boljare preko teritorije Opštine Bar prolazi Dionica I: Đurmani – Smokovac koji obuhvata prostor površine oko 450 km² u dužini od oko 50 km, koji sačinjavaju cijele katastarske opštine Bar i to : Čanj, Sutomore, Mišići, Zankovići, Sozina, Gluhi Do, Limljani, Bukovik, Sotonići, Boljevići, Godinje, Brijege, Orahovo, Dupilo, Virpazar, Popratice, Brdani, Komarno. Pored neposrednog uticaja razvoja putne infrastrukture, posredni uticaji očekuju se kroz izgradnju industrijskih zona (proizvodnih pogona, stovarišno-skladišnih kapaciteta, komercijalnih, trgovinskih i drugih aktivnosti) aktiviranjem lokaliteta za privredne namjene, površine oko 5 ha u pojasu između budućeg autoputa i željezničke pruge Bar-Beograd u široj zoni Crmničkog polja, kao i lokaliteta oko 2 ha u zoni ukrštanja autoputa i brze saobraćajnice na potezu Mišići-Đurmani.

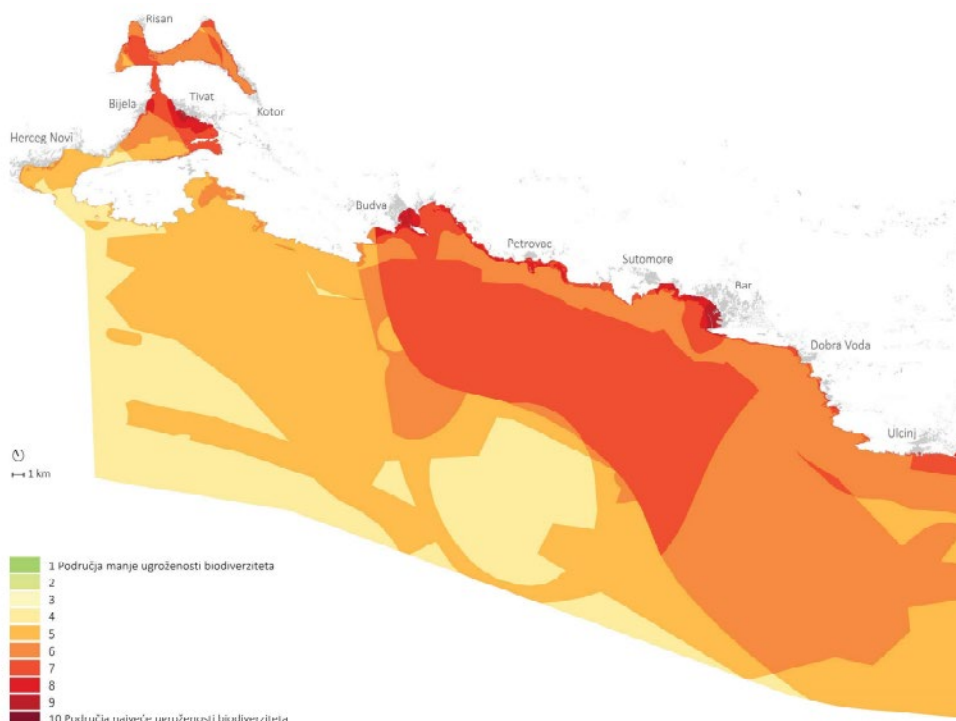
Sumarno, područja za koja postoji mogućnost da budu izložena značajnom riziku su sljedeća:

- Obalno područje gdje je potrebno spriječiti “zaziđivanje” obale, odnosno prekomjernu izgradnju stambenih i turističkih objekata uz ugrožavanje plaža i njihovih zelenih zaleđa, kao glavnih resursa primorskog turizma;
- Područje Luke Bar gdje već postoji konflikt razvoja saobraćajno-logističkog klastera sa industrijom, sa jedne, i turističkog i urbanog razvoja, sa druge strane;
- Koncesiona područja za eksploataciju mineralnih sirovina;
- Područje Nacionalnog parka “Skadarsko jezero” i kontaktne zone nacionalnog parka;
- Područja velike predione prepoznatljivosti i diverziteta;
- Područja pod uticajem izgradnje autoputa Bar- Boljare.

Područja ugroženog biodiverziteta

Ugroženost biodiverziteta ukazuje na postojeću opasnost gubitka svojstava i/ili nestanka staništa i vrsta, a zavisi od vrijednosti staništa odnosno pelagičnih/demerzalnih resursa i njihove otpornosti. Kao najviše ugrožena ističu se dva tipa područja. Prva su područja u uskom obalnom pojasu – područja najvećih pritisaka gdje se istovremeno još uvijek nalaze vrijedniji stanišni tipovi. To su područja između Risna, Bijele i Tivta, Budve i Bara te Ulcinja i Bojane. Drugi tip područja je zajedničko područje najvećeg ribolovnog napora pelagičnih i demerzalnih vrsta. To je područje otvorenog mora između Budve i Bara.

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

- Slike 3.4. Ukupna ocjena ugroženosti biodiverziteta²

U okviru GEF 7 Projekata: Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori identifikovana su područja od konzervacionog značaja od kojih izdvajama ona na teritoriji Opštine Bar:

Maljevik

Značaj: Na Maljeviku su prisutna 4 tipa NATURA 2000 staništa. Dominiraju staništa odlične i dobre reprezentativnosti, dok staništa značajne reprezentativnosti zauzimaju manje od 10 % površine. Ovdje se nalazi jedna od najbolje očuvanih sastojina staništa 9540 Mediteranskih šuma primorskih borova u Crnoj Gori. Šume u obalnom području imaju veliki značaj u očuvanju zemljišta i cijelog obalnog prostora od abrazije, olujnih vjetrova i pljuskovitih padavina.

Istočnomediteranska visoka makija nije NATURA 2000 stanište, ali je veoma važna za primorsko područje ne samo u Crnoj Gori. Smatra se da je makija danas najvažniji ekosistem Mediterana. Ovaj tip vegetacije ima i estetsko značenje, daje karakterističnu pejzažnu arhitekturu Mediteranu, oplemenjuje krševite terene uz more. Mnoge vrste su aromatične, cijelom području daju

² Planiranje područja mora u Crnoj Gori: koncept i prijedlozi planskih rješenja - <https://www.adriatic.eco/wp-content/uploads/2021/07/Draft-MSP-for-Montenegro-MNE.pdf>

specifičan miris i upotrebljavaju se u tradicionalnoj mediteranskoj kuhinji. Makija ima bogat biodiverzitet, izraženu sposobnost rezistencije, važnu ulogu u zaštiti zemljišta od erozije.

Rumija

Kriterijum: A (1)

Značaj: Na označenoj površini Rumije kartirano je 5 tipova NATURA 2000 staništa, uz dominaciju istočno submediteranskih suvih travnjaka. Posebnu vrijednost ovog područja čini stenoendemična crnogorska vrsta zvončica (*Edraianthus wettsteinii*), čija je ukupna svjetska apopulacija vezana za planinski masiv Rumije.

Stari Bar

Kriterijum: A (1)

Značaj: Najveća vrijednost lokaliteta se ogleda u prisustvu lokalno endemične biljke *Asperula baldacci*. Ova vrsta, čiji je ukupni svjetski areal ograničen na Spilicu, ocjenjena je kao kritično ugrožena (CR) prema IUCN kategorizaciji.

Utjeha

Značaj: Na izdvojenoj površini Utjehe prisutno je NATURA 2000 stanište 9340 Šume crnike (*Quercus ilex*). Šume crnike su degradirane širom crnogorskog primorja i rijetko se bilježe sastojine dobre reprezentativnosti, kao na ovom lokalitetu. Očuvanje šuma u mediteranskom području ima višestruki značaj. Šume su dio specifičnog pejzažnog mozaika u mediteranu, imaju važnu ulogu u zaštiti zemljišta od erozije i klizišta, kao i regulisanju vodnog režima područja, ublažavaju posljedice klimatskih promjena i pozitivno uticu na mikroklimu područja na kome rastu. Nabrojane koristi od šuma važe na cijeloj teritoriji Crne Gore (i globalno), ali su posebno značajne u mediteranu, uzimajući u obzir suhu klimu, olujne vjetrove i pljuskovite padavine, deficit vode za piće. Značaj mediteranskih šuma u Crnoj Gori je dodatno veći ukoliko se uzmu u obzir veliki nagibi terena, porozna krečnjačka podloga i trusnost ovog područja. Vrste na ovom području nijesu obrađene.

Velja Gorana

Značaj: Vjekovna sječa šuma na primorskim planinama rezultirala je dominacijom šikara i otvorenih staništa, dok se dobro očuvane sastojine šumskih ekosistema rijetko bilježe. Na ograničenom području Male Gorane nalaze se šume makedonskog hrasta i šume cera odlične reprezentativnosti. Ove šume je važno očuvati ne samo zbog biodiverziteta, već i kao dobru zaštitu od erozije i klizišta. Značajni su za očuvanje i submediteranski suvi travnjaci, iako predstavljaju degradacioni stadijum vegetacije, jer ih odlikuje veliki diverzitet biljaka i životinja.

Na ovoj lokaciji se nalazi pećina (41.9925964,19.2314394) od izuzetnog značaja za očuvanje populacija slijepih miševa ne samo na nivou Crne Gore, nego na nivou Evrope. Naime, ovo je lokalitet koji tokom zime i tokom ljeta koristi više hiljada jedinki različitih nacionalno i međunarodno značajnih vrsta slijepih miševa (najmanje 5 vrsta/ 5800 jedinki).

Volujica

Značaj: Na Volujici se bilježi 6 NATURA 2000 staništa i Istočnomediteranska visoka makija koja se ne nalazi na Direktivi o staništima i data je po EUNIS dklasifikaciji. Mediteranske šume primorskih borova imaju veliki značaj u očuvanju zemljišta i cijelog obalnog prostora od abrazije, olujnih vjetrova i pljuskovitih padavina. Mediteranske šume su bogate biodiverzitetom, oplemenjuju pejzaž i imaju rekreativnu vrijednost. Iako makija ne predstavlja šumu već zajednicu visokih žbunova u Mediteranu ima sličnu ulogu kao šume i daje specifičan “pečat” mediteranskom pejzažu.

Šestani i Ostros

Kriterijum: B (1)

Značaj: U zoni Šestana i Ostrosa kartirano je 5 NATURA 2000 staništa. Najveće površine zauzimaju istočno submediteranski suvi travnjaci odlične i dobre reprezentativnosti. Ovdje se bilježe jedne od najreprezentativnijih sastojina u Crnoj Gori. Značajem se ističu šume pitomog kestena (*Castanea sativa*) koje u Crnoj Gori zauzima male površine; na gotovo svim lokalitetima su napadnute patogenom gljivom i invazivnom vrstom ose koje redukuju njihove populacije.

4.POSTOJEĆI PROBLEMI U POGLEDU ŽIVOTNE SREDINE U PLANU, UKLJUČUJUĆI ZAŠTIĆENA PODRUČJA I STANIŠTA DIVLJIH VRSTA

Prostorno-ekološkim diferenciranjem opštinskog područja jasno se izdvajaju dvije zone sa različitim ekološkim opterećenjima i problemima: primorski pojas u kome je koncentrisano oko 90% stanovnika opštine i najznačajniji infrastrukturni i privredni objekti, te je shodno tome, evidentiran najveći stepen narušavanja prirodnih i stvorenih vrijednosti, i pojas planinskih masiva Rumije, Sutormana i Sozine, odnosno područje Crmnice i Krajine sa obalnim pojasom Skadarskog jezera, gdje se uočava neznatno narušavanje osnovnih komponenti životne sredine. Dosadašnji razvoj barskog područja nije se odvijao na ekološki održiv način, što je prouzrokovalo nagomilavanje ekoloških problema, kako na kopnenom dijelu opštine, tako i na području morskog akvatorijuma. Na osnovu uvida u postojeće strateške planske dokumente, planove višeg

i nižeg reda, programe zaštite životne sredine i obilaskom područja opštine, mogu se naznačiti osnovni prostorno-ekološki problemi opštine Bar: lučko-industrijske aktivnosti u Luci Bar; saobraćaj i turizam (i sa njima povezane aktivnosti); neplanska izgradnja; izrazita antropopresija primorskog područja opštine tokom ljetnje sezone, i povezano sa tim, degradacija plaža i cjelokupnog obalnog pojasa; pretjerana suprastrukturalna, a ponegdje i infrastrukturna izgrađenost; neadekvatno upravljanje komunalnim otpadom; nezadovoljavajući tretman fekalnih i atmosferskih otpadnih voda, te prisutni ekološki rizik od mogućih tehničko-tehnoloških akcidenata u Luci Bar (prilikom dovoza, skladištenja, istakanja i odvoza naftnih derivata i ostalih toksičnih, zapaljivih i eksplozivnih materija) i neočekivanih i iznenadnih posljedica elementarnih nepogoda (poplave, bujice, erozija, olujni vetrovi, šumski požari, zemljotresi, itd.).

Pojedinačno, kao problemi može se navesti slijedeće:

- Degradacija zemljišta, kao rezultat uticaja djelovanja prirodnih i antropogenih faktora (bujične erozije, uticaja saobraćaja, aktivnosti kamenoloma itd.), odnosno, kao rezultat intenzivnog i često nekontrolisanog pretvaranja prostora u građevinsko zemljište; naporedo s tim, zemljište u seoskom području nedovoljno se koristi, naročito za poljoprivredu;
- Povremena zagađenost vodotoka i mora, usljed nepostojanja komplet sistema za sakupljanje komunalnih otpadnih i atmosferskih voda;
- Povremena zagađenost vazduha od saobraćaja, grijanja itd;

i

- Prekomjerna buka u glavnoj turističkoj sezoni, od saobraćaja, muzike iz noćnih lokala, i dr.

Postojeći problemi su u nacrtu PUP-a nisu jasno opisani ni prikazani kroz neki scenario rizika već se generalno može ukazati:

- neracionalno korišćenje prostora i ugrožavanje životne sredine
- nedovoljno vrednovanje značaja šuma i šumskog fonda, neracionalno korišćenje, uključujući i nesmanjen obim bespravne sječe i pretvaranje šumskog u građevinsko zemljište;
- nizak nivo korišćenja biološkog, geografskog i pejzažnog diverziteta;
- ugrožavanje i zapostavljanje javnih dobara i javnih prostora;
- nedostatak adekvatne pažnje u odnosu na očuvanje i zaštitu kulturnog nasleđa (njegovanju vrijednog pejzaža, zaštiti arheoloških nalazišta i ostataka, itd.);
- neadekvatno korišćenje prirodnih dobara (spomenika prirode, predjela izuzetnih odlika, prirodnih staništa živog sveta, vode, zemljišta, vazduha, itd.), zbog preterano intenzivnog i prostorno neravnomjernog razvoja turizma;

- nekontrolisano zagađenje izvorišta i mora i gubitak identiteta prostora konkretno prisutni ekološki rizik od ugrožavanja (izvorište Kajnak ugroženo bujicama i nekontrolisanom gradnjom; izvorište Brca – komunalnim otpadnim vodama i bujicama; izvorište Orahovo polje neadekvatnom primjenom pesticida i mineralnih đubriva u poljoprivredne svrhe).
-neophodnost adekvatne sanitarne zaštite vodoizvorišta na barskom području imerativ je ako se ima u vidu realizacija važnih saobraćajnih koridora na planskom području, kao što su brza saobraćajnica Jadranskim primorjem u čijem kontaktnom pojasu se nalaze izvorišta Brca, Kajnak i Zaljevo, odnosno realizacija izgradnje autoputa Bar-Boljare u čijem koridoru se nalaze dva najvažnija vodoizvorišta na području opštine – Velje oko na obodu Crmničkog polja i izvorišta u Orahovskom polju.
- nedovoljno i neadekvatno kanalisanje otpadnih voda i sanitacije naselja zbog male pokrivenosti teritorije sistemom sa postrojenjem za prečišćavanje otpadnih voda;
- nedovoljno korišćenje obnovljivih izvora energije, naročito kad je reč o potencijalu direktnog sunčevog zračenja za proizvodnju električne energije.

Potencijalno veći pritisci na životnu sredinu, prema strateškim ciljevima razvoja, mogu se očekivati razvojem Bara kao regionalnog centra, razvojem multimodalnog saobraćajnog sistema i slobodne industrijske zone u Baru, odnosno izgradnjom brze saobraćajnice duž Crnogorskog primorja i autoputa Beograd-Bar (Đurmani). Svi ovi elementi predstavljaju izuzetno dinamične forme razvoja u prostornom smislu, i zahtijevaju vrlo rigorozan i kontrolisan pristup u pogledu zaštite životne sredine. Sa druge strane, strateški pravac razvoja poljoprivrede koji se zasniva između ostalog i na proizvodnji ekološki bezbedne hrane, u mnogome bi pomogao rehabilitaciji zemljišnih i vodnih resursa, pošto podrazumeva primjenu organske proizvodnje.

Neodoržive prakse eksploatacije biodiverziteta se u Opštini Bar prije svega odnose na oblik ugrožavanja biodiverziteta koji uključuje različite oblike krivolova, kojima se nedozvoljenim sredstvima ili metodama uništavaju populacije vrsta. Ovo se posebno odnosi na ribe Skadarskog jezera.

Predviđen dinamičan razvoj tercijarnog sektora (turizam, trgovina, ugostiteljstvo) morao bi se usmjeriti na veću uključenost kulturne baštine urbanog i ruralnog tipa i unapređenje prirodne i životne sredine. Promjene koje se očekuju u prostornoj organizaciji industrije, u pravcu formiranja manjih radnih zona za mala i srednja preduzeća, u sklopu drugih urbanih funkcija, mogu se prihvatiti kao odgovarajuće funkcije, s tim da svojom aktivnošću ne utiču negativno na kvalitet osnovnih elemenata životne sredine.

Nažalost, brojni navedeni problemi ostaju bez adekvatnog odgovora u nacrtu plana razvoja kojim se i dalje planira neadekvatno korišćenje prirodnih dobara, nedovoljno korišćenje obnovljivih izvora energije (uključujući i u sektoru saobraćaja)

Kroz SWOT analizu datu Nacrtom PUP-a Bar identifikovane su sljedeće slabosti i prijetnje.

Slabosti:

- ✓ Nedovoljan kadrovski kapacitet u opštini za bavljenje problemima zaštite životne sredine
- ✓ Potreba opštinskih komunalnih službi za unaprjeđenjem radnih metoda i opreme
- ✓ Nedostatak strateškog pristupa u rješavanju komunalnih problema
- ✓ Nerazvijen sistem za selektivno odlaganje otpada
- ✓ Postojanje velikog broja neuređenih odlagališta komunalnog i građevinskog otpada duž magistralnog i lokalnih puteva

Glavne prijetnje

- ✓ Zagađenje životne sredine i mora nepostojanjem sistema za prečišćavanje otpadnih voda (prouzrokovana industrijskim i komunalnim otpadnim vodama)
- ✓ Nekontrolisan lov i ribolov (korišćenje nedozvoljenih sredstava)
- ✓ Nestručna i nekontrolisana eksploatacija priorodnih resursa
- ✓ Nelegalna gradnja, koja ugrožava prirodne i druge vrijednosti
- ✓ Nedovoljna edukacija stanovništva o načinu odlaganju otpada
- ✓ Neadekvatna politika i sistem kažnjavanja u oblasti zaštite životne sredine
- ✓ Nedostatak koordiniranog djelovanja između lokalne samouprave i NP Skadarsko jezero.

4.1 Zaštićena područja i staništa divljih vrsta

Područje opštine Bar, sa Barskom rivijerom, srednjim brdsko-planinskim područjem i Skadarskim jezerom, predstavlja bogatu, kompozitnu prirodno-antropogenu geografsku cjelinu sa značajnim prirodnim dobrima, dominantno zastupljenim na Skadarskom jezeru, proglašenom za Nacionalni park, i na širem području Rumije (u okviru srednjeg brdsko-planinskog područja), predloženom za Regionalni park prirode, dok su prirodna dobra na Barskoj rivijeri bitno izmijenjena urbanim razvojem. U ocjeni prirodnih dobara uvažene su odredbe Prostornog plana područja posebne namjene Nacionalni park Skadarsko jezero i Prostornog plana posebne namjene obalnog područja, uz potrebu određenog usklađivanja sa potrebama opštine Bar. Zaštita i uređenje prirodnih dobara opštine ne ostvaruju se u skladu sa planskim dokumentima, a kulturološko

korišćenje prirodnih dobara još uvijek nije razvojno valorizovano, odnosno ne predstavlja značajniji razvojni motiv u turizmu, rekreaciji, kulturi i drugim oblastima.

Problemi na koje predmetni plan ne daje zadovoljavajuće odgovore a tiču se zaštićenih područja i staništa divljih vrsta su sljedeći:

- Definicija jasnih granica već zaštićenih područja i uspostavljanje upravljača kroz revizije studija zaštite na inicijativu opštine;
- Gubitak (fragmentacija, smanjenje funkcionalnosti i stabilnosti, uništavanje) staništa i vrijednog biodiverziteta na kopnu i u moru;
- Mjere zaštite ekosistema van zaštićenih područja se rijetko planiraju i izuzetno rijetko sprovode;
- Evidentno je narušavanje kvaliteta prirodnog i kulturnog predjela koje vodi smanjenju atraktivnosti turističke destinacije;
- Širenje naselja na račun zelenih površina;
- Pogoršanje opšteg stanja i propadanje pojedinih djelova kulturnog nasljeđa;
- Sistem zaštite podvodnog kulturnog nasljeđa je posebno slab.

Po prirodnim dobrima, najvredniji dio opštine Bar je područje Nacionalnog parka Skadarsko jezero. U okviru opštine Bar, NP obuhvata pripadajući akvatorij jezera i 65 km obale, sa obalnim pojasom prosječne širine od 1 km, Virpazarom i sedam sela.

Nacrtom PUP-a Bar, za NP Skadarsko jezero konstatovana su sljedeća ograničenja:

- rastuća ugroženost ekosistema jezera različitim oblicima antropogenog djelovanja;
- remećenje autohtone populacije riba unošenjem novih ribljih vrsta;
- sve veći uticaj zagađenja što se manifestuje povećanjem broja nekih ptica (naročito nezaštićenih kormorana), napuštanjem gnjezdilišta pelikana (zbog zarastanja staništa) i dr.;
- uznemiravaje ptica i ostale faune u zonama I i II kategorije vrijednosti, usljed neregulisane plovidbe, nelegalnih aktivnosti ribolova, lova, branja divljih plodova i bilja i dr.;
- konflikt između prezentacije kulturnih dobara na ostrvima, sa jedne i gnjezdilišta ptica (primjeri napuštanja gnjezdilišta na ostrvima Grmožur i Omerova gorica) i zaštite ostalih prirodnih dobara na ostrvima, sa druge strane;
- ugrožavanje obližnjih vrulja/mrijestilišta ukljeve korišćenjem plaža u Donjim Murićima;
- nedovoljno sprovođenje mjera zaštite ugroženih biljnih i životinjskih vrsta.

S druge strane, režimi zaštite prirodnih dobara NP uslovljavaju:

- ✓ značajno ograničenje svih razvojnih aktivnosti, posebno u zoni I kategorije vrijednosti, izuzev nekih oblika izletničkog turizma za malobrojnu specijalizovanu klijentelu (eko-turizma u posmatranja ptica, spomeničkog turizma u ostrvskim manastirima, turizma specijalnih interesa u sportskom ribolovu i dr.);
- ✓ ozbiljno ograničenje ili isključenje aktivnosti plovidbe/nautike, rekreacije i sporta u zoni I kategorije vrijednosti;
- ✓ ograničavanje značajnijeg turističkog smještaja u zoni II kategorije vrijednosti (po PPPN NP iz 1999. samo 630 ležaja, posebno zbog problema kanaliziranja otpadnih voda);
- ✓ ograničavanje značajnijih sadržaja rekreacije i sporta u NP (sem nekoliko malih plaža skromnog kapaciteta, uz problem kopnenih i plovni pristupa);
- ✓ ograničavanje proizvodnih aktivnosti u okviru NP, iako su njegovom granicom obuhvaćena sela sa postojećim aktivnostima male poljoprivrede, domaće radinosti i drugo.

4.2. Saobraćaj i buka

Prema podacima iz Akustične studije (mart 2023, broj 40-5596-15435, Opština Bar) glavni izvor buke u opštini Bar su motorna vozila. Intezitet buke na većem dijelu područja ne prelazi dozvoljene granice. Izuzetak može biti koridor uz Jadranski magistralu i lokalne saobraćajnice, širine 10-30m zavisno od konfiguracije terena, kao i u blizini željezničke pruge gdje intezitet buke može biti iznad maksimalno dozvoljenih vrijednosti.

"Saobraćajne gužve i nepregledne kolone vozila su karakteristika svih primorskih gradova i magistralnih puteva koji vode ka njima za vrijeme turističke sezone, naročito u vrijeme kad su smjene turista, kad turisti idu ili se vraćaju sa plaža, kao i u vrijeme održavanja raznih kulturno-zabavnih i sportskih manifestacija.", navodi se u Izvještaju o stanju bezbjednosti saobraćaja na putevima u Crnoj Gori za 2022. godinu.³

U Nacrtu PUP-a Bar navodi se da je trasa Jadranske magistrale za brzi motorni saobraćaj do sada uglavnom razrađena na većem dijelu samo na nivou Generalnog projekta, dok je za područje obuhvaćeno PUP-om opštine Bar, za brzu saobraćajnicu je urađen Idejni projekat, Projekat eksproprijacije i Elaborat geoloških istraživanja.

Denivelisani ukrštaji Jadranske magistrale sa putnom mrežom planirani su na području opštine Bar na sljedećim lokacijama: Đurmani (ukrštanje sa planiranim autoputem Bar-Bolajre), ukrštanja sa lokalnom mrežom radi formiranja obilaznice oko Bara kod Bara, Starog Bara i Pečurica, pri čemu

³ Izvještaju o stanju bezbjednosti saobraćaja na putevima u Crnoj Gori za 2022. godinu, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije, Podgorica, mart 2023. godine

navedeni spisak denivelisanih ukrštanja - petlji nije konačan, u toku projektovanja i izgradnje Jadranske magistrale za brzi motorni saobraćaj mogu se dati i nove denivelisane raskrsnice uz uslov da su na rastojanju većem od 3,5 km u odnosu na susjedne ukrštaje.

Ovakvim rješenjem morsko priobalje opštine Bar dobija kvalitetnu drumsku saobraćajnu vezu linearnih naseljskih centara što je preduslov daljeg optimalnog ukupnog prostornog, odnosno privrednog razvoja.

Pored toga, Bar ima i specifičnost ukrštanje brze magistrale Herceg Novi – Ulcinj i autoputa Bar – Podgorica – Mataševo – Andrijevića – Berane – Boljare u zoni Đurmana.

Detaljnim urbanističkim planom Prve faze privredne zone Bar saobraćaj teretnih vozila odvijao bi se saobraćajnicom koja se vodi obodom Volujice i koja se kasnije nastavlja na planiranu brzu saobraćajnicu. Ovo rješenje omogućava izbacivanje cjelokupnog teretnog saobraćaja iz grada. U periodu dok se ne realizuje brza saobraćajnica, teretni saobraćaj će se voditi dijelom postojećom magistralom, a dijelom novoplaniranom saobraćajnicom koja će se voditi sa sjeverne strane pruge sve do tunela kod rta Ratac. Ova saobraćajnica ima prioritet u realizaciji, tako je navedeno u Nacrtu.

Buku u životnoj sredini treba razlikovati od tzv. "komunalne buke" koja se stvara pod uticajem okupljanja ljudi na određenom mjestu, emitovanja muzike, održavanja manifestacija i slično. Čak i glasan žagor bez ikakvih dodatnih izvora buke može dovesti do prekoračenja propisanih vrijednosti, naročito u večernjim i noćnim časovima koji su predviđeni za odmor. Međutim, sprječavanje "komunalne buke" je moguće uz jasna pravila, pažljivim planiranjem aktivnosti u skladu sa Odlukom o utvrđivanju akustičkih zona na teritoriji opštine Bar ⁴ i primjenu pravila rada ugostiteljskih objekata koji su u najvećem broju slučajeva izvori buke koja prelazi propisane granične vrijednosti za određenu akustičku zonu.

Za razliku od "komunalne buke" buka u životnoj sredini odnosi se na infrastrukturne ili industrijske objekte koji se ne mogu lako izmjestiti i čije funkcionisanje nije moguće bez određenog nivoa buke. Radi se o prometnim saobraćajnicama, željezničkim prugama i aerodromima na kojima frekvencija saobraćaja ne dozvoljava stanovništvu koje živi u neposrednoj blizini da ostvare normalan noćni ili dnevni odmor u svojim domovima. Prema evropskoj i domaćoj regulativi obavezna zaštita od buke projektuje se za puteve sa prosječnim godišnjim protokom saobraćaja

⁴ Odluka o utvrđivanju akustičkih zona na teritoriji Opštine Bar ("Sl. List Crne Gore – Opštinski propisi" broj 18/2015)

većim od tri miliona vozila, pruge sa prosječnim godišnjim protokom saobraćaja većim od 30.000 vozova i aerodrome sa više od 50.000 polijetanja ili slijetanja godišnje.

Pored uticaja na zdravlje ljudi, buka ima negativan uticaj na staništa brojnih vrsta životinjskog svijeta koji će izmještanjem putne infrastrukture i turističke ponude u zaleđe obale biti potisnut sa tog područja već tokom izgradnje planiranih objekata, čime će njihova staništa biti nepovratno izgubljena.

5. OPŠTI I POSEBNI CILJEVI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE KOJI SU OD ZNAČAJA ZA PLAN

Cilj izrade strateške procjene uticaja na životnu sredinu je prije svega obezbjeđivanje da pitanja zaštite životne sredine uključujući i zdravlje ljudi budu u potpunosti uzeta u obzir prilikom razvoja, radi obezbjeđivanja održivog razvoja, a kroz obezbjeđivanje učešća javnosti. Strateški ciljevi zaštite životne sredine predstavljaju faktore očuvanja ekološkog integriteta prostora, odnosno racionalnog korišćenja prirodnih resursa i zaštite životne sredine.

U slučaju PUP Bar, jasno je da je osnovni cilj strateške procjene uticaja na životnu sredinu ocjena predloženog planskog rješenja i obezbjeđivanje njenog realnog ostvarenja kako bi se osigurala zaštita životne sredine u najširem konceptu, što uključuje zaštitu prostora i predionih karakteristika, zaštitu prirode i biodiverziteta, voda, poljoprivrednog zemljišta, šuma, vazduha, kao i obezbjeđivanje kvaliteta života i zdravlja ljudi.

Ciljevi formulisani na međunarodnom i na nivou EU su često ugrađeni i utvrđeni u nacionalnim zakonima, strategijama, programima ili planovima i predstavljaju dopunu autentičnih nacionalnih ciljeva. Poštujući jasno definisane ciljeve relevantnim zakonskim i strateškim dokumentima, a naslanjajući se na ciljeve planskog dokumenta, glavni ciljevi ovog dokumenta biće definisani i razmatrani u odnosu na oblasti razvoja razmatrane Planom. Važno je odabrati ona pitanja koja se obrađuju u planu i koja su značajna za pojedine oblasti, a koje će se detaljno analizirati kroz dalju razradu Plana. Važno je razumjeti da je potrebno identifikovati i definisati one ciljeve koji su relevantni za plan. Kao takvi oni trebaju biti definicija pravca promjene, a posebno u odnosu na izbor najpovoljnijeg rješenja sa aspekta zaštite životne sredine.

IID PUP Bar u okviru ciljeva razvoja komunalne infrastrukture sadrži cilj koji je u suprotnosti sa utvrđenim ciljevima SPU: „sprovođenje manje strogih ciljeva i mjera koji regulišu pitanje otpada na plažama i morskoj sredini dok se ne uspostave pravni instrumenti koji zabranjuju odbacivanje čvrstog otpada direktno u more i priobalje (preuzeto iz Nacrta PPCG do 2040 godine kao preporuka);“ Podsjećamo da je Zakonom o upravljanju otpadom (Sl. list CG br. 34/2024 i 92/2024,

član 24) zabranjeno odbacivanje i odlaganje otpada na neuređenim odlagalištima, dok Krivični zakonik Crne Gore kao posebno krivično djelo predviđa zagađivanje životne sredine otpadom.

5.1. Opšti ciljevi zaštite životne sredine

Opšti ciljevi u oblasti zaštite životne sredine – očuvanje kvaliteta životne sredine, kao i očuvanje i unapređenje prirodnih vrijednosti, posebnosti prostora i kulturno-istorijske baštine Crne Gore, definisani su Prostornim planom Crne Gore i Nacionalnom strategijom održivog razvoja Crne Gore.

Opšti ciljevi zaštite životne sredine proističu iz opštih ciljeva zaštite životne sredine definisanih Zakonom o životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 052/16), kao što su očuvanje i zaštita zdravlja ljudi, cjelovitosti, raznovrsnosti i kvaliteta ekosistema, genofonda životinjskih i biljnih vrsta, plodnosti zemljišta, prirodnih ljepota i prostornih vrijednosti, kulturne baštine i dobra koja je stvorio čovjek.

Ciljevi se odnose na obezbjeđenje uslova za ograničeno, razumno i održivo gazdovanje živom i neživom prirodom, očuvanje ekološke stabilnosti prirode, količine i kvaliteta prirodnih bogatstava i sprječavanje opasnosti i rizika po životnu sredinu. Opšti ciljevi zaštite životne sredine koji su dati u Nacionalnoj strategiji održivog razvoja, su važni za realizaciju Plana, među kojima su naročito značajni:

- uravnotežen i pravičan ekonomski razvoj koji se može održati u dužem vremenskom periodu;
- pažljivo upravljanje i očuvanje (u najvećoj mogućoj mjeri) neobnovljivih resursa;
- racionalna/održiva upotreba energije i prirodnih resursa (vode, zemljišta, šuma, itd.);
- minimiziranje otpada, efikasno sprečavanje i kontrola zagađenja i minimiziranje ekoloških rizika;
- primjena principa predostrožnosti, tj. zahtjeva da se očuva prirodna ravnoteža u okolnostima kada nema pouzdanih informacija o određenom problemu;
- primjena principa ekološke kompenzacije - ako se ne mogu izbjeći negativni efekti na fizičke karakteristike područja sa velikim vrijednostima biološkog diverziteta ili diverziteta prirodnih predjela, onda treba postići balans pomoću mjera zaštite i konzervacije;
- poštovanje ekološkog integriteta - treba zaštititi ekološke procese od kojih zavisi opstanak vrsta, kao i staništa od kojih zavisi njihov opstanak;

- obezbjeđenje restauracije i ponovnog stvaranja/obnavljanja - gdje je to moguće, biodiverzitet i diverzitet prirodnih predjela, treba da bude restauriran ili/l ponovo stvoren, uključujući mjere za rehabilitaciju i reintrodukciju ugroženih vrsta;
- izbor najboljih tehnologija koje su na raspolaganju i najboljih primjera iz prakse za zaštitu životne sredine;
- primjena principa pažljivog donošenja odluka, na osnovu najboljih mogućih dostupnih informacija
- transparentnim sprovođenjem postupka strateške procjene uticaja na životnu sredinu obezbjeđuje se da sva zainteresovana javnosti (centralne i lokalne vlasti, nevladine organizacije, privatni/poslovni sektor, profesionalne organizacije, sindikat), u cilju što veće zaštite prirodnih i kulturnih dobara i životne sredine prostora obuhvata, bude upoznata sa svim mogućim uticajima planiranih aktivnosti i namjena prostora na životnu sredinu, kao i sa mjerama i preporukama za dalje postupanje pri implementaciji Plana.
- obezbjeđenje učešća svih zainteresovanih strana u procese odlučivanja o ključnim pitanjima životne sredine vezanih za projekat uz izgradnju dijaloga i povjerenja i uz razvoj društvenog kapitala; zaštita kulturnog identiteta područja.

Opšti ciljevi razvoja Plana se teorijski poklapaju sa opštim ciljevima strateških dokumenata Crne Gore a dati su u nastavku:

Ciljevi korišćenja prirodnih resursa po namjenama

- ✓ Ciljevi korišćenja vodnih resursa, morskog dobra i jezerskog prostora
- ✓ Ciljevi eksploatacije mineralnih sirovina
- ✓ Ciljevi razvoja šumarstva
- ✓ Ciljevi razvoja lovstva
- ✓ Ciljevi razvoja poljoprivrede i ruralnih područja
- ✓ Ciljevi razvoja ribarstva

Ciljevi razvoja privrede

- ✓ Zajednički ciljevi razvoja privrede
- ✓ Ciljevi razvoja Luke Bar
- ✓ Ciljevi razvoja turizma

Ciljevi demografskog i socijalnog razvoja, razvoja mreže naselja, stanovanja i regulisanja neplanske izgradnje

- ✓ Ciljevi razvoja stanovništva

- ✓ Ciljevi razvoja mreže naselja
- ✓ Ciljevi razvoja javnih službi
- ✓ Ciljevi razvoja stanovanja
- ✓ Ciljevi regulisanja neformalne/neplanske izgradnje

Ciljevi razvoja infrastrukture

- ✓ Ciljevi razvoja saobraćaja i saobraćajne infrastrukture
- ✓ Ciljevi razvoja vodne infrastrukture
- ✓ Ciljevi razvoja energetske infrastrukture
- ✓ Ciljevi razvoja elektronske komunikacione infrastrukture
- ✓ Ciljevi razvoja komunalne infrastrukture

Ciljevi zaštite životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara, zaštite i uređenja predjela

- ✓ Ciljevi zaštite životne sredine
- ✓ Ciljevi zaštite prirodnih dobara
- ✓ Ciljevi zaštite nepokretnih kulturnih dobara (NKD) i kulturne baštine
- ✓ Ciljevi zaštite i uređenja predjela i zelenih površina

Ciljevi zaštite od interesa za odbranu zemlje na području naselja i zaštite od elementarnih nepogoda i tehničko-tehnoloških akcidenat

5.2. Posebni ciljevi

Posebni ciljevi strateške procjene predstavljaju razradu opšteg cilja i definisani su na osnovu sagledanih problema i zahtjeva za zaštitu životne sredine na prostoru koji obuhvata Plan. Za svaki od postavljenih posebnih ciljeva strateške procjene definisani su indikatori u odnosu na koje se ocjenjuju definisane smjernice Plana. Posebni ciljevi SPU predstavljaju konkretan, dijelom i kvantifikovan iskaz i razradu formulisanih opštih ciljeva SPU dat u obliku smjernica za promjenu i akcija kojima će se te promjene izvesti. Oni treba da obezbijede subjektima odlučivanja jasnu i mjerodavnu sliku o suštinskom odgovoru na pitanje: da li predmetni Plan doprinosi ciljevima zaštite životne sredine ili je u konfliktu sa njima.

Da bi se postigli ciljevi zaštite životne sredine, važno je da su oni jasno mjerljivi i razumljivi svim segmentima društva, tj. svim zainteresovanim stranama, uključujući i javnost.

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO- URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

Za realizaciju opštih ciljeva utvrđuju se posebni ciljevi strateške procjene u pojedinim oblastima zaštite. Posebni ciljevi strateške procjene čine, prvenstveno, način preko kog se provjeravaju efekti na životnu sredinu.

Shodno navedenom, u nastavku je dat pregled definisanih ciljeva, u skladu sa datom metodologijom, uz indikatore:

Ciljevi SEA	Strateški/Pravni osnov	Indikatori
Zaštita, očuvanje i unaprjeđenje biodiverziteta	Prostorni plan Crne Gore do 2040 Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030 (2016) Zakon o životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 052/16) Zakon o zaštiti prirode ("Službeni list Crne Gore", br. 054/16 od 15.08.2016, 018/19 od 22.03.2019)	Broj i površina zaštićenih prirodnih područja na koje aktivnosti predložene planom mogu imati uticaj NATURA 2000 staništa na koja predložene aktivnosti mogu imati uticaj Broj ugroženih vrsta flore, faune i gljiva na koje predložene aktivnosti mogu imati uticaj.
Održavanje koncentracije zagađujućih materija u vazduhu u okviru dozvoljenih vrijednosti	Zakon o zaštiti vazduha ("Službeni list Crne Gore", br. 025/10 od 05.05.2010, 040/11 od 08.08.2011, 043/15 od 31.07.2015, 073/19 od 27.12.2019)	- Koncentracije zagađujućih materija u vazduhu u južnoj zoni kvaliteta vazduha
Zaštita prirodnih i pejzažnih vrijednosti i kulturne baštine	Zakono zaštiti kulturnih dobara ("Službeni list Crne Gore", br. 049/10, 040/11, 044/17 i 018/19)	- Površina sačuvanih postojećih parkova, trgova, šetališta i ostalih javnih zelenih površina. - Gradnja novih turističkih kapaciteta arhitektonsko-urbanistički uklopljena u prirodni i istorijski kontekst ruralnih cjelina. Korektivne intervencije u prostoru tamo gdje je vrijednost prirodnih/kulturnih predjela već ugrožena

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

Ciljevi SEA	Strateški/Pravni osnov	Indikatori
Smanjivanje štetnog uticaja buke u životnoj sredini i druga pitanja od značaja za zaštitu životne sredine i zdravlja ljudi Posebnu pažnju dati staništima ptica, velikim gradskim parkovima, mjestima gniježđenja morskih ptica kao što je Nacionalni park Skadarsko jezero, Katič i ostala zaštićena područja (tihe zone u prirodi)	Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 028/11 od 10.06.2011, 001/14 od 09.01.2014, 002/18 od 10.01.2018) Odluka o utvrđivanju akustičkih zona na teritoriji opštine Bar iz 2015. godine	Broj prekoračenja propisanih indikatora buke u skladu sa Odlukom o utvrđivanju akustičkih zona na teritoriji opštine Bar Isplanirani zeleni koridori za prigušenje emitovane buke u životnoj sredini.
Zaštita mora	Zakon o zaštiti morske sredine "Službeni list CG", br. 73/2019	Kvalitet morske vode, stepen eutrofikacije mora
Obezbjedjivanje bezbjednog snabdijevanja vodom	Pravilnika o parametrima, provjeri usaglašenosti, metodama, načinu, obimu analiza i sprovođenju monitoringa zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku upotrebu (Sl. List Crne Gore br. 64/2018)	Smanjenje broja dana neispravnosti vode za piće
Smanjiti ranjivost stanovništva na klimatske promjene i unaprijediti mjere adaptacije na klimatske promjene	Zakon o zaštiti i spašavanju („Službeni list CG“, broj 13/07, 32/11, 54/16, 146/2021, 3/2022, 82/2025. Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Službeni list CG“, broj 12/2018 i 64/2020)	Smanjiti broj ugroženih stanovnika, Smanjiti broj ugroženih stambenih objekata od poplava, Primjena sistema ranog upozorenja na poplave Podizanje javne svijesti Spremnost zdravstvenog sistema

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

Ciljevi SEA	Strateški/Pravni osnov	Indikatori
		Bezbjedno snabdijevanje i monitoring vode za piće
Prikupljanje - kanalisanje svih komunalnih otpadnih voda, povezivanje sa glavnim kolektorima i lokacije za izgradnju uređaja za prečišćavanje otpadnih voda u cilju očuvanja i saniranja stanja kvaliteta voda. U skladu sa tim planirati i svu prateću infrastrukturu.	Zakon o upravljanju otpadom ("Službeni list Crne Gore", br. br. 34/2024" od 12.04.2024)	Isplanirana prateća infrastruktura za prikupljanje i kanalisanje komunalnih otpadnih voda
Selektivno prikupljanje i reciklaža otpada Adekvatno upravljanje zelenim i građevinskim otpadom	Zakon o upravljanju otpadom ("Službeni list Crne Gore", br. br. 34/2024" od 12.04.2024)	Stopa reciklaže otpada
Zaštita vrijednog poljoprivrednog zemljišta i ekosistema povezanih sa poljoprivrednim i šumskim zemljištem	Nacionalna strategija integralnog upravljanja obalnim područjem Crne Gore	Površina poljoprivrednog i šumskog zemljišta
Zaštita i obnavljanje šumskog fonda	Zakon o šumama "Službeni list CG", br. 77/2024, 92/2025 i 59/2026.	Broj i površina saniranih opožarenih ili na drugi način devastiranih šumskih područja

6. PROCJENA MOGUĆIH UTICAJA/ MOGUĆE ZNAČAJNE POSLEDICE PO ZDRAVLJE LJUDI I ŽIVOTNU SREDINU

Utjecaji predmetnog plana analizirani su na relaciji: izvori uticaja – uticaji – efekti i posljedice. Izvori uticaja koji će imati efekat na kvalitet životne sredine prostora obuhvata predstavljaju planska rješenja predmetnog Plana i to u negativnom i pozitivnom smislu. Vrednovanjem planskih rješenja moguće je izvršiti vrednovanje uticaja Plana na životnu sredinu i dati procjenu efekata u prostoru i životnoj sredini. Ovdje posebno ističemo problematiku vrednovanja samih uticaja planskih rješenja u odnosu na nivo razrade planskog dokumenta, kao i nepoznavanje konkretnih lokacija na koje se planirani projekti odnose što se posebno odnosi na biodiverzitet (mikrolokacije značajnih vrsta se ponekad mogu mjeriti desetinama m²). U ovom poglavlju dat je tekstualni prikaz uticaja Plana na pojedinačne segmente životne sredine i izvršeno je vrednovanje pojedinačnih uticaja u tabeli 6.2.

U ovom poglavlju dat je pregled mogućih uticaja na životnu sredinu, kulturnu baštinu i stanovništvo, pri čemu je posebno cijenjen intenzitet uticaja koji je u daljem tekstu obrađen u skladu sa kategorizacijom intenziteta uticaja prikazanom u Tabeli 6-2.

TABELA 6-1- Intenzitet uticaja

INTEZITET UTICAJA	OZNAKA
Izrazito negativan uticaj	
Umjereno negativan uticaj	
Bez uticaja	
Umjereno pozitivan uticaj	
Izrazito pozitivan uticaj	
Uticaj nije moguće procjeniti	

Za utvrđivanje intenziteta uticaja korišćena je kvalitativna procjena postojanja uticaja na segmente životne sredine, kulturnu baštinu i stanovništvo (+/-) u skladu sa matricom intenziviranja uticaja (++) u odnosu na karakteristike područja (devastirano, izgrađeno, zaštićeno, ranjivo, itd.).

Uticaje je trebalo posmatrati prema scenarijima navedenim u Planu - kompetitivnog/konkurentnog prostornog razvoja i kohezionog prostornog razvoja, međutim ova dva scenarija u dokumentu nisu detaljno obrađena, osim konstatacije predlagача da “prostorni razvoj opštine u budućem periodu, na putu ka kohezionoј alternativі, treba da se ostvaruje u odgovarajućem kompromisu konkurentne i kohezіone alternative, uz selektivno ulaganje u primorski pojas i pojačano finansiranje i podsticanje razvoja, prvenstveno šireg jezerskog pojasa, a zatim i brdsko-planinskog područja”. U skladu s navedenim, intenzitet uticaja na životnu sredinu se ne može koristiti za ocjenu alternativa razvoja. Planom su dati prioriteti razvoja po prostorno-funkcijskim cjelinama koje su u dokumentu detaljno razrađene tako da je za poređenje uticaja korišćen ovaj pristup.

U poglavlju su takođe obrađeni posebni uticaji (sinergijski, kumulativni, prekogranični) i uticaji u slučaju akcidenta.

6.1. UTICAJ NA ZAŠTIĆENA PRIRODNA DOBRA I BIODIVERZITET

Postojeća zaštićena prirodna dobra na teritoriji opštine Bar:

- 1) Nacionalni park "Skadarsko jezero" Ramsarsko područje /IBA područje/IPA područje, NATURA 2000;
- 2) Spomenik prirode - Stablo masline - *Olea europaea* na lokaciji Mirovica u Starom Baru;
- 3) Spomenik prirode - zajednica bora munike na Rumiji;
- 4) Spomenik prirode - plaže: Veliki pijesak, Topolica, Sutomore, Čanj, Pećin i poluostrvo Ratac sa Žukotrlicom; hortikulturni objekti: park muzeja na Topolici u Baru; zaštićena stabla – pojedinačni dendrološki objekti - hrast česvina ili crnika (*Quercus ilex*) na Crnom Rtu kod Sutomora, jedan primjerak kod željezničkih stepenica u Sutomoru;
- 5) Zaštićena morska područja Park prirode „Katič” i „Stari Ulcinj” koja se djelimično nalaze na području opštine Bar.

Planirana nova zaštićena prirodna dobra:

Na području mora je identifikovana zona sa ekološki značajnim habitatima i vrstama koje predstavljaju potencijalna morska zaštićena prirodna dobra od rta Volujica do Dobrih Voda. Planirano je stavljanje pod zaštitu Rumije na teritoriji opštine Bar i dijela opštine Ulcinj u kategoriji Regionalni park (Park prirode);

Ekološki značajna / osjetljiva područja

a) EMERALD područja – Skadarsko jezero, Rumija i plaža Pećin;

b) IPA područja – U područja značajna za biljke (Important Plant Areas, IPA) svrstana su područja Rumije 2000 (Grupa A – vrste, Grupa B – bogatstvo biodiverziteta i Grupa C – habitati) i Vrsute.

Sa aspekta zaštite biodiverziteta prepoznate lokacije su Maljevik, Rumija, Stari Bar, Velja Gorana, Volujica, Šestani i Ostros.

Postojeća i planirana prirodna dobra locirana su u tri prostorne cjeline opštine Bar:

A) Barska rivijera

Prema odredbama Prostornog plana posebne namjene za područje Morskog dobra CG i drugim relevantnim dokumentima, na području Barske rivijere štite se, odnosno štitiće se sljedeća prirodna dobra: 1) proglašeni spomenik prirode Stara maslina na Mirovici; 2) proglašeni spomenik prirode Park dvorca Kralja Nikole na Topolici; 3) proglašeni posebni prirodni predjeli – gradske plaže Topolica i Sutomore, kao i javne plaže Čanj i Veliki pijesak; 4) evidentirani posebni prirodni predjeli – gradska plaža Šušanj, javne plaže Maljevik, Štrbine, Crvena plaža i Uvala Maslina, kao i izletničke plaže Kraljičina, Perjanička, Golo brdo, Ratac i dr.; 5) evidentirani posebni prirodni predjeli - visoka morska obala od istočnog dijela Kraljičine plaže do plaže Čanj, obala od plaže Čanj do Crnog rta, kao i obala od rta Volujica do plaže Veliki pijesak (izuzev uvale Bigovica i plaže Crvena stijena); 6) potencijalni rezervati prirode i spomenici prirode – stari maslinjaci i pojedinačna maslinova stabla, park Biskupije, kao i površine pod kvalitetnom šumom (borova šuma na Ratcu i dr.); 7) potencijalni spomenici prirode – geomorfološki objekti, vrela i dr.; 8) potencijalni posebni prirodni predjeli priobalnog zaleđa.

U Nacrtu se predviđa sljedeće: Lokaliteta spomenika prirode Stara maslina na Mirovici biće proširen obuhvatom drugih starih maslina i uređen po posebnom projektu. Spomenik prirode Park dvorca kralja Nikole na Topolici biće obnovljen novim egzotičnim vrstama i uređen po posebnom projektu. Proglašeni posebni prirodni predjeli gradskih i javnih plaža i evidentirane gradske i javne plaže na šljunku biće zaštićene i uređene kao segmenti urbanih i periurbanih zona, a evidentirane izletničke plaže biće uređene naturalno. Kamenite obale Golog brda i rta Ratac uređiće se kao javne plaže. Plaže će se uređivati po odredbama detaljnih urbanističkih rješenja ili urbanističkih projekata kojima su obuhvaćene. Evidentirana visoka morska obala biće sačuvana u prirodnim oblicima bez antropogenih intervencija, uz omogućavanje pješačkog i plovnog pristupa posjetiocima. Potencijalni rezervati prirode i spomenici prirode – maslinjaci i stabla maslina, kvalitetne šume, geomorfološki oblici, vrela i dr., biće naturalno

uređeni za posjetioce po odgovarajućim programima. Uređenje karakterističnih primorskih predjela vršiće se na osnovu planova predjela.

Takođe se predviđa posebna zaštita maslinovih stabala. Na lokacijama predviđenim za izgradnju zabranjena je sječa maslina, odnosno, neophodno je, ukoliko je to moguće, izvršiti njeno presađivanje u okviru iste urbanističke parcele, ili na drugoj lokaciji.

Mogući uticaji na biodiverzitet su sljedeći:

- Iako je prepoznata zaštićena javna plaža Maljevik, neophodno je obratiti pažnju na sastojine Mediteranskih šuma primorskih borova u zaleđu ove plaže koje je potrebno zaštititi;
- Planirani razvoj prostorne cjeline Stari Bar je neophodno ograničiti u pogledu mogućeg gubitka lokalno endemične biljke *Asperula baldacci*. (Ova vrsta, čiji je ukupni svjetski areal ograničen na Spilicu, ocjenjena je kao kritično ugrožena prema IUCN kategorizaciji);
- Šume crnike na prostoru Utjehe kojima prijeti opasnost od šumskih požara ali i od izgradnje područja, iako se u planu navodi da "Oblast opštine Bar, na lokacijama Čanj, Veliki pijesak, Utjeha i Maljevik gdje razvoj turističkog smještaja treba veoma pažljivo planirati, jer je kapacitet nosivosti već gotovo iscrpljen."
- Volujica sa karakterističnom mediteranskom makijom može biti ugrožena planiranim prostornim proširenjem i povećanjem aktivnosti Luke Bar kao i iskorištavanjem ležišta građevinskog kamena.

B) Srednje brdsko-planinsko područje opštine

Na području Rumije, Lisinja, Sutormana, Sozine i ostalih brdsko-planinskih prostora opštine štitiće se sljedeća potencijalna prirodna dobra i staništa: planinska vegetacija na krasu; planinska fauna; kraški geomorfološki oblici vrtača, pećina i jama; vodotoci i vrela; planinski vrhovi, grebeni razvođa i vidikovci; planinski predjeli (sa lokalitetima i vidovima zaštite koji će naknadno biti utvrđeni u okviru Regionalnog parka prirode Rumija i za ostala pojedinačna dobra van Parka).

U Nacrtu se predviđa sljedeće: Staništa zaštićene planinske vegetacije na krasu biće pod režimom kontrolisanog pristupa posjetilaca. Staništa zaštićene planinske faune biće elementarno prirodno uređena u funkciji kontrolisanog eko-safarija, uzgoja divljači i lova. Vrtache, pećine, jame, vrela, vidikovci i dr. biće prirodno uređeni za prezentaciju posjetiocima na izletničkim i planinarskim stazama po programskom rješenju mreže staza i posjeta. Planinski vrhovi, grebeni razvođa i karakteristični planinski predjeli očuvace se u izvornom obliku. Bliza pravila zaštite, uređenja i kulturološkog korišćenja prirodnih dobara utvrdice se

u sklopu izrade Prostornog plana područja posebne namjene Regionalnog parka prirode Rumija.

Kada je u pitanju zaštita biodiverziteta, posebna pažnju je potrebno usmjeriti na površinu Rumije, gdje je kartirano je 5 tipova NATURA 2000 staništa, a posebnu vrijednost predstavlja crnogorska vrsta zvončica (*Edraianthus wettsteinii*), čija je ukupna svjetska populacija vezana za planinski masiv Rumije i ograničeno područje Male Gorane sa šumama makedonskog hrasta i šumama cera odlične reprezentativnosti, kao i pećinom od izuzetnog značaja za očuvanje populacija slijepih miševa na nivou Evrope.

C) Područje Skadarskog jezera

- strogi rezervat prirode ostrvo Omerova gorica kao najveća aktivna kolonija sive čaplje na Skadarskom jezeru u lovorovoj šumi, na površini od 6,11 ha;
- u zoni I stepena zaštite, predviđen je prostor ostrva Bisag (endemska vrsta ljuskavog guštera) i priobalje Ckle (kolonija kormorana) na ukupnoj površini od 1.960,7 ha;
- u zoni II stepena zaštite predviđeni su zalivi-oka Raduš (23,5 ha) i Ckla (73,1 ha) kao zimovnici riba.
- U zoni III, najblažeg stepena zaštite je cijela obalna zona uz južnu, jugozapadnu i zapadnu obalu jezera koja pripada opštini Bar. Zaštitna zona NP prostire se na teritoriji opštine Bar od granice Parka do padina Rumije.
- kontaktna/zaštitna zona NP (pojas jezerskog zaleđa do uslovne granice srednje brdsko-planinske podcjeline opštine, većim dijelom do vjerovatne granice planiranog parka prirode Rumija, tj na teritoriji opštine Bar od granice Parka do padina Rumije.

Zaštićena staništa u opštini Bar vezana su za dobra u I i II stepenu zaštite (ostrvo Bisag za ljuskavog guštera, Ckla za kormorane i riblju populaciju i Raduš za riblju populaciju). Iznad D. Murića je zaštićeno stanište balkanskog endema *Ramanda Serbica*. Na teritoriji opštine Bar su zaštićeni i sljedeći geološki i paleontološki objekti - pećine Špela (D. Murići), Ivanina špilja, Golubinja i Požalica (D. Seoca), Grabačica, Babatuša i Spila (Trnovo). Takođe, u zoni Šestana i Ostrosa kartirano je 5 NATURA 2000 staništa.

U planu se ukazuje na brojne aspekte zaštite područja Nacionalnog parka "Skadarsko jezero":

- Površinska eksploatacija mineralnih sirovina nije dozvoljena u pojasu širine 500 m od granice NP Skadarsko jezero (što isključuje mogućnost otvaranja istražno-eksploatacionog polja dolomita na lokalitetu „Virpazar“ na Višnjoj strani uz granicu NP);
- Pravila izgradnje u turističkim selima na području NP Skadarsko jezero van kulturnih dobara i dobara kulturne baštine odnose se isključivo na adaptaciju i rekonstrukciju postojećih javnih, stambenih i ekonomskih objekata i izgradnju dva etno sela sa po 6-12

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

tradicionalnih kuća, uz pažljivu zaštitu tradicionalnog naseljskog ambijenta. U naseljima na području Nacionalnog parka Skadarsko jezero za koja je predviđena detaljna urbanistička razrada (studije lokacije i urbanistički projekti) (Komarno, Pješačac, Donje Krnjice, Bobovište, Sjerče i Ckla) dozvoljeni su samo adaptacija i rekonstrukcija postojećih objekata i komunalno opremanje, bez izgradnje novih objekata suprastrukture, uz saradnju sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara i Upravom Nacionalnih parkova CG.

- U toku je preispitivanje trase autoputa Bar – Boljare u zoni Podgorica – Cetinje –Bar, a u cilju da se prevaziđe ekološki problem koji bi izazvao prolazak autoputa kroz teritoriju Nacionalnog parka Skadarsko jezero (Dionica autoputa Bar – Boljare kroz Skadarsko jezero tzv. "jezerska varijanta", kao i „kopnena varijanta“ preko Rijeke Crnojevića) U toku je procedura raspisivanja tendera za izradu Idejnih rješenja autoputa u navedenoj zoni;

Tabela 6-2. – Intenzitet uticaja planiranih intervencija u zaštićenim područjima na teritoriji Opštine Bar

Cjelina	Zaštićeno područje/područje ugroženog biodiverziteta	Kategorija	Planirane intervencije	Uticaj	Napomena
A	<i>Zaštićene plaže</i> <i>Čanj, Pećin</i> <i>Sutomore,</i> <i>Topolica, Veliki pijesak</i>	Spomenik prirode IUCN III	kontinualne pješačke linije duž čitave obale Morskog dobra	Bez uticaja	
A	<i>Poluostrvo Ratac sa Žukotrlicom</i>	Spomenik prirode IUCN III	uređenje plaže	Umjereno negativan	
A	<i>Stablo stare masline</i>	Spomenik prirode IUCN III	Uređenje prema posebnom projektu	Umjereno pozitivan	
A	<i>Maljevik</i>	4 tipa NATURA 2000 staništa	Pažljivo planiranje razvoja turističkih kapaciteta	Umjereno negativan	

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

A	<i>Stari Bar (Spilica)</i>	<i>Asperula baldacci</i> - kritično ugrožena vrsta (CR)	izrada urbanističkog projekta	Bez uticaja	
A	<i>Utjeha</i>	NATURA 2000 stanište <i>Quercus ilex</i>	Pažljivo planiranje razvoja turističkih kapaciteta	Umjereno negativan	
A	<i>Volujica</i>	6 NATURA 2000 staništa	Ležište tehničko-građevinskog kamena	Izuzetno negativan	
B	<i>Zajednica bora munike na Rumiji</i>	Spomenik prirode IUCN III EMERALD	Proglašenje Regionalnog parka prirode Rumija	Izuzetno pozitivan	
B	<i>Mala Gorana</i>	Šume makedonsk og hrasta i cera, stanište slijepih miševa	Ležište tehničko-građevinskog kamena	Umjereno negativna	
C	<i>Nacionalni park "Skadarsko jezero"</i>	IUCN II Ramsarsko područje IPA IBA NATURA 2000	Autoput Bar - Boljari	Izuzetno negativan	Predlog PUP-a je razmatranje "kopnene" varijante autoputa
C	<i>Nacionalni park</i>	IUCN II	Žičara za povezivanje novog Bara sa Skadarskim jezerom	Umjereno negativan	

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

	"Skadarsko jezero"	Ramsarsko područje IPA IBA NATURA 2000			
C	Šestani i Ostros	5 NATURA 2000 staništa		Umjereno negativan	

Iako se kroz Plan potencira poštovanje propisa vezanih za zaštićena područja, određeni projekti, naročito kompleksni projekti od nacionalnog značaja, (izgradnja auto-puta, proširenje kapaciteta luke Bar) mogu imati značajno negativne posljedice na zaštićena područja. Sa aspekta zaštite biodiverziteta značajno negativne uticaje bi imalo aktiviranje koncesionog područja na Maljeviku. Sa druge strane, zaštita Rumije i projekat zaštite stare masline mogu imati pozitivne efekte.

Kroz IID PUP-a Bar naglašava se da PPPN NP Skadarsko jezero iz 2001. godine nije usaglašen sa Zakonom o zaštiti prirode i potrebno je imati u vidu da će PUP Bar biti usaglašen sa novim PPPN za NP Skadarsko jezero, kada isti bude na snazi. Ovo se ističe zbog mogućih neslaganja između planiranih aktivnosti PUP-a Bar koje se odnose na područje NP Skadarsko jezero, kao i zbog novih zahtjeva zakonskih odredbi o zaštiti prirode. U ovom kontekstu se ukazuje na neophodno poštovanje zakonskih odredbi bez obzira na status planske dokumentacije.

U odnosu na najnoviji planski i institucionalni okvir, posebnu pažnju potrebno je posvetiti mogućim uticajima planskih rješenja na područja predložene ekološke mreže Natura 2000, kao i na ekološke koridore i područja od značaja za očuvanje staništa i vrsta. Realizacija planskih rješenja u zonama Rumije, Skadarskog jezera, obalnog područja, Volujice, Maljevika, Utjehe i drugih lokaliteta sa evidentiranim Natura 2000 staništima i vrstama mora biti usklađena sa ciljevima očuvanja ovih područja. Za zahvate koji mogu imati značajan uticaj na integritet područja ekološke mreže potrebno je sprovesti postupak ocjene prihvatljivosti, u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i važećim propisima.

Posebno je važno izbjeći fragmentaciju prirodnih i poluprirodnih staništa, narušavanje ekološke povezanosti između planinskog zaleđa i obalnog područja, kao i kumulativne uticaje koji mogu nastati usljed istovremene realizacije turističkih, saobraćajnih, energetskih i infrastrukturnih

zahvata. U tom smislu, rješenja Plana treba dalje razrađivati uz primjenu principa zelene infrastrukture, očuvanja prirodnih koridora i rješenja zasnovanih na prirodi.

6.2. UTICAJ NA VODE

Negativni uticaji na vodna tijela očekivani su uslijed nekontrolisanog ispuštanja otpadnih voda, intenziviranja vodenog saobraćaja i lučkih aktivnosti, izgradnje lučke infrastrukture i sl.

U Planu se navodi da je potrebno izraditi Studiju odvođenja otpadnih voda opštine Bar kao i studiju opravdanosti za PPOV. Ekološki problem predstavlja i priključenje odvoda fekalne kanalizacije iz objekata na sisteme atmosferske kanalizacije, što za posljedicu ima zagađenje prirodnih recipijenata – vodotoka i mora. S obzirom da razvoj sistema atmosferske kanalizacije u Opštini Bar ne prati dinamiku razvoja sistema fekalne kanalizacije neophodno je pripremiti sveobuhvatnu studiju odvođenja atmosferskih voda za Opštinu Bar pri čemu će se akcenat staviti na područja koja nijesu obuhvaćena ranijim studijama a na kojima je planskim rješenjem predviđena izgradnja različitih sadržaja koje neminovno prati i povećano formiranje površinskog oticaja, ali i očekivano dodatno opterećenje od uliva prečišćenih otpadnih voda sa područja plana. Sa izgradnjom kanalizacione mreže po principima separacionog sistema, sa ispuštanjem otpadnih voda podmorskim ispustima, a posebno nakon realizacije PPOV, kao i sanitacijom lučkih uređaja (uz omogućavanje da se brodski sanitarni tankovi prazne posebnim odvodnikom u kolektor u zoni Luke) – stvoriće se uslovi da se obalno more na čitavom području Bara nalazi najvećim dijelom u I kategoriji pogodnosti za kupanje.

U pogledu regulacije vodotoka u Planu se navodi završetak regulacije rijeke Željeznice na nizvodnom potezu, duž obije obale Željeznice na tom potezu trebalo bi da budu uređena šetališta u okviru zelenog pojasa, koja se povezuju sa već postojećim šetalištem duž obale; otklanjanje uskih grla na Reni, završetak regulacije i obnova oštećenih objekata na Rikavcu; uređenje toka Čanjske rijeke, koja je morfološki potpuno degradirana, jer je korišćena kao odlagalište materijala iz iskopa; uređenje toka Suvog potoka u Sutomoru.

Regulacijom vodnog režima Skadarskog jezera, rijeke Bojane i rijeke Drim stvoriće se stabilnost oticanja vode iz Skadarskog jezera i riješiti problem čestih poplava priobalnog područja. Ovakvim rješenjem omogućiće se otvaranje plovnog puta prema Jadranskom moru, pročišćavanjem rijeke Bojane, što će stvoriti uslove za izgradnju zimovnika za plovne objekte i otvaranje međunarodnog plovnog puta na relaciji luka Virpazar-pristanište Ckla-Zoganj i luka Skadar u Republici Albaniji i dalje, rijekom Bojanom, prema Jadranskom moru.

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO- URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

Teritorija opštine Bar predstavlja tipično bujično područje, iako je mreža vodotokova slabo razvijena. Najugroženije zone su zona Bara, Crmnice, Sutomora, Kunja i Velje Gorane. Osim toga, visokim nivoom podzemnih voda i povremenim plavljenjem ugrožen je pojas aluvijalno - deluvijalnih zemljišta oko Skadarskog jezera. Na području Skadarskog jezera postoji ozbiljan problem zaštite od poplava i regulisanja režima poplavnih voda.

Imajući u vidu rezultate monitoringa voda za 2024. godinu, posebnu pažnju potrebno je posvetiti zaštiti površinskih, podzemnih i obalnih morskih voda od komunalnih, saobraćajnih, industrijskih i difuznih izvora zagađenja. Ovo je naročito važno u zonama intenzivnog urbanog i turističkog razvoja, u području Luke Bar, priobalnom pojasu, slivovima vodotoka koji gravitiraju Skadarskom jezeru, kao i u zonama izvorišta i podzemnih voda koje se koriste za vodosnabdijevanje. Realizacija planskih rješenja mora biti praćena odgovarajućim sistemima odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda, kontrolom atmosferskih voda i sprječavanjem neprečišćenih ispuštanja u vodna tijela.

Tabela 6-3. Intenzitet uticaja na vode

	(A) Barska rivijera/	B) Srednje brdsko-planinsko područje opštine	C) Područje Skadarskog jezera
TURIZAM	Umjereno negativan ispuštanje neprečišćenih otpadnih voda proširenje i izgradnja novih plaža Pritisak na vodne resurse Nautički turizam i izgradnja marina	Umjereno negativan Pritisak na vodne resurse	Umjereno negativan Intenziviranje vodenog saobraćaja Izgradnja i obnova pristaništa Regulacija vodnog režima Skadarskog jezera
INDUSTRIJA	Izuzetno negativan Razvoj kapaciteta lučko-industrijskog kompleksa Luke Bar, aktiviranje lokaliteta u zoni Mišići – Đurmani uz planirani koridor autoputa Bar-Boljari ispuštanje neprečišćenih otpadnih voda	Umjereno negativan Pritisak na vodne resurse ispuštanje neprečišćenih otpadnih voda	Umjereno negativan aktiviranje lokaliteta za industrijsku zonu uz planirani koridor autoputa Bar-Boljari u Virpazaru i široj zoni Crmničkog polja

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

ENERGETIKA	Izuzetno negativan Istraživanje ugljovodnika planirana podmorska trasa Jadransko-jonskog gasovoda	Bez uticaja	Bez uticaja
SAOBRAĆAJ	Izuzetno negativan Zagađenje mora od plovni objekata, postrojenja za pretakanje goriva, točenje brodskih goriva	Umjereno negativan Benzinske pumpe, auto-servisi, zagađenje površinskih i podzemnih voda zbog nedostatka separatora ulja i naftnih derivata u sistemima atmosferske kanalizacije	Umjereno negativan Regulacija vodnog režima/ razvoj vodnog saobraćaja Izgradnja pristaništa Zagađenje jezera sa plovni objekata, točenje brodskih goriva
POLJOPRIVREDA	Umjereno negativan Marikultura, povećanje nutrijenata u morskoj vodi Prerada maslina/otpadne vode	Umjereno negativan Upravljanje stajnjakom/ocjedne vode Upotreba pesticida	Umjereno negativan Ribolov Upravljanje stajnjakom/ocjedne vode Upotreba pesticida
UPRAVLJANJE OTPADOM/ISPUŠTA NJE OTPADNIH VODA	Umjereno pozitivan razvoj kanalizacionih sistema za odvođenje otpadne vode, izgradnja PPOV	Umjereno pozitivan razvoj kanalizacionih sistema za odvođenje otpadne vode	Umjereno pozitivan razvoj kanalizacionih sistema za odvođenje otpadne vode izgradnja PPOV

U opštini Bar je dalji razvoj stambenih i turističkih kapaciteta potpuno uslovljen izgradnjom kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda. Stoga su uticaji na more,

Skadarsko jezero i ostale površinske i podzemne vode ocjenjeni kao izrazito negativni sve dok se u opštini ne riješi sistem odvođenja i tretmana otpadnih voda. Ovo je naročito izraženo u regiji Barske rivijere gdje na kvalitet voda nepovoljno utiče i planirani razvoj pomorskog saobraćaja. Na području Skadarskog jezera takođe je planirano intenziviranje saobraćaja i regulacija vodnih puteva (pročišćavanje rijeke Bojane) koje može donijeti negativne uticaje. Kako se sve planirane intervencije u prostoru moraju izvoditi u skladu sa statusom zaštite Nacionalnog parka "Skadarsko jezero", ovi uticaji su ocjenjeni kao umjereno negativni.

Imajući u vidu da je razvoj turističkih kapaciteta u samom planu ograničen kako zbog prirodnih ograničenja (dužina i morfologija morske obale i obale Skadarskog jezera) tako i zbog prostornih konflikata sa drugim aktivnostima (npr. proširenje lučkih kapaciteta), uticaj turizma na vode može se smatrati umjereno negativnim, pod uslovom da razvoj turističkih kapaciteta prati neophodni razvoj kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda.

Razvoj energetike je kroz prostorno-urbanistički plan posmatran uglavnom kroz razvoj energetske infrastrukture, gdje je upadljiv nedostatak planiranja novih kapaciteta energije iz obnovljivih izvora energije. To predstavlja propuštenu razvojnu šansu i mogućnost ublažavanja negativnih uticaja koje imaju druge energetske aktivnosti bazirane na fosilnim gorivima, kao što su istraživanje ugljovodonika i eventualna izgradnja gasovoda i termoenergetskog postrojenja na gas.

Uticaj poljoprivrede ocjenjen je kao umjereno negativan zbog nedostatka intenzivne poljoprivredne proizvodnje (poljoprivredom se bavi 3% stanovništva koje ostvaruje oko 5% BDP-a) i planiranja daljeg razvoja poljoprivrede u smjeru ekološki bezbjednih proizvoda.

Međutim, uticaj drugih ekonomskih aktivnosti nosi sa sobom velike rizike u odnosu na ključna vodna tijela – Jadransko more i Skadarsko jezero, dok upravljanje otpadom/otpadnim vodama ima umjereno pozitivan uticaj - prečišćavanje otpadnih voda ali i povećanje pritiska na recipijente.

6.3 UTICAJ NA ZEMLJIŠTE

Pretvaranjem poljoprivrednog i šumskog zemljišta u građevinsko zemljište nepovratno se gube brojne karakteristike ovog prirodnog resursa. Nepropisno deponovanje otpada takođe se izdvaja kao jedan od glavnih pritisaka na zemljište. Proces i erozije i devastacije biljnog pokrivača nanose ogromnu štetu zemljištu jer dovode ne samo do fizičkog nestanka površinskog sloja zemljišta,

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO- URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

nego i do smanjenja sadržaja hranljivih sastojaka, tj. plodnosti zemljišta, kao njegovog najvažnijeg svojstva.

Pored toga, nedovoljna valorizacija poljoprivrednog zemljišta predstavlja poseban problem koji se odnosi na slabo korišćenje zemljišta. Ekspertska analiza obalnog područja u pogledu njegove atraktivnosti i pogodnosti za poljoprivredu⁵ pokazala je da se u primorskim opštinama obrađuje samo 24% ukupno raspoloživog poljoprivrednog zemljišta.

Planom se do 2030. godine predviđa povećanje građevinskog zemljišta za 2,6% i smanjenje poljoprivrednog zemljišta za 3.1%. Treba imati u vidu da se ovi procenti ne odnose na direktno pretvaranje poljoprivrednog zemljišta u građevinsko, već je uzet u obzir i trend gubitka poljoprivrednog zemljišta uslijed zarastanja u šumu.

Na planskom području brojna su prirodna ograničenja vezana za korišćenje prostora i organizaciju ljudskih aktivnosti: relativno male površine sa nagibima od 0-20% i ispod 400 m nadmorske visine (13.890 ha). Pored toga, značajan je problem erozije zemljišta. Pored primjene tehničkih mjera zaštite od erozije (podizanje pregrada, uređivanje i regulisanje bujičnih tokova), neophodno je proširivanje površina pod šumskom vegetacijom na svim terenima sa nagibom iznad 20% i na nadmorskim visinama iznad 700 m.

Tabela 6-4. *Intenzitet uticaja na zemljište*

	(A) Barska rivijera/	B) Srednje brdsko-planinsko područje opštine	C) Područje Skadarskog jezera
TURIZAM	Umjereno negativan proširenje i izgradnja novih plaža i turističkih kapaciteta	Umjereno negativan golf tereni uz turističko naselje u Gornjim Šestanima (ekstenzivna upotreba sredstava za zaštitu i ishranu bilja za održavanje terena)	Umjereno negativan Izgradnja uspinjača

⁵ Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Program integralnog upravljanja obalnim područjem Crne Gore (CAMP CG), Analiza atraktivnosti i pogodnosti za poljoprivredu, 2014.

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

INDUSTRIJA	Umjereno negativan Razvoj kapaciteta lučko-industrijskog kompleksa Luke Bar, aktiviranje lokaliteta u zoni Mišići – Đurmani uz planirani koridor autoputa Bar-Boljari	Umjereno negativan eksploatacija mineralnih sirovina	Umjereno negativan aktiviranje lokaliteta za industrijsku zonu uz planirani koridor autoputa Bar-Boljari u Virpazaru i široj zoni Crmničkog polja
SAOBRAĆAJ	Izuzetno negativan Izgradnja dionice autoputa Bar-Boljari Jadranska magistrala za brzi motorni saobraćaj Žičara Izgradnja aerodroma	Umjereno negativan Izgradnja dionice autoputa Bar-Boljari Izgradnja aerodroma	Izuzetno negativan Izgradnja dionice autoputa Bar-Boljari (jezerska varijanta) Žičara
POLJOPRIVREDA	Umjereno pozitivan očuvanje, obnavljanje i uređenje maslinjaka u skladu sa konceptom uređenja predjela, unapređenje proizvodnje agruma i nara, smokve i ostalog voća	Umjereno negativan organizovano sakupljanje samoniklog ljekovitog i aromatičnog bilja razvoj stočarstva	Umjereno negativan proširenje plasteničke proizvodnje
ŠUMARSTVO	Izuzetno pozitivan Plansko povećavanje površina pod šumom, radi jačanja zaštitnih i predionih funkcija šuma sprovođenje preventivnih mjera protiv šumskih požara	Izuzetno pozitivan podizanje zaštitne šume na terenima sa ekscesivnom erozijom, na terenima iznad 30° nagiba, na krasu sa stenama na preko 50% površine, na terenima aktivnih klizišta i sipara, u zonama izvorišta vodosnabdijevanja i pored plavnih vodotoka, u zonama	Izuzetno pozitivan Podizanje zaštitne šume na terenima sa ekscesivnom erozijom, na terenima iznad 30° nagiba, na krasu sa stenama na preko 50% površine, na terenima aktivnih klizišta i sipara, u zonama izvorišta vodosnabdijevanja i pored plavnih vodotoka, u zonama

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

		izletišta i turističkih prostora, pored značajnijih puteva i pruga i dr.;	izletišta i turističkih prostora, pored značajnijih puteva i pruga i dr.;
UPRAVLJANJE OTPADOM/ISPUŠTANJE OTPADNIH VODA	Umjereno pozitivan Izgradnja postrojenja za kompostiranje zelenog otpada	Umjereno pozitivan Sanacija nelegalnih odlagališta	Umjereno pozitivan Sanacija nelegalnih odlagališta

Uticaj turizma na zemljište ocjenjen je kao umjereno negativan zbog ograničenog zauzimanja prostora i racionalnog planiranja turističkih kapaciteta.

Razvoj industrije u barskoj opštini koncentrisan je na lučko-industrijski kompleks u Baru i njegovo povezivanje sa željezničkim i pomorskim saobraćajem kao i planirani razvoj industrijskih zona duž koridora autoputa Bar-Boljari. U planu se konstatuje nedovoljna iskorišćenost postojećih kapaciteta Luke Bar (50%) ali se uprkos tome i prostornim konfliktima sa urbanim jezgrom Bara i razvojem turističkih kapaciteta u obalnom području u neposrednoj blizini luke i dalje planira proširenje kapaciteta umjesto boljeg iskorišćavanja postojećeg.

Uticaj saobraćaja na zemljište ocjenjen je kao negativan zbog krupnih infrastrukturnih projekata, a naročito zbog eventualnog prolaska autoputa kroz teritoriju Nacionalnog parka "Skadarsko jezero".

Uticaj poljoprivrede je na području Barske rivijere ocjenjen kao umjereno pozitivan zbog zaštite nasada maslina i voća u skladu sa predionim karakteristikama ovog predjela, umjereno negativni uticaji mogu nastati u drugim regijama zbog upotrebe pesticida u plasteničkoj proizvodnji i neodgovarajućeg upravljanja stajnjakom. Pozitivni uticaji vezani su i za upravljanje šumama i upravljanje otpadom.

Prema Zakonu o šumama promjena namjene šuma, odnosno šumskog zemljišta u građevinsko ili drugo zemljište krčenjem može se izvršiti samo u skladu sa prostorno planskim dokumentom, odnosno planom razvoja šuma u skladu sa zakonom:

- radi izgradnje objekata za zaštitu od elementarnih nepogoda i odbrane zemlje;
- u postupku komasacije i arondacije poljoprivrednog zemljišta i šuma u skladu sa zakonom;
- u slučajevima kada to zahtijeva javni interes utvrđen zakonom ili na osnovu zakona.

6.4 UTICAJ NA KVALITET VAZDUHA

Opština Bar pripada primorskoj, južnoj zoni kvaliteta vazduha, za koju se prema strateškim dokumentima iz oblasti zaštite vazduha⁶ predviđaju preventivne mjere zaštite jer je prema desetogodišnjim mjerenjima kvaliteta vazduha (2009 -2019) u primorskom regionu ocjenjeno da je kvalitet vazduha zadovoljavajući i da nijesu zabilježena prekoračenja graničnih vrijednosti koncentracija zagađujućih materija. Prema podacima za 2021. godinu⁷ u južnoj zoni kvaliteta vazduha nije zabilježeno nijedno prekoračenje mjerenih parametara.

Kvalitet vazduha je u primorskom regionu uglavnom ugrožen u ljetnjem periodu zbog mogućnosti pojave šumskih požara. Šume u južnom (primorskom) regionu zbog uticaja mediteranske klime izložene su većim mogućnostima nastanka požara i njegovom brzom širenju. Crnogorične šume predstavljaju veći rizik za nastajanje požara, zbog postojanja smole, eteričnih ulja i raznog osušenog gorivog materijala na tlu. Mlađe šume su rizičnije jer je veća mogućnost širenja požara. U šumama u kojima se nalaze turistički objekti, kroz koje prolaze putevi, pruge, može se očekivati i veći broj požara, zbog prisustva čovjeka i tehnike. Za zemlje Sredozemlja, u koje spada i Crna Gora, smatra se da je procenat opožarene površine od 1% do 1,5% u odnosu na ukupnu površinu pod šumama u granicama normale.⁸ Uprava za šume Crne Gore organizovana je na teritorijalnom principu po opštinama u 17 područnih jedinica i četiri ispostave. Na teritoriji područne jedinice Kotor sa ispostavama u Herceg Novom, Baru, Budvi i Cetinju, u periodu 2010-2020 zabilježeno je 67 požara, od čega 23 tokom 2017. godine, koja je bila izuzetno sušna⁹.

Pored požara, kvalitet vazduha može biti ugrožen saobraćajem, grijanjem domaćinstava (upotreba čvrstih goriva), neadekvatnim upravljanjem otpadom, industrijskim postrojenjima i aktivnostima u kojima se koriste zagađujuće hemikalije (boje, lakovi, organski rastvarači, itd.). U ovom kontekstu treba napomenuti da se u Luci Bar uglavnom vrši pretovar rasutog tereta (preko 80%) što može izazvati podizanje oblaka prašine. Pored toga, ekstraktivna industrija može imati negativan lokalni uticaj na kvalitet vazduha.

Tabela 6-5. - *Intenzitet uticaja na kvalitet vazduha*

⁶ Nacionalna strategija upravljanja kvalitetom vazduha 2013 – 2020; Nacrt strategije upravljanja kvalitetom vazduha 2021 – 2029; Strategija u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine

⁷ Informacija o stanju životne sredine za 2021. godinu, Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore, (2022)

⁸ Studija uticaja spaljivanja poljoprivrednog otpada na kvalitet vazduha (2022), M.Spahić, M. Spićanović, O.Kujundžić, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine

⁹ Procjena rizika od katastrofa Crne Gore (2021)

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

	(A) Barska rivijera/	B) Srednje brdsko-planinsko područje opštine	C) Područje Skadarskog jezera
TURIZAM	Umjereno negativan Povećana frekvencija saobraćaja, generisanje otpada, povećana potrošnja energije	Bez uticaja	Umjereno negativan Povećana frekvencija saobraćaja, generisanje otpada, povećana potrošnja energije
INDUSTRIJA	Izuzetno negativan Razvoj kapaciteta lučko-industrijskog kompleksa Luke Bar, aktiviranje lokaliteta u zoni Mišići – Đurmani uz planirani koridor autoputa Bar-Boljari	Umjereno negativan eksploatacija mineralnih sirovina	Umjereno negativan aktiviranje lokaliteta za industrijsku zonu uz planirani koridor autoputa Bar-Boljari u Virpazaru i široj zoni Crmničkog polja
SAOBRAĆAJ	Izuzetno negativan Izgradnja dionice autoputa Bar-Boljari Jadranska magistrala za brzi motorni saobraćaj Intenziviranje pomorskog saobraćaja Nedostatak tehničkih uslova za neutralizaciju benzinskih para na terminalu Jugopetrola	Umjereno negativan Izgradnja dionice autoputa Bar-Boljari	Izuzetno negativan Izgradnja dionice autoputa Bar-Boljari (jezerska varijanta)
POLJOPRIVREDA	Bez uticaja očuvanje, obnavljanje i uređenje maslinjaka u skladu sa konceptom uređenja predjela, unapređenje proizvodnje agruma i	Umjereno negativan razvoj stočarstva/upravljanje stajnjakom održavanje golf terena Šestani/ upotreba pesticida	Umjereno negativan proširenje plasteničke proizvodnje/ upotreba pesticida

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

	nara, smokve i ostalog voća		
ŠUMARSTVO	Izuzetno pozitivan Plansko povećavanje površina pod šumom, radi jačanja zaštitnih i predionih funkcija šuma sprovođenje preventivnih mjera protiv šumskih požara	Izuzetno pozitivan Podizanje zaštitne šume u zonama izletišta i turističkih prostora, pored značajnijih puteva i pruga i dr.;	Izuzetno pozitivan Podizanje zaštitne šume u zonama izletišta i turističkih prostora, pored značajnijih puteva i pruga i dr.;
UPRAVLJANJE OTPADOM/ISPUŠTANJE OTPADNIH VODA	Umjereno pozitivan Izgradnja postrojenja za kompostiranje zelenog otpada	Umjereno pozitivan Sanacija nelegalnih odlagališta	Umjereno pozitivan Sanacija nelegalnih odlagališta

Uticaj turizma na kvalitet vazduha je posredan i ogleda se kroz povećanje frekvencije saobraćaja, generisanje otpada i povećanje potrošnje energije što se može negativno odraziti na kvalitet vazduha.

Razvoj industrije ocjenjen je kao izrazito negativan u području Barske rivijere zbog koncentracije različitih aktivnosti u vrlo ograničenom prostoru (drumski, željeznički i pomorski saobraćaj, pretovar i skladištenje rasutog tereta, naftnih derivata, planirani termoenergetski objekat, koncentracija turista i uslužnih djelatnosti, povećano generisanje otpada).

Izuzetno negativan uticaj saobraćaja na području Barske rivijere i Skadarskog jezera procjenjen je zbog nedostatka tehničkih uslova za neutralizaciju benzinskih para na terminalima, tehničkih uslova za snabdjevanje brodova energijom sa kopna i sinergijskog djelovanja različitih aktivnosti na području Luke Bar, dok je na području Skadarskog jezera, zbog osjetljivosti ovog zaštićenog područja negativno ocjenjena mogućnost prolaska autoputa kroz nacionalni park.

Poljoprivredne aktivnosti imaju značajan uticaj na kvalitet vazduha, naročito u pogledu upravljanja stajnjakom i korišćenja pesticida.

Šume su od nemjerljivog značaja za kvalitet vazduha i ublažavanje klimatskih promjena. Pored obnavljanja šuma od presudne je važnosti preventivna aktivnost na sprečavanju šumskih požara naročito u višim, nepristupačnim predjelima.

Veliki procenat domaćinstava u opštini Bar koristi za grijanje čvrsta goriva (uglavnom ogrijevno drvo)¹⁰. Iako negativni uticaji na kvalitet vazduha do sada nisu zabilježeni, neophodan je konkretan podsticaj za korišćenje alternativnih vidova energije koji se pominju u Planu.

6.5 UTICAJ NA KLIMU/KLIMATSKE PROMJENE/NISKOKARBONSKI RAZVOJ

Uticaj plana na klimu može se posmatrati sa više različitih aspekata:

- kroz uticaj konkretnih aktivnosti na doprinos klimatskim promjenama/ emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- kroz uticaj konkretnih aktivnosti na prilagođavanje klimatskim promjenama;
- kroz propuštene šanse da se planskim dokumentom dođe do niskokarbonskih razvojnih rješenja.

Tabela 6-6. - Intenzitet uticaja na klimatske promjene i niskokarbonski razvoj

	(A) Barska rivijera/	B) Srednje brdsko-planinsko područje opštine	C) Područje Skadarskog jezera
TURIZAM	Umjereno negativan Povećana frekvencija saobraćaja, generisanje otpada, povećana potrošnja energije – emisije GHG Povećan rizik od šumskih požara Pritisak na vodne resurse	Bez uticaja	Umjereno negativan Povećana frekvencija saobraćaja, generisanje otpada, povećana potrošnja energije Povećan rizik od šumskih požara Pritisak na vodne resurse
INDUSTRIJA	Umjereno negativan	Umjereno negativan	Umjereno negativan

¹⁰ Potrošnja drvnih goriva u 2011. godini u Crnoj Gori, MONSTAT (2013)
<http://monstat.org/userfiles/file/publikacije/2013/DRVNA%20GORIVA-CRNOGORSKI-ZA%20SAJT%20I%20STAMPU-.pdf>

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

	Razvoj kapaciteta lučko-industrijskog kompleksa Luke Bar, aktiviranje lokaliteta u zoni Mišići – Đurmani uz planirani koridor autoputa Bar-Boljari	eksploatacija mineralnih sirovina	aktiviranje lokaliteta za industrijsku zonu uz planirani koridor autoputa Bar-Boljari u Virpazaru i široj zoni Crmničkog polja
ENERGETIKA	Izgradnja termoelektrane na gas Nema planiranih novih OIE	Nema planiranih novih OIE	Nema planiranih novih OIE
SAOBRAĆAJ	Umjereno negativan Intenziviranje drumskog, željezničkog, pomorskog i vazdušnog saobraćaja (izgradnja aerodroma) Bez planirane infrastrukture za održivi saobraćaj	Umjereno negativan Intenziviranje drumskog, i vazdušnog saobraćaja (izgradnja aerodroma) Bez planirane infrastrukture za održivi saobraćaj	Umjereno negativan Intenziviranje drumskog, željezničkog i jezerskog saobraćaja Bez planirane infrastrukture za održivi saobraćaj
POLJOPRIVREDA	Bez uticaja	Umjereno negativan upravljanje stajnjakom održavanje golf terena Šestani/ upotreba pesticida	Umjereno negativan proširenje plasteničke proizvodnje/ upotreba pesticida
ŠUMARSTVO	Izuzetno pozitivan Plansko povećavanje površina pod šumom, radi jačanja zaštitnih i predionih funkcija šuma sprovođenje preventivnih mjera protiv šumskih požara	Izuzetno pozitivan Podizanje zaštitne šume u zonama izletišta i turističkih prostora, pored značajnijih puteva i pruga i dr.;	Izuzetno pozitivan vodozaštitna vegetacija u priobalju rijeke Bojane
UPRAVLJANJE VODAMA	Izuzetno pozitivan	Izuzetno pozitivan	Umjereno pozitivan

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

	Uređenje bujičnih vodotokova	Uređenje bujičnih vodotokova	Regulacijom vodnog režima Skadarskog jezera, rijeke Bojane i rijeke Drim stvoriće se stabilnost oticanja vode iz Skadarskog jezera i riješiti problem čestih poplava priobalnog područja.
--	------------------------------	------------------------------	---

Uticaj razvoja turizma u opštini Bar na klimatske promjene je umjereno negativan, zbog posrednog povećanja emisija gasova sa efektom staklene bašte uslijed povećanja potrošnje energije, intenzivnijeg saobraćaja i generisanja otpada, pri čemu se propuštene šanse za obezbjeđenje niskokarbonskog razvoja ogledaju kroz nedostatak obaveze korišćenja obnovljivih izvora energije za nove turističke kapacitete i nedostatak planiranja infrastrukture za električna vozila i druge vidove održivog saobraćaja. Iako se radi o razvoju industrije koja nije karbonski intenzivna, uticaj razvoja industrijskih aktivnosti takođe ima umjereno negativan uticaj zbog neposrednog, ali i posrednog povećanja emisija gasova sa efektom staklene bašte. Intenziviranje saobraćaja koji se uglavnom bazira na potrošnji fosilnih goriva takođe doprinosi povećanju rizika od šumskih požara.

Sudeći po navodu: “proizvodnja energije iz obnovljivih izvora biće zasnovana na korišćenju sunčeve energije na lokalnom nivou, kao i energije vjetra”, radi se o uključivanju prosumera ali ne o izgradnji značajnijih kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. Pozitivna je inicijativa za korišćenje energije mora sistemom toplotnih pumpi.

Pozitivni uticaji na smanjenje rizika od katastrofa uslijed klimatskih promjena ogledaju se kroz planiranu zaštitu šuma i vodotoka, odnosno prevenciju šumskih požara i poplava.

Planiranim uređenjem vodotokova treba uzeti u obzir akcidentne situacije izazvane elementarnim nepogodama.

Pored uticaja planskih rješenja na emisije gasova sa efektom staklene bašte, potrebno je sagledati i otpornost prostora i planirane infrastrukture na posljedice klimatskih promjena. Područje opštine Bar, kao dio obalnog područja Crne Gore, izloženo je rizicima koji uključuju porast temperature, produžene sušne periode, toplotne talase, intenzivne padavine, bujične tokove, erozione procese, šumske požare i potencijalne uticaje porasta nivoa mora u priobalnom pojasu. U tom smislu, planska rješenja treba usmjeravati ka povećanju klimatske otpornosti prostora, kroz očuvanje zelenih i plavih površina, kontrolu gradnje u zonama povećanog rizika, održivo

upravljanje oborinskim vodama, zaštitu obalnog pojasa i primjenu rješenja zasnovanih na prirodi. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti urbanim i turističkim zonama, gdje kombinovani efekti izgrađenosti, smanjenja zelenih površina i povećane potrošnje vode i energije mogu dodatno povećati ranjivost prostora.

6.6 UTICAJ NA PEJZAŽ

Na prostoru opštine Bar može se izdvojiti veći broj predjela posebnog karaktera, koji predstavljaju prostorno-funkcijske predione cjeline, kao što su: uvala Čanj, predio Kufin-Mišići- Đurmani, Gluhi Do, predio Otočići-Brčeli-Sotonići, Crmnica (Trnovo-Komarno-Dupilo), Crmničko polje, Boljevići-Karuči, Limljani, Krajina, Sozina, Livačko polje, planinski masivi Rumije, Vrsuta-Sutorman, Galvoč-Velji Grad, uvala Maljevik, Haj Nehaj, Spičansko polje-Sutomorsko polje, Golo brdo, Sutomorski zaliv, poluostrvo Ratac sa Žukotrlicom, Brca, Šušanj, Zupci, Barski zaliv-polje, poluostrvo Volujica, predio Zaljevo-Pečurice-Krute, Lisinj, Dobre Vode, Bušat-Uvala masline, Rt Komina sa istoimenim naseljem, Mrkovsko polje.

Planom su utvrđena područja kojima se daje prioritet zaštite u budućnosti:

Barska rivijera: proglašavanje posebnih prirodnih predjela visoke morske obale od Kraljičine plaže do plaže Čanj, od plaže Čanj do Crnog rta i od rta Volujica do plaže Veliki pijesak, sprovođenje osnovnih mjera zaštite ambijentalno-predionih vrijednosti okruženja Starog Bara sa Čaršijom i Podgrađem, starog Sutomora i Brce;

Područje Skadarskog jezera: izrada dokumentacije za zaštitu ribarskih naselja Brod i Liman, Donje Krnjice, Pristan i Raduš, Donja Seoca.

Kroz mjere zaštite predjela Planom je predviđena minimizacija negativnih uticaja na predjele posebnih odlika.

Tabela 6-7. Intenzitet uticaja na pejzaže

TURIZAM	Umjereno negativan Uspostavljanje ekološki optimalnog odnosa između turističko-rekreativnih zona, šuma, pašnjaka i livada, koji će odgovarati karakteru predjela; Usklađivanje pejzažnog uređenja slobodnih površina turističkih kompleksa sa karakterom predjela,
----------------	--

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

INDUSTRIJA	Umjereno negativan racionalnije korišćenje već zauzetog prostora, uz što manje zauzimanje novih prostora; zabrana izgradnje objekata čije funkcionisanje zagađuje sredinu;
SAOBRAĆAJ	Umjereno negativan izgradnja puteva prilagođenih karakteristikama terena i uklopljenih u predio; trasiranje žičara sa minimalnim prosijecanjem šume, uz prilagođavanje terenskim prilikama, uklapanje u predio i obaveznu obnovu oštećenog biljnog pokrivača na trasama;
POLJOPRIVREDA	Bez uticaja zadržavanje tradicionalnog načina poljoprivredne proizvodnje od značaja za zaštitu tradicionalnog kulturnog predjela; saniranje erozije primjenom bioloških mjera, uz upotrebu autohtonih biljnih vrsta;
ŠUMARSTVO	Izuzetno pozitivan očuvanje prirodnih granica šumskih kompleksa; zabrana korišćenja invazivnih biljnih vrsta; mapiranje i promocija vrednih endemičnih i rijetkih/ugroženih vrsta; zaštita važnih biokoridora; gazdovanje šumama u skladu sa odgovarajućim planovima upravljanja šumama, zasnovanim na načelima održivog razvoja i očuvanja biološke raznovrsnosti, prirodnog sastava, strukture i funkcije šumskih ekosistema; zaštita i poboljšanje stanja šumskog pokrivača kroz smanjeni obim sječe i pažljivo njegovanje postojećih šumskih sastojina, fragmentiranih šumaraka (zabrana, grupacija, drvoreda i koridora) i pojaseva drvenastog rastinja, kao i pošumljavanje sa povezivanjem usitnjenih šumskih površina; rekonstrukcija veštački podignutih šumskih degradiranih sastojina;

Negativan uticaj na pejzaž mogu imati veliki objekti koji nisu uklopljeni u prostornu cjelinu ali se pejzaž takođe može narušiti nizom malih objekata čiji zbirni uticaj dovodi do devastacije pejzaža. Stoga je uticaj planiranog razvoja na pejzaž posmatran kroz mogućnost primjene predloženih mjera, i u slučaju turizma, industrije i saobraćaja ocenjen kao umjereno negativan pod uslovom poštovanja predloženih mjera.

6.7 UTICAJ NA KULTURNU BAŠTINU

Osnovni princip zaštite kulturnih dobara je da se nepokretno kulturno nasljeđe štiti zajedno sa prostorom u kome se nalazi. Štiteći i unapređujući autentični kulturni pejzaž i ambijent kulturnog

dobra, omogućava se integralna zaštita prostornih cjelina, pojedinačnih kompleksa i građevina sa svojstvom kulturnog dobra.

U zaključku ocjene stanja, potencijala i ograničenja zaštite i kulturološkog korišćenja/razvojne valorizacije nepokretnih kulturnih dobara (NKD) na području opštine Bar, konstatuje se da se njihova zaštita i uređenje ne ostvaruju u skladu sa zakonom i planskim dokumentima, a kulturološko korišćenje kulturnih dobara još uvijek nije dovoljno valorizovano kao razvojni motiv u turizmu, kulturi i drugim aktivnostima. Većina NKD još nije predmet stvarne zaštite, uređenja i kulturološkog korišćenja, a relativno malobrojne aktivnosti obnove NKD obavljene su po pravilu nelegalno i nestručno od strane vlasnika i korisnika, odnosno držaoca dobara, bez značajnijeg učešća državnih sredstava i regulativne uloge nadležnih službi zaštite. Evidentan je nedostatak planske dokumentacije potreban za ostvarivanje zaštite kulturnih dobara, kao i neodgovarajući stepen brige držaoca dobara i njihove saradnje sa Upravom za zaštitu NKD. Za tekuće održavanje dobara i finansiranje njihove zaštite nijesu obezbijeđena potrebna sredstva. Pri sprovođenju konzervacijskih mjera (sanacije, konzervacije, restauracije, adaptacije, konsolidacije, revitalizacije) ne poštuje se propisana zakonska regulativa. Izgradnja u okolinama dobara odvija se često mimo odredbi Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, čime se fizički, funkcionalno i vizuelno ugrožavaju dobra kulturne baštine.

Najznačajniji mogući uticaji razvoja prostora na kulturnu baštinu, u zavisnosti od kategorije kulturnog dobra, mogu biti:

- Uništavanje kulturnog dobra
- Propadanje kulturnog dobra uslijed zapuštanja
- Umanjivanje vrijednosti kulturnog dobra narušavanjem okoline i arhitektonskog i graditeljskog nasljeđa

Dok postoji mala vjerovatnoća uništavanja kulturnih dobara, osim u ekstremnim uslovima elementarnih nepogoda i ostalih vanrednih situacija, za propadanje kulturnih dobara uslijed zapuštanja postoji velika vjerovatnoća, naročito u odnosu na dobra sa potencijalnim kulturnim vrijednostima jer bez adekvatne valorizacije nema ni sredstava za održavanje tih kulturnih dobara. Najčešći slučaj devastacije kulturnih dobara odnosi se na umanjivanje vrijednosti kulturnog dobra narušavanjem okoline i arhitektonskog i graditeljskog nasljeđa.

Na području opštine Bar zaštićeno je ukupno 57 NKD, od toga 8 arheoloških lokaliteta, jedna ambijentalna cjelina, 3 fortifikaciona objekta, jedan infrastrukturni objekt, 2 kulturno-istorijske cjeline, 21 sakralni objekt, 18 memorijalnih objekata i 3 profana objekta. Na području Barske rivijere je 23 NKD (4 arheološka lokaliteta, 1 fortifikacijski objekt, 1 kulturno-istorijska cjelina, 8 sakralnih objekata, 7 memorijalnih objekata i 2 profana objekta), na srednjem brdsko-planinskom

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

području 10 NKD (1 arheološki lokalitet, 5 sakralnih objekata, 3 memorijalna objekta i 1 profani objekt) i na području Skadarskog jezera 24 NKD (3 arheološka lokaliteta, 1 ambijentalna cjelina, 2 fortifikacijska objekta, 1 infrastrukturni objekt, 1 kulturno-istorijska cjelina, 8 sakralnih objekata i 8 memorijalnih objekata). **Negativni faktori/prijetnje i rizici utvrđeni su za sva nepokretna kulturna dobra Studijom zaštite kulturnih dobara za potrebe izrade PUP-a opštine Bar.**

Nepokretna kulturna dobra za koja je predložena eventualna detaljna urbanistička razrada (urbanistički projekti):

1. Ruševine crkve na Velikom pijesku (U toku je izrada IID DUP-a Veliki pijesak), Pečurice;
2. zaliv Bigovica, Bar;
3. kulturno-istorijska cjelina Stari grad Bar sa Čaršijom i Podgrađem (Realizovan konzervatorski projekat za Ljetnju scenu, Carinarnicu, Arheološki muzej, Stambeno poslovni objekat i restaurirana Crkva Svete Katarine, Starobarska kaldrma); i
4. manastir Ratac, Sutomore - na Barskoj rivijeri, i
5. lokalitet na ostrvu Tophala;
6. ambijentalna cjelina Lekovići, Godinje;
7. kulturno-istorijska cjelina Stari Virpazar u okviru naselja Virpazar na teritoriji NP;
8. manastir Moračnik na ostrvu;
9. manastir Beška na ostrvu; i
10. manastir Starčevo na ostrvu - u okviru područja Skadarskog jezera)

Na navedene objekte potrebno je obratiti posebnu pažnju, pa se u ovom dijelu ponovo ukazuje na neophodnost razmatranja alternativnog „kopnenog“ rješenja dionice autoputa Bar – Boljari, čiji bi prolazak preko jezera, kao i prateći efekti intenzivnog saobraćaja, nastanka komercijalnih zona i dr. mogao umanjiti vrijednost kulturnih dobara na teritoriji Nacionalnog parka.

6.8 UTICAJ NA STANOVNIŠTVO

Potrebe stanovništva su kompleksne i raznovrsne. Odgovarajuće prostorno planiranje ima zadatak da obezbjedi stanovanje sa pratećom infrastrukturom, nesmetano kretanje i obavljanje ekonomskih aktivnosti ali i druge potrebe stanovništva kao što su zdravstvena zaštita, kulturni i društveni sadržaji, zdrava životna sredina i sačuvana ljepota predjela koja naročito u primorskim opštinama privlači stanovnike da tu izaberu mjesto za život.

Tabela 6-8. Intenzitet uticaja na stanovništvo

	- Barska rivijera/	B) Srednje brdsko-planinsko područje opštine	C) Područje Skadarskog jezera
TURIZAM	Umjereno pozitivan	Umjereno pozitivan	Umjereno pozitivan

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

	Mogućnost rješavanje kanalizacione preopterećenje saobraćajnica turističke sezone	zarade, pitanja mreže, tokom	Moguća revitalizacija seoskih domaćinstava kroz razvoj seoskog turizma	Moguća revitalizacija seoskih domaćinstava kroz razvoj seoskog turizma
INDUSTRIJA	Umjereno negativan Mogućnost zapošljavanja, negativni uticaji na životnu sredinu, Intenziviranje saobraćaja		Umjereno negativan eksploatacija mineralnih sirovina / buka i vibracije	Umjereno negativan Mogućnost zapošljavanja Narušavanje prirodnog ambijenta i tradicionalnog načina života, gubitak turističkih potencijala
SAOBRAĆAJ	Umjereno negativan Povećana mobilnost stanovništva, uštede vremena zbog bolje povezanosti ali i povećanje frekvencije saobraćaja, buke i zagađenja.		Umjereno negativan Izgradnja dionice autoputa Bar-Boljari Izgradnja aerodroma Povećana mobilnost, povećanje frekvencije saobraćaja, buke i zagađenja	Umjereno negativan Izgradnja dionice autoputa Bar-Boljari Žičara Povećana mobilnost, povećanje frekvencije saobraćaja, buke i zagađenja, gubitak turističkih potencijala
POLJOPRIVREDA	Umjereno pozitivan očuvanje, obnavljanje i uređenje maslinjaka u skladu sa konceptom uređenja predjela, unapređenje proizvodnje agruma i nara, smokve i ostalog voća		Umjereno pozitivan organizovano sakupljanje samoniklog ljekovitog i aromatičnog bilja razvoj stočarstva	Umjereno pozitivan proširenje plasteničke proizvodnje

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

ŠUMARSTVO	Umjereno pozitivan Plansko povećavanje površina pod šumom, radi jačanja zaštitnih i predionih funkcija šuma sprovođenje preventivnih mjera protiv šumskih požara	Umjereno pozitivan podizanje zaštitne šume na terenima sa ekscesivnom erozijom, na terenima iznad 30° nagiba, na krasu sa stenama na preko 50% površine, na terenima aktivnih klizišta i sipara, u zonama izvorišta vodosnabdijevanja i pored plavnih vodotoka, u zonama izletišta i turističkih prostora, pored značajnijih puteva i pruga i dr.;	Umjereno pozitivan Podizanje zaštitne šume na terenima sa ekscesivnom erozijom, na terenima iznad 30° nagiba, na krasu sa stenama na preko 50% površine, na terenima aktivnih klizišta i sipara, u zonama izvorišta vodosnabdijevanja i pored plavnih vodotoka, u zonama izletišta i turističkih prostora, pored značajnijih puteva i pruga i dr.;
UPRAVLJANJE OTPADOM/ISPUŠTANJE OTPADNIH VODA	Izuzetno pozitivan Poboljšanje komunalnih usluga, izgradnja kanalizacione mreže i PPOV postrojenja	Izuzetno pozitivan Poboljšanje komunalnih usluga, izgradnja kanalizacione mreže i PPOV postrojenja	Izuzetno pozitivan Poboljšanje komunalnih usluga, izgradnja kanalizacione mreže i PPOV postrojenja
UNAPREĐENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI i ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE	Izuzetno pozitivan uspostaviti evidenciju o slučajevima diskriminacije po rodu i polu; vršiti edukaciju zaposlenih u institucijama za sprovođenje mjera rodne ravnopravnosti; edukovati građane i intenzivirati dijalog preko NVO organizacija, sindikata i poslodavnih organizacija o primjeni mjera rodne ravnopravnosti; vršiti monitoring primjene mjera rodne ravnopravnosti	Izuzetno pozitivan uspostaviti evidenciju o slučajevima diskriminacije po rodu i polu; vršiti edukaciju zaposlenih u institucijama za sprovođenje mjera rodne ravnopravnosti; edukovati građane i intenzivirati dijalog preko NVO organizacija, sindikata i	Izuzetno pozitivan uspostaviti evidenciju o slučajevima diskriminacije po rodu i polu; vršiti edukaciju zaposlenih u institucijama za sprovođenje mjera rodne ravnopravnosti; edukovati građane i intenzivirati dijalog preko NVO organizacija, sindikata i poslodavnih organizacija o primjeni mjera rodne ravnopravnosti; vršiti

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

		poslodavnih organizacija o primjeni mjera rodne ravnopravnosti; vršiti monitoring primjene mjera rodne ravnopravnosti	monitoring mjera ravnopravnosti primjene rodne
--	--	--	--

Kada je u pitanju dobrobit stanovništva procjena uticaja je kompleksnija u odnosu na uticaje na životnu sredinu, jer je stanovništvu pored zdrave životne sredine neophodan i ekonomski razvoj, tako da su sva rješenja manje-više kompromisna. Intenzivnije industrijske, turističke i poljoprivredne aktivnosti donose bolji ekonomski standard, često na uštrb zdrave životne sredine, i remećenja svakodnevnog života zbog buke, saobraćajne gužve, gubitka tradicionalnih vrijednosti i predionih odlika i dr. Sa druge strane, komunalni razvoj, razvoj infrastrukture zaštita od požara, poplava i očuvanje prirode imaju višestruke pozitivne efekte. Neophodnost uvođenja orodnjenih javnih politika prepoznata je i kroz IID PUP-a Bar kroz cilj dostizanja višeg novoa rodne ravnopravnosti, unaprjeđenjem primjene postojećeg normativnog okvira i primjenu mjera kojima se jačaju kapaciteti institucionalnih mehanizama za sprovođenje zakonskih odredbi za zaštitu od diskriminacije.

Tabela 6-9. Pregled ključnih uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu

	Zaštićena područja i biodiverzitet	Vode	Zemljište	Vazduh	Klimatske promjene	Pejzaž	Kulturna baština	Stanovništvo
TURIZAM								
INDUSTRIJA I DRUGE AKTIVNOSTI								
ENERGETIKA								
SAOBRAĆAJ								
POLJOPRIVREDA								
ŠUMARSTVO								
UPRAVLJANJE OTPADOM/OTPADNIM VODAMA								

Uvidom u sumarnu tabelu jasno se izdvajaju krupni kapitalni projekti sa potencijalnim izraženim negativnim uticajima na životnu sredinu:

- proširenje kapaciteta Luke Bar sa negativnim efektima na kvalitet morske vode i rizicima od konstantnog i havarijskog zagađivanja mora, kao i negativnim efektima na kvalitet vazduha zbog pretovara rasutog tereta;
- Istraživanje ugljovodonika i eventualna izgradnja gasovodnog sistema u podmorju sa negativnim uticajima na ekosistem tokom izvođenja radova i kasnije od mogućeg havarijskog curenja;
- Izgradnja autoputa Bar-Boljari koja bi se negativno odrazila na zaštićeno područje (Nacionalni park "Skadarsko jezero") ali i na kvalitet vazduha;
- Rizike od zagađivanja mora koje donosi intenzivniji pomorski saobraćaj i sa njim povezane aktivnosti (npr. pretakanje i skladištenje brodskog goriva).

Ključni pozitivni uticaji dolaze iz sektora zaštite i obnavljanja šuma sa pozitivnim uticajem na kvalitet vazduha i voda, sprječavanje erozije i šumskih požara, zaštitu predjela i ublažavanje negativnih uticaja klimatskih promjena i konačno na stanovništvo, kroz sve funkcije zdravih šuma.

6.9 KUMULATIVNI, SINERGIJSKI I UTICAJI U SLUČAJU AKCIDENTA

Kumulativni uticaji mogu nastati kao posljedica istovremene ili sukcesivne realizacije više planskih i razvojnih zahvata na istom prostoru ili u istom funkcionalnom području. Na području opštine Bar naročito su značajni kumulativni uticaji povezani sa razvojem Luke Bar, saobraćajne infrastrukture, turističkih kapaciteta, energetske objekata, eksploatacije mineralnih sirovina, urbanizacije priobalnog područja i povećanog sezonskog opterećenja prostora.

Ove uticaje potrebno je sagledavati u odnosu na biodiverzitet, vode, morski ekosistem, kvalitet vazduha, zemljište, pejzaž, buku, klimatske promjene i kvalitet života stanovništva. Posebno osjetljive zone su obalni pojas, područje Volujice, Maljevika, Sutomora, Čanja, Luke Bar, Rumije i kontaktna područja prema Skadarskom jezeru. U daljoj razradi planskih rješenja neophodno je obezbijediti da se pojedinačni zahvati ne posmatraju izolovano, već u kontekstu ukupnog prostornog i ekološkog kapaciteta područja.

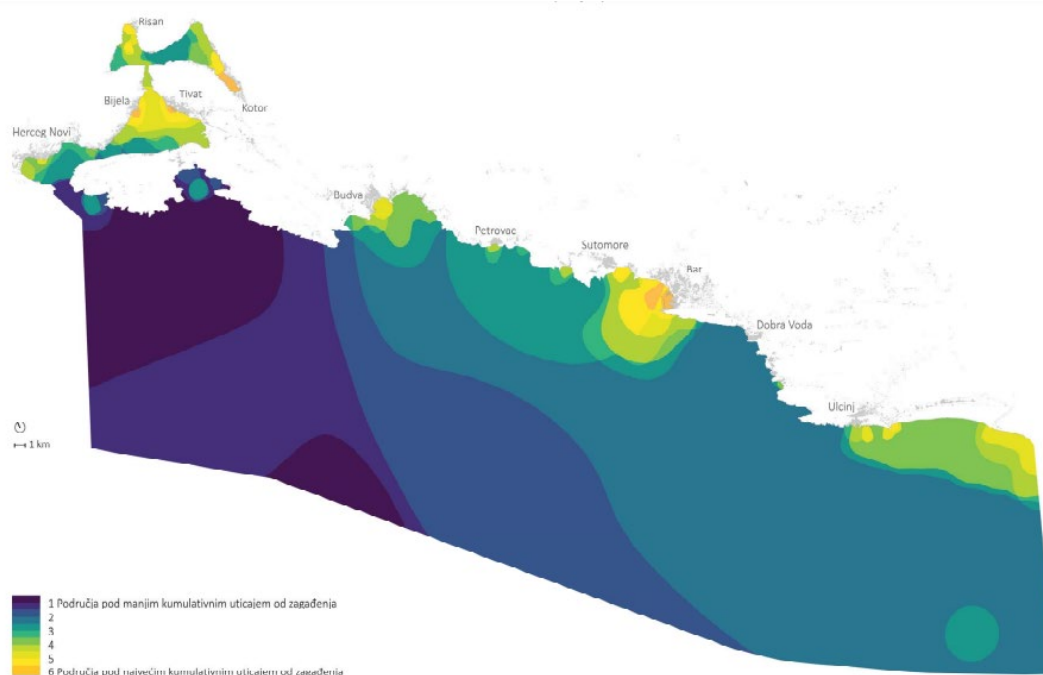
Kumulativni uticaji

Najjednostavniji primjer kumulativnog, odnosno zbirnog uticaja ogleda se u uticaju domaćinstava na životnu sredinu i njihovog pritiska na prirodne resurse. Dok jedno domaćinstvo ima gotovo beznačajan uticaj na zagađivanje vazduha, vode i zemljišta njihov zbirni uticaj je vrlo značajan. Situacija je slična sa malim postrojenjima i objektima za obavljanje ekonomskih djelatnosti koji imaju mali pojedinačan uticaj na životnu sredinu pa se kroz procjenu uticaja ne razmišlja o njihovom kumulativnom efektu. Na primjer, nije zanemarljiv uticaj zagađenja voda od otpadnog ulja koje se za pripremu hrane koristi u restoranima duž obale i za čije sakupljanje ne postoji razrađen sistem.

Zbirni uticaji mogu se posmatrati i kada su u pitanju različiti izvori zagađenja – na primjer kako je na barskoj rivijeri recipijent svih otpadnih voda more, neophodno je razmišljati o kumulativnom uticaju prečišćenih i neprečišćenih komunalnih otpadnih voda, industrijskih otpadnih voda, doprinosu koje u more donose zagađeni površinski vodotoci, atmosferske vode, zagađenje mora od plovila, kao i pritisak na priobalne vode tokom kupачke sezone koji znatno podiže nivo eutrofikacije vode u ovom pojasu.

Među kumulativnim uticajima iz različitih izvora mora se posmatrati negativan uticaj na zdravlje ljudi koji se multiplikuje kroz zagađenje vazduha, uticaj buke, zagađenja mora i zemljišta koje na zdravlje utiče kroz lanac ishrane, preterane urbanizacije koja doprinosi stvaranju "toplotnih ostrva" u urbanim sredinama itd.

Na sledećoj slici su dati kumulativni uticaji na obalno područje Crne Gore gdje se može vidjeti da je Opština Bar jedna od najugroženijih sa aspekta kumulativnog uticaja.

Slika 6.1. Kumulativni uticaj od zagađenja obalnog područja Crne Gore

Sinergijski uticaji

Sinergijski uticaji nastaju međusobnom interakcijom i multiplikovanjem uticaja koje prevazilazi zbir pojedinačnih uticaja. Oni se stvaraju u kompleksnim situacijama koje su prepoznate i u ovoj analizi. Na primjer, negativni uticaji Luke Bar pojedinačno cijenjeni ne razlikuju se mnogo od uticaja brojnih luka sličnog kapaciteta na Mediteranu. Međutim, prostorni konflikt sa turističkim potencijalom u neposrednom okruženju na obali, blizina urbanog centra Bara i kreiranje željezničkog i drumskog saobraćajnog čvorišta na relativno malom prostoru, zajedno sa planiranjem dodatne energetske infrastrukture (gasovod, termoelektrana na gas) dovodi do multiplikacije ovih negativnih efekata zbog čega je neophodno izuzetno pažljivo planiranje iskorišćavanja postojećih kapaciteta i oprezno uključivanje dodatnih aktivnosti sa pratećom infrastrukturom koja mora biti dimenzionirana u skladu sa višestrukom namjenom prostora i njegovim ograničenim kapacitetima.

Iz istih razloga je potrebno pažljivo planiranje skladišno-servisnih zona koje niču pored novih saobraćajnica a koje su u sukobu sa predionom i turističkom valorizacijom predjela, bez neophodne infrastrukture za prečišćavanje otpadnih voda.

Uticaji u slučaju akcidenta

Dokumentom se definišu sljedeće prioritetne aktivnosti:

- izrada planova zaštite od udesa u većim privrednim objektima na području opštine i njihovo dosljedno sprovođenje;
- izrada Elaborata o procjeni rizika za skladišta opasnih i zapaljivih materija u Luci Bar (tankovi za naftu, benzin i mazut);
- stroga kontrola skladištenja i transporta opasnih i zapaljivih materija, posebno u zoni Luke Bar i na područjima posebnih prirodnih vrijednosti (NP „Skadarsko jezero“ i Regionalni park prirode „Rumija“);
- uređenje bujičnih tokova i antierozivnih površina;
- formiranje opštinskog informacionog sistema o prostornim karakteristikama i uticajima potencijalnih prirodnih i tehničko-tehnoloških udesa;
- formiranje i ažurno održavanje monitoring sistema, radi praćenja realizacije propisanih preventivnih mjera za minimiziranje potencijalno negativnih uticaja udesa na stanje životne sredine i normalno odvijanje aktivnosti lokalnog stanovništva.

Strategija za smanjenje rizika od katastrofa Crne Gore¹¹ ukazuje na osjetljivost Jadranskog mora, koje je je poluzatvoreni zaliv dug 870 km. Poremećaji i dugoročne promjene odražavaju se na biocenoze morskog dna i vodenog stuba, narušavajući biološku raznovrsnost, posebno u područjima gdje je antropogeni uticaj velik. Tehničko-tehnološke nesreće i zagađenja mora mogu nastati u svim lukama i marinama, a posebno su vezani za Luku Bar u kojoj se vrši manipulacija raznim vrstama tečnog goriva, hemikalijama i eksplozivnim materijama. Takođe, moguć je i prevoz opasnih materija klase 7 (radioaktivni materijali), te s tim u vezi postoji potencijalni rizik od radijacionog akcidenta prilikom transporta morem. Pored navedenog potencijalni akcident sa radioaktivnim materijalima na moru može se desiti prilikom istraživanja ugljovodonika, nafte i gasa.

U Luci Bar skladište se opasne materije (eksplozivi, inicijalna sredstva, pirotehnička sredstva, naoružanje i vojna oprema, nafta i naftni derivati, natrijum hidroksid, bazno ulje, cement, glinica i sl.), a u Marini se nalazi benzinska stanica sa 3 rezervoara naftnih derivata kapaciteta 81 m³ za potrebe plovniha objekata. U okviru kompleksa Luke Bar nalaze se značajni infrastrukturni objekti, i to: dva rezervoara za skladištenje kaustične sode vlasništvo Kombinata aluminijuma – Podgorica kapaciteta po 3200 m³, rezervoar za bazno ulje vlasništvo Luke Bar kapaciteta 1400 m³, rezervoari za naftu i naftne derivate kapaciteta 128 000 m³ vlasništvo Jugopetrola AD Podgorica, silosi za žitarice, unutrašnja drumska saobraćajnica, željeznički kolosjek, kao i tunel koji povezuje

¹¹ Strategija za smanjenje rizika od katastrofa sa dinamičkim planom aktivnosti za sprovođenje strategije za period 2018 - 2023. godina <https://wapi.gov.me/download/a0608df5-ff2a-465b-a733-1830a60e35ff?version=1.0>

Luku Bar sa skladištem eksplozivnih materija. Skladište eksplozivnih materija je locirano sa druge strane brda Volujica, uz obalu mora. Radi se o centralnom i najvećem skladištu eksplozivnih materija u Crnoj Gori.

7. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE (PREVIĐENE U CILJU SPREČAVANJA, SMANJENJA ILI OTKLANJANJA ZNAČAJNIH NEGATIVNIH UTICAJA NA ZDRAVLJE LJUDI I ŽIVOTNU SREDINU)

Pored procjene uticaja planskih rješenja na životnu sredinu i sagledavanja mogućih značajnih negativnih uticaja, cilj izrade Strateške procjene uticaja budućeg Prostorn-urbanističkog plana je i propisivanje odgovarajućih mjera za smanjenje negativnih uticaja, odnosno dovođenje u prihvatljive okvire (granice) definisane zakonskom regulativom, vodeći računa o kapacitetu životne sredine na posmatranom prostoru. Konceptija zaštite životne sredine u obuhvatu predmetnog PUP-a Bar zasniva se na usklađivanju potreba razvoja i očuvanja, odnosno zaštite resursa i prirodnih vrijednosti na održiv način, tako da se sadašnjim i narednim generacijama omogući zadovoljenje njihovih potreba i poboljšanje kvaliteta života. Korišćen je pristup podrazumijeva integrisanje planskih mjera zaštite u sektorska planska rješenja, a doprinos predstavlja i posebno definisanje smjernica za zaštitu u okviru sektora – zaštita životne sredine.

Prilikom dalje razrade kroz prostorno-plansku dokumentaciju nižeg reda koja se donosi u skadu sa PUP-om, potrebno je sprovoditi sledeće smjernice i planske mjere zaštite:

7.1. Mjere zaštite biodiverziteta¹²

Prilikom planiranja prostora, a u cilju očuvanja biodiverziteta i usluga ekosistema, vrlo je važno da se uzmu u obzir specifičnosti određenih područja, staništa kao i potrebe različitih vrsta organizama (npr. skloništa, hranilišta, reproduktivni centri, migratorni koridori, mjesta hibernacije i sl.) kako bi se osigurala njihova dugoročna očuvanost. U skladu sa tim, generalne mjere u odnosu na biodiverzitet obuhvataju sledeće:

- Strogo pridržavanje smjernica i uslova o zaštiti prirode za izradu Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana Bar, koje je izdala Agencija za zaštitu životne sredine, a koja su sastavni dio ovog Izvještaja.
- U područjima koja su obuhvaćena ili su predložena za uključivanje u nacionalnu ekološku mrežu Natura 2000, kao i u njihovoj neposrednoj blizini, realizacija planskih rješenja mora biti usklađena sa ciljevima očuvanja stanišnih tipova i vrsta zbog kojih su ta područja izdvojena. Za zahvate koji mogu imati značajan uticaj na integritet područja ekološke mreže potrebno je sprovesti postupak ocjene prihvatljivosti u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode.
- Potrebno je očuvati postojeće i razvijati nove elemente zelene infrastrukture, uključujući šumske komplekse, zaštitne pojaseve vegetacije, parkove, priobalne zelene površine, drvorede i druge prirodne ili poluprirodne površine koje doprinose očuvanju biodiverziteta, smanjenju efekata klimatskih promjena i unapređenju kvaliteta života stanovništva.
- Primjenjivati mjere ublažavanja uticaja razvoja i infrastrukturnih projekata na biodiverzitet (od potpunog izbjegavanja, do mjera kompenzacije uticaja na prostor) kako bi se umanjio njihov negativan uticaj. U tom procesu primjenjivati hijerarhiju mitigacije i prioritetno planirati mjere koje osiguravaju minimalno narušavanje staništa.
- Uvoditi održive prakse poput praćenja stanja životne sredine i izbjegavanja uništavanja staništa, osiguravanja čiste vode, očuvanja poljoprivrednih površina i vodenih ekosistema. Ovo se posebno odnosi na poljoprivredne sredine gdje se treba nastaviti sa primjenom ekstezivne poljoprivrede u cilju opstanka vrsta vezanih za ta područja kao što su pojedine rijetke vrste.
- Sprovoditi nadgledanje promjena u prostoru i njihovog uticaja na biodiverzitet (biomonitoring) od strane relevantnih organizacija i institucija.

¹² GEF 7 Projekat: Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori

- Ukoliko istraživanja pokazuju da su na prostoru planiranog infrastrukturnog projekta prisutne vrste koje su prema IUCN-u kategorisane kao ugrožene (EN) ili kritično ugrožene (CR), neophodno je realizovati mjere *ex situ* zaštite.
- Na mediteranskom području strogo voditi računa o očuvanju šumskih sastojina, čak i kad su sasvim male (nekoliko stabala), obzirom na višestruki značaj šuma: šume su dio specifičnog pejzažnog mozaika u Mediteranu, imaju važnu ulogu u zaštiti zemljišta od erozije i klizišta, zaštititi obale od abrazije, u regulisanju vodnog režima područja, ublažavaju posljedice klimatskih promjena i pozitivno uticu na mikroklimu područja na kome rastu.
- U mediteranskom području je važno očuvati površine pod prirodnom vegetacijom, čak i u neposrednoj blizini planiranih smještajnih kapaciteta.
- Ne treba planirati infrastrukturne projekte u zoni estuara (donji tokovi primorskih rijeka koji su pod uticajem plime). Estuari imaju specifične zajednice makrofita, fito- i zooplanktona. Brojne vrste sisara, ptica, riba i drugih životinja zavise od staništa u estuarima, kao mjesta za život, hranjenje i razmnožavanje. Mnogi morski organizmi, uključujući komercijalno važne vrste ribe, zavise od estuara u nekoj fazi svog razvoja.
- Iz infrastrukturnih planova izuzeti sve površine staništa koja su prepoznata kao prioriteta za zaštitu na Direktivi o staništima, a rijetka su u Crnoj Gori: *1150 Obalne lagune, *2270 Borove šume na obalnim dinama, *3170 Mediteranske povremene lokve, *5230 Visoki žbunjaci lovora.
- Zabraniti intenzivno korištenje i razvoj unutar staništa koja su ključna u očuvanju ekoloških funkcija za konzervaciono važne vrste. Ovo se posebno odnosi na šumske, močvarne i vodene ekosisteme koji su neophodni za nesmetan razvoj velikog broja značajnih organizama poput rijetkih vrsta kičmenjaka i beskičmenjaka.
- U kontekstu izgradnje saobraćajne, elektroenergetske i telekomunikacione infrastrukture, planirati stvaranje zelenih koridora i prelaza, kako bi se omogućilo slobodno kretanje organizama između različitih staništa i smanjila fragmentacija staništa. Ovo posebno važi za migratorne vrste i vrste kojima su neophodne velike teritorije za nesmetan razvoj poput krupnih sisara.
- Prilikom planiranja prostora neophodno je identifikovati i zaštititi skloništa vrsta, uključujući podzemne i nadzemne objekte, pukotine u starom drveću i druge prirodne i radom stvorene elemente poput ublova, kamenica, izvora, močvara i slično, koji podržavaju razmnožavanje, ishranu i na kraju opstanak organizama. Preporučuje se zabrana njihove prenamjene i aktivnosti u radijusu od 200m oko njih. U izuzetnim slučajevima planirati translokaciju populacija ukoliko je to moguće. Ova je od izuzetnog značaja za sve one vrste kojima su za opstanak neophodna raznovrsna staništa poput slijepih miševa ili vodozemaca.

Smjernice u odnosu na građevinarstvo

Biodiverzitet sektoru građevinarstva pruža niz ekosistemskih usluga kao što su kvalitet vode, vazduha i zemljišta, i utiče na kvalitet življenja u izgrađenim područjima. Građevinarstvo doprinosi gubitku prirodnih staništa, njihovoj fragmentaciji i degradaciji (posebno kroz zagađenje i uznemiravanje). Integracija biodiverziteta u ovaj sektor podrazumijeva promovisanje ekoloških standarda i praksi, uključujući upotrebu održivih materijala, implementaciju ekoloških standarda, očuvanje zelenih površina, smanjenje emisija ugljenika i očuvanje prirodnih staništa tokom građevinskih aktivnosti.

- Identifikovati i zaštititi preostala prirodna staništa na urbanim područjima
- Uvesti obavezu izgradnje i održavanja zelene infrastrukture kao što su parkovi, živice, zeleni krovovi, i plave infrastrukture u obliku vodenih tijela, kojima se podstiče biodiverzitet, omogućavaju kretanje i migracije, i obezbjeđuju usluge ekosistema poput kontrole poplava, regulisanje mikroklimе, polinacija, estetika prostora, mogućnosti za rekreaciju, kao i adaptacija na klimatske promjene
- U urbanističko planiranje uvesti obavezu identifikacije i očuvanja područja od značaja za biodiverzitet i usluge ekosistema
- Podsticati multifunkcionalni pristup korištenja prostora u urbanim sredinama, na način da gradnja bude integrisana sa očuvanjem prirodnih elemenata
- Zabraniti uklanjanje starih i značajnih stabala unutar urbanih područja zbog njihovog ekološkog i estetskog značaja
- Prilikom izdavanja dozvola, identifikovati uticaj projekta na biodiverzitet duž čitavog lanca: od ekstrakcije sirovina (kamen, šljunak, pijesak, drvo), preko prerade, transporta, izgradnje, obavljanja djelatnosti unutar objekta nakon njegove izgradnje, i donositi odluke u skladu sa time
- Uslučajevima gdje nije moguće izbjeći ugrožavanje biodiverziteta, uvesti obavezu mjera kompenzacije ili ex situ zaštite

Smjernice u odnosu na saobraćaj

Doprinos biodiverziteta sektoru saobraćaja se prvenstveno ogleda u obezbjeđivanju usluga ekosistema i to: sprečavanje erozije kojim infrastruktura može biti oštećena a bezbjednost saobraćaja ugrožena, kontrola poplava, prečišćavanje vazduha i zemljišta od kontaminenata iz prevoznih sredstava, kao i pospješivanjem estetike prostora uz saobraćajnice, što pozitivno utiče na iskustvo putnika, posebno turista i posjetilaca. Uticaj saobraćaja na biodiverzitet se prvenstveno ogleda u gubitku i fragmentaciji staništa izgradnjom saobraćajne infrastrukture, smanjenjem kvaliteta okolnih staništa usljed buke, vibracija i zagađenja, prekidanjem migratornih koridora, smanjenjem brojnosti populacija usljed sudara sa vozilima i plovilima. Saobraćaj takođe

prethodno netaknuta područja čini dostupnim ljudskim aktivnostima, a doprinosi i širenju invazivnih vrsta.

- Saobraćajnu infrastrukturu planirati u skladu sa prisustvom važnih staništa i migratornih koridora, kao i specifičnim zahtjevima vrijednog biodiverziteta na datom području
- U skladu sa time, planirati izgradnju ekoloških koridora putem mostova i prelaza za životinje
- Planirati, uspostavljati i održavati zelene pojaseve uz saobraćajnice u cilju obezbjeđivanja staništa i koridora kao i navedene usluge ekosistema
- Identifikovati staništa važna za sprečavanje erozije duž saobraćajnica, i planirati njihovu zaštitu. Prednost u sprečavanju erozije dati očuvanju staništima odnosu na vještačka rješenja
- U procjenama uticaja uvesti obavezu identifikacije kumulativnih efekata

Smjernice u odnosu na turizam

Biodiverzitet je često ključna atrakcija za turiste, i mnoge grane turizma su zasnovane upravo na prisustvu određenih vrsta ili ekosistema ili zaštićenih područja (npr. birdwatching, foto safari, ekoturizam). Negativan uticaj ogleda se u prekomjernoj izgradnji, prevelikom pristisku turista (što stvara uznemiravanje i degradaciju staništa). Stoga očuvanje prirodnih staništa i raznolikosti vrsta doprinosi turističkoj privredi. Integracija biodiverziteta u sektorske politike turizma podrazumijeva prepoznavanje vrijednosti biodiverziteta na turističkim destinacijama i uspostavljanje održivog upravljanja destinacijama.

- Planirati održavanje staništa u blizini turističkih objekata
- Uvođenje obaveze određenih kategorija turističkih objekata za uvođenje ekoloških sertifikata i standarda kojima se smanjuje njihov uticaj na biodiverzitet
- Identifikovati osjetljiva područja i usmjeriti turističke aktivnosti van njih
- Planirati sisteme upravljanja posjetiocima, posebno u zaštićenim područjima i osjetljivim staništima
- Preduzimati mjere obnove staništa koja su pretrpjela degradaciju usljed turističke infrastrukture i aktivnosti

Smjernice u odnosu na prepoznate izuzetno negativne i umjereno negativne uticaje (Tabela 6.2)

Volujica – koncesiono aktiviranje ležišta građevinskog kamena bi u zavisnosti od lokacije moglo imati nenadoknadle gubitke u pogledu karakterističnog pejzaža i brojnih drugih ekosistemskih usluga Istočnomediteranske visoke makije, uključujući očuvanje zemljišta i cijelog obalnog prostora od abrazije, olujnih vjetrova i pljuskovitih padavina. Područje je pod visokim rizikom od

požara imajući u vidu skladištenje posebnih vrsta tereta iz Luke Bar. Eventualno proširenje kapaciteta Luke mora biti praćeno odgovarajućim preduzetnim planovima za slučaj akcidenta.

NP Skadarsko jezero - preispitivanje trase autoputa Bar – Boljare u zoni Podgorica – Cetinje – Bar, da bi se prevazišao ekološki problem koji bi izazvao prolazak autoputa kroz teritoriju Nacionalnog parka Skadarsko jezero (Dionica autoputa Bar – Boljare kroz Skadarsko jezero tzv. "jezerska varijanta")

Umjereno negativan uticaj prepoznat je za lokacije: Poluostrvo Ratac sa Žukotrlicom, Stablo stare masline, Maljevik, Utjeha, Šestani i Ostros i trasa žičara kroz NP "Skadarsko jezero". Na svim navedenim lokacijama planirani su određeni sadržaji čije planiranje treba sprovesti sa posebnom pažnjom. U zavisnosti od projekta, predloženih varijanti i navedenih značajnih karakteristika biodiverziteta uvijek je potrebno razmatrati varijantu "bez promjena" ukoliko se planiranim uređenjem prostora mogu nanjeti nenadoknadle štete za biološku i predionu raznovrsnost.

7.2. Mjere zaštite prirodnih dobara i mjere za pejzažno uređenje

U planiranju i projektovanju objekata na lokalitetima koja imaju status zaštićenih prirodnih dobara - zaštićenih područja ili su predložena za zaštitu, obavezno je primenjivati odredbe Zakona o zaštiti prirode (Sl. list CG br 51/08 i 62/13, 54/16) koje se odnose na: (i) obezbjeđivanje smjernica i uslova zaštite prirode za planiranje i projektovanje koje izdaje Agencija za zaštitu životne sredine (član 18 Zakona o zaštiti prirode), (ii) obezbjeđivanje odobrenja - Dozvole za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru (člani 40 Zakona o zaštiti prirode) i (iii) sprovođenje postupka Ocjene prihvatljivosti kada ta područja postanu dio nacionalne Ekološke mreže (Natura 2000) (članovi 46-53 Zakona o zaštiti prirode). U slučaju novih turističkih kapaciteta nije dozvoljeno da isti naruše granice postojećih i planiranih zaštićenih prirodnih dobara, Prilikom izrade planske i projektne dokumentacije za objekte koji se planiraju u neposrednoj blizini ili na području zaštićenog prirodnog dobra, obaveza investitora je da pribavi uslove Agencije za zaštitu životne sredine, da iste ugradi u plansku ili projektnu dokumentaciju i od Agencije za životne sredine dobije akt o usklađenosti te planske i projektne dokumentacije sa izdatim smjernicama i uslovima zaštite prirode. Za objekte koji se planiraju u neposrednoj blizini ili na području zaštićenog prirodnog dobra, obaveza investitora je da izradi Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu i u okviru nje ili posebno sprovede postupak dobijanja dozvole za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru, u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode.

Obezbijediti sprovođenje neophodnih prostorno-planskih mjera za pravilnu primjenu koncepta za zaštitu predjela koja uključuje izradu detaljne Studije za područja sa odgovarajućim pejzažnim

- ekološkim vrijednostima. U prostorno-planskoj dokumentaciji nižeg reda koja se bude donosila na osnovu PUP-a Bar treba predvidjeti izbor biljnih vrsta za ozelenjavanje slobodnih površina koji treba da bude zasnovan na ekološkim karakteristikama područja i kategoriji budućih zelenih površina. Građevinski i infrastrukturni objekti se pri planiranju i projektovanju moraju uklapati u pejzaž, u zavisnosti od njegovog tipa. U prirodnim područjima, svi planirani objekti moraju da prate konfiguraciju terena, na takav način da ni jednim svojim dijelom ne prelaze visinu postojeće šumske vegetacije ili vrhova – uzvišenja okolnog terena, tako da izgledaju kao prirodna silueta, kako prirodne vrijednosti tih područja ne bi bile ugrožene. U oblikovnom smislu novi objekti treba da budu savremenog arhitektonskog rješenja, reprezentativni, od kvalitetnih materijala i uklopljeni u ambijent.

Kada su u pitanju zaštićena područja, kao ključnu mjeru neophodno je poštovanje, granica, zona, mjera i smjernica i dozvoljenih aktivnosti koje su utvrđene odlukama o proglašenju zaštićenih prirodnih dobara.

Tokom realizacije projekata izgradnje vjetroelektrana na području Opštine Bar, potrebno je pridržavati se “Preporuka za sprovođenje ornitoloških istraživanja za potrebe procjene uticaja vjetroelektrana na ptice” koje su pripremljene od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma, Agencije za zaštitu životne sredine Crne Gore, Centra za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore, Prirodnjačkog muzeja Crne Gore i JP Nacionalni parkovi Crne Gore.

Takođe, neophodno je (pored obaveze izrade elaborata pejzažne taksacije) stvoriti obavezu revitalizacije vegetacije slijedeći opisanu koncepciju i zastupljenost primjeraka na pojedinim djelovima lokaliteta, jer je to način da se očuva prepoznatljivi karakter ovog vrijednog predjela.

Dakle, pravilnim planiranjem i zasnivanjem zelenih površina, održavanjem i revitalizacijom postojećeg zelenila, potrebno je težiti tome da parkovske površine, skverovi, blokovsko zelenilo i druge manje zelene površine, međusobno budu povezane linijskim zelenilom, i to u prvom redu drvećem. Pravilnim odabirom vrsta i rasporedom sadnje potrebno je da bude obezbijeđen optimalan sklop, koji u najvećoj mjeri, u datim mikroklimatskim i mikrolokacijskim uslovima, omogućava dobru cirkulaciju i prečišćavanje vazduha, zaštitu od buke, hladovinu, i sl. Podizanjem drvoreda duž saobraćajnica zelene površine koje se nalaze unutar gradskog tkiva treba da budu povezane sa zaštitnim pojasevima, prigradskim i vangradskim zelenim površinama.

7.3. Mjere za zaštitu vazduha

Imajući u vidu ocjenu kvaliteta vazduha za opštinu Bar, odnosno cijelu Južnu zonu kvaliteta vazduha, gdje je kvalitet vazduha zadovoljavajući, sljedeće mjere za zaštitu vazduha su preventivne:

- održivo upravljanje šumama uz obnavljanje šuma i svođenje na minimum rizika od šumskih požara;
- adekvatno upravljanje zelnim otpadom uz strogo poštovanje zabrane paljenja otpada na otvorenom;
- dosljedno planiranje i održavanje zelenih površina u izgrađenom obalnom pojasu;
- planiranje infrastrukture za promociju elektromobilnosti i ostalih vidova održivog saobraćaja;
- povećano korišćenje energije iz obnovljivih izvora i zabrana korišćenja čvrstih goriva za grijanje domaćinstava osim u ruralnim područjima.

7.4. Mjere za smanjenje uticaja na klimatske promjene

U cilju smanjenja uticaja na klimatske promjene, preduzeće se sledeće aktivnosti:

- podizanje javne svijesti o klimatskim promjenama;
- sve infrastrukturne projekte, koji proizlaze iz mjera plana, planirati uzimajući u obzir potencijalne klimatske pojave na području realizacije mjere. Projektovanje je potrebno realizovati u skladu sa smjernicama Nacionalne strategije u oblasti klimatskih promjena plana, Nacionalnog plana adaptacije na klimatske promjene i Nacionalnom izvještaju Crne Gore o klimatskim promjenama;
- Prilikom razrade planskih rješenja i realizacije pojedinačnih zahvata potrebno je primjenjivati mjere prilagođavanja klimatskim promjenama, uključujući očuvanje infiltracionih površina, održivo upravljanje atmosferskim vodama, povećanje zelenih površina, zaštitu od urbanih toplotnih ostrva, primjenu prirodnih rješenja za zaštitu od erozije i bujičnih tokova, kao i povećanje otpornosti infrastrukture na ekstremne vremenske događaje.
- definisanje područja ugroženosti klimatskim promjenama radi određivanja mjera prilagođavanja i mjera zaštite, revidovanje sektorskih strategija u cilju uključivanja klimatskih promjena kao bitnog faktora održivog razvoja u sektorima ranjivim na klimatske promjene;
- ažuriranje analize ranjivosti zaštićenih područja na klimatske promjene u Crnoj Gori;
- unapređenje postojećih sistema praćenja, proučavanja i prognoziranja klimatskih promjena;
- podsticanje revizije postojećih i uvođenja novih metoda u procesu primjene klimatskih podataka i informacija u planiranju i projektovanju;

- unapređenje navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta;
- smanjivanje potrošnje supstanci koje oštećuju ozonski omotač.

7.6. Mjere za zaštitu kulturnih dobara

Mjere zaštite kulturnih dobara i dobara sa prepoznatim kulturnim vrijednostima definišu se na slijedeći način:

- a) Za potrebe osiguranje zaštite kulturnih dobara definiše se zaštićena okolina kulturnog dobra koja sam nije zaštićeno kulturno dobro no unutra njenih granica primjenjuju se posebne mjere zaštite
- b) Posebne mjere zaštite unutar prostornih granica kulturnog dobra i unutar zaštićene bokoline kulturnog dobra podliježu primjeni uslova Studije zaštite kulturne baštine za potrebe izrade Prostorno urbanističkog plana opštine Bar i to za svako kulturno dobro koje definišu režim i mjere zaštite
- c) Konačne uslove za eventualne intervencije u granicama kulturnog dobra i zaštićene okoline kulturnog dobra izdaju se uz saglasnost Uprave za zaštitu kulturnih dobara Crne Gore
- d) Za eventualne intervencije u granicama kulturnog dobra i zaštićene okoline kulturnog dobra obavezno se izrađuje konzervatorski projekt usklađen sa uslovima (režimom i mjerama zaštite definisanim u Studiji zaštite kulturne baštine i uslovima Uprave za zaštitu kulturnih dobara)
- e) Bez suglasnosti Uprave za zaštitu kulturnih dobara na svu projektnu dokumentaciju ne može se pristupiti realizaciji bilo kojeg zahvata u unutar prostornih granica kulturnog dobra i unutar zaštićene okoline kulturnog dobra.

Mjere zaštite sprovode se na svim navedenim kulturnim dobrima, uz mjere koje propisuje Zakon o zaštiti kulturnih dobara i opštih odredbi koje vrede za cijelo područje obuhvata PUP-a Opštine Bar, za svako pojedinačno kulturno dobro Studijom zaštite kulturnih dobara određene su konkretne pojedinačne mjere zaštite.

Mjere zaštite na svim kulturnim dobrima provode se prema konzervatorskoj metodologiji i općim pravilima konzervatorske struke, a uključuju:

- a. istorijsko istraživanje,
- b. arheološka istraživanja,

- c. konzervatorsko - restauratorska istraživanja,
- d. izradu konzervatorskih studija,
- e. Izradu konzervatorskih projekata
- f. nadzor nad radovima,
- g. publiciranje, promociju vrijednosti i edukaciju.

7.7. Mjere zaštite voda

Zemljište i vodene površine u području zaštite izvorišta vodosnabdijevanja moraju biti zaštićeni od namjernog ili slučajnog zagađivanja i drugih uticaja koji mogu nepovoljno djelovati na izdašnost izvorišta i zdravstvenu ispravnost vode.

Neophodno je pripremiti sveobuhvatnu studiju odvođenja atmosferskih voda za Opštinu Bar pri čemu će se akcenat staviti na područja koja nijesu obuhvaćena ranijim studijama a na kojima je planskim rješenjem predviđena izgradnja različitih sadržaja, kao i studiju opravdanosti za PPOV.

Opštini Bar prijeti ozbiljan rizik ukoliko zbog neadekvatne sanitarne zaštite dugotrajno izgubi neke od vrlo važnih izvorišta kao što su Kajnak i Brca. Ostala lokalna izvorišta u naseljima po mjesnim zajednicama manje su ugrožena sa ovog aspekta, mada se i ona moraju stalno kontrolisati. Sve vodovodne sisteme na crnogorskom primorju potrebno je maksimalno unaprijediti u sanitarnom i tehničkom pogledu, sa ciljem postizanja potrebnog kvaliteta i sigurnosti u vodosnabdijevanju sa ciljem smanjenja rizika od nestašice vode na najmanju moguću mjeru. Za zone zaštite izvorišta koja se koriste za snabdijevanje vodom uradiće se i primjenjivati projekti zona sanitarne zaštite izvorišta, kojima će se utvrditi ražim korišćenja prostora u pojedinim zonama sanitarne zaštite izvorišta. Ovi režimi su osnov za planiranje i projektovanje objekata i načina njihovog rada, ukoliko se objekti nalaze unutar sanitarnih zona zaštite.

7.8. Zaštita mora

Kao prioritetnu obavezu, predvidjeti izgradnju kanalizacionih sistema i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV) prije ili u toku izgradnje planiranih turističkih objekata.

Neophodan je strožiji stepen zaštite mora od plovni objekata u Luci Bar kroz:

- praćenje i koordiniranje akcija informisanja i dojava u slučaju mogućih zagađenja, kao i podataka o stanju mora, razvijanju mogućih zagađenja i sl.;

- obezbjeđenje adekvatne opreme i obučeno osoblje koje je u stanju da prati, analizira, kontroliše, sanira i čisti zagađena područja mora, obale i podmorja;
- kontrolu tehnoloških otpadnih voda sa brodova i sprovođenje mjera za spriječavanje ispuštanja kaljužnih i balastnih voda sa brodova;
- Uvođenje održivog sidrenja, odnosno postavljanje ekoloških sidrišta koja ne oštećuju morske ekosisteme, kao što su plutače umjesto tradicionalnih sidara.
- Upravljanje posjetama, odnosno graničavanje broja posjetilaca u popularnim destinacijama kako bi se spriječila prenatrpanost i očuvali prirodni resursi.
- postavljanje plivajućih brana koje će biti upotrijebljene za slučaj slučajnog ispuštanja nafte, naftnih derivata ili ulja, kao i drugih oblika zagađenja u akvatorijum luke;
- preduzimanje mjera sanacije zagađenih područja i pratiti tokove flore i faune na tom području;
- Potrebno je sprovoditi kontinuirano istraživanje morskog biodiverziteta.
- Zaštitu kupališta od neželjenih intervencija u prostoru treba sprovoditi u skladu sa Atlasom crnogorskih plaža i kupališta (JP Morsko dobro, april 2020.), poštujući opšte principe i propisane smjernice. Za svaki pojedinačni predviđeni objekat koji prostorno bude lociran u zaštićenim područjima u zoni morskog dobra Crne Gore, potrebno je pribaviti od Agencije za zaštitu prirode i životne sredine dozvole za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom području, u skladu sa članom 40 Zakona o zaštiti prirode („Sl. list CG“, broj 54/16).

7.9. Mjere zaštite zemljišta

Radi zaštite i sprečavanja nepovoljnog uticaja na raspoloživost i kvalitet poljoprivrednog zemljišta kroz prostorno-plansku dokumentaciju koja će se donijeti na osnovu, i u skladu sa predmetnim PUP-om treba preduzeti sledeće mjere:

- smanjiti korištenje kvalitetnog zemljišta za nepoljoprivredne svrhe, podsticati organsko-biološku poljoprivredu
- prednost dati tradicionalnim poljoprivrednim granama koje imaju povoljne uslove za proizvodnju,
- kod određivanja lokacija za građevinska područja / građevinsko zemljište i
- trase saobraćajnih i drugih infrastrukturnih sistema na prostoru a, mora se zaštititi poljoprivredno zemljište od promjene namjene, naročito izbegavajući njegovu fragmentaciju.

7.10. Mjere zaštite stanovništva

Mjere zaštite stanovništva koje se odnose na lokalno stanovništvo u okviru obuhvata plana i u blizini obuhvataju prije svega mjere zaštite od aerozagađenja, buke, zagađenja voda i zemljišta.

- U procesu izvođenja radova na tokom realizacije planskih rješenja, Izvođač će koristiti mehanizaciju koja će zadovoljiti granične vrijednosti emisija zagađujućih materija u izduvnim gasovima dizel motora, koje su propisane od Komisije EU (Stage IV);
- Za vrijeme vjetra i sušnog perioda neophodno je redovno kvasiti materijal od iskopa, radi redukovanja emisije prašine;
- Iskop odlagati tako da se njegovo rasipanje svede na najmanju moguću mjeru;
- Vozila sa motorima na unutrašnje sagorijevanje moraju imati zvanični sertifikat o izduvnim gasovima;
- Kamioni za prevoz materijala od iskopa, asfalta i granulata trebaju biti pokriveni radi zaštite okoline od prašin;
- Vozila koja u određenom trenutku nisu neophodna za rad treba ugasiti;
- Ograničiti brzinu vozila na gradilištu u cilju sprječavanja podizanja prašine;
- Građevinska mehanizacija koja će biti angažovana na izvođenju projekta treba da zadovolji Evropske standarde za vanputnu mehanizaciju (EU Stage III B i Stage IV iz 2006. odnosno 2014. god.) prema Direktivi 2004/26/EC;
- Korišćenjem dobro održavane opreme i korišćenjem opreme sa prigušivačima zvuka, u skladu sa postojećim regulativama za kontrolu buke i ograničavanjem radnih aktivnosti na dnevno radno vrijeme;
- Izvođač radova je obavezan da izvrši pravilan izbor građevinskih mašina sa emisijom buke koje ne prelaze dozvoljene vrijednosti u životnoj sredini pri radu. Tokom izvođenja radova održavati mehanizaciju, građevinske mašine i prevozna sredstva u ispravnom stanju, sa ciljem maksimalnog smanjenja buke, kao i eliminisanja mogućnosti curenja nafte, derivata i mašinskog ulja;
- Izbjegavati simultan rad velikog broja bučnih mašina,
- Po završetku radova, cjelokupni korišćeni pojas gradilišta urediti i dovesti u prvobitno ispravno stanje, višak materijala vratiti u skladište, a otpadni materijal s gradilišta odvesti na odgovarajuću deponiju.
- Kolovozne i pješačke površine popraviti, a travnate površine isplanirati i zasijati travom, te očistiti kolovozne kanale. Pri izvođenju radova, sve predviđene iskope u blizini postojećih instalacija treba izvršiti ručno, paziti da se ne oštete već postojeće instalacije i da se što manje ošteti korijenje.

7.11. Mjere zaštite životne sredine od prekograničnih uticaja

Kao potpisnica ESPOO Konvencije (implementirano kroz odgovarajuću zakonsku legislativu) Crna Gora se obavezala da obavijesti druge države u pogledu projekata koji mogu da imaju prekogranični uticaj.

Područja uz granicu u segmentu zaštite životne sredine potrebno je sagledati u kontekstu cjelovitog ekosistema, odnosno u prekograničnoj saradnji sa susjednim državama, sa kojima zajednički treba raditi na sprječavanju prekograničnih uticaja na životnu sredinu, pogotovo u fazi izrade projektne dokumentacije, odnosno Elaborata o proceni uticaja projekta na životnu sredinu. Tek u ovoj fazi, kada su dostupni svi relevantni inputi, moguće je na osnovu odgovarajućih simulacionih modela utvrditi da li i i kakvi prekogranični uticaji se mogu očekivati u toku realizacije konkretnih investicionih projekata.

8. RAZLOZI KOJI SU POSLUŽILI KAO OSNOVA ZA IZBOR VARIJANTNIH RJEŠENJA

Na osnovu strateških opredjeljenja, opštih i posebnih ciljeva razvoja CG i opštine Bar, moguća su **dva osnovna scenarija** socio-ekonomskog razvoja planskog područja, od kojih zavise koncepcije njegovog prostornog razvoja.

Prvi scenario socio-ekonomskog razvoja opštine sastoji se u nastavljanju koncentracije stanovništva, neproizvodnih i proizvodnih aktivnosti i funkcija u primorskom pojasu, pretežno na motivima usluga (prvenstveno u turizmu i trgovini), saobraćaja (pomorskog i kopnenog) i urbanog standarda (u stanovanju, javnim službama i servisima), uz depopulaciju i socio-ekonomsko zapostavljanje ostalog, najvećeg dijela teritorije opštine.

Drugi scenario socio-ekonomskog razvoja sastoji se, u dosad zapostavljenoj, diverzifikaciji aktivnosti i ravnomjernijem rasporedu stanovništva, privrede i društvenog standarda na čitavoj teritoriji opštine.

Po prvom scenariju koncentrisanog socio-ekonomskog razvoja, na sceni je *alternativa kompetitivnog/konkurentnog* prostornog razvoja opštine u primorskom pojasu, sa urbanizacijom prostora, intenzivnom izgradnjom suprastrukture stanovanja, turističkog smještaja, javnih službi

i servisa, kao i izgradnjom saobraćajne i tehničke infrastrukture – Luke Bar, magistralnih, regionalnih i lokalnih puteva, željeznice, vodovoda, elektro-mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i dr.

Prednosti konkurentne alternative su:

- ✓ ukupna razvijenost i razvojna konkurentnost primorskog pojasa opštine u odnosu na ostale primorske opštine CG, prostor Države i okruženja;
- ✓ izražena saobraćajna pristupačnost (putem Luke, željeznice i magistralnih saobraćajnica), koja omogućava razvoj nacionalnog transportno-logističkog klastera (kroz integraciju pomorskog, drumskog i željezničkog saobraćaja, sa slobodnom zonom, čistom industrijom i dr.);
- ✓ urbana struktura Bara sa stambenim fondom, javnim službama, servisima i komunalnom opremom;
- ✓ turistička atraktivnost mora i morske obale, izgrađeni kapaciteti turističkog smještaja i sadržaji turističke i sportsko-rekreativne infrastrukture;
- ✓ zasadi maslina i agruma, raspoloživo zemljište za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju;
- ✓ kulturna dobra, posebno Starog Bara;
- ✓ pristupačne i komunalno opremljene lokacije za državne i lokalne objekte od opšteg interesa i za koncesije. Prema stavovima nekih ekologa i biologa, prednost alternative bi bila u oslobađanju planinskog i jezerskog dijela opštine od razvojnih pritisaka, što bi pogodovalo zaštitu prirode u proglašenom NP Skadarsko jezero i predloženom Regionalnom parku prirode Rumija, ali su ovi stavovi neodrživi i neprihvatljivi.

Ipak, brojni nedostaci konkurentne alternative su:

- ✓ preraubovanje primorskog prostora, posebno izgradnjom suprastrukture turističkog smještaja i stanovanja, koja je znatnim dijelom bila neplanska, uz znatno zaostajanje izgradnje infrastrukture, posebno saobraćajnica i kanalizacije (kako zbog nedostatka sredstava CG i lokalne samouprave, tako i zbog ograničenja izazvanih neplanskom izgradnjom);
- ✓ dalja koncentracija ljudi i aktivnosti i dalji pritisak na ograničene prirodne resurse primorskog pojasa, uz istovremeno zapostavljanje svih resursa najvećeg dijela opštine;
- ✓ znatno ograničavanje građevinskog zemljišta potrebnog za širenje Luke i formiranje saobraćajno-logističkog klastera oko nje, zbog ekspanzije turističke i stambene izgradnje Bara;
- ✓ „zaziđivanje“ najužeg obalnog pojasa Morskog dobra turističkom i drugom izgradnjom, uz ugrožavanje plaža i njihovih zelenih zaleđa, kao glavnih resursa primorskog turizma;
- ✓ konflikt funkcija Luke i saobraćajno-logističkog klastera sa industrijom, sa jedne strane, i turističkog i urbanog razvoja, sa druge;
- ✓ sem u Baru, osjetno zaostajanje sadržaja javnih službi i servisa za izgrađenim sadržajima turističkog smještaja i stanovanja u neorganizovanoj mreži naselja;

- ✓ povećano ugrožavanje životne sredine zbog koncentracije stanovništva, aktivnosti i izgradnje, posebno od Luke i saobraćajno-logističkog klastera sa industrijom, zatim od drumskog i željezničkog saobraćaja, kao i od nekanalisanih ili neadekvatno kanalisanih fekalnih i atmosferskih voda, uz povećan rizik koncentrisanih građevinskih struktura u slučaju ratnih sukoba, elementarnih nepogoda i tehničko-tehnoloških akcidenata (zemljotresa, poplava, požara i dr.);
- ✓ pretvaranje najboljeg poljoprivrednog zemljišta opštine (posebno za rane proizvode, zbog maritimne klime) u građevinsko i zanemarivanje poljoprivrede, uz degradaciju predjela i smanjenje prirodnog i kulturnog zelenila;
- ✓ smanjivanje raspoloživih lokacija za državne i lokalne objekte od opšteg interesa i za značajnije koncesije; i dr.

Ako se nastave dosadašnji trendovi ovakvog prostornog razvoja primorskog pojasa opštine, njegova održivost biće u doglednoj budućnosti znatno smanjena brojnim od navedenih nedostataka konkurentne alternative.

Po drugom scenariju diverzifikovanog i teritorijalno ravnomjernijeg socio-ekonomskog razvoja opštine, ima realnih izgleda za ostvarivanje *kohezione alternative* prostornog razvoja opštine, sa zadržavanjem i naseljavanjem stanovništva, razvojem aktivnosti, rekonstrukcijom i izgradnjom sadržaja supra i infrastrukture na dosad zapostavljenom jezerskom i brdsko-planinskom području opštine.

Prednosti kohezione alternative su: ravnomjerniji i ravnopravniji razvoj stanovništva i aktivnosti korišćenjem svih resursa opštine, uz smanjenje pritiska na ograničene resurse primorskog pojasa; razvoj diverzifikovane, multifunkcionalne poljoprivrede kompletnijim korišćenjem primorskih, jezerskih i brdsko-planinskih uslova i resursa; ruralni razvoj diverzifikacijom ruralne ekonomije, zasnovan posebno na poljoprivrednoj proizvodnji i turizmu porodičnog tipa; disperzni razvoj industrije i MSP (van Bara naslonjen na poljoprivredu i lokalne prirodne resurse); komparativne prednosti u raznovrsnosti turističkih motiva mora i morske obale, jezera i jezerske obale, planinskog prostora i ruralnog pogrđa; razvoj bogatije, cjelogodišnje turističke ponude na motivima jezerskih i planinskih prirodnih i stvorenih resursa i vrijednosti (vidovi eko-, etno-, spomeničkog, vjerskog, planinskog, lovnog, ribolovnog, seoskog i drugog turizma); omogućavanje uravnotežene mreže naselja, saobraćajno pristupačnijih i opremljenijih komunalnom infrastrukturom, javnim službama i servisima; omogućavanje boljeg kvaliteta životne sredine smanjenjem pritiska na primorski pojas i ekološki održivim aktivnostima na ostalim područjima opštine; bolja zaštita, uređenje i kulturološko korišćenje predjela, prirodnih i kulturnih dobara i kulturne baštine u prisustvu lokalnog stanovništva i u okviru diverzifikovane privrede i turizma; manja ukupna ranjivost prostora u ratnim uslovima i uslovima elementarnih nepogoda i tehnološko-tehnoloških akcidenata, zbog manje koncentracije ljudi i izgrađenih struktura u

prostoru; veće mogućnosti izbora lokacija za državne i lokalne objekte od opšteg značaja, kao i za koncesiona područja.

Nedostaci kohezione alternative su: potrebno vrijeme, promjena shvatanja vrijednosti, politička volja, planovi i sredstva za ostvarivanje kohezionog prostornog razvoja; smanjenje ulaganja u primorski pojas za račun povećanog ulaganja u ostali dio opštine; odmakla depopulisanost prostora opštine van primorskog pojasa (sa jednim brojem potpuno ugašenih sela), bez vitalnog stanovništva, sa zapuštenom poljoprivredom i drugim aktivnostima, sa nepristupačnim, komunalno neopremljenim i ruiniranim selima bez osnovnih javnih funkcija; velika potrebna ulaganja u infrastrukturu i javne službe disperzovanih naselja u opštini; nepostojanje industrijskih kapaciteta, turističkog smještaja i turističke infrastrukture na najvećem dijelu opštine; ograničenja aktivnosti i izgradnje u jezerskom pojasu zbog režima zaštite proglašenog NP Skadarsko jezero i režima zaštite predloženog Regionalnog parka prirode Rumija (posebno za izgradnju turističkog smještaja i turističke infrastrukture, kao i za eksploataciju mineralnih sirovina, industriju, poljoprivredu, ribarstvo, lovstvo i dr.); ugrožavanje životne sredine oko lokaliteta eksploatacije mineralnih sirovina i objekata krupne saobraćajne infrastrukture; infrastrukturna nepristupačnost i neopremljenost potencijalnih lokacija za državne i lokalne objekte od opšteg značaja i za koncesije. Alternativa kohezionog, u odnosu na alternativu kokurentnog prostornog razvoja, omogućava održiviji razvoj opštine u dugoročnom periodu, ali su za ostvarivanje održivije alternative potrebni vrijeme, sredstva, organizacioni i brojni drugi uslovi.

Prostorni razvoj opštine u budućem periodu, na putu ka kohezionoj alternativni, treba da se ostvaruje u odgovarajućem kompromisu konkurentne i kohezione alternative, uz selektivno ulaganje u primorski pojas i pojačano finansiranje i podsticanje razvoja, prvenstveno šireg jezerskog pojasa, a zatim i brdsko-planinskog područja.

Selektivno ulaganje u primorski pojas treba obavezno da obuhvati Luku i nacionalni transportno-logistički klaster sa čistom industrijom, zatim intenziviranje razvoja poljoprivrede, kompletiranje javnih službi i servisa u organizovanijoj mreži naselja, dovršavanje sistema vodosnabdjevanja i kanalizacije fekalnih i atmosferskih voda, rekonstrukciju i izgradnju puteva i željeznice, regulisanje otpada, izgradnju turističke i sportsko-rekreativne infrastrukture i zaštitu i prezentaciju kulturnih dobara i kulturne baštine, posebno Starog Bara, ali uz pooštrenu restrikciju neplanske izgradnje turističkog smještaja i stanovanja.

Pojačano finansiranje i podsticanje ostalog, najvećeg dijela opštine treba započeti u širem pojasu Skadarskog jezera, na područjima Crmnice i Krajine, uz odgovarajući kompromis između režima zaštite Nacionalnog parka i razvojnih potreba opštine, posebno lokalnog stanovništva jezerskog pojasa. Ovaj kompromis podrazumjeva povećanje sadržaja turističke infrastrukture i smještaja na

području NP (samo rekonstrukcijom postojećih objekata tradicionalnih naselja) u odnosu na važeće planske odredbe PPPN NP i još veću izgradnju u kontaktnoj zoni NP. Kompromis dalje podrazumjeva intenzivniji razvoj poljoprivrede i male privrede (tradicionalnih oblika na području NP, svih oblika u kontaktnoj zoni), ribarstva, šumarstva i lovstva, unapređenje stanovanja, javnih službi, servisa i komunalne opreme naselja (pod uslovom rigorozne zaštite jezera od fekalnih voda i otpada), rigorozno sprječavanje neplanske izgradnje i dr., uz ostvarivanje najvažnijih odredbi zaštite prirodnih i kulturnih dobara NP, organizovanje njihove prezentacije i sl.

Međutim, sprovedenom analizom u Poglavlju 6 može se zaključiti da su scenario *kompetitivnog/konkurentnog* prostornog razvoja i odabrani scenarij „konkurentnošću do koheziji“ vrlo slični. Planom je predviđen kompromis konkurentne i kohezivne alternative, uz selektivno ulaganje u primorski pojas i pojačano finansiranje i podsticanje razvoja, prvenstveno šireg jezerskog pojasa, a zatim i brdsko-planinskog područja što može dovesti do konvergencije scenarija, odnosno spajanja 2 scenarija u jedan.

Kao rezultat ovo može dovesti do:

- nastavka neracionalnog korišćenja prostora i ugrožavanja životne sredine, bez uvođenja i održavanja ekoloških pravila u korišćenju prostora,
- sadržavanja niskog nivo korišćenja biološkog, geografskog i pejzažnog diverziteta barskog područja;
- nastavka sa praksom ugrožavanja zaštićenih područja i zapostavljanja javnih dobara i javnih prostora, prisvajanja javnih dobara bez adekvatne, ili čak bez ikakve nadoknade;
- nedovoljnog ulaganja u prostor koji je namijenjen za društvene djelatnosti;
- nastavka sa neadekvatnim korišćenjem prirodnih dobara (spomenika prirode, predijela izuzetnih odlika, prirodnih staništa živog sveta, vode, zemljišta, vazduha, itd.), zbog pretjerano intenzivnog i prostorno neravnomjernog razvoja turizma.

9. PRIKAZ MOGUĆIH ZNAČAJNIH PREKOGRANIČNIH UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

U skladu sa zakonskom obavezom i ovom strateškom procjenom uticaja na životnu sredinu predmetnog PUP-a razmatrana su pitanja i problemi u vezi sa prekograničnim uticajima planiranih aktivnosti i rješenja na životnu sredinu susjednih država.

Prekogranični uticaji mogu proizaći iz planiranih aktivnosti koje imaju potencijal da promijene kvalitet životne sredine u susjednim državama. U skladu s Protokolom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu, susjedne države su dužne identifikovati sve moguće uticaje planiranih aktivnosti u ranoj fazi planiranja. Ova identifikacija zahteva intenzivnu saradnju i komunikaciju između stranaka, koja se ostvaruje putem obavještenja i konsultacija.

U procesu identifikacije uticaja, posebna pažnja se posvećuje prekograničnoj prirodi tih uticaja. Načini identifikovanja i kriterijumi za utvrđivanje značajnih uticaja strategije na životnu sredinu obuhvataju analizu intenziteta uticaja planiranih aktivnosti, uzimajući u obzir potencijalne prekogranične efekte.

Ukupno gledano, Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu i Protokol o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu predstavljaju ključne instrumente koji podstiču regionalnu saradnju i održivo upravljanje životnom sredinom, čime se postiže ravnoteža između ekonomske aktivnosti i očuvanja prirode.

Što se tiče same Opštine Bar, na dijelu Skadarskog jezera i malom dijelu jezerske obale, granica opštine poklapa se sa državnom granicom CG i Republike Albanije. Dakle, planska rješenja mogu imati prekogranični uticaj na teritoriju Albanije pa je posebna pažnja data rješenjima čije su aktivnosti predviđene u bilizini ove granice. Ipak, činjenica da granicu čini u najvećem dijelu Skadarasko jezero, koje je i Nacionalni plark Crne Gore, a pod posebno režimom zaštite u skladu sa zakonima Crne Gore, dovodi do zaključka da se ne očekuju negativni prekogranični uticaji.

Tako je jedno od posebnih ciljeva ovog plana zaštita Skadarskog jezera od zagađivanja raznovrsnim otpadnim materijama, koje će imati kao rezultat unapređenje kvaliteta voda i jezerskog ekosistema i u susjednoj Albaniji. Još jedan cilj se odnosi na razvoj vodne infrastrukture i sprovođenju kvalitetnih rješenja vodosnabdjevanja, evakuacije otpadnih voda i zaštite površinskih i podzemnih voda od zagađivanja, a posebno Skadarskog jezera.

Takođe, plan posebnu pažnju daje regulaciji vodnog režima Skadarskog jezera, rijeke Bojane i rijeke Drim u cilju stvaranja stabilnosti oticanja vode iz Skadarskog jezera i rješavanja problema čestih poplava priobalnog područja. Ovakvim rješenjem omogućiće se otvaranje plovnog puta prema Jadranskom moru, pročišćavanjem rijeke Bojane, što će stvoriti uslove za izgradnju zimovnika za plovne objekte i otvaranje međunarodnog plovnog puta na relaciji luka Virpazar-pristanište Ckla-Zoganj i luka Skadar u Republici Albaniji i dalje, rijekom Bojanom, prema Jadranskom moru.

Planom su identifikovana i ograničenja koja se odnose na veze područja sa okruženjem, pored kopnenog, kao rezultat napuštenog plovnog saobraćaja jezerom, koji je nekad imao značajnu funkciju za povezivanje obalskih naselja u CG i Albaniji.

Poseban problem zaštite NP i razvoja područja Skadarskog jezera predstavlja nedovoljna usklađenost strateških opredjeljenja CG i Albanije u pogledu korišćenja akvatorija i obala, zaštite prirodne i kulturne baštine, privrednog razvoja, izgradnje i uređenja prostora (posebno zajedničko regulisanje otpadnih voda koje se slivaju u jezero iz industrije i naselja – u CG iz Podgorice, Cetinja i dr., u Albaniji iz Skadra.

Kao jedan od ograničenja na području Skadarskog jezera prepoznata su i nedovoljna zaštita NP od strane nadležnih službi, i nekorišćenju imidža NP kao razvojnog motiva, u nedostatku detaljnijih planskih dokumenata i u neregulisanoj saradnji CG sa Albanijom na zajedničkoj zaštiti, uređenju i korišćenju Skadarskog jezera.

Kao jedna od ograničenja na Barskoj rivijeri prepoznat je granični položaj prema Albaniji koji značajno doprinosi odnosima bez saradnje u turizmu i drugim aktivnostima.

PUP Bar prepoznaje kao jedan od glavnih preduslova ostvarivanja disperzije razvoja i efikasno saobraćajno povezivanje, kako između samih naselja, tako i ka opštinskom centru Baru, ali i ka ostalim centrima regionalnog i državnog značaja (Ulcinj, Budva, Podgorica), uz adekvatno povezivanje sa prekograničnim centrima u neposrednom okruženju, odnosno sa Skadarom u Albaniji.

Dakle, iz gore navedenih planskih rješenja može se zaključiti da će oni u velikoj mjeri doprinijeti pozitivnom prekograničnom uticaju u cilju unapređenja segmentate životne sredine ali i boljoj regionalnoj povezanosti i sa sradnji sa susjedom Albanijom.

Ipak, kao potencijalni negativni uticaji na životnu sredinu su identifikovani sljedeći planirani projekti:

- plovno-kopneni granični prelaz prema Republici Albaniji;
- Jadranska magistrala za brzi motorni saobraćaj: Debeli Brijeg (granica sa Hrvatskom) – Herceg Novi – prelaz preko Bokokotorskog zaliva – Tivat – Budva – Bar – Ulcinj – reon Friskanjela (granica prema Albaniji);
- Studija jezerskog saobraćaja po Skadarskom jezeru, sa smjernicama za uspostavljanje plovnihi puteva – u saradnji sa Republikom Albanijom;
- Studija vodnog saobraćaja između Skadarskog jezera i Jadranskog mora – u saradnji sa Republikom Albanijom;
- Projekat regulacije hidrološkog kompleksa Skadarsko jezero – rijeka Bojana – rijeka Drim – u saradnji sa Republikom Albanijom.

Za svaki od ovih projekata neophodno je obaviti prekogranične konsultacije sa Republikom Albanijom u procesu procjene uticaja na životnu sredinu.

10. PROGRAM PRAĆENJA STANJA (MONITORING) ŽIVOTNE SREDINE U TOKU SPROVOĐENJA PLANA

Uspostavljanje sistema monitoringa jedan je od prioritetnih zadataka kako bi se mjere zaštite životne sredine koje su predložene u Prostorno urbanističkom planu mogle uspješno kontrolisati i pratiti pri implementaciji tog planskog dokumenta. Program praćenja stanja životne sredine može biti sastavni dio postojećeg programa monitoringa koji obezbeđuje nadležni državni ili opštinski organ ili ciljano uspostavljen. U skladu sa Zakonom o životnoj sredini („Sl. list CG, br. 62/16), monitoring se vrši sistematskim mjerenjem, ispitivanjem i ocjenjivanjem indikatora stanja i zagađenja životne sredine koje obuhvata praćenje prirodnih faktora, odnosno promjena stanja i karakteristika životne sredine, uključujući i prekogranični monitoring, i to:

- praćenje imisija odnosno kvaliteta životne sredine, vazduha, vode, zemljišta, biljnog i životinjskog svijeta,
- praćenje zagađenja životne sredine odnosno emisija u životnoj sredini;
- praćenje uticaja zagađenja životne sredine na zdravlje ljudi; praćenje uticaja važnih sektora na segmente životne sredine; praćenje prirodnih pojava odnosno praćenje i nadziranje meteoroloških, hidroloških, erozijskih, seizmoloških, radioloških i drugih geofizikalnih pojava, koje se sprovodishodno posebnom propisu;
- praćenje stanja očuvanosti prirode, koje se sprovodi shodno posebnom propisu; - praćenje stanja buke i otpada, rana najava akcidentnih zagađivanja, kao i preuzetihobaveza iz međunarodnih ugovora;
- praćenje drugih pojava koje utiču na stanje životne sredine. Kriterijume za određivanje broja i rasporeda mjernih mjesta, mrežu mjernih mjesta, obim i učestalost mjerenja, klasifikaciju pojava koja se prate, metodologiju rada i indikatore zagađenjaživotne sredine i njihovog praćenja, rokove i način dostavljanja podataka, utvrđuju nadležni organi.

10.1. Monitoring kvaliteta vazduha

U skladu sa Uredbom o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha ("Službeni list CG", br. 44/2010 i 13/2011), uspostavljena je Državna mreža za praćenje kvaliteta vazduha. Teritorija Crne Gore podijeljena je u tri zone, koje su određene preliminarnom procjenom kvaliteta vazduha u odnosu na granice ocjenjivanja zagađujućih materija na osnovu dostupnih podataka o koncentracijama zagađujućih materija i modeliranjem postojećih podataka.

U skladu sa evropskom i domaćom regulativom reprezentativnost stanica za praćenje kvaliteta vazduha u zoni kvaliteta vazduha određuje se na osnovu ključnih izvora zagađenja i broja stanovnika u zoni, pa je propisani minimum jedna mjerna stanica na 250,000 ljudi. U južnoj zoni kvaliteta vazduha postavljene su dvije mjerne stanice (u Baru stanica koja prati uticaj pozadinskog zagađenja u urbanom području i u Kotoru, stanica koja prati zagađenje koje potiče od drumskog i pomorskog saobraćaja) U južnoj zoni kvaliteta vazduha koja obuhvata primorske opštine ima oko 155,000 stanovnika¹³ Važno je napomenuti da dugoročna automatska mjerenja koja se sprovode od 2009. godine nisu ukazala na prekoračenja propisanih graničnih vrijednosti, a rezultati mjerenja iz 2022. godine sa mjerne stanice u Baru prikazani su u Poglavlju 2 ovog Izvještaja.

10.2. Monitoring mora i vodotokova

Neophodno je nastaviti sa realizacijom Programa monitoringa površinskih vodotokova koji uključuju i vode Skadarskog jezera, kao što je to bio slučaj i do sada.

Takođe, nastaviti sa sprovođenjem monitoringa stanja morskog ekosistema priobalnog mora Crne Gore. Program treba da obuhvata:

- Program opšteg kvaliteta priobalne vode mora, na udaljenosti od 1 nautičke milje od obale, na tri dubine
- Program praćenja eutrofikacije
- Program praćenja bioloških indikatora
- Program praćenja kvaliteta voda za marikulturu i ekotoksikologija riba
- Program ispitivanja kvaliteta voda lučkih akvatorijuma
- Program praćenja unosa pritokama i efluentima
- Monitoring trenda zagađenja.

Pored navedenih monitoring programa neophodno je vršiti i monitoring izvorišta za vodosnabdijevanje pitkom vodom u obalnim dijelu iz lokalnih izvorišta. Monitoring mora u

¹³ MONSTAT, Procjenjeni broj stanovnika po opštinama sredinom godine

narednom periodu treba prilagoditi IMAP programu monitoringa koji je usvojen od strane UN Environment/MAP Programme.

10.3. Monitoring kvaliteta zemljišta

Kako je navedeno u Poglavlju 2 na području Opštine Bar uzorkovanje zemljišta je izvršeno na tri lokacije, poslednji put 2009. godine. Radi utvrđivanja sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu, neophodno je nastaviti sa realizacijom Programa monitoringa štetnih i opasnih materija u zemljištu na lokacijama utvrđenim programom koji obuhvata obradivo i neobradivo zemljište na velikom broju lokacija kao i lokacije u blizini postojećih deponija komunalnog otpada. Monitoring zemljišta na području Obalnog područja treba da se sprovodi u skladu sa Pravilnikom o dozvoljenim koncentracijama štetnih i opasnih materija u zemljištu i metodama za njihovo ispitivanje.

10.4. Monitoring biodiverziteta

Monitoring biodiverziteta i zaštićenih prirodnih dobara vrši se radi očuvanja kompaktnosti i funkcionisanja najznačajnijih/najvrednijih područja koja će dugoročno obezbijediti funkcionisanje živog svijeta. U tom kontekstu, osim obaveznog monitoringa u NP "Skadarsko jezero", u sprovođenju nacionalnog monitoring biodiverziteta treba uključiti lokacije na području Obalnog područja na kojima će se pratiti stanje: (i) zaštićenih prirodnih dobara, prioritetno na sledećim zaštićenim lokalitetima: (a) na kopnu: plaza Pećin (b) na moru: oko ostrva Katiči (ii) staništa i vrsta na području nacionalne Ekološke mreže, nakon donošenja akta o uspostavljanju Ekološke mreže.

10.6. Monitoring buke

Monitoring intenziteta buke pratiti se u skladu sa odredbama iz Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini i Pravilnika o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičkih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke na već korišćenim lokacijama za mjerenje nivoa buke. U cilju realizacije planskih aktivnostiposebno turističkih kapaciteta ili saobraćajne infrastrukture, neophodno je uspostaviti kontinualni monitoring buke

na kritičnim mjestima i na osnovu tih podataka izraditi modele buke za pojedina naselja. Tim prije svega jer nivo buke izmjeren u toku 2022. godine prekoračivao dozvoljene vrijednosti.

Posebnu pažnju treba obratiti na nivoe buke u zaštićenim područjima. Takođe u skladu sa ECAP pristupom za postizanje dobrog stanja životne sredine - GES (Good environmental status) potrebno je razviti i metode mjerenja podvodne buke u cilju zaštite morskog ekosistema.

11. ZAKLJUČCI

Rezultati procjene uticaja varijantnih rješenja na životnu sredinu pokazali su da je sa aspekta uticaja, odnosno zaštite životne sredine najprihvatljiviji **scenario kohezije**, iako je ovaj scenario vrlo nedovoljno opisan u planu, što predstavlja nedostatak dokumenta.

Međutim, sprovedenom analizom u Poglavlju 6 može se zaključiti da su scenario kompetitivnog/konkurentnog prostornog razvoja i odabrani scenarion „konkurentnošću do koheziji“ vrlo slični. Planom je predviđen kompromis konkurentne i kohezivne alternative, uz selektivno ulaganje u primorski pojas i pojačano finansiranje i podsticanje razvoja, prvenstveno šireg jezerskog pojasa, a zatim i brdsko-planinskog područja što može dovesti do konvergencije scenarija, odnosno spajanja 2 scenarija u jedan.

Iako se kroz Plan potencira poštovanje propisa vezanih za zaštićena područja, određeni projekti, naročito kompleksni projekti od nacionalnog značaja, (izgradnja auto-puta, proširenje kapaciteta luke Bar) mogu imati značajno negativne posljedice na zaštićena područja. Sa druge strane, zaštita Rumije i projekat zaštite stare masline mogu imati pozitivne efekte.

Razvoj industrije ocjenjen je kao izrazito negativan u području Barske rivijere zbog koncentracije različitih aktivnosti u vrlo ograničenom prostoru (drumski, željeznički i pomorski saobraćaj, pretovar i skladištenje rasutog tereta, naftnih derivata, planirani termoeenergetski objekat, koncentracija turista i uslužnih djelatnosti, povećano generisanje otpada).

Izuzetno negativan uticaj saobraćaja na području Barske rivijere i Skadarskog jezera procenjen je zbog nedostatka tehničkih uslova za neutralizaciju benzinskih para na terminalima, tehničkih uslova za snabdjevanje brodova energijom sa kopna i sinergijskog djelovanja različitih aktivnosti na području Luke Bar, dok je na području Skadarskog jezera, zbog osjetljivosti ovog zaštićenog područja negativno ocjenjena mogućnost prolaska autoputa kroz nacionalni park.

Uvidom u sumarnu tabelu jasno se izdvajaju krupni kapitalni projekti sa potencijalnim izraženim negativnim uticajima na životnu sredinu:

- proširenje kapaciteta Luke Bar sa negativnim efektima na kvalitet morske vode i rizicima od konstantnog i havarijskog zagađivanja mora, kao i negativnim efektima na kvalitet vazduha zbog pretovara rasutog tereta;
- Istraživanje ugljovodonika i eventualna izgradnja gasovodnog sistema u podmorju sa negativnim uticajima na ekosistem tokom izvođenja radova i kasnije od mogućeg havarijskog curenja;
- Izgradnja autoputa Bar-Boljari koja bi se negativno odrazila na zaštićeno područje (Nacionalni park "Skadarsko jezero") ali i na kvalitet vazduha;
- Rizike od zagađenja mora koje donosi intenzivniji pomorski saobraćaj i sa njim povezane aktivnosti (npr. pretakanje i skladištenje brodskog goriva).

Ključni pozitivni uticaji dolaze iz sektora zaštite i obnavljanja šuma sa pozitivnim uticajem na kvalitet vazduha i voda, sprječavanje erozije i šumskih požara, zaštitu predjela i ublažavanje negativnih uticaja klimatskih promjena i konačno na stanovništvo, kroz sve funkcije zdravih šuma.

Sumarno, područja za koja postoji mogućnost da budu izložena značajnom riziku su sljedeća:

- Obalno područje gdje je potrebno spriječiti "zaziđivanje" obale, odnosno prekomjernu izgradnju stambenih i turističkih objekata uz ugrožavanje plaža i njihovih zelenih zaleđa, kao glavnih resursa primorskog turizma;

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR

- Područje Luke Bar gdje već postoji konflikt razvoja saobraćajno-logističkog klastera sa industrijom, sa jedne, i turističkog i urbanog razvoja, sa druge strane;
- Koncesiona područja za eksploataciju mineralnih sirovina;
- Područje Nacionalnog parka "Skadarsko jezero" i kontaktne zone nacionalnog parka;
- Područja velike predione prepoznatljivosti i diverziteta;
- Područja pod uticajem izgradnje autoputa Bar- Boljare.

Kako zaštita prostora podrazumijeva aktivno sprovođenje politika i smjernica ratifikovanih međunarodnih sporazuma, to je kroz Plan neophodna puna implementacija :

- Konvencije o zaštiti morske sredine i priobalnog područja (Barselonska konvencija)
- Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine
- Konvencija o biološkoj raznovrsnosti
- Kartagena protokol o biološkoj raznovrsnosti
- Pariska konvencija o zaštiti svjetske i kulturne baštine
- Evropska konvencija o zaštiti arheološkog nasljeđa
- Konvencija za zaštitu arhitektonskog nasljeđa Evrope
- Konvencija Savjeta Evrope o vrijednosti kulturnog nasljeđa za društvo
- Konvencija o zaštiti evropskih divljih vrsta i njihovih staništa (Bernska konvencija)
- Konvencija o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja (Bonska konvencija)
- Evropska konvencija o predjelima Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama flore i faune (CITES)
- Sporazum o zaštiti afričkih-evroazijskih migratornih ptica (AEWA)
- Sporazum o zaštiti slijepih miševa u Evropi (EUROBATS), rezulocije 3 i 6.

Na kraju, daje se preporuka Opštini Bar da pripremi i donese sledeća lokalna dokumenta:

- Lokalni energetska plan,
- Lokalni plan zaštite životne sredine,
- Plan održive urbane mobilnosti,
- Program poboljšanja energetske efikasnosti,
- Plan adaptacije na klimatske promjene,
- Plan upravljanja biodiverzitetom.

Ovim dokumenta bi se djelimično ili u potpunosti definisale mjere zaštite životne sredine, očuvanja biodiverziteta, ublažavanja klimatskih promjena i prilagođavanja klimatskim promjenama.

12.REZIME

Izmjene i dopune Prostorno-urbanistički plan Opštine Bar (IID PUP) predstavlja planski dokument kojim se usklađuju planske postavke sa faktičkim stanjem na terenu, zatim sa potrebama korisnika prostora koji je u obuhvatu PUP-a, a posebno sa razvojnim opredjeljenjima sa državnog i lokalnog nivoa. Realizacijom planiranih aktivnosti u PUP-u neophodno je obezbijediti optimalne uslove za funkcionisanje cjelokupnog prostora, kako u komunikacijskom, tako i u sadržajnom smislu, a mjerama zaštite onemogućiti njegovu degradaciju, kroz precizno definisanje uslova za korišćenje prostora, izgradnju novih sadržaja i rekonstrukciju postojećih površina, lokaliteta i objekata.

Shodno osnovnoj podjeli teritorije opštine na tri geografske cjeline – A) Barska rivijera, B) Srednje brdsko-planinsko područje, sa planiranim Regionalnim parkom prirode Rumija i C) Područje Skadarskog jezera, sa Nacionalnim parkom i kontaktnom/zaštitnom zonom NP, ove cjeline se dijele na prostorno-funkcijske podcjeline, u kojima će, više ili manje, biti diferencirane planske osnove uređenja i izgradnje u naseljskim i vannaseljskim prostorima.

Planska rješenja su sagledana u periodu do 2025.godine, a pojedina i u dužem, s obzirom da se radi o specifičnom prostoru, koji zbog svojih brojnih potencijala i ograničenja predstavlja veoma važno razvojno područje za Crnu Goru.

Polazeći od strateških opredjeljenja u nacionalnim i drugim razvojnim dokumentima i stavova prethodno izložene Opšte strateške orijentacije, definišu se sljedeći osnovni strateški ciljevi sa sastavnim podciljevima budućeg dugoročnog razvoja opštine Bar:

- ✓ Strateški cilj 1) Razvoj opštine kao prostorno-društvene zajednice sa visokim kvalitetom životne sredine i saobraćajne povezanosti unutar opštine i sa okruženjem, kao i sa dobrom komunalnom opremljenošću naselja.
- ✓ Strateški cilj 2) Maksimalno aktiviranje raspoložive radne snage, radi intenziviranja privrednog rasta i razvoja, prvenstveno u oblastima koje najviše doprinose rastu konkurentnosti opštine, kao i radi rješavanja problema nezaposlenosti.
- ✓ Strateški cilj 3) Razvoj društvene i prostorne zajednice opštine, u kojoj će svi građani moći da iskažu i zadovolje svoje potrebe za pripadanjem i identitetom, druženjem i ličnim razvojem.
- ✓ Strateški cilj 4) Novo strateško upravljanje na teritoriji opštine.

S obzirom da prostor opštine Bar raspolaže izuzetno vrijednim prirodnim resursima (položaj, more i plaže, Skadarsko jezero, planinski predjeli u središnjoj zoni, za prilike u Primorskom regionu - prostrane površine poljoprivrednog zemljišta, maslinjaci, nemetalične mineralne sirovine - kamen, potencijal sunčeve energije, prirodne lepote, kulturno nasljeđe i dr.), zahtjevi korišćenja prirodnih uslova i potencijala na principima održivog razvoja javljaju se kao usmjeravajuće odrednice za prostorni razvoj uopšte, kao i za dalji rad na valorizaciji prirodnih uslova i potencijala za različite namjene korišćenja prostora.

U skladu sa opredijeljenim prirodnim pogodnostima i ograničenjima za razvoj teritorije barske opštine i stepenom izmijenjenosti prirodnih uslova antropogenim djelovanjem, definišu se opšti i posebni ciljevi koje treba ostvariti u postupku izrade Prostorno-urbanističkog plana opštine i ostalih planskih – urbanističkih dokumenata i njihove realizacije.

Usaglašavanje načina korišćenja prirodnih resursa sa potencijalima prirodne sredine i potrebama njene zaštite na principima održivog razvoja:

6. Zaštita Jadranskog mora i Skadarskog jezera od zagađivanja raznovrsnim otpadnim materijama;
7. Zaštita zemljišta od erozije korišćenjem površina na nagibima do 20% za poljoprivrednu proizvodnju, razvoj naselja, izgradnju infrastrukture i drugih objekata;
8. Racionalno korišćenje prirodne šumske vegetacije i proširivanje površina pod šumama;
9. Racionalno korišćenje i zaštita maslinjaka i antropogenih zemljišta
10. Zaštita vazduha, zemljišta i voda od zagađenja od naselja, industrije, saobraćaja, neadekvatne primjene pesticida i veštačkih đubriva u poljoprivrednoj proizvodnji i sl.

Sprečavanje dalje degradacije prirodne sredine i usmjeravanje takvog razmještaja proizvodnih snaga kako ne bi predstavljale faktor ograničenja razvoja, uz maksimalno uvažavanje kriterijuma racionalne teritorijalne integracije privrednih aktivnosti, mreže naselja i saobraćajnica, adekvatnog korišćenja i očuvanja prirodne sredine, uz minimiziranje ukupnih društvenih troškova razvoja.

U odnosu na kapacitete prirodne sredine utvrđuju se sljedeći kriterijumi, načini i uslovi planiranja i funkcionisanja pojedinih aktivnosti:

Saobraćaj – optimalno i međusobno usaglašeno vođenje saobraćajnih tokova - eksternih (magistralnog i regionalnog ranga) i internih (lokalnog i opštinskog ranga) svih vidova saobraćaja, uz insistiranje na usklađivanju saobraćaja i okolnih namjena prostora u smislu minimiziranja nepovoljnih uticaja, posebno magistralnih pravaca, autoputa, brze saobraćajnice, željeznice, Luke, na ukupan razvoj barskog područja.

Poljoprivreda - intenzivnije korišćenje obradivog poljoprivrednog zemljišta do IV bonitetne klase, na nagibima do 20%, terasiranje poljoprivrednih površina na većim nagibima, melioracija i obogaćivanje travnim vrstama livada i pašnjaka na terenima niže bonitetne klase sa nagibom do 25% bez obzira na nadmorsku visinu, regulisanje i umirivanje bujičnih i erozionih područja, agromeliorativni radovi za uspostavljanje optimalnog hidrološkog režima u tlu za uzgoj poljoprivrednih kultura (posebno u zoni Crmnice, Krajine i sl.).

Turizam - razvoj turizma usklađen sa zahtjevima očuvanja prirodnih ambijenata, Jadranskog mora i morskog dobra u cjelini, Skadarskog jezera, vegetacije u planinskoj zoni, specifičnosti reljefa i vrijednosti u predjelima nacionalnog i regionalnog parka, raznovrsnosti predjela, klimatskih prilika, i dr.

Šumarstvo - iako ovo nije djelatnost od primarnog privrednog značaja, veoma je velika važnost šumarstva u procesu zaštite zemljišta od erozije i održanja željenog vodnog bilansa na bujičnom kraškom terenu barske opštine. Intenzivnije gajenje, kao i eksploatacija šuma drvne mase i sporednih šumskih plodova), podrazumijeva veću otvorenost šuma (izgradnja šumskih komunikacija), ali i primjenu intenzivnijih mjera njege i obnove šumskog fonda.

Eksploatacija mineralnih sirovina – verifikovanje pojava i nalazišta mineralnih sirovina za koje je dosadašnjim istraživanjem utvrđeno da postoje rezerve po kvalitetu i količini isplativije za eksploataciju, prvenstveno laoprcu, građevinskog kamena. Dalja eksploatacija mineralnih sirovina obavljaće se uz obavezno sprovođenje detaljnih istraživanja na površinama koje su predviđene za intenzivnu eksploataciju na bazi perspektivnosti i rudokontrolnih elemenata, kao i na planskom korišćenju ovjerenih rezervi u skladu sa opravdanošću aktivnosti eksploatacije i u odnosu na zahtjeve zaštite životne sredine i zahtjeve funkcionisanja okolnih namjena.

Racionalno korišćenje i zaštita neravnomjerno raspoređenog vodnog potencijala – posebno podzemne vode u krasu kao izvorišta vode za piće. Osnovna prostorna mjera zasniva se na pošumljavanju slivova i terena podložnih eroziji. Pored proširivanja površina pod prirodnom ili kulturnom vegetacijom, ubrzano oticanje vode sa teritorije opštine treba regulisati uređivanjem bujičnih vodotoka i riječnih korita i drugim antierozionim mjerama. Neophodno je i očuvanje kvaliteta voda (klasa propisanog kvaliteta) prečišćavanjem upotrebljenih komunalnih i industrijskih voda, izgradnjom standardnih (sanitarno-higijenskih) septičkih jama u selima, uspostavljanjem zona sanitarne zaštite oko izvorišta vodosnabdijevanja i utvrđivanje režima korišćenja prostora unutar ovih zona, organizovanje deponija (izvan domašaja površinskih i podzemnih voda) i savremen tretman otpada.

Ističe se da u uslovima sve veće degradacije prirode, očuvani predjeli postaju sve vrijedniji. Očuvanje predjela se zasniva na svim mjerama koje će biti predviđene u dijelu zaštite i korišćenja poljoprivrednih zemljišta, šuma, voda i drugih prirodnih resursa.

Potencijalno veći pritisci na životnu sredinu, prema strateškim ciljevima razvoja, mogu se očekivati razvojem Bara kao regionalnog centra, razvojem multimodalnog saobraćajnog sistema i slobodne industrijske zone u Baru, odnosno izgradnjom brze saobraćajnice duž Crnogorskog primorja i autoputa Beograd-Bar (Đurmani). Svi ovi elementi predstavljaju izuzetno dinamične forme razvoja u prostornom smislu i zahtijevaju vrlo rigorozan i kontrolisan pristup u pogledu zaštite životne sredine.

Postojeći problemi su u nacrtu PUP-a nisu jasno opisani ni prikazani kroz neki scenario rizika već se generalno može ukazati:

- neracionalno korišćenje prostora i ugrožavanje životne sredine
- nedovoljno vrednovanje značaja šuma i šumskog fonda, neracionalno korišćenje, uključujući i nesmanjen obim bespravne sječe i pretvaranje šumskog u građevinsko zemljište;
- nizak nivo korišćenja biološkog, geografskog i pejzažnog diverziteta;
- ugrožavanje i zapostavljanje javnih dobara i javnih prostora;
- nedostatak adekvatne pažnje u odnosu na očuvanje i zaštitu kulturnog nasleđa (njegovanju vrijednog pejzaža, zaštiti arheoloških nalazišta i ostataka, itd.);
- neadekvatno korišćenje prirodnih dobara (spomenika prirode, predjela izuzetnih odlika, prirodnih staništa živog sveta, vode, zemljišta, vazduha, itd.), zbog preterano intenzivnog i prostorno neravnomjernog razvoja turizma;
- nekontrolisano zagađenje izvorišta i mora i gubitak identiteta prostora konkretno prisutni ekološki rizik od ugrožavanja (izvorište Kajnak ugroženo bujicama i nekontrolisanom gradnjom; izvorište Brca – komunalnim otpadnim vodama i bujicama; izvorište Orahovo polje neadekvatnom primjenom pesticida i mineralnih đubriva u poljoprivredne svrhe).
-neophodnost adekvatne sanitarne zaštite vodoizvorišta na barskom području imerativ je ako se ima u vidu realizacija važnih saobraćajnih koridora na planskom području, kao što su brza saobraćajnica Jadranskim primorjem u čijem kontaktnom pojasu se nalaze izvorišta Brca, Kajnak i Zaljevo, odnosno realizacija izgradnje autoputa Bar-Boljare u čijem koridoru se nalaze dva najvažnija vodoizvorišta na području opštine – Velje oko na obodu Crmničkog polja i izvorišta u Orahovskom polju.
- nedovoljno i neadekvatno kanalisanje otpadnih voda i sanitacije naselja zbog male pokrivenosti teritorije sistemom sa postrojenjem za prečišćavanje otpadnih voda;
- nedovoljno korišćenje obnovljivih izvora energije, naročito kad je reč o potencijalu direktnog sunčevog zračenja za proizvodnju električne energije.

Uticaji PUP Bar analizirani su na relaciji: izvori uticaja - uticaji - efekti i posledice. Izvori uticaja koji će imati efekat na kvalitet životne sredine prostora obuhvata predstavljaju planska rešenja

predmetnog Plana i to u negativnom i pozitivnom smislu. Vrednovanjem planskih rešenja moguće je izvršiti vrednovanje uticaja Plana na životnu sredinu i dati procjenu efekata u prostoru i životnoj sredini. Ovde posebno ističemo problematiku vrednovanja samih uticaja planskih rješenja u odnosu na nivo razrade planskog dokumenta, kao i nepoznavanje konkretnih lokacija na koje se planirani projekti odnose što se posebno odnosi na biodiverzitet (mikrolokacije značajnih vrsta se ponekad mogu mjeriti desetinama m²).

Uticaji prostornog planiranja na kvalitet vazduha, ambijentalnu buku, zemljište, vode, biodiverzitet i zaštićena područja su obrađeni u smislu prepoznavanja uzroka i konflikta koje proizvode u prostoru. Dalje su razrađeni uticaji stambene i zemljišne politike, rudarstva, industrije i istraživanja ugljovodnika, saobraćajni razvojni koridori, koncept namjene mora, koncept razvoja energetike i elektroenergetske infrastrukture, vodoprivrede, šumarstva, lovstva, pomorske privrede, turističkog razvoja, koncepta razvoja saobraćajne infrastrukture, otpada, odbrane i bezbjednosti zemlje, na prirodne odlike i biodiverzitet zemlje. Uticaji na šume, morski biodiverzitet, pejzaž i predio, kulturno nasleđe, stanovništvo i zdravlje ljudi, klimatske promjene su razmotrene sa više aspekata: predviđanje efekata i preduzimanje prikladnih akcija s ciljem da se spriječe i što više umanje negativne posledice koje one mogu donijeti. Daje se zbirna ocjena uticaja planskih rješenja prema postavljenim kriterijumima

Uvidom u sumarnu tabelu jasno se izdvajaju krupni kapitalni projekti sa potencijalnim izraženim negativnim uticajima na životnu sredinu:

- proširenje kapaciteta Luke Bar sa negativnim efektima na kvalitet morske vode i rizicima od konstantnog i havarijskog zagađivanja mora, kao i negativnim efektima na kvalitet vazduha zbog pretovara rasutog tereta;
- Istraživanje ugljovodnika i eventualna izgradnja gasovodnog sistema u podmorju sa negativnim uticajima na ekosistem tokom izvođenja radova i kasnije od mogućeg havarijskog curenja;
- Izgradnja autoputa Bar-Boljari koja bi se negativno odrazila na zaštićeno područje (Nacionalni park "Skadarsko jezero") ali i na kvalitet vazduha;
- Rizike od zagađenja mora koje donosi intenzivniji pomorski saobraćaj i sa njim povezane aktivnosti (npr. pretakanje i skladištenje brodskog goriva).

Predloženi scenariji nisu definisani na način da se može raspravljati o budućem razvoju i na osnovu kojeg bi se mogao birati optimalni scenario, nego teoretski scenariji sa unaprijed znanim prijedlogom logičnog scenarija. Scenariji nisu opisani sa kvantifikovanim podacima (npr. obimom i tipom zaštićenih područja, brojem turističkih ležaja, površinom za društvene djelatnosti, novih

izvora energije) ili sa nekim konkretnima razvojnim i zaštitnim karakteristikama što je neophodno kako bi se definisali kriterijumi za ocijenu i konačan odabir najpovoljnijeg scenarija.

Praćenje stanja životne sredine sprovodi se u skladu sa Zakonom o životnoj sredini („Sl. list CG”, br. 052/16, 073/19) sistematskim mjerenjem, ispitivanjem kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja stanja životne sredine koje obuhvata praćenje prirodnih faktora, odnosno promjena stanja i karakteristika životne sredine, uključujući i prekogranično praćenje stanja životne sredine.

U skladu sa Uredbom o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha („Sl. list CG”, br. 44/10, 13/11, 64/18) uspostavljena je optimalna teritorijalna pokrivenost sa podacima o kvalitetu vazduha. Definisana mjerna mjesta su reprezentativna, kako sa aspekta tipa mjerne stanice, tako i sa aspekta kompatibilnosti sa drugim makro i mikro lokacijama u okviru iste zone kvaliteta vazduha.

Usvajanjem Direktive o vodama (Water Framework Directive 2000/60/EC - WFD), Evropska unija je u potpunosti obnovila svoju politiku u domenu voda. Direktivom su formulisani uslovi koji treba da omoguće sprovođenje usvojene politike održivog korišćenja voda i njihove zaštite.

Obzirom na zahtjeve EEA, Barselonske konvencije i LBS protokola, sveobuhvatni Program praćenja stanja ekosistema priobalnog mora zasniva se na ocjeni stanja morskog biodiverziteta, polazeći od analize bioloških i hemijskih indikatora zagađenja. Realizacijom ovog programa stižu se osnovni preduslovi za izvještavanje o stanju ekosistema priobalnog mora Crne Gore prema evropskoj Agenciji za životnu sredinu i Koordinacionoj jedinici Mediteranskog akcionog plana (UNEP/MAP) koja je zadužena za nadzor nad implementacijom Barselonske konvencije.

Monitoring biodiverziteta je plansko, sistematsko i kontinuirano praćenje stanja biološke raznovrsnosti radi očuvanja, zaštite i unaprijeđenja. Ako se raspolaže sa realnim, recentnim i sveobuhvatnim podacima o biodiverzitetu koji su sistematski sakupljeni i obrađeni, za područja koja su značajna sa aspekta prisustva nacionalno i međunarodno značajnih vrsta i staništa, veoma je važno i iznalaženje pravog modela za praćenje njihovog stanja odnosno prepoznavanje prijetnji, pritisaka i negativnih uticaja jer je to preduslov za adekvatno upravljanje, njihovu zaštitu i očuvanje. Ovo se posebno odnosi na zaštićena područja, ali jednako i na područja koja formalno nisu zaštićena, a koja su prepoznata kao Emerald i buduća područja koja će biti dio mreže NATURA 2000

Monitoring stanja zemljišta i ispitivanje sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu realizuje se u skladu sa Zakonom o životnoj sredini („Sl. list CG”, br. 052/16, 073/19), Zakonom o poljoprivrednom zemljištu („Sl. list RCG”, br. 015/92, 059/92, 027/94, „Sl. list CG”, br. 073/10, 032/11) i Pravilnikom o dozvoljenim koncentracijama štetnih i opasnih materija u zemljištu i

metodama za njihovo ispitivanje („Sl. list RCG“, br. 018/97), a usklađuje se i sa zahtjevima Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim zagađujućim supstancama (POPs).

Zakon o životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 052/16, 073/19) i Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 028/11, 01/14, 02/18), definišu obavezu mjerenja nivoa buke u životnoj sredini i stepena izloženosti stanovništva buci.

13. LITERATURA

1. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, jul 2016.
2. Informacija o Predlogu područja ekološke mreže Natura 2000 (2026).
3. Nacionalna strategija za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s akcionim planom za period 2016-2020, jul 2016. godine
4. Nacionalni plan zaštite i spašavanja od poplava, Vlada Crne Gore, 2019
5. Nacrt strategije upravljanja kvalitetom vazduha 2021-2029, Ministarstvo ekologije prostornog planiranja i urbanizma, mart 2021.

6. Plan upravljanja vodama rječnog sliva (PURS) za Jadranski sliv (ARB) u Crnoj Gori, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, 2022
7. Predlog plana upravljanja na vodnom području Jadranskog sliva, Vlada Crne Gore, 2022
8. Preliminarna procjena rizika od poplava za vodno područje Jadranskog sliva, EPTISA Southeast Europe d.o.o., jun 2021
9. Procjena rizika od katastrofa Crne Gore, Ministarstvo unutrašnjih poslova, 2021 (strana 340)
10. Prostorni plan Crne Gore do 2040. godine, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma,
11. Prostorni plan posebne namjene za obalno područje Crne Gore, Vlada Crne Gore, 2018
12. Nacionalna strategija Integralnog upravljanja Obalnim područjem Crne Gore
13. CAMP Program integralnog upravljanja obalnim područjem
14. Studija biodiverziteta i zaštite prirode Obalnog područja Crne Gore (CAMP projekat)
15. Plan upravljanja za Park prirode Katič za period 2023-2027. godine
16. Informacija o stanju životne sredine za 2024. godine – Agencija za zaštitu životne sredine
17. Planiranje područja mora u Crnoj Gori: koncept i prijedlozi planskih rješenja - <https://www.adriatic.eco/wp-content/uploads/2021/07/Draft-MSP-for-Montenegro-MNE.pdf>
18. Registar zaštićenih područja <http://www.prirodainfo.me/Forma>
19. Akustična studija (mart 2023, broj 40-5596-15435, Opština Bar)

PRILOZI

PRILOG A

PROPISI CRNE GORE O ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE

Ovaj aneks sadrži listu propisa Crne Gore (zakona i podzakonskih akata) o zaštiti životne sredine

I HORIZONTALNI PROPISI			
1	ZAKON O ŽIVOTNOJ SREDINI	"Sl. list CG", br. 48/08, 40/10, 40/11, 27/14, 52/16	
2	Uredba o nacionalnoj listi indikatora životne sredine	"Sl. list CG", br. 19/13	

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

3	ZAKON O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU	"Sl. list RCG", br. 80/05, "Sl. list CG", br. 40/11, 59/11, 52/16)	
4	ZAKON O PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU	"Sl. list RCG", br. 80/05, "Sl. list CG", br. 40/10, 73/10, 40/11, 27/13, 52/16, 75/18)	
	5 Uredba o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu	"Sl. list RCG", br. 20/07, "Sl. list CG", br. 47/13, 53/14 i 037/18)	
	6 Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene uticaja na životnu sredinu	"Sl. list CG", br. 19/19	
	7 Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za određivanje obima i sadržaja elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu	"Sl. list CG", br. 19/19	
	8 Pravilnik o bližoj sadržini elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu	"Sl. list CG", br. 19/19	
	9 Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja javne knjige o postupcima i odlukama o procjeni uticaja na životnu sredinu	"Sl. list CG", br. 14/07	
10	ZAKON O ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU U ŽIVOTNOJ SREDINI	"Sl. list CG", br. 27/14, 55/16	
11	ZAKON O SLOBODNOM PRISTUPU INFORMACIJAMA	"Sl. list CG", br. 44/12, 30/17	
12	ZAKON O ZAŠTITI KULTURNIH DOBARA	("Službeni list Crne Gore", br. 049/10 od 13.08.2010, 040/11 od 08.08.2011, 044/17 od 06.07.2017, 018/19 od 22.03.2019)	
13	ZAKON O ZAŠTITI PRIRODNOG I KULTURNO-ISTORIJSKOG PODRUČJA KOTORA	("Službeni list Crne Gore", br. 056/13 od 06.12.2013, 013/18 od 28.02.2018)	
14	KRIVIČNI ZAKONIK CRNE GORE	"Sl. list RCG", br. 70/03, 13/04, 47/06, "Sl. list CG", br. 40/08, 25/10, 32/11, 64/11, 40/13, 56/13, 42/15, 58/15	
II KVALITET AMBIJENTALNOG VAZDUHA			
1	ZAKON O ZAŠTITI VAZDUHA	"Sl. list CG", br. 25/10, 43/15	
	2 Uredba o utvrđivanju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta vazduha	"Sl. list CG", br. 25/12	

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

	3	Uredba o maksimalnim nacionalnim emisijama određenih zagađujućih materija	"Sl. list CG", br. 3/12	
	4	Uredba o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha	"Sl. list CG", br. 44/10 i 13/11	
	5	Uredba o graničnim vrijednostima sadržaja zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla	"Sl. list CG", br. 39/10	
	6	Uredba o graničnim vrijednostima emisija zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnih izvora	"Sl. list CG" br. 10/11	
	7	Uredba o djelatnostima koje utiču ili mogu uticati na kvalitet vazduha	"Sl. list CG", br. 61/12	
	8	Pravilnik o načinu i uslovima praćenja kvaliteta vazduha	"Sl. list CG", br. 21/11	
	9	Pravilnik o sadržaju i načinu izrade godišnje informacije o kvalitetu vazduha	"Sl. list CG", br. 27/12	
	10	Pravilnik o bližem načinu i potrebnoj dokumentaciji za izdavanje dozvole o dozvoljenim emisijama zagađujućih materija u vazduh	"Sl. list CG", br. 25/13, 61/13	
	11	Pravilnik o načinu i postupku mjerenja emisija iz stacionarnih izvora	"Sl. list CG", br. 39/13	
	12	Pravilnik o tehničkim standardima zaštite vazduha od emisija isparljivih organskih jedinjenja koje nastaju skladištenjem, pretakanjem i distribucijom motornih benzina	"Sl. list CG", br. 7/14	
			"	
III KLIMATSKE PROMJENE				
1	ZAKON O ZAŠTITI OD NEGATIVNIH UTICAJA KLIMATSKIH PROMJENA		"Sl. list C G", br.73/19	
	2	Pravilnik o načinu utvrđivanja obaveznih ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene baste	"Sl. list CG", br. 057/20	
	3	Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte	"Sl.list CG br.55/20	
	4	Pravilnik o sadržaju plana praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja	"Sl. list CG", br. 92/20	
	5	Pravilnik o planu praćenja emisija gasova sa efektom staklene baste iz vazduhoplova	„Sl.list CG“ br.102/20	
	6	Pravilnik o obrascu dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte i načinu vođenja evidencije	„Sl.list CG“ br. 13/21	

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

	7	Pravilnik o bližim uslovima pristupa mreži za transport ugljendioksida, postupku i kriterijumima za prihvatanje tokova ugljendioksida	"Sl. list CG", br. 12/21	
		Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene baste	„Sl.list CG“ br. 13/21	
	8	Pravilnik o bližem načinu i potrebnoj dokumentaciji za izdavanje dozvole za uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci	„Sl.list CG“ br. 69/20	
	9	Uredba o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama	„Sl.list CG“ br.79/21	
	10	Uredba o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte	„Sl.list CG“ br.08/20	
5	ZAKON O BEZBJEDNOSTI SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA		"Sl. list CG", br 33/12, 14/17	
	6	Pravilnik o tehničkim zahtjevima i uslovima za vozila koja se uvoze ili prvi put stavljaju na tržište u Crnoj Gori	"Sl. list CG", br. 05/15	
7	ZAKON O EFIKASNOM KORIŠĆENJU ENERGIJE		"Sl. list CG", br. 57/14, 03/15	
IV UPRAVLJANJE VODAMA				
1	ZAKON O VODAMA		“Sl. list CG”, br. 27/07, 73/10, 32/11, 47/11, 48/15, 52/16, 55/16, 2/17,84/18	
	2	Pravilnik o načinu i rokovima utvrđivanja statusa površinskih voda	“Sl. list CG”, br. 25/19	
	3	Pravilnik o načinu i rokovima utvrđivanja statusa podzemnih voda	“Sl. list CG”, br. 52/19	
	4	Uredba o sadržaju i načinu vođenja vodnog informacionog sistema	“Sl. list CG”, br. 33/08	
	5	Uredba o sadržaju i načinu pripreme plana upravljanja vodama na vodnom području rječnog sliva ili na njegovom dijelu	“Sl. list CG”, br. 39/09	
	6	Uredba o načinu određivanja granica vodnog zemljišta	“Sl. list CG, br. 25/12	
	7	Pravilnik o sadržaju zahtjeva, dokumentaciji za izdavanje vodnih akata, načinu i uslovima za obavezno oglašavanje u postupku utvrđivanja vodnih uslova i sadržaju vodnih akata	“Sl. list CG”, br. 7/08	
	8	Pravilnik o kvalitetu i sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda u recipijent i javnu kanalizaciju, načinu i postupku ispitivanja	“Sl. list CG”, br. 45/08, 9/10, 26/12, 52/12 i 59/13	

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

			kvaliteta otpadnih voda, minimalnom broju ispitivanja i sadržaju izvještaja o utvrđenom kvalitetu otpadnih voda		
		9	Pravilnik o obrascu, bližem sadržaju i načinu vođenja vodne knjige	"Službeni list CG", br. 81/08	
		10	Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja vodnih katastara	"Sl. list CG", br. 81/08	
		11	Pravilnik o određivanju i održavanju zona i pojaseva sanitarne zaštite izvorišta i ograničenjima u tim zonama	"Službeni list CG", br. 66/09	
		12	Pravilnik o načinu i uslovima mjerenja količina otpadnih voda koje se ispuštaju u prijemnik	"Službeni list CG", br. 24/10	
		13	Pravilnik o načinu i postupku mjerenja količina vode na vodozahvatu	"Sl. list CG", br. 24/10	
		14	Pravilnik o sastavu i sadržaju vodne infrastrukture	"Sl. list CG", br. 11/11	
		15	Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjava privredno društvo za eksploataciju riječnih nanosa	"Sl. list CG", br. 51/12	
		16	Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju pravna lica koja vrše ispitivanja kvaliteta voda	"Sl. list CG", br. 66/12	
		17	Pravilnik o bližem sadržaju preliminarne procjene rizika od poplava i plana upravljanja rizicima od poplava	"Sl. List CG" br. 69/15	
		18	Pravilnik o metodologiji za proglašavanje erozivnih područja	"Sl. List CG" br. 72/15	
		19	Pravilnik o načinu određivanja ekološki prihvatljivog protoka površinskih voda	"Sl. List CG" br. 2/16	
		20			
		21	Odluka o određivanju voda od značaja za Crnu Goru	"Sl. list CG", br. 9/08, 28/09 i 31/09 i 31/15	
		22	Odluka o određivanju izvorišta namjenjenih za regionalno i javno vodosnabdijevanje i utvrđivanju njihovih granica	"Sl. list CG", br. 36/08	
V UPRAVLJANJE OTPADOM					
1	ZAKON O UPRAVLJANJU OTPADOM			„Sl. list CG", br. 34/2024" od 12.04.2024	
	2	Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od električnih i elektronskih proizvoda i rada tog sistema		„Sl. list CG", br. 24/12	

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

3	Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih vozila i rada tog sistema	„Sl. list CG", br. 28/12	
4	Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih guma i rada tog sistema	„Sl. list CG", br. 39/12	
5	Uredba o bližim kriterijumima, visini i načinu plaćanja posebne naknade za upravljanje otpadom	„Sl. list CG", br. 39/12	
6	Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih baterija i akumulatora i rada tog sistema	„Sl. list CG", br. 39/12	
7	Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže i rada tog sistema	„Sl. list CG", br. 42/12	
8	Uredba o načinu i uslovima skladištenja otpada	„Sl. list CG", br. 33/13	
9	Uredba o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju materije ili predmeti koji nastaju iz proizvodnog procesa za sporedne proizvode	„Sl. list CG", br. 30/15	
10	Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjava komunalni kanalizacioni mulj, količine, obim, učestalost i metode analize komunalnog kanalizacionog mulja za dozvoljene namjene i uslovima koje treba da ispunjava zemljište planirano za njegovu primenu	„Sl. list CG", br. 89/09	
11	Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja registra izdatih dozvola za prekogranično kretanje otpada	„Sl. list CG", br. 71/10	
12	Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, kao i listi klasifikacije otpada	„Sl. list CG", br. 71/10	
13	Pravilnik o postupanju sa otpadnim uljima	„Sl. list CG", br. 48/12	
14	Pravilnik o postupanju sa opremom i otpadom koji sadrži PCB	„Sl. list CG", br. 48/12	
15	Pravilnik o uslovima, načinu i postupku obrade medicinskog otpada	„Sl. list CG", br. 49/12	
16	Pravilnik o postupanju sa građevinskim otpadom, načinu i postupku prerade građevinskog otpada, uslovima i načinu odlaganja cement azbestnog građevinskog otpada	„Sl. list CG", br. 50/12	
17	Pravilnik o načinu evidencije otpada i sadržaju formulara o transportu otpada	„Sl. list CG", br. 50/12	

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

	18	Pravilnik o bližem sadržaju i načinu podnošenja godišnjih izveštaja o sprovođenju planova upravljanja otpadom	„Sl. list CG", br. 53/12	
	19	Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava privredno društvo odnosno preduzetnik za preradu i/ili odstranjivanje otpada	„Sl. list CG", br. 53/12	
	20	Pravilnik o bližem sadržaju i načinu sačinjavanja plana upravljanja otpadom proizvođača otpada	„Sl. list CG", br. 05/13	
	21	Pravilnik o načinu pakovanja i odstranjivanja otpada koji sadrži azbest	„Sl. list CG", br. 11/13	
	22	Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava privredno društvo, odnosno preduzetnik za sakupljanje, odnosno transport otpada	„Sl. list CG", br. 16/13	
	23	Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju zahteva za upis u registar izvoznika neopasnog otpada	„Sl. list CG", br. 27/13	
	24	Pravilnik o bližim karakteristikama lokacije, uslovima izgradnje, sanitarno-tehničkim uslovima, načinu rada i zatvaranja deponija	„Sl. list CG", br. 31/13	
	25	Pravilnik o spaljivanju i/ili suspaljivanju otpada	„Sl. list CG", br. 33/13	
	26	Pravilnik o bližim uslovima za upis u registar posrednika i trgovaca otpadom	„Sl. list CG", br. 46/13 i 21/14	
	27	Pravilnik o vođenju registra izdatih dozvola za preradu i/ili odstranjivanje otpada, registra sakupljača prevoznika, trgovaca i posrednika otpada	„Sl. list CG", br. 47/13	
	28	Pravilnik o sakupljanju i predaji otpadnih vozila čiji je imalac nepoznat	„Sl. list CG", br. 47/13	
	29	Pravilnik o uslovima za preradu biootpada i kriterijumima za određivanje kvaliteta produkata organskog recikliranja iz biotpada	„Sl. list CG", br. 59/13	
	30	Pravilnik o klasifikaciji otpada i katalogu otpada	„Sl. list CG", br. 59/13	
	31	Pravilnik o metodama ispitivanja opasnih svojstava otpada i bližim uslovima koje treba da ispunjava akreditovana laboratorija za ispitivanje opasnih svojstava otpada	„Sl. list CG", br. 21/14	
	32	Pravilnik o načinu izračunavanja minimalnih suma osiguranja za slučaj štete pričinjene trećim licima ili njihovim stvarima	„Sl. list CG", br. 40/15	
VI ZAŠTITA PRIRODE				

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

1	ZAKON O ZAŠTITI PRIRODE		"Sl. list CG", br. 51/08, 21/09, 62/13, 6/14, 54/16	
	2	Pravilnik o vrstama i kriterijumima za određivanje stanišnih tipova, načinu izrade karte staništa, načinu praćenja stanja i ugroženosti staništa, sadržaju godišnjeg izvještaja, mjerama zaštite i očuvanja stanišnih tipova	"Sl. list CG", br. 80/08	
	3	Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja registra zaštićenih prirodnih dobara	"Sl. list CG", br. 79/09	
	4	Pravilnik o bližim uslovima koje mora da ispunjava upravljač zaštićenog prirodnog dobra	"Sl. list CG", br. 35/10	
	5	Pravilnik o bližem sadržaju godišnjeg programa monitoringa stanja očuvanosti prirode i uslovima koje mora da ispunjava pravno lice koje vrši monitoring	"Sl. list CG", br. 35/10	
	6	Pravilnik o bližim uslovima koje mora da ispunjava pravno i fizičko lice za čuvanje privremeno oduzetih zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva	"Sl. list CG", br. 46/10	
	7	Pravilnik o bližem načinu i uslovima sakupljanja, korišćenja i prometa nezaštićenih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva koje se koriste u komercijalne svrhe	"Sl. list CG", br. 62/10	
	8	Pravilnik o bližim uslovima držanja i uzgoja zaštićenih divljih vrsta životinja	"Sl. list CG", br. 67/10	
	9	Pravilnik o mjerama zaštite i načinu održavanja prelaza za divlje životinje	"Sl. list CG", br. 80/10	
	10	Pravilnik o načinu praćenja brojnosti i stanja populacija zaštićenih divljih ptica	"Sl. list CG", br. 62/10	
	11	Pravilnik o načinu vođenja evidencije stanišnih tipova	"Sl. list CG", br. 22/14	
	12	Pravilnik o načinu procjene rizika za unošenje stranih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva i njihovih uzgojnih primjeraka	"Sl. list CG", br. 28/14	
	13	Pravilnik o načinu obilježavanja strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta životinja koje se drže u zatočeništvu	"Sl. list CG", br. 28/14	
	14	Pravilnik o sadržaju, načinu uspostavljanja i vođenju katastra speleoloških objekata	"Sl. list CG", br. 22/14	

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU NA NACRT PROSTORNO-
URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE BAR**

	15	Pravilnik o uslovima za promet i načinu postupanja sa zaštićenim divljim vrstama prilikom transporta	"Sl. list Crne Gore", br. 29/15	
	16	Rješenje o upisu u Centralni registar zaštićenih objekata prirode za Crnu Goru	"Sl. list CG", br. 70/08	
	17	Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta	"Sl. list RCG", br. 76/06	
	18	Rješenje o upisu u Centralni registar zaštićenih objekata prirode za Republiku Crnu Goru-Arboretum	"Sl. list RCG", br. 36/00)	
	19	Rješenje o upisu u Centralni registar zaštićenih objekata prirode za Republiku Crnu Goru	"Sl. list RCG", br. 8/07	
	20	Rješenje o zaštiti objekata prirode	"Sl. listu SRCG", br. 30/68	
	21	Rješenje o upisu u Centralni registar zaštićenih objekata prirode (Botanički vrt)	"Sl. list RCG", br. 20/94	
	22	Rješenje o upisu u Centralni registar zaštićenih objekata prirode (Maslina - Olea europaea L.)	"Sl. list RCG", br. 20/94	
23	ZAKON O NACIONALNIM PARKOVIMA		"Sl. list CG", br. 28/14, 39/16	
24	ZAKON O ŠUMAMA		"Sl. list CG", br. 74/10, 47/15	
	25	Pravilnik o doznaci i sječi stabala, načinu prijema i obilježavanju drvnih sortimenata	"Sl. list CG", br. 62/12	
	26	Pravilnik o bližem sadržaju i načinu izrade programa gazdovanja šumama	"Sl. list CG", br. 40/13	
28	ZAKON O LOVSTVU I DIVLJAČI		"Sl. list CG" br. 52/08, 48/15	
	30	Pravilnik o lovnim sezonama	"Sl. list CG" br. 34/09, 48/09, 60/10	
VII PROCJENA I UPRAVLJANJE BUKOM U ŽIVOTNOJ SREDINI				
1	ZAKON O ZAŠTITI OD BUKE U ŽIVOTNOJ SREDINI		"Sl. list RCG", br. 28/11, 1/14, 2/18	
	2	Pravilnik o metodama izračunavanja i mjerenja nivoa buke u životnoj sredini	"Sl. list CG", br. 27/14, 17/17	
	3	Pravilnik o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičkih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke	"Sl. list CG", br. 60/11	
	4	Pravilnik o načinu izrade i bližem sadržaju strateških karata buke	"Sl. list CG", br. 54/13	
	5	Pravilnik o oznakama usaglašenosti za izvore buke koji se stavljaju u promet i upotrebu	"Sl. list CG", br. 13/14	

Akt o smjernicama i uslovima zaštite prirode

Primljeno: 01.07.2026				
Org. jed.	Jed. rask. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
04-332/26 - 2316/24				

Crna Gora
AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Broj: 03-D-1636/4

Podgorica, 30.06.2026.godine

Ministarsvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine

Veza: br. 03-D-1636/1 od 01.06.2026.godine

PREDMET: Akt o uslovima i smjernicama

Poštovani,

U Prilogu dopisa dostavljamo Vam Akt o uslovima i smjernicama za potrebe izrade Prostorno-urbanističkog plana opštine Bar.

S poštovanjem,

Za Direktora
Po ovlaštenju
Marko Medenica
Načelnik

Prilog: Akt (broj 03-D-1636/ od 30.06.2026.godine)

Crna Gora
AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Broj: 03-D-1636/4
Podgorica, 30.06.2026.godine

Ministarsvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine

Predmet: Akt o smjernicama i uslovima zaštite prirode

Veza: 03-D-1636/1 od 01.06.2026.godine

Poštovani,

Ministarsvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine obratilo se Agenciji zahtjevom br. 04-332/26-2316/18 od 29.05.2026.godine (naš broj 03-D-1636/1 od 01.06.2026.godine) za izdavanje akta o uslovima i smjernicama za potrebe izrade Prostorno-urbanističkog plana opštine Bar. S tim u vezi ovaj organ je na osnovu člana 18 Zakona o zaštiti prirode („Sl. list Crne Gore”, br. 54/16, 18/19) i po prethodno pribavljenom mišljenju Odsjeka za zaštitu prirode (br.03-D-1636/3 od 23.06.2026.godine) utvrdio sljedeće smjernice i uslove zaštite prirode za izradu navedenog plana:

1. Podaci o prirodnim vrijednostima lokacije, ciljnim vrstama biljaka, životinja i gljiva, objekata geonasljeđa i predjela u granicama prostornog obuhvata za potrebe izrade Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana Opštine Bar

Opština Bar nalazi na jugu Crne Gore, i zahvata područje između Jadranskog mora i Skadarskog jezera. Centralni dio barskog područja predstavlja planinski masiv Rumije (najviši vrh 1595 m) sa Sozinom (971 m), Sutormanom (1185 m) i Lisinjom (1353 m), koji ima dinarski pravac pružanja i čini prirodnu granicu između Jadranskog mora i Skadarskog jezera. Sam Grad Bar nalazi se na prosječnoj nadmorskoj visini od 4 m.

Ovakav geografski položaj neposredno je uticao na razvoj niza prirodnih činilaca - klimu, pedološki pokrivač, karakter biljnog i životinjskog svijeta, itd., determinišući tako, posredno, osnovne privredne, saobraćajne, demografske, istorijske, kulturne i druge osobenosti posmatrane teritorije.

U sjeverozapadnom dijelu primorja na flišnim naslagama formirani su zalivi, zatoni i ravnjaci pogodni za razvoj većih naselja. Najveće ravničarske površine su predjeli oko sela Mišići i Spič (kod Sutomora), Barsko polje, Mrkovsko i Goransko polje. Znatan dio teritorije čine planine Lisinj, Rumija i Sutorman.

U jugoistočnom dijelu primorskog pojasa opštine ređaju se polja. U poljima i uvalama su formirana poljoprivredna naselja. Danas i u ovom dijelu obale oko pjeskovitih plaža niču manja turistička mjesta.

Grad Bar se sastoji iz Starog Bara razvijenom na brdu, ogranku Rumije koji je udaljen 5 km od obale mora i novog Bara.

AGENCIJA ZA ZAŠTITU
ŽIVOTNE SREDINE
CRNE GORE

IV Proleterske 19
81000 Podgorica, Crne Gora
tel.: +382 20 446 500
email: epamontenegro@gmail.com
www.epa.org.me

Područje primorskog dijela opštine Bar pripada Mediteranskom biogeografskom regionu koji se odlikuje prisustvom mediteranske klime, odnosno, visokim temperaturama i malom količinom padavina u toku ljeta.

Uski priobalni dio crnogorskog primorja od obale mora do 300-400 m nadmorske visine karakteriše prisustvo eumediteranske vječnozelene tvrdolisne vegetacije sa dominacijom hrasta crnike (*Quercus ilex*) - koja je u vegetacijskom pogledu predstavljena različitim zajednicama vegetacijske klase *Quercetea ilicis*.

U urbanoj zoni Bara, kao i svih naselja na primorju, zastupljene su alohtone sađene vrste drveća: razne vrste palmi, mimoza, magnolija, lijander, tuja, libanski kedar, čempres, primorske vrste borova (alepski bor, pinjol) i dr.

2. Podaci o zaštićenim područjima sa prostornim rasporedom, uključujući područja planirana za zaštitu, odnosno koja su u postupku stavljanja pod zaštitu i podatke o područjima ekološke mreže i tipovima staništa u granicama prostornog obuhvata Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana Opštine Bar

Postojeća zaštićena prirodna dobra

U zoni obuhvata teritorije Opštine Bar nalaze se sljedeća zaštićena područja:

1. Nacionalni park Skadarsko jezero

Prema odredbama Predloga Prostornog plana područja posebne namjene Nacionalnog parka Skadarsko jezero iz 2018., za zaštitu prirodnih dobara od nacionalnog značaja predviđeni su: **strogi rezervati prirode, zona I stepena zaštite, zona II stepena zaštite, zona III stepena zaštite, zaštitna zona NP, zaštićena staništa i zaštićeni geološki i paleontološki objekti.**

Na teritoriji opštine Bar u NP Skadarsko jezero nalaze se zaštićeni lokaliteti:

- **strogi rezervat prirode ostrvo Omerova gorica** kao najveća aktivna kolonija sive čaplje na Skadarskom jezeru u lovorovoj šumi, na površini od 6,11 ha;
- **u zoni I stepena zaštite, predviđen je** područje **ostrva Bisag** (endemična vrsta ljuskavog guštera) i **priobalje Ckla** (kolonija kormorana) na ukupnoj površini od 1.960,7 ha;
- **u zoni II stepena zaštite** predviđeni su zalivi - oka: **Raduš (23,5 ha) i Ckla (73,1 ha) kao zimovnici riba;**
- **u zoni III, najblažeg stepena zaštite** je cijela obalna zona uz južnu, jugozapadnu i zapadnu obalu jezera koja pripada opštini Bar.
- **Zaštitna zona NP** prostire se na teritoriji opštine Bar od granice Parka do padina Rumije;
- Iznad Donjih Murića je zaštićeno stanište balkanske endemične biljne vrste ***Ramanda serbica***; ova vrsta prisutna je i na lokalitetu Mikulići;

- Na teritoriji opštine Bar su zaštićeni i sljedeći geološki i paleontološki objekti - pećine Špela (Donji Murići), Ivanina špilja, Golubinja i Požalica (Donja Seoca), Grabačica, Babatuša i Spila (Trnovo);

2. Skadarsko jezero identifikovano je i kao Međunarodno značajno područje:

Po osnovu primjene međunarodnih ugovora (konvencije, protokoli) u oblasti zaštite biodiverziteta koje je Crna Gora ratifikovala ili sukscesijom preuzela od prethodnih federacija /zajedničkih država, područje Nacionalnog parka Skadarsko jezero (površine 20.000 ha) je zaštićeno kao Ramsarsko područje od 15. decembra 1995.godine (RSIS, 2014). Tada je upisano na **Ramsar listu – Listu močvarnih područja od međunarodnog značaja** (broj područja je 784), na osnovu Ramsarske konvencije (Konvencija o zaštiti wetland područja od međunarodnog značaja posebno kao stanište vodenih ptica). Mjesto na Ramsar listi močvara od međunarodnog značaja dobija se na osnovu značaja staništa za faunu ptica, kao i na osnovu diverziteta ornitofaune, posebno kao stanište vodenih ptica (kriterijum 3c). Dio jezera u Albaniji, površine 49562 ha zajedno sa rijekom Bojanom, je 2006. godine takođe uključeno u Ramsar listu.

Ovo područje je od 1989. godine prepoznato i kao **Područje od značaja za ptice (Important Bird Area - IBA)** jer zadovoljava kriterijume 1(iii), 2 i 3, kao i **područje značajno za biljke (Important Plant Area - IPA)** od 2009. godine. Granice IBA i IPA sajta se poklapaju sa granicama NP Skadarsko jezero. Za IPA područje Jezero je predloženo na osnovu kriterijuma A (međunarodno i nacionalno značajne vrste) i C (međunarodno značajna staništa – staništa sa Habitat Direktive). Ovaj IPA sajt je stanište najveće populacije kasaronje (*Trapa natans*) u Crnoj Gori, a sadrži 3 tipa vodenih i 6 tipova kopnenih staništa sa Direktive o staništima.

Stalni komitet Bernske konvencije nominovao je Skadarsko jezero, 2. decembra 2011, za **EMERALD područje**. Pravni osnov na kojem se zasniva uspostavljanje Emerald mreže su Rezolucije 4. i 6. Koje je donio Stalni odbor Bernske konvencije. Rezolucija br. 4 (1996.) popisuje ugrožene tipove staništa u Evropi koji zahtijevaju posebne mjere očuvanja. Rezolucija br. 6 (1998.) navodi 927 evropskih vrsta koje zahtijevaju mjere očuvanja njihovih staništa (tzv. Emerald vrste). Ovaj popis uključuje i vrste iz Dodatka II. Direktive o staništima, odnosno iz Dodatka i Direktive o pticama, a sadrži dodatno niz vrsta koje nisu zastupljene na području EU. Emerald mreža sastoji se od područja važnih za očuvanje stanišnih tipova iz Rezolucije 4. i vrsta iz Rezolucije 6. Bernske konvencije.

U okviru projekta 'Promovisanje upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i priobalnih ekosistema u obalnom području Crne Gore', koji je realizovan tokom 2019. godine na području Opštine Bar su identifikovane vrste flore, faune i gljiva te tipovi staništa koji su značajni za zaštitu sa nacionalnog ili međunarodnog aspekta i nalaze se na EU Direktivi o staništima i EU direktivi o pticama (NATURA 2000 projekat).

Takođe, u okviru realizacije Projekta NATURA 2000 Skadarsko jezero je određeno i kao **buduće NATURA 2000 područje** - u okviru ovog Projekta su tretirane EU Direktive: Direktiva o habitatima i Direktiva o pticama.

Ostala zaštićena područja na teritoriji opštine Bar:

3. Park prirode "Katići"

4. Spomenik prirode **Stablo masline - *Olea europaea*** na lokaciji Mirovica u Starom Baru;
 5. Spomenik prirode - **Park dvorca kralja Nikole** na Topolici;
 6. Spomenik prirode - **Zajednica bora munike** na Rumiji;
 7. Područja 1968 stavljena pod zaštitu u Kategoriji - **Rezervat prirodnog predjela** (ekvivalentno sadašnjem Zakonu o zaštiti prirode: **Spomenik prirode**) plaže:
 - **Veliki pijesak,**
 - **Topolica,**
 - **Sutomora,**
 - **Čanj,**
 - **Pećin (Perčin, Kraljičina plaža),**
 - **Poluostrovo Ratac sa Žukotrlicom.**
 8. hortikulturni objekti:
 - **park muzeja na Topolici u Baru;**
 - zaštićena stabla – pojedinačni dendrološki objekti:
 - **hrast česvina ili crnika (*Quercus ilex*) na Crnom Rtu kod Sutomora,**
 - **hrast česvina ili crnika (*Quercus ilex*) jedan primjerak kod željezničkih stepenica u Sutomoru.**
- **Na teritoriji opštine Bar - iznad Starog Bara (lokalitet Spilica) - nalazi se jedini lokalitet zaštićene stenoendemične KRITIČNO UGROŽENE biljne vrste *Asperula baldaccii* (Halácsy) Ehrend.**

Planirana nova zaštićena prirodna dobra:

1. Morska i obalna zaštićena područja

Na području mora je identifikovana zona sa ekološki značajnim habitatima i vrstama koje predstavljaju potencijalna morska zaštićena prirodna dobra: **zona od rta Volujica do Dobrih Voda;**

2. Kopnena zaštićena područja

Prema PPCG iz 2008.g. i Nacionalnoj strategiji biodiverziteta sa Akcionim planom za period 2010–2015. planirano je stavljanje pod zaštitu **Rumije na teritoriji opštine Bar i dijela opštine Ulcinj u kategoriji Regionalni park (Park prirode);**

3. Ekološki značajna/osjetljiva područja

a) **EMERALD područja** – zone postojećih i planiranih zaštićenih prirodnih dobara po zahvatu se u značajnoj mjeri poklapaju sa zonama EMERALD područja u okviru kojih se nalaze ekološki značajna staništa i vrste sa Rezolucije 4 i 6 Bernske Konvencije. U zahvatu Plana su EMERALD područja **Skadarsko jezero, Rumija i plaža Pećin**;

b) **IPA područja** – U područja značajna za biljke (Important Plant Areas, IPA) svrstana su područja **Rumije** (Grupa A – vrste, Grupa B – bogatstvo biodiverziteta i Grupa C – habitati) i **Vrsute**.

c) **NATURA 2000 područja** – zone postojećih i planiranih zaštićenih prirodnih dobara po zahvatu se u značajnoj mjeri poklapaju sa zonama EMERALD područja u okviru kojih se nalaze ekološki značajna staništa i vrste sa Rezolucije 4 i 6 Bernske Konvencije. U zahvatu Plana su NATURA 2000 i to ya područja **Skadarsko jezero, Rumija i plaža Pećin**;

Ekološki značajna područja (EMERALD, IPA, IBA) nemaju zakonom utvrđen status zaštite. Ta područja treba da budu sastavni dio (nacionalne) Ekološke mreže NATURA 2000 jer su kriterijumi za njihovu identifikaciju slični ili identični sa Zakonom utvrđenim kriterijumima vezanim za staništa Ekološke mreže.

4. Barska rivijera

Prema odredbama Prostornog plana posebne namjene za područje Morskog dobra CG i drugim relevantnim dokumentima, na području Barske rivijere štite se, odnosno štitiće se sljedeća prirodna dobra:

- 1) proglašeni spomenik prirode Stara maslina na Mirovici;
- 2) proglašeni spomenik prirode Park dvorca Kralja Nikole na Topolici;
- 3) proglašeni posebni prirodni predjeli – plaže Topolica i Sutomore, kao i javne plaže Čanj i Veliki pijesak;
- 4) evidentirani posebni prirodni predjeli – gradska plaža Šušanj, javne plaže Maljevik, Pećin (Kraljičina plaža), Štrbine, Crvena plaža i Uvala Maslina, kao i izletničke plaže Kraljičina, Perjanička, Golo brdo, Ratac i dr.;
- 5) evidentirani posebni prirodni predjeli - visoka morska obala od istočnog dela Kraljičine plaže do plaže Čanj, obala od plaže Čanj do Crnog rta, kao i obala od rta Volujica do plaže Veliki pijesak (izuzev uvale Bigovica i plaže Crvena stijena);
- 6) perspektivni rezervati prirode i spomenici prirode – stari maslinjaci i pojedinačna maslinova stabla, park Biskupije, kao i površine pod kvalitetnom šumom (borova šuma na Ratcu i dr.);
- 7) perspektivni spomenici prirode – geomorfološki objekti, vrela i dr.;
- 8) perspektivni posebni prirodni predjeli priobalnog zaleđa.

5. Srednje brdsko-planinsko područje opštine

Na području Rumije, Lisinja, Sutormana, Sozine i ostalih brdsko-planinskih prostora opštine štitiće se sljedeća perspektivna prirodna dobra i staništa: planinska vegetacija na krasu; planinska fauna; kraški geomorfološki oblici vrtača, pećina i jama; vodotoci i vrela; planinski vrhovi, grebeni razvođa i vidikovci; planinski predjeli (sa lokalitetima i vidovima zaštite koji će naknadno biti utvrđeni u okviru Regionalnog parka prirode Rumija i za ostala pojedinačna dobra van Parka).

- Podaci o ustanovljenim režimima, zonama i mjerama zaštite i korišćenja prirodnih resursa i dobara u granicama prostornog obuhvata Prostorno-urbanističkog plana Opštine Bar:

1. ZAŠTIĆENO PRIRODNO DOBRO NACIONALNI PARK SKADARSKO JEZERO

Na području Nacionalnog parka 'Skadarsko jezero' Prostornim planom posebne namjene za NP Skadarsko jezero definisane su sljedeće zone zaštite¹:

- **Prva zona zaštite – rezervati;**
- **Druga zona zaštite;**
- **Treća zona zaštite;**
- Zabranjene i dozvoljene aktivnosti u definisanim zonama su date u narednom poglavlju 'Uslovi pod kojima se djelatnosti, radnje i aktivnosti mogu realizovati' u podpoglavlju 'posebni uslovi, zabrane i ograničenja zaštite prirode definisani u PPPN za NP 'Skadarsko jezero'
- **Uslovi pod kojima se djelatnosti, radnje i aktivnosti mogu realizovati**

U okviru granica prostornog obuhvata Prostorno-urbanističkog plana Opštine Bar mogu se planirati radnje, aktivnosti i djelatnosti, poštujući:

- **opšte uslove, zabrane i ograničenja** koji su utvrđeni u odgovarajućim: (i) propisima: Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata; Zakon o životnoj sredini, Zakon o zaštiti prirode, Zakon o nacionalnim parkovima, Zakon o vodama, Zakon o zaštiti vazduha, Zakon o upravljanju otpadom, Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu i dr), (ii) prostorno-planskim dokumentima višeg reda - Prostornim planom Crne Gore (2008) (iii) sektorskim politikama, strategijama, programima i planovima u kojima su utvrđeni uslovi, zabrane i ograničenja vezani za zonu zahvata predmenih planova (Nacionalnom strategijom održivog razvoja (2016), Nacionalnom strategijom biodiverziteta sa Akcionim planom za period 2016 – 2020, kao i lokalnim - opštinskim strateškim i planskim dokumentima);
- **opšte uslove, zabrane i ograničenja** koji su utvrđeni u Zakonu o zaštiti prirode u pogledu:
 - za Nacionalni park (čl. 22, ispoštovati definisane zabranjene i dozvoljenje aktivnosti);
 - za zone i režime zaštite u zaštićenim područjima (član 31, ispoštovati zabranjene i dozvoljenje aktivnosti po zonama zaštite i u zaštitnom pojasu);
 - za Park prirode (čl. 24, ispoštovati definisane zabranjene i dozvoljenje aktivnosti);
 - za Spomenik prirode (čl. 25, ispoštovati definisane zabranjene i dozvoljenje aktivnosti);
 - zaštite divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva (član 73, ispoštovati zabranjene i dozvoljenje aktivnosti u odnosu na zaštitu divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva);
 - planiranja održivog korišćenja prostora i prirodnih resursa (član 15, stav 3) (zabranjeno je korišćenje prostora i prirodnih resursa i dobara na način kojim se prouzrokuje trajno narušavanje biološke raznovrsnosti);
 - zaštite biološke, geološke i predione raznovrsnosti (član 3, stav 1, alineja 4-7) (usklađivanje ljudskih aktivnosti, ekonomskih i društvenih razvojnih planova, programa i

¹ Izvor: Prostorni plan posebne namjene Nacionalni park Skadarsko jezero (Podgorica, jul 2018, nacrt)

projekata sa održivim korišćenjem obnovljivih i racionalnim korišćenjem neobnovljivih prirodnih vrijednosti i resursa, radi njihovog trajnog očuvanja; sprečavanje aktivnosti sa štetnim uticajem na prirodu koje su posljedica linearne zavisnosti ekonomskog rasta i upotrebe prirodnih resursa);

- mjera zaštite i očuvanja prirode (član 14) (zaštita prirodnih dobara; održivo korišćenje prirodnih resursa, prirodnih dobara i kontrola njihovog korišćenja; očuvanje područja ekološke mreže; sprovođenje dokumenata zaštite prirode u skladu sa članom 10 Zakona o zaštiti prirode; ublažavanje štetnih posljedica prirodnih katastrofa, štetnih posljedica izazvanih aktivnostima u prirodi i korišćenjem prirodnih dobara; sprovođenje podsticajnih mjera za zaštitu i očuvanje prirodnih dobara);
- izbjegavanje oštećenja prirode (član 16, stav 1 i 2) (djelatnosti, radnje i aktivnosti u prirodi planiraju se na način da se izbegnu ili na najmanju mjeru svede ugrožavanje i oštećenje prirode; pravno i fizičko lice koje koristi prirodne resurse i dobra dužno je da djelatnosti, radnje i aktivnosti obavlja na način kojim se izbjegava oštećenje prirode ili svede na najmanju mjeru)
- zaštite i očuvanja zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva (član 89, stav 4) (zaštićene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva štite se na način kojim se postiže ili održava njihov povoljan status očuvanosti)

➤ **posebne uslove, zabrane i ograničenja zaštite prirode definisane u PPPN za NP 'Skadarsko jezero':**

U zoni sa režimom zaštite I stepena:

- zabranjuje se korišćenje prirodnih resursa i izgradnja objekata;
- ograničavaju se radovi i aktivnosti na naučna istraživanja i praćenje prirodnih procesa;
- dozvoljena je posjeta u obrazovne, rekreativne i opšte kulturne svrhe;
- sprovode se zaštitne, sanacione i druge neophodne mjere u slučaju požara, elementarnih nepogoda
- i udesa, pojave biljnih i životinjskih bolesti i prenamnožavanja štetočina.

Na južnoj obali NP Skadasko jezero u području obuhvata PUP Bar predlaže uvođenje prvog stepena zaštite na ostrvima Bisag i Ckla. Granice zone su prirodne granice ostrva, na kojima žive endemične vrste guštera (Bisag) ili postoje kolonije kormorana (Ckla).

U zoni sa režimom zaštite II stepena mogu se vršiti:

- intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unaprjeđenja zaštićenog prirodnog dobra;
- kontrolisano korišćenje prirodnih resursa u zaštićenom prirodnom dobru, bez posljedica po primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa, populacija, ekosistema, obilježja predjela i objekata geonasljeđa.

Režim zaštite drugog stepena primjenjuje se na cijelu sjevernu, plavnu teritoriju Nacionalnog parka, izuzev manjih površina koje spadaju u režim zaštite prvog stepena, od krajnje istočne granice do saobraćajnog nasipa, neposredno uz sjevernu obalu ostrva Vranjina. Kod ostrva Vranjina, nakon prekida širine 1000 do 2000 metara, zona se nastavlja prema zapadu, do ušća Karatune na sjeveru i Velike Čakovice na jugu. U ovu zonu zaštite ubrajamo i II zonu sanitarne zaštite oko izvorišta Bolje

Sestre. Režimu zaštite drugog stepena pripada na sjeveru i vodena površina Malog blata i područje zaliva i oka Karuč. Duž južne obale, ovoj zoni pripadaju oka Raduš i Ckla.

U zoni sa režimom zaštite III stepena mogu se vršiti:

- intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unaprjeđenja zaštićenog prirodnog dobra;
- razvoj naselja i prateće infrastrukture;
- radovi na uređenju objekata kulturno-istorijskog nasljeđa i tradicionalne gradnje;
- očuvanje tradicionalnih djelatnosti lokalnog stanovništva;
- selektivno i ograničeno korišćenje prirodnih resursa.

Režim zaštite trećeg stepena se primjenjuje na preostali, većinski dio vodene površine jezera, kao i na usku obalnu zonu uz južnu, jugo-zapadnu i zapadnu obalu jezera. Režimu trećeg stepena zaštite pripada i obalna zona Malog – Gornjeg blata na sjeveru parka i Crmničko polje na jugu.

• **Mjere zaštite prirode koje treba primijeniti**

Shodno čl. 10 Zakona o zaštiti prirode ('Sl. list CG' br. 54/16; 18/19), mjere zaštite prirode podrazumijevaju prije svega sprovođenje dokumenata zaštite prirode, a to su: strategija biodiverziteta, planovi upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima i godišnji programi upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima, kao i lokalni akcioni planovi za biodiverzitet; te sprovođenje zakonske procedure revizije za zaštićena prirodna dobra shodno čl. 35 Zakona o zaštiti prirode.

Osim sprovođenja mjera na ovaj način, a shodno čl. 14 Zakona o zaštiti prirode ('Sl. list CG' br. 54/16; 18/19), mjere zaštite prirode u praksi se sprovode konkretno kroz: zaštitu prirodnih dobara, održivo korišćenje prirodnih resursa, prirodnih dobara i kontrole njihovog korišćenja, zatim kroz očuvanje područja ekološke mreže, ublažavanje štetnih posljedica izazvanih aktivnostima u prirodi i korišćenjem prirodnih dobara, sprovođenjem podsticajnih mjera za zaštitu i očuvanje prirodnih dobara.

U predmetnim planovima po našem mišljenju treba da budu propisane **OPŠTE** biološke, tehničke i tehnološke mjere zaštite prirode za planirane radnje, aktivnosti i djelatnosti koje treba da budu: (i) **primjenjene** u okviru **POJEDINAČNIH PROCJENA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU** i kasnije (ii) **provjerene/kontrolisane** od strane nadležne inspekcije, shodno Zakonu.

Opšte biološke, tehničke i tehnološke mjere zaštite prirode treba da obuhvate:

- tehničke i tehnološke* mjere zaštite (vezane za otklanjanje ili ublažavanje negativnih uticaja na zemljište, vode, vazduh, pojavu buke i vibracija u dozvoljene granice),
- mjere biološke zaštite* za sprečavanje, smanjenje ili otklanjanje štetnih uticaja na staništa i vrste u toku izgradnje i funkcionisanja građevinskih objekata koji budu predviđeni predmetnim planovima (uključujući mjere za zaštitu staništa i vrsta koje nijesu obuhvaćene u okviru tehničkih i tehnoloških mjera a odnose se na kontrolu odlaganja otpadnog materijala od izgradnje objekata, moguće presađivanje pojedinačnih vrijednih stabala, saniranje oštećenih dijelova prirode (prirodnih staništa) i/ili njihovo vraćanje u prethodno prirodno stanje i sl.) i
- iii) mjere u slučaju akcidentnih situacija

Takođe, ukazujemo da shodno članu 18 stav 9 Zakona o zaštiti prirode („Sl. list Crne Gore”, br. 54/16 i 084/24) ukoliko se ne donesu Izmjene i dopune Programa privremenih objekata na teritoriji opštine Ulcinj, akt o smjernicama i uslovima zaštite prirode prestaje da važi u roku od dvije godine od dana dostavljanja akta.

S poštovanjem,

Za Direktora
Po ovlašćenju
Marko Medenica
Načelnik

